

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

Loreta JUCIENĖ

**PROFESINIO MOKYMO TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS
VALDYMAS: TAURAGĖS PROFESINIO RENGIMO CENTRO
ATVEJIS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2011

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

Loreta JUCIENĖ

**PROFESINIO MOKYMO TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS
VALDYMAS: TAURAGĖS PROFESINIO RENGIMO CENTRO
ATVEJIS**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)
Šaka- viešasis administravimas**

Teigiu, kad magistro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu vadybos studijų programos magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas:

Magistro darbo autorius .....
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas .....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas .....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Loreta Jucienė. **Profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybės valdymas: Tauragės profesinio rengimo centro atvejis.** Magistro darbas.

Magistro darbe nagrinėjamas profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybės valdymas. Atlikta Tauragės profesinio rengimo centro veiklos analizė, savianalizės analizė, ekspertų interviu analizė, absolventų anketinės apklausos tyrimas.

Darbe pateikiamos nuolat kintančios profesinio mokymo bei profesinio mokymo paslaugų kokybės sampratos, įvardijami Lietuvos profesinio mokymo politikos principai, analizuojamos priemonės kokybei užtikrinti bei kokybės gerinimo būdai. Analizuojamas profesinio mokymo kokybės vadybos, profesinio mokymo politikos ir valdymo bei standartizavimo būtinumas. Lietuvos profesinio mokymo politika turi atitikti tiek bendrąją Europos Sąjungos politiką, tiek Lietuvos Vyriausybės prioritetinius strateginius tikslus, todėl analizuojami svarbiausi teisės aktai, reglamentuojantys profesinio mokymo kokybės užtikrinimą, profesinio mokymo reformos įgyvendinimą.

Tyrimais pagrįsta, kad vykdant Lietuvos švietimo reformą profesinio mokymo srityje Tauragės profesinio rengimo centro paslaugų kokybę švietimo reformos kontekste reikia tobulinti šiomis pagrindinėmis kryptimis: atsisakyti Centre naudojamos savianalizės sistemos ir įdiegti Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmą, kuris užtikrins nepertraukiamą kokybės tobulinimo funkcionavimą. Pagal tyrimais nustatytas tobulintinas sritis, būtina pašalinti jų priežastis, įvertinti veiksnius, neleidžiančių joms pasikartoti, poreikį, į procesą įtraukiant visus turimus materialiuosius bei žmogiškuosius išteklius.

Pagrindinės sąvokos: profesinis mokymas, profesinio mokymo paslaugų kokybė, kokybės valdymas.

SUMMARY

Loreta Jucienė. **The Quality of Professional Education and Training Management Facilities: the Case of Tauragė Professional Training Centre.** Master's work.

Master's thesis considers the quality management of services provided by professional education. Activity analysis of Tauragė Professional Education centre, analysis of self analysis reports, analysis of the experts' interview, and questionnaire survey of graduates was performed.

The paper presents the ever-changing training and vocational training services, quality concepts identified in the Lithuanian vocational training policy principles, actions for quality assurance and quality improvement techniques are analyzed. Necessity of the quality of management training, vocational training policy and management and standardization is analyzed. Lithuanian vocational training policy has to meet both the general policy of the European Union and the Lithuanian government's strategic priority objectives, therefore the most important legislation which finetune the quality assurance of vocational education, realization of vocational training reform.

Studies have demonstrated that performing the Lithuanian educational reform in the area of vocational training, the quality of the services of Tauragė Professional Education centre in the context of the vocational training reform has to be improved by the most important directions as follows: to refuse the self-assessment system used in the Centre and to introduce internal quality assurance mechanism which will ensure continuous operation of the quality improvement. According to the research areas for improvement, it is necessary to exclude its causes, to evaluate requirement of the actions preventing their recurrence, involving all the available material and human resources in the operation.

Keywords: vocational training, quality of the vocational training services, quality management.

TURINYS

ĮVADAS	14
PAGRINDINĖS SĄVOKOS	17
I. PROFESINIO MOKYMO TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS VALDYMAS: TEORINIS ASPEKTAS	24
1.1. Profesinio mokymo samprata ir apibrėžtis	24
1.2. Profesinio mokymo reforma Lietuvoje	28
1.3. Švietimo paslaugų kokybės samprata ir poreikis	31
1.4. Priemonės profesinio mokymo kokybei užtikrinti ir kokybės gerinimo būdai	36
II. PROFESINIO MOKYMO TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS VALDYMAS: TEISINIS ASPEKTAS	43
2.1. Profesinio mokymo kokybės vadyba	43
2.2. Profesinio mokymo politika ir valdymas Lietuvoje	49
2.3. Profesinio mokymo standartizavimas	54
2.4. Profesinio mokymo politika ir valdymas Europos Sąjungoje	58
III. TAURAGĖS PROFESINIO RENGIMO CENTRO PASLAUGŲ KOKYBĖS VALDYMAS ŠVIETIMO REFORMOS KONTEKSTE	63
3.1. Tauragės profesinio rengimo centro istorinė bei veiklos apžvalga	63
3.2. Tyrimo metodologija ir dalyviai	67
3.3. Švietimo reformos ir profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybės vertinimas Lietuvoje	68
3.4. Tauragės profesinio rengimo centro Savianalizės ataskaitų analizė	75
3.5. Profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybės vertinimas Tauragės profesinio rengimo centre anketinis tyrimas	81
3.6. Profesinio mokymo paslaugų kokybės valdymas Lietuvoje ir Tauragės profesinio rengimo centre ekspertinis vertinimas	123
IŠVADOS	129
REKOMENDACIJOS	131
LITERATŪRA	132
PRIEDAI	136
1 priedas. Pirminio profesinio rengimo sistemos diagrama	137
2 priedas. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo institucinė schema	138
3 priedas. Profesinio mokymo organizacijos rezultatyvios plėtros veiksmų ir priemonių modelis ...	139
4 priedas. Tauragės profesinio rengimo centro valdymo struktūra	140
5 priedas. Anketa absolventams	141
6 priedas. Interviu klausimynas ekspertams bei Tauragės PRC projektų vadovei	145

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1 lentelė. Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimą organizuojančių ir vykdančių institucijų funkcijos.
- 2 lentelė. Kokybės standarto sandara.
- 3 lentelė. Profesinės mokyklos ir mokiniai jose 2000 – 2009 m.
- 4 lentelė. Profesinių mokyklų mokiniai pagal mokymo programų grupes.
- 5 lentelė. Tauragės PRC stiprybės, silpnybės, galimybės bei grėsmės.
- 6 lentelė. Tauragės PRC veiklos kokybės rodikliai.
- 7 lentelė. Pedagogų kvalifikacijos kėlimas Tauragės PRC 2007 – 2010 m.m.
- 8 lentelė. Respondentų atsakymų dėl pagalbos prisitaikant prie mokykloje keliamų reikalavimų pasiskirstymas.
- 9 lentelė. Respondentų atsakymų dėl administracijos darbuotojų konsultavimo mokymo klausimais pasiskirstymas.
- 10 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų konsultavimo mokymo klausimais pasiskirstymas.
- 11 lentelė. Respondentų atsakymų dėl informacijos apie mokymo reikalavimų pasikeitimus pateikimo laiku pasiskirstymas.
- 12 lentelė. Respondentų atsakymų dėl išklaustyų dalykų žinių bei įgūdžių pagilėjimo pasiskirstymas.
- 13 lentelė. Respondentų atsakymų dėl žinių, mokėjimų bei įgūdžių pakankamumo pasiskirstymas.
- 14 lentelė. Respondentų atsakymų dėl asmeninių savybių plėtojimo (vertinimo) mokymosi metu pasiskirstymas.
- 15 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko paskirtimi pasiskirstymas.
- 16 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko tikslais pasiskirstymas.
- 17 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko uždaviniais pasiskirstymas.
- 18 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko pagrindinėmis temomis pasiskirstymas.
- 19 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko vertinimo sistema pasiskirstymas.
- 20 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko pagrindine literatūra /mokomąja medžiaga ir inventoriu pasiskirstymas.
- 21 lentelė. Respondentų atsakymų dėl naudingiausios užduoties jų mokymosi metu pasiskirstymas.

- 22 lentelė. Respondentų atsakymų dėl vertinimo kriterijų aiškumo pasiskirstymas.
- 23 lentelė. Respondentų atsakymų dėl medžiagos perteikimo pamokų metu pasiskirstymas.
- 24 lentelė. Respondentų atsakymų dėl medžiagos pateikimo elektronine forma pasiskirstymas.
- 25 lentelė. Respondentų atsakymų dėl spausdintos mokymo medžiagos/ konspekto pateikimo pamokų metu pasiskirstymas.
- 26 lentelė. Respondentų atsakymų dėl vaizdinių priemonių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas.
- 27 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų naudojimo informacines technologijas pamokų metu pasiskirstymas.
- 28 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokinių supažindinimo su naujovėmis profesijos srityje pamokų metu pasiskirstymas.
- 29 lentelė. Respondentų atsakymų dėl teorijos ir praktinių pavyzdžių siejimo pamokų metu pasiskirstymas.
- 30 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokinių raginimo naudotis užsienio literatūra pasiskirstymas.
- 31 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokinių savarankiško darbo skatinimo pasiskirstymas.
- 32 lentelė. Respondentų atsakymų dėl naudingų užduočių medžiagai įsisavinti pasiskirstymas.
- 33 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų mokomojo dalyko žinių trūkumo pasiskirstymas.
- 34 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų užsienio kalbų žinių pasiskirstymas.
- 35 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų gebėjimo dirbti informacinėmis technologijomis pasiskirstymas.
- 36 lentelė. Respondentų atsakymų dėl nuolat atnaujinamų, atitinkančių darbo rinkos poreikius žinių pasiskirstymas.
- 37 lentelė. Respondentų atsakymų dėl gebėjimo bendrauti su auditorija pasiskirstymas.
- 38 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų kūrybingumo pasiskirstymas.
- 39 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų lankstumo pasiskirstymas.
- 40 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų asmeninių savybių bei kompetencijų trūkumo pasiskirstymas.
- 41 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokomosios medžiagos šiuolaikiškumo, aktuaumo, atitikimo mokomo dalyko turinį pasiskirstymas.
- 42 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokomosios medžiagos neatitikimo mokymo dalyko reikalavimams pasiskirstymas.
- 43 lentelė. Respondentų atsakymų dėl vieno autoriaus šaltinio naudojimo pamokų metu pasiskirstymas.
- 44 lentelė. Respondentų atsakymų dėl kelių autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas.

- 45 lentelė. Respondentų atsakymų dėl tik lietuvių autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas.
- 46 lentelė. Respondentų atsakymų dėl lietuvių bei užsienio autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas.
- 47 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokytojų elgesio konfliktinių situacijų metu su mokiniais pasiskirstymas.
- 48 lentelė. Respondentų atsakymų dėl kabinetų patogumo ir pritaikymo mokytis pasiskirstymas.
- 49 lentelė. Respondentų atsakymų dėl praktinių užsiėmimų patalpų saugumo reikalavimų atitikimo pasiskirstymas.
- 50 lentelė. Respondentų atsakymų dėl praktiniuose užsiėmimuose naudotų įrengimų bei įrangos tinkamumo mokymuisi pasiskirstymas.
- 51 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokykloje sudarytų sąlygų naudotis kompiuteriais pasiskirstymas.
- 52 lentelė. Respondentų atsakymų dėl knygų bibliotekoje pasiskirstymas.
- 53 lentelė. Respondentų atsakymų dėl periodinių leidinių bibliotekoje pasiskirstymas.
- 54 lentelė. Respondentų atsakymų dėl atliekamos praktikos vietos Tauragės PRC kokybės pasiskirstymas.
- 55 lentelė. Respondentų atsakymų dėl profesinių įgūdžių įgijimo praktikos metu Tauragės PRC pasiskirstymas.
- 56 lentelė. Respondentų atsakymų dėl profesinių įgūdžių įgijimo gamybinės praktikos metu lyginant su įgūdžių įgijimu Tauragės PRC pasiskirstymas.
- 57 lentelė. Respondentų atsakymų dėl pasirengimo darbui pagal profesiją, baigus Tauragės PRC, pasiskirstymas.
- 58 lentelė. Respondentų atsakymų dėl baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų organizavimo pasiskirstymas.
- 59 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokinių nusirašinėjimo pamokų metu pasiskirstymas.
- 60 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokinių tingumo, poreikio versti dirbti, kontroliuoti pasiskirstymas.
- 61 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokinių palankaus požiūrio ir suinteresuotumo mokytis pasiskirstymas.
- 62 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokiniams tinkamų sąlygų mokytis sudarymo pasiskirstymas.
- 63 lentelė. Respondentų atsakymų dėl pamokų be pateisinamos priežasties praleidinėjimo pasiskirstymas.
- 64 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokinių aktyvumo pamokų metu pasiskirstymas.

- 65 lentelė. Respondentų atsakymų dėl mokinių aktyvumo popamokinėje veikloje pasiskirstymas.
- 66 lentelė. Respondentų atsakymų dėl lūkesčių pateisinimo, baigus Tauragės PRC pasiskirstymas.
- 67 lentelė. Respondentų atsakymų dėl dalyvavusių apklausoje respondentų lyties bei gyvenamosios vietos pasiskirstymas.

PAVEIKSLŲ SARAŠAS

- 1 paveikslas. Procesinė profesinio rengimo schema.
- 2 paveikslas. Suinteresuotosios šalys, susijusios su profesinio mokymo kokybe.
- 3 paveikslas. Kokybės valdymo sistema.
- 4 paveikslas. Profesinio rengimo sąveikos su kitomis politikos sritimis.
- 5 paveikslas. Profesinių mokyklų mokinių skaičiaus kitimas 2000–2009 m.
- 6 paveikslas. 2007 m. Europos Sąjungoje ir Lietuvoje mokinių, pasirinkusių profesines mokyklas, skaičiai procentais.
- 7 paveikslas. Profesinio mokymo įstaigų pasiskirstymas savivaldybėse.
- 8 paveikslas. Profesinių mokyklų mokinių pasiskirstymas savivaldybėse.
- 9 paveikslas. 2009 m. Leonardo Da Vinci projektų statistika.
- 10 paveikslas. 2000 – 2007 m. į stažuotes užsienyje vykusių dalyvių skaičius.
- 11 paveikslas. Mokinių skaičiaus kitimas 2007-2011 m.m.
- 12 paveikslas. Mokinių sumažėjimas per metus 2007 – 2010 m.m.
- 13 paveikslas. Praleista pamokų (tenka vienam mokiniui per mėnesį) 2007 – 2010 m.m.
- 14 paveikslas. Mokinių pažangumas 2007 – 2010 m.m.
- 15 paveikslas. Absolventų skaičius 2007 – 2011 m.m.
- 16 paveikslas. Baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų rezultatų vidurkiai 2007 – 2010 m.m.
- 17 paveikslas. Įsidarbinę ir besimokantys absolventai 2007 – 2010 m.m.
- 18 paveikslas. Pedagogų kvalifikacijos kėlimas Tauragės PRC 2007 – 2010 m.m.
- 19 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl pagalbos prisitaikant prie mokykloje keliamų reikalavimų pasiskirstymas.
- 20 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl administracijos darbuotojų konsultavimo mokymo klausimais pasiskirstymas procentais.
- 21 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų konsultavimo mokymo klausimais pasiskirstymas procentais.
- 22 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl informacijos apie mokymo reikalavimų pasikeitimus pateikimo laiku pasiskirstymas procentais.

- 23 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl išklaustyų dalykų žinių bei įgūdžių pagilėjimo pasiskirstymas procentais.
- 24 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl žinių, mokėjimų bei įgūdžių pakankamumo pasiskirstymas procentais.
- 25 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl asmeninių savybių plėtojimo (vertinimo) mokymosi metu pasiskirstymas procentais.
- 26 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko paskirtimi pasiskirstymas procentais.
- 27 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko tikslais pasiskirstymas procentais.
- 28 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko uždaviniais pasiskirstymas procentais.
- 29 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko pagrindinėmis temomis pasiskirstymas procentais.
- 30 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko vertinimo sistema pasiskirstymas procentais.
- 31 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko pagrindine literatūra /mokomąja medžiaga ir inventoriu pasiskirstymas procentais.
- 32 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl naudingiausios užduoties jų mokymosi metu pasiskirstymas procentais.
- 33 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl vertinimo kriterijų aiškumo pasiskirstymas procentais.
- 34 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl medžiagos pateikimo pamokų metu pasiskirstymas procentais.
- 35 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl medžiagos pateikimo elektronine forma pasiskirstymas procentais.
- 36 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl spausdintos mokymo medžiagos/ konspekto pateikimo pamokų metu pasiskirstymas procentais.
- 37 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl vaizdinių priemonių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas procentais.
- 38 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų naudojimo informacines technologijas pamokų metu pasiskirstymas procentais.
- 39 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokinių supažindinimo su naujovėmis profesijos srityje pamokų metu pasiskirstymas procentais.
- 40 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl teorijos ir praktinių pavyzdžių siejimo pamokų metu pasiskirstymas procentais.

- 41 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokinių raginimo naudotis užsienio literatūra pasiskirstymas procentais.
- 42 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokinių savarankiško darbo skatinimo pasiskirstymas procentais.
- 43 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl naudingų užduočių medžiagai įsisavinti pasiskirstymas procentais.
- 44 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų mokomojo dalyko žinių trūkumo pasiskirstymas procentais.
- 45 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų užsienio kalbų žinių pasiskirstymas procentais.
- 46 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų gebėjimo dirbti informacinėmis technologijomis pasiskirstymas procentais.
- 47 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl nuolat atnaujinamų, atitinkančių darbo rinkos poreikius žinių pasiskirstymas procentais.
- 48 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl gebėjimo bendrauti su auditorija pasiskirstymas procentais.
- 49 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų kūrybingumo pasiskirstymas procentais.
- 51 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų asmeninių savybių bei kompetencijų trūkumo pasiskirstymas procentais.
- 52 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokomosios medžiagos šiuolaikiškumo, aktuaumo, atitikimo mokomo dalyko turinį pasiskirstymas procentais.
- 53 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokomosios medžiagos neatitikimo mokymo dalyko reikalavimams pasiskirstymas procentais.
- 54 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl vieno autoriaus šaltinio naudojimo pamokų metu pasiskirstymas procentais.
- 55 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl kelių autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas procentais.
- 56 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl tik lietuvių autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas procentais.
- 57 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl lietuvių bei užsienio autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas procentais.
- 58 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokytojų elgesio konfliktinių situacijų metu su mokiniais pasiskirstymas procentais.

- 59 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl kabinetų patogumo ir pritaikymo mokytis pasiskirstymas procentais.
- 60 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl praktinių užsiėmimų patalpų saugumo reikalavimų atitikimo pasiskirstymas procentais.
- 61 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl praktiniuose užsiėmimuose naudotų įrengimų bei įrangos tinkamumo mokymuisi pasiskirstymas procentais.
- 62 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokykloje sudarytų sąlygų naudotis kompiuteriais pasiskirstymas procentais.
- 63 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl knygų bibliotekoje pasiskirstymas procentais.
- 64 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl periodinių leidinių bibliotekoje pasiskirstymas procentais.
- 65 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl atliekamos praktikos vietos Tauragės PRC kokybės pasiskirstymas procentais.
- 66 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl profesinių įgūdžių įgijimo praktikos metu Tauragės PRC pasiskirstymas procentais.
- 67 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl profesinių įgūdžių įgijimo gamybinės praktikos metu, lyginant su įgūdžių įgijimu Tauragės PRC pasiskirstymas procentais.
- 68 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl pasirengimo darbui pagal profesiją, baigus Tauragės PRC pasiskirstymas procentais
- 69 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų organizavimo pasiskirstymas procentais.
- 70 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokinių nusirašinėjimo pamokų metu pasiskirstymas procentais.
- 71 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokinių tingumo, poreikio versti dirbti, kontroliuoti pasiskirstymas procentais.
- 72 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokinių palankaus požiūrio ir suinteresuotumo mokytis pasiskirstymas procentais.
- 73 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokiniams tinkamų sąlygų mokytis sudarymo pasiskirstymas procentais.
- 74 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl pamokų be pateisinamos priežasties praleidinėjimo pasiskirstymas procentais.
- 75 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokinių aktyvumo pamokų metu pasiskirstymas procentais.

76 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl mokinių aktyvumo popamokinėje veikloje pasiskirstymas procentais.

77 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl lūkesčių pateisinimo, baigus Tauragės PRC, pasiskirstymas procentais.

78 paveikslas. Respondentų atsakymų dėl dalyvavusių apklausoje respondentų lyties bei gyvenamosios vietos pasiskirstymas procentais.

ĮVADAS

Lietuvai pasukus rinkos ekonomikos keliu, buvo užsibrėžti tikslai reformuoti profesinį rengimą taip, kad būtų tenkinami ekonominiai ir socialiniai rinkos ekonomikos valstybės poreikiai, būtų skatinama pažanga, užtikrinanti visų gyvenimo sričių įsiliejimą į vientisą Europos erdvę.

Dabartinėje visuomenėje profesiniam rengimui keliami aukšti reikalavimai. Jis turi teikti profesinių ir bendrojo lavinimo žinių, atitinkančių šiuolaikinį mokslo, technologijų lygį, bendrąsias kultūros vertybes taip pat praktikoje reikalingą pasirinktos srities kompetenciją. Profesinis rengimas turi sudaryti sąlygas, būtinas plėtoti ir atnaujinti anksčiau įgytas žinias, įgalinančias darbuotoją prisitaikyti prie nuolat kintančių sąlygų darbo rinkoje.

Tyrimo naujumas ir aktualumas. Greitai kintant reikalavimams, keliamiems profesiniam rengimui ir mokykloms mokantis iš savo veiklos patirties, iškilo efektyvios demokratiškos kokybės užtikrinimo sistemos sukūrimo būtinybė. Tokios sistemos pagrindiniai elementai yra veiklos savianalizė, vidinė kontrolė ir išorinis vertinimas.

Nacionaliniuose ir tarptautiniuose dokumentuose minimas poreikis kurti ir vykdyti kokybės valdymo sistemas. Lietuvos švietimo strateginiuose planuose keliami tikslai jas įdiegti. Daugumoje Lietuvos aukštųjų mokyklų jau veikia vidinio kokybės valdymo sistemos. Profesinio mokymo institucijos taip pat skatinamos pradėti jas diegti.

Kokybės valdymo sistemos poreikį skatina, Europos šalių profesinio mokymo institucijų pokyčiai, kokybės valdymo sistemų populiarinimas kitų šalių švietimo institucijose bei Lietuvos verslo įmonėse, rinkos ekonomika, kai vienas iš pagrindinių institucijos sėkmės aspektų tampa tiek išorinių ir vidinių vartotojų poreikių patenkinimas.

Profesinių mokyklų kokybės valdymo temos Lietuvoje nėra plačiai nagrinėjamos. Mokslinės literatūros šaltinių paieška parodė, kad ši tema, priešingai nei aukštojo mokslo kokybės temos, labai mažai tyrinėta tiek teoriniu, tiek praktiniu požiūriu. Akivaizdu, kad nepakankamai gilinamasi į profesinių mokyklų mokymo kokybės tobulinimo klausimus.

Profesinio mokymo turinys dažnai netenkina sparčios socialinės, ekonominės ir technologinės plėtros darbinei veiklai keliamų reikalavimų.

2006 m. susikūrusi Personalo valdymo profesionalų asociacijos (PVPA) 2007 m. organizavo Švietimo ir mokslo ministerijos, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų bei verslo įmonių atstovų susitikimą. Diskusiją tema „Ką galėtų padaryti už profesinį rengimą atsakingos institucijos bei darbdaviai, kad profesinis mokymas būtų kokybiškas bei atitiktų Lietuvos darbo rinkos poreikius?“ Susitikime diskutuota ir apie profesinio rengimo kokybę. Pagal 2007 m. PVPA atliktą tyrimą, 68% darbdavių mano, kad profesinio mokymo įstaigų paruoštų darbuotojų žinios ir įgūdžiai neatitinka įmonių poreikių ir rinkos situacijos. 87 % darbdavių - juos reikia ruošti iš naujo. Diskusijos dalyvių nuomone, tokie rezultatai

susiję su tuo, kad darbdaviai nėra įtraukiami į profesinio mokymo standartų ruošimą, nors turi noro bei idėjų, kaip galėtų prisidėti prie profesinių mokyklų moksleivių rengimo, mokytojų kvalifikacijos kėlimo. Viena iš aptartų problemų diskusijoje - ir profesinio mokslo patrauklumas. Profesinį mokymą Lietuvoje baigia apie 20% šalies absolventų, tuo tarpu Europoje apie 60% visų besimokančiųjų yra profesinio rengimo sistemoje. Diskusijos dalyvių nuomone, būtina keisti profesinių mokyklų įvaizdį. Tam, kad įvaizdis pasikeistų reikia, kad pasikeistų pati švietimo sistema Lietuvoje.¹

Tyrimo problema apibūdinama keliais klausimais, kurie reikalauja mokslinių tyrimų:

1. Ar „profesinis mokymas“, „profesinis rengimas“ ir „profesinis ugdymas“ yra tas pats?
2. Kas sudaro kokybės valdymo profesinio mokymo įstaigose sistemos esmę?
3. Kuo grindžiamas profesinio mokymo politikos formavimas?
4. Kuo pasižymi profesinio mokymo paslaugų kokybės užtikrinimo ir švietimo reformos teisinis reglamentavimas?
5. Kuo pagrįsti Tauragės profesinio rengimo centro profesinio mokymo kokybės valdymo tobulinimą Lietuvos švietimo reformos kontekste?

Tyrimo objektas – profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybės valdymas Lietuvos švietimo reformos kontekste.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti profesinio mokymo paslaugų kokybės valdymo situaciją profesinio mokymo įstaigose ir pagrįsti aspektus, turinčius įtakos paslaugų kokybei.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti profesinio mokymo kokybės valdymo teorinius aspektus profesinio mokymo įstaigose.
2. Išanalizuoti profesinio mokymo paslaugų kokybės užtikrinimą bei profesinio mokymo reformą reglamentuojančius teisės aktus.
3. Įvertinti švietimo reformos ir profesinio mokymo įstaigų paslaugų kokybės užtikrinimą Lietuvoje.
4. Atlikti Tauragės profesinio rengimo centre teikiamų profesinio mokymo paslaugų kokybės analizę.

Hipotezė: Vykdamas Lietuvos Respublikos švietimo reformą profesinio mokymo srityje, Tauragės profesinio rengimo centro paslaugų kokybės tobulinimą, profesinio mokymo kokybės reformos kontekste apibūdina šie esminiai teiginiai:

1. Atsisakyti Centre naudojamos neveiksmingos savianalizės sistemos.

---

¹ PVPA skatina užtikrinti sklandų profesinį mokymą Lietuvoje. <http://www.bcp.lt/lt/naujienos/0/68/pvpa-skatina-uztikrinti-sklandu-profesini-mokyma-lietuvoje>.

2. Įdiegti Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmą, kuris užtikrins nepertraukiamą kokybės tobulinimo funkcionavimą.

3. Pagal tyrimais nustatytas tobulintinas sritis, būtina pašalinti jų priežastis, įvertinti veiksmų, neleidžiančių joms pasikartoti, poreikį, į procesą įtraukiant visus turimus materialiuosius bei žmogiškuosius išteklius.

Tyrimo metodai:

1. Dokumentų analizė: mokslinės literatūros pasirinkta tema, teisės aktų, strateginių planų, tarptautinių ir Lietuvos standartų, internetinių duomenų bazių šaltinių analizė bei sisteminimas.

2. Tauragės profesinio rengimo centro darbo grupių savianalizės duomenų analizė.

3. Ekspertinis tyrimas. Struktūruotas interviu, kurio tikslas – įvertinti kokybės valdymą Tauragės profesinio rengimo centre ir švietimo reformos įtaka profesinio mokymo paslaugų kokybei.

4. Tauragės profesinio rengimo centro absolventų anketinė apklausa, kurios tikslas - įvertinti profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybę Tauragės profesinio rengimo centre.

Darbo struktūra ir apimtis

Darbą sudaro trys pagrindinės dalys, sudarytos iš skyrių. Darbas susideda iš įvado, pirmosios ir antrosios - analitinių dalių, bei trečiosios - tyrimų rezultatų analizės, išvadų, rekomendacijų, literatūros sąrašo bei priedų. Darbo apimtis – 145 lapų.

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Akreditavimas. *angl.* Accreditation. Valstybės įgaliotos institucijos pripažinimas, atlikus išorinį vertinimą, kad mokymo/studijų programa ar mokymo/studijų institucija atitinka teisės aktais nustatytus reikalavimus (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Akredituojanti institucija *angl.* Accrediting authority or agency. Valstybės įgaliota (arba nepriklausoma) institucija, organizuojanti mokymo/studijų programų ir institucijų kokybės vertinimą ir sprendžianti apie mokymo/studijų programų ar ar institucijų statusą, teisėtumą ir (ar) tinkamumą (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Efekttingumas (profesinio mokymo kokybės) *angl.* efficiency (of quality of vocational education and training). Geriausių rezultatų pasiekimas mažiausiomis sąnaudomis (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Efektivumas (profesinio mokymo kokybės) *angl.* effectiveness (of quality of vocational education and training). Rezultatų pasiekimo laipsnis nu(si)statytiems kokybės reikalavimams. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Ekspertas *angl.* Expert. Kompetentingas asmuo, gerai išmanantis atitinkamos šalies švietimo sistemą, turintis mokymo/ studijų institucijų vadybos, mokymo/studijų ir tyrimų organizavimo bei kokybės vertinimo ir valdymo patirtį, gebantis analizuoti didelius informacijos srautus ir priimti efektyvius, patikimus sprendimus, vesti diskusijas ir dirbti su skirtingo išsilavinimo bei kultūrinio mentaliteto žmonių grupėmis ar tokio pobūdžio grupėse (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Grižtamasis ryšys *angl.* Feedback. Vertinimo metu surinktos informacijos ir padarytų išvadų perdavimas asmenims ar asmenų grupei, kuriems ta informacija yra aktuali tobulinant mokymosi/studijų proceso ar mokymo/studijų institucijos/padalinio veiklos kokybę (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Indėlis *angl.* Input. Sąnaudos ir ištekliai, panaudoti siekiant gauti kokį nors rezultatą (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Inspektavimas *angl.* Inspection. Kompetentingo asmens ar jų grupės atliekamas tiesioginis ir nepriklausomas mokymo/studijų dalyko, programos ar institucijos/padalinio veiklos (veiklų) vertinimas ir įvertinimas, siekiant atskleisti, ar gauti rezultatai atitinka nustatytus kokybės reikalavimus (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Isivertinimas *angl.* self-evaluation. Spėndimo priėmimas apie mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/padalinio, ar besimokančiojo veiklos kokybę, pasiekimus bei pažangą, remiantis savistaba, savianalize, esamų pasiekimų lyginimu su ankstesniais, tolesnių tikslų bei strategijų nustatymu (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Įsivertinimo ataskaita *angl.* self-evaluation report. Mokymo/studijų institucijos bendruomenės parengtas dokumentas, kuriame vertinimo metu surinktų duomenų analizės pagrindu pateikiamos išvados ir pasiūlymai, kaip tobulinti mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/padalinio ar besimokančiojo veiklos kokybę (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

ISO: Tarptautinė standartizavimo organizacija *angl.* ISO: International Organization for Standardization. Tarptautinė nevyriausybinė organizacija, nustatanti pasaulinio masto pramonės ir prekybos standartus, vadinamus ISO standartais. Dažnu atveju ISO standartai tampa nacionaliniais standartais arba sutarčių pagrindu įteisinami įstatymuose (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Išorinis kokybės įvertinimas *angl.* external quality evaluation. Ekspertų sprendimo priėmimas apie esamos mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/padalinio kokybės būklės atitikimą nustatytiems reikalavimams, atlikus išorinį kokybės vertinimą, siekiant išryškinti esamas stiprybes bei silpnybes (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Išorinis kokybės vertinimas *angl.* external quality assessment.. Informacijos apie mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/ padalinio veiklos kokybę rinkimas, sisteminimas ir analizė, kurią atlieka atitinkamos srities ekspertai, remiantis nustatytais kriterijais ir rodikliais, siekiant išryškinti esamas stiprybes ir silpnybes (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Įvertinimas *angl.* Evaluation. Ekspertų sprendimo priėmimas apie mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/padalinio ar besimokančiojo veiklos kokybę, pasiekimus ar pažangą, remiantis vertinimo rezultatais (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kiekybiniai rodikliai *angl.* Quantitative indicators. Duomenys, nusakantys požymio reiškimosi intensyvumą skaitmenine išraiška; tai statistinė informacija, gauta naudojant tikslus matavimo įrankius pagal pasirinktą vertinimo skalę (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybė (profesinio mokymo) *angl.* quality (of vocational education and training). Sąlygų tinkamumas plėtoti besimokančiojo asmenybės saviugdą ir pasirengimą konkuruoti kintančioje darbo rinkoje, įvertinant nu(si)statytus kokybės reikalavimus, institucijos tikslus ir vartotojų poreikius (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės auditas *angl.* quality audit. Mokymo/studijų institucijoje taikomų kokybės užtikrinimo mechanizmų privalumų ir trūkumų sistemiškas įvertinimas (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės ciklas *angl.* quality cycle. Periodiškai pasikartojantys keturi tarpusavyje susiję kokybės užtikrinimo etapai: planavimas, įgyvendinimas, vertinimas ir įvertinimas bei peržiūra (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės gerinimas *angl.* Quality improvement. Kokybės užtikrinimo proceso priemonių visuma, kuria siekiama taip organizuoti mokymo/studijų dalyko, programos ar institucijos/padalinio kokybės vadybą, kad būtų pasiekti nustatyti kokybės standartų reikalavimai (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės instrumentai *angl.* Quality instruments. Priemonės (klausimynai, anketos, stebėjimo lapai, struktūruoti interviu ir pan.), naudojamos renkant informaciją apie mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/padalinio ar besimokančiojo asmens veiklos kokybės būklę (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės įvertinimas *angl.* quality evaluation. Argumentuotas ekspertų sprendimo priėmimas nustatant esamą kokybės būklę ir įvardijant jos tobulinimo galimybes (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės koncepcija *angl.* Quality.conception. Įvairius švietimo lygius apimanti daugiadimensinė ir dinamiškai kintanti kokybės samprata (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008)

Kokybės kontrolė *angl.* quality control. Periodiškas ir tęstinis tarpinių ar galutinių veiklos rezultatų kokybės įvertinimas, ko pasiekoje atliekamos veiklų korekcijos kokybiškam galutiniam produktui gauti ar paslaugai suteikti. Kokybės kontrolė leidžia nustatyti galutinių rezultatų atitikimą nu(si)statytiems kokybės reikalavimams (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės kriterijai *angl.* quality criteria. Požymiai, apibūdinantys esminius reikalavimus mokymosi/studijų proceso, dalyko, programos, institucijos/padalinio ar besimokančiojo veiklos kokybei, pagal kuriuos nustatomas kokybės standartų pasiekimo lygis ir planuojamas kokybės gerinimas arba tobulinimas (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės planavimas *angl.* quality planning. Pradinis kokybės ciklo procesas, kurio metu apibrėžiami kokybės reikalavimai veiklos rezultatams, nustatomi siekiami tikslai bei jų eiliškumas, sudaromas veiksmų planas, taip pat tiriamos sąlygos kokybei plėtoti, įvertinamos kokybės užtikrinimo mechanizmų pritaikomumo galimybės mokymo/studijų institucijos kokybės užtikrinimo sistemoje (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės rodikliai *angl.* quality indicators. Kokybiniai ir kiekybiniai duomenys, nusakantys mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/padalinio kokybę (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės standartas *angl.* quality standard. Dokumentas, kuriame aprašyti reikalavimai mokymosi/studijų procesui, įgyjamai kvalifikacijai ir/ar kvalifikaciniam laipsniui, mokymo/studijų dalyko, programos ar institucijos/padalinio veiklos vertinimui ir/ar akreditacijai (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės užtikrinimas *angl.* quality assurance. Periodiškai atliekamas mokymo/studijų dalyko, programos ar institucijos/padalinio kokybės vertinimas ir įsivertinimas bei kokybės vadybos metodų ir priemonių sistema, kurios dėka puoselėjamos vykdomos veiklos stiprybės ir šalinamos atskleistos silpnybės taip, kad mokymo(si)/studijų kokybė nuolat atitiktų standartus (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės užtikrinimo sistema *angl.* quality assurance system. Priemonių visuma, padedanti siekti, kad mokymo/studijų institucijos veikla ir rezultatai nuolat atitiktų nu(si)statytus kokybės reikalavimus (standartus) (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės vadyba *angl.* Quality management. Priemonių sistema, apimanti mokymo(si)/studijų kokybę nusakančių duomenų pateikimo, sistemavimo, apskaitos, panaudojimo ir įvertinimo planavimą, organizavimą, kontrolę bei gerinimą, tobulinimą arba plėtotę, siekiant užtikrinti institucijos nu(si)statytą kokybės standartų pasiekimą (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės vertinimo metodai *angl.* Quality assessment methods. Informacijos apie mokymo/studijų dalyką, programą, instituciją/padalinį, ar besimokančiojo pasiekimus rinkimo, sistemavimo ir analizės būdai, kurių pasirinkimą lemia daugelis veiksnių: vertinimo metodologija, tikslai, objektas, galimybės ir pan. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės vertinimo rodikliai *angl.* Quality assessment indicators. Kokybiniai ir kiekybiniai duomenys, nusakantys kriterijų reikšimosi intensyvumą vertinamų veiklos sričių atžvilgiu (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės vertinimo sistema *angl.* Quality assessment system. Kokybės vertinimo elementų visuma tarpusavyje susieta tam tikrais priklausomybės ryšiais (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės vertinimo standartas *angl.* Quality assessment standard. Mokymo(si)/studijų kokybės dimensijų, kriterijų ir standartinių rodiklių sistema, apibrėžianti reikalavimus, kurių turi būti laikomasi siekiant sudaryti tinkamas sąlygas asmens ugdymuisi/saviugdai plėtoti bei kvalifikacijai įgyti ir pasirengti sėkmingai konkuruoti kintančioje darbo rinkoje (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kompetencijas vertinanti institucija – Vyriausybės nustatyta tvarka akredituoti socialiniai partneriai ir kiti juridiniai asmenys, kuriems suteikta teisė vertinti asmens įgytas kompetencijas (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Licencija profesiniam mokymui *angl.* license for vocational education and training. Akredituojančios institucijos formalus leidimas, kuriame nurodoma, kad mokymo/studijų institucija atitinka nustatytus reikalavimus ir jai leidžiama pradėti/tęsti mokymą/studijas bei suteikti nustatytas/ą profesines/ę kvalifikacijas/ą (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Mokyklinė profesinio mokymo organizavimo forma – kai mokymas vykdomas profesinio mokymo įstaigoje ar kitoje mokykloje. Praktinis mokymas gali būti vykdomas įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, ūkininko ūkyje, pas laisvąjį mokytoją (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Mokymosi/studijų pasiekimų įvertinimas *angl.* evaluation of learning/study achievements. Vertinimo rezultatas, konkretus sprendimas apie besimokančiojo pasiekimus planuotų mokymosi/studijų rezultatų (numatytų įgyti kompetencijų) atžvilgiu (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Mokymosi/studijų pasiekimų vertinimas *angl.* assessment of learning/study achievements. Kiekybinių ir kokybinių duomenų apie besimokančiojo pastangas ir tarpinius arba baigiamuosius pasiekimus rinkimas, sisteminimas ir analizė (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Palyginimas *angl.* Benchmarking. Standartizuotas procesas, kurio metu renkami ir analizuojami duomenys, leidžiantys tarpusavyje palyginti ir įvertinti mokymo/studijų dalykų, programų, institucijų/padalinių veiklų kokybę, siekiant pasikeisti gerąja patirtimi, nustatyti problemas ir jų sprendimo būdus (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

pedagoginės/akademinės bendruomenės pripažintas ir joje įsitvirtinusias kokybės vertybes, jų palaikymo bei vertinimo principus, funkcionuojančius įvairiose institucijos kokybės vadybos sistemose (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Pirminis profesinis mokymas – profesinis mokymas, skirtas pirmajai kvalifikacijai įgyti (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Praktinis mokymas – profesinių įgūdžių ugdymas profesinio mokymo įstaigoje, kitoje įstaigoje ir (arba) įmonėje, ūkininko ūkyje, pas laisvąjį mokytoją (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Profesijos mokytojas – mokytojas, vykdamas teorinę arba (ir) praktinę profesinę mokymą (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Profesinio mokymo įstaiga – mokykla ar kita įstaiga, kurios pagrindinė veikla – profesinis mokymas (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Profesinio mokymo ištekliai *angl.* Vocational education and training resources. Intelektualiniai, finansiniai, materialiniai, laiko ir kiti ištekliai, reikalingi institucijos mokymosi/studijų bei tyrimų kokybei užtikrinti (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Profesinio mokymo programa – įvairiai formalizuota švietimo programa, kurios turiniu, perteikimo būdais ir metodais siekiama suteikti numatytas kompetencijas (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Profesinio mokymo teikėjas – profesinio mokymo įstaiga, laisvasis mokytojas ir kitas profesinio mokymo teikėjas (bendrojo lavinimo mokykla, įstaiga, organizacija, įmonė, kuriai profesinis mokymas nėra pagrindinė veikla), įstatymų nustatyta tvarka turintis teisę rengti ir (ar) vykdyti profesinio mokymo programas (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Profesinio rengimo standartas – kvalifikacijų įgijimo profesinio mokymo sistemoje reglamentas (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Profesinis informavimas – sistemingas informacijos teikimas profesinio mokymo, kvalifikacijų paklausos darbo rinkoje ir profesijos pasirinkimo klausimais (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Profesinis mokymas – mokymas pagal profesinio mokymo programas, padedantis asmeniui įgyti kvalifikaciją ar ją tobulinti (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Profesinis orientavimas – profesinį informavimą ir konsultavimą apimantis procesas (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

Savęs vertinimas *angl.* self-assessment. Vidinis kokybės užtikrinimo procesas, kurio metu renkama informacija, sisteminama ir analizuojama pagal nu(si)statytas mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/padalinio kokybės dimensijas (veiklos sritis), kriterijus ir rodiklius (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Savianalizė *angl.* self-analysis. Savęs vertinimo proceso dalis, kurio metu analizuojama savęs vertinimo metu surinkta informacija, šiai informacijai suteikiant prasmę kokybės tobulinimo paradigmoje (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Savianalizės ataskaita *angl.* self-analysis report. Dokumentas, apibendrinantis svarbiausias išvadas, įprasminančias savianalizės metu surinktą informaciją ir nukreiptas į kokybės gerinimą arba jos tobulinimą (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Socialiniai partneriai *angl.* social partners. Darbdavių asociacijos ir profesinės sąjungos, kurios palaiko ir plėtoja socialinį dialogą su profesine mokykla (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Tęstinis profesinis mokymas – profesinis mokymas, skirtas asmens turimai kvalifikacijai tobulinti ar kitai kvalifikacijai įgyti (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

TQM: Visuotinė kokybės vadyba *angl.* TQM: Total quality management. Kokybės valdymo filosofija pagrįstų priemonių visuma, orientuota į nuolatinį produkto ir paslaugos kokybės tobulinimo procesą, siekiant visapusiško klientų poreikių patenkinimo, optimalaus išteklių panaudojimo ir darbuotojų savirealizacijos (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Vidinis kokybės įvertinimas *angl.* internal quality evaluation. Sprendimo priėmimas apie mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/padalinio kokybės būklę ar besimokančiojo pasiekimus, kurį atlieka tiriamos institucijos bendruomenės nariai (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Žmogiškųjų išteklių plėtra – darbo jėgos, žinių, įgūdžių ir kompetencijų plėtojimas (LR profesinio mokymo įstatymas, atnaujinta 2008).

I. PROFESINIO MOKYMO TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS VALDYMAS: TEORINIS ASPEKTAS

1.1. Profesinio mokymo samprata ir apibrėžtis

Galima teigti, kad pagrindinė prielaida profesinės sampratos atsiradimui buvo visuomeniškai organizuotas darbas. Industrinėje visuomenėje kaitos procesų kontekste išryškėjo poreikis rengti žmogų konkrečiai darbinei veiklai, o tai įtakojo profesinio rengimo kaip sistemos atsiradimą. Atsiradusios profesinio rengimo sistemos funkcijos neprarado savo prasmės ir vykstant žinių bei informacinės visuomenės transformacijoms, tačiau šioje visuomenėje susiformavo poreikis naujoms individo veiklos kokybėms, grindžiamomis žiniomis ir jų sistemomis. Reikalavimai individo veiklai siejami su kokybiškumu ne tik dalykine prasme, bet ir sisteminiu požiūriu, todėl ankstesnė profesinio rengimo samprata praplėtė poreikio mokytis visą gyvenimą, bendrųjų bazinių ir specialybinių žinių dermės, vertybių ir saviugdų dimensijomis. (Jotautienė, Tidikis, 2001).

Ar „profesinis mokymas“, „profesinis rengimas“ ir „profesinis ugdymas“ yra tas pats? Pasak Laužacko (2005) nors „rengimo (-si)“ samprata profesinės kvalifikacijos įgijimo ir jos tobulinimo kontekste vartojamas labai dažnai, jo sąvokinė prasmė yra problematiška. Taip yra dėl to, kad skirtumas tarp dažniausiai ugdymo moksle vartojamų savokų „ugdymas“, „mokymas“ ir „rengimas“ yra labai nežymus ir dažnai diskutuotinas. Kaip teigia autorius kvalifikacijos įgijimo procese žodžio ugdymas vartoti nereikia, jis turi žymiai platesnę prasmę. Tai apibūdina asmenybės brandimo augimo procesą ir perauga į sąvoką „saviugda“.

Profesinio ugdymo moksle sąvoka „profesinis rengimas“, pagal Laužacką (2002), reiškia nepertraukiamą žmonių ugdymo procesą, kurio tikslas – suteikti ir nuolat palaikyti jiems tinkamas ir visuomenei reikalingas kvalifikacijas.

Pasak Šerno (1995) „Ugdyti galima darbininką, techniką ir kitą panašių profesijų atstovą. Tai pirmiausia reiškia – rengti jį profesijai, ugdyti jo profesinį intelektą - protą, gabumus, dorovę, estetinį skonį, charakterį, asmenybę (profesinis ugdymas).“

„Sudedamasis profesinio ugdymo komponentas yra profesijos mokymas, mokymasis ir išmokimas“ (Šernas, 1995).

Mokymas – „vadovavimas mokymuisi, t.y. tikslingas, nuoseklus ir aktualus mokytojo ir mokinių veikimas, stimuliuojantis ir organizuojantis mokinių pažintinę ir praktinę veiklą“ (Jovaiša, 1993).

Kalbant apie sąvoką „profesinis rengimas“ Carter V. Good (1960) Švietimo terminų žodyne pateikia tokį apibrėžimą: „Profesinis rengimas susijęs su tam tikru naudos siekimu, jo specialus uždavinys yra pritaikyti žmogaus gebėjimus konkrečiai darbo vietai. Viena vertus, asmenys išsina mokymus susiaurintus iki mokymo programos lygmens. Kita vertus, profesinis rengimas,

nebūdamas vien socialinės naudos siekiu, turėtų būti labiau orientuotas į asmens poreikius, padėti jam įgyvendinti karjeros siekius, ne tik suteikti pasirėngimo darbui galimybes.“ (Laužackas, Danilevičius, Gurskienė, 2004).

Švietimo enciklopedija (1970) profesinį rengimą apibrėžia: „Profesinis rengimas yra rengimas bet kokios rūšies darbui, kuris individui atrodo tinkamas ir kuriam egzistuoja poreikis visuomenėje“. (Laužackas, Danilevičius, Gurskienė, 2004).

Schelten (1991) pastebėjo, kad sąvoka „rengimas“ rodo tam tikrą procesualumą, o su priešdėliu „pa“ – „parengimas“ – to proceso rezultata.

Kai kada literatūroje yra pabrėžiama, kad atsižvelgiantį humanistinius ugdymo idealus „rengimas“ reiškia tam tikrą savęs tobulinimą. Tuomet jis suprantamas kaip atitinkamos vidinės formos suteikimas ar įgijimas.

Šios sąvokos apibrėžtis iškelia svarbiausią mintį, pabrėžiama Bonz (1998), „profesinis rengimas yra asmenybės ugdymas“, bei Jungkunz (1995) – profesinio uždavinio negalime suprasti kaip „vienpusės pedagogikos priklausomybės nuo faktų ir tendencijų ...“

Svarbu, kad besimokantieji išmoktų savarankiškai įvertinti savo profesinę aplinką bei būdami demokratiški, atsakingi piliečiai galėtų aktyviai ją kurti. „Individuali prielaida tam yra išsilavinimas. Be išsilavinimo neįmanoma pakeisti esamo (į geresnį)“ (Jungkunz, 1995).

Baltojoje knygoje (1999) profesinis rengimas apibūdinamas kaip sąmoningos, savarankiškos, veiklios tautos ir valstybės reikmėms subrendusios, nuolat besimokančios, visapusiškai kūrybingos dalyvaujančios demokratinės visuomenės kūrimo procese asmenybės ugdymas.

Remiantis Spranger (1995) profesinio rengimo sričių apibrėžimu, šiuolaikine profesinio rengimo samprata, galima teigti, kad profesinis rengimas kaip proceso dimensija turi labai platų veiklos lauką ir tai yra visą žmogaus gyvenimą trunkantis procesas, įgalinantis jį siekti socialinio tikslo nuolat kintančioje visuomenėje. (Jotautienė, Tidikis, 2001).

Sąvoka „rengimas“ turi tam tikros formos suteikimo prasmę, jis nukreipia dėmesį į tam tikro turinio įsisavinimą ir pakeitimą. Jame atsispindi ir tam tikra elgsenos sritis, todėl „rengimas“ vyksta vienokios ar kitokios asmenybės savybės, gebėjimo pavyzdžiu. Laužackas (2005).

Pasak Gurskienės (2004), profesinis mokymas turi aiškią orientaciją – kuo tiksliau patenkinti veiklos sistemos kvalifikacinius poreikius darbo jėgai.

Profesinio mokymo įstatyme (atnaujinta 2008-01-01) nurodoma kad:

Profesinis mokymas – mokymas pagal profesinio mokymo programas, padedantis asmeniui įgyti kvalifikaciją ar ją tobulinti.

Pastarųjų metų Vakarų šalių ir Lietuvos edukologų (Kell, 1998; Dubs, 1996; T. Jovaiša, Shaw, 1998, Laužackas, 2005) darbų profesinio rengimo srityje analizė parodė, jog kinta pati profesinio rengimo samprata, įgydama platesnę prasmę (Stanišauskienė, 2004).

Profesinis rengimas yra visuotinis uždavinys, tačiau ši nuostata, kaip teigia Copter (1998), įsitvirtino daugelyje valstybių tik antroje XX a. pusėje. Kaip mokslinė disciplina, leidžianti pripažinti jos platų pobūdį, užduočių sritis, svarbą bei visuomeninius ir ekonominius interesus, profesinio rengimo politika susiformavo anksčiau nei prieš 40 metų, didėjant pusiausvyros tarp pasiūlos ir paklausos darbo rinkose stoka bei atsiradus globalizavimo pasekmėms ir tarptautinei konkurencijai (Munch, 1995). Hyland (1991) teigimu, nuo 1970 m. prasidėjo judėjimas profesinio mokymo ir rengimo srityje (angl. vocationalisation), įtakotas ekonominių rinkų globalizacijos procesų. (Jotautienė, Tidikis, 2001).

Profesinis rengimas yra sparčiausiai kintanti švietimo sistemos dalis, kurios kaitą lemia veiklos pasaulis ir darbo rinka. Šių veiksnių sąveika ir yra socialinė partnerystė, kurią Laužackas (2005) apibūdina kaip profesiniu rengimu suinteresuotų švietimo institucijų, darbdavių bei profesinių sąjungų tikslingas ir naudingas bendradarbiavimas instituciniame, tarpinstituciniame, regioniniame, nacionaliniame ir globaliniame lygmenyse, siekiant bendro tikslo ir naujos veiklos kokybės.

Profesinio rengimo sampratos kaita, įtakojanti profesinio rengimo sistemos kaitą, yra neatsiejama nuo visuomeninių pokyčių. Visuomeniniame gyvenime nuolat vyksta pokyčiai, kuriems būdingos tam tikros dimensijos. Jotautienė, Tidikis (2001) pagal Schanz (1992) akcentavo 5 visuomenės kaitos dimensijas: struktūrinę, techninę, ekonominę, socialinę, kultūrinę.

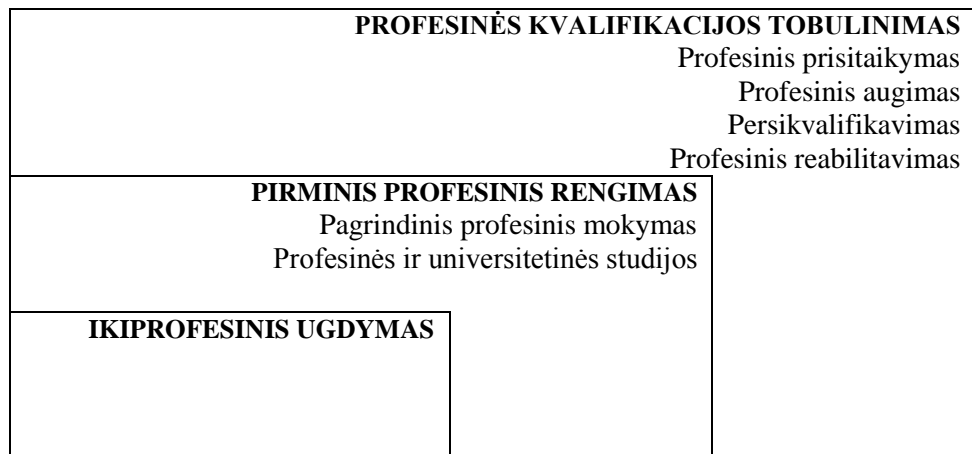
Šios visuomenės kaitos dimensijos įtakojo žmogaus veiklą, kuri tapo vis labiau visuomeniška. Norint patenkinti savo poreikius reikėjo įgyti tam tikrų žinių, gebėjimų.

ES ekspertai, tarp jų Chivers akcentuoja naują požiūrį į profesinį rengimą, kuris grindžiamas mokymosi per visą gyvenimą ir tęstinio ugdymo idėjomis, organiškai integruojantis tiek bendrųjų bazinių ir specialybinių žinių įsisavinimo ir vertybių, tiek bendrosios, tiek ir profesinės veiklos metodologinius mokėjimus, o ypač saviugdą sugebėjimų ugdymo sistemas (Jucevičienė, 1999).

Kaip teigia Jucevičienė (1999), žinių visuomenei būdingi kintantys reikalavimai įvairiai darbo veiklai atlikti skatina poreikį nuolat tobulėti individų asmenines žinias ir jų mokėjimų sistemas.

Įgydamas tam tikras formas, visuomeniškai organizuotas darbas yra viena svarbiausių profesinio rengimo atsiradimo ir vystimosi sąlygų.

Analizuojant profesinio rengimo sąvoką, išryškėja labai svarbi XX amžiaus pabaigos aplinkybė. Mokymasis, kartu ir profesinis, tampa besikeičiančios visuomenės požymiu ir yra nuolatinis žmogaus palydovas visą jo sąmoningą gyvenimą. Kiekvienas atskiras jo etapas turi specifines formas ir būdus. Pagal jas profesinį rengimą nesunku išskaidyti į tris nuoseklius, tarpusavyje suderintus ir savarankiškus etapus: *ikiprofesinį ugdymą, pirminį profesinį ugdymą ir profesinės kvalifikacijos tobulinimą* (1 pav.).

1 pav. Procesinė profesinio rengimo schema (Laužackas, Lydeka, 1998)

Ikiprofesinio ugdymo metu žmogus supažindinamas su darbo rinka ir savo potencialiais bei galimybėmis sąmoningai ir optimaliai pasirinkti veiklos sritį.

Pirminio profesinio rengimo sistemoje igyjamas sistemingas pasirinkimas pradėti tam tikrą savarankišką profesinę veiklą.

Kvalifikacijos tobulinimo etapu išplečiama, pagilinama ar atnaujinama anksčiau įgyta profesinė kvalifikacija profesinio prisitaikymo, profesinio augimo, persikvalifikavimo bei profesinio reabilitavimo formomis. (Laužackas, Lydeka, 1998).

Profesinio rengimo paslaugas teikiančių institucijų veiklą reglamentuoja Profesinio mokymo įstatymas, kuriame teigiama, kad:

Profesinio mokymo teikėjas – profesinio mokymo įstaiga, laisvasis mokytojas ir kitas profesinio mokymo teikėjas (bendrojo lavinimo mokykla, įstaiga, organizacija, įmonė, kuriai profesinis mokymas nėra pagrindinė veikla), įstatymų nustatyta tvarka turintis teisę rengti ir (ar) vykdyti profesinio mokymo programas.

Profesinio mokymo įstaiga – mokykla ar kita įstaiga, kurios pagrindinė veikla – profesinis mokymas.

Profesijos mokytojas – mokytojas, vykdamas teorinį arba (ir) praktinį profesinį mokymą.

Praktinis mokymas – profesinių įgūdžių ugdymas profesinio mokymo įstaigoje, kitoje įstaigoje ir (arba) įmonėje, ūkininko ūkyje, pas laisvąjį mokytoją.

Laužackas (2005) teigia, kad „Profesinė mokykla yra švietimo institucija, kurioje galima įgyti profesinę kvalifikaciją ir vidurinį bendrąjį išsilavinimą. Šiose švietimo institucijose galima rinktis keturių pakopų mokymo programas, kurios skiriasi savo trukme, mokymo turiniu ir yra pritaikytos įvairaus amžiaus bei skirtingo išsilavinimo jaunuoliams“. Todėl pagrindinė funkcija, kurią atlieka profesinė mokykla, yra profesinės kvalifikacijos ir bendrojo išsilavinimo suteikimas.

„Profesinis mokymas“, „profesinis rengimas“ ir „profesinis ugdymas“ – ar tai tas pats? Manau, kad šios sampratos tarpusavyje susijusios. Profesiniam mokymui priskirčiau – mokymo

programos teorines žinias, t.y. tam tikro turinio įsisavinimą, tam tikrai kvalifikacijai įgyti, tuo tarpu profesinio rengimo sąvoką suvokiu kaip praktinių įgūdžių įgijimo, profesinio rengimo įstaigos ir socialinių partnerių pagalba. Profesiniame mokyme ir profesiniame rengime sąvoka „ugdymas“ manau neatsiejama. Mokinys, besimokydamas tam tikros profesijos, mokomas ne tik specialybinių dalykų. Jam suteikiamos ekonominių pagrindų, verslo pagrindų, psichologijos, etikos, užsienio kalbų bei kitos žinios, organizuojami įvairūs renginiai, konkursai, tarptautiniai projektai, susitikimai, išvykos, kurios įtakoja asmenybės tobulėjimą ne tik profesinėje srityje, bet ugdo pilietiškumą, padeda jam prisitaikyti nuolat kintančiame veiklos pasaulyje.

Taigi profesinį rengimą, profesinį mokymą ir ugdymą suvokiu kaip tarpusavyje susijusį procesą, siekiant naudos valstybei, visuomenei, individui.

Šį skyrių norėčiau užbaigti 2010 m. Vytauto Didžiojo universitete organizuotos tarptautinės konferencijos „Sistemoteorinės profesinio rengimo kaitos dimensijos“ kurioje buvo paminėtas R. Laužacko atminimas, antraštės žodžiais:

„Profesinė veikla persmelkia žmogaus gyvenimą savomis spalvomis ir diktuoja sąlygas tokiems fenomenams kaip švietimas ir profesinis rengimas, kurie ne tik sprendžia bendruosius asmenybės ugdymo uždavinius, bet yra ir plėtros, kūrybos, intelektinės minties šaltinis.“ R. Laužackas. (Tarptautinė konferencija, ...2010).

1.2. Profesinio mokymo reforma Lietuvoje

Praėjusio tūkstantmečio pabaigoje įvyko didžiuliai pokyčiai technologijų, globalios ekonomikos ir socialinėje srityse, kas įtakojo profesinio rengimo sistemos kaitos poreikį.

1990 metais Nepriklausomos Lietuvos Valstybės atkūrimas, sudarė būtinybę imtis sistemines, visas švietimo sritis apimančios pertvarkos. Lietuvos švietimo sistema turėjo būti ne vienu ar kitu aspektu reformuota, o iš esmės sukurta nauja.

Nors kardinaliai pakito Lietuvos politinė padėtis, tačiau švietimo veikla, negalėjo būti sustabdyta, nutraukta. Valstybei teko švietimo sistemą kurti ir įgyvendinti laipsniškai, keičiant buvusią sovietinę švietimo sąrangą – struktūras, formas, turinį, metodus, vertybines orientacijas.

Švietimo sistemos reformą lėmę veiksniai.

Egzistavo dvi švietimo pertvarką sąlygojusios veiksmų grupės: vidiniai, pačioje švietimo sistemoje susiformavę veiksniai ir kitų sociokultūrinio gyvenimo sričių sąlygoti veiksniai. (Jackūnas, 1993).

Vidiniai veiksniai

- Būtinybė keisti buvusio sovietinio švietimo vertybines orientacijas, tikslus, uždavinius.
- Būtinybė atsisakyti vienpusiško sovietinio ugdymo turinio pobūdžio.

- Būtinybė įveikti ugdymo atotrūkį nuo praktikos, nuo ugdomo asmens sociokultūrinės patirties.
- Būtinybė įveikti sovietinės švietimo sistemos, mokyklos unifikaciją (lot. unifico — vienodinu).
- Būtinybė kurti švietimą kaip lanksčią, gebančią atsinaujinti, šalies visuomenės ir pasaulio raidos poreikius atliepančią sistemą.

Kitų sociokultūrinio gyvenimo sričių sąlygoti veiksniai:

- Lietuvos valstybės politinės raidos naujos gairės.
- Lietuvos valstybės socialinės politikos nauji tikslai.
- Valstybės ekonomikos plėtotės perspektyvos.
- Valstybės kultūros plėtotės linkmės.
- Vakarų Europos ir pasaulio valstybių švietimo plėtotės kryptys, tendencijos.

Laužackas, Danilevičius ir Gurskinė (2004) analizuojant Lietuvos profesinio rengimo reformą išskiria 3 pagrindinius etapus:

Pirmasis reformos etapas, 1988 - 1992 m. Šiuo metu buvo kuriama nauja profesinio rengimo vizija, formuluojama profesinio rengimo politika ir strategija, plėtojamas tarptautinis bendradarbiavimas. Tačiau šį laikotarpį galima pavadinti „stebėjimo, kas vyksta laikotarpiu“.

Antras reformos etapas, 1993 – 1996 m. Šio reformos etapo metu didžiausios pastangos buvo dedamos mokymo turiniui atnaujinti, technikos ir technologijų naujovėms įdiegti į mokymosi procesą bei socialinei partnerystei plėtoti, siekiant, kad mokymosi institucijos taptų aktyvesnės formuojant profesinio rengimo politiką ir strategiją bei tobulinant mokymo turinį. Tačiau profesinio rengimo valdymo institucijos tuo metu nesugebėjo iki galo užtikrinti decentralizacijos koordinavimo ir nukreipti ją bendranacionaliniams interesams tenkinti.

Trečias reformos etapas, 1997 m. – kryptingos ir tyrimais pagrįstos politikos realizavimo veikla. Buvo suvokta, kad profesinis rengimas reikalauja centralizuoto požiūrio ir vieningo interesų derinimo bei atstovavimo. Šiuo etapu buvo įsteigti profesinio rengimo mokslinių tyrimų ir metodinio vadovavimo centrai, teikta pirmenybė profesinio rengimo standartų rengimui ir mokymo turinio tobulinimui, socialinės partnerystės skatinimui, profesinio rengimo pedagogų ir vadovų rengimo tobulinimui, kokybės užtikrinimo sistemos diegimui bei profesinio rengimo politikos ir strategijos formavimui.

Šiuo etapu buvo priimtas Lietuvos profesinio mokymo įstatymas (1997), profesinio rengimo posistemį iš dalies reglamentavo Švietimo įstatymas (1991), pertvarka vykdyta jo pagrindu priimtais poįstatyminiais aktais, remiant (nuo 1995 m.) Europos Sąjungos PHARE programai, parašyta profesinio rengimo Baltoji knyga (1999).

Politiame lygmenyje profesinis rengimas ne tik iki nepriklausomybės atkūrimo, bet ir po jo nebuvo laikomas prioritetine šalies vystymo sritimi. Ekonomiame lygmenyje jo plėtrą ribojo minimalias reikmes tenkinantys finansiniai resursai, socialiniame – profesinio rengimo sistemos dalyvių nepasirengimas spręsti staiga iškilusių darbo rinkos prieštaravimų. Neišvystyta socialinė partnerystė ribojo net labai iniciatyvių ir besivystančių profesinio mokymo institucijų kaitą (Dienys, Pusvaškis, 1998).

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungos bendriją, ekonominiai ir darbo procesai įgauna tarptautinį mastą. Jų pobūdį sąlygoja veiksniai: pasaulinė prekyba, naujausių technologijų panaudojimas, tarptautinė politika. Technologinė, ekonominė ir finansinė veikla praranda vadinamąjį „vietos“ faktorių. Europinės darbo rinkos formavimasis keičia lig šiol vyravusią konkurencijos ir darbo užimtumo sąlygas. Aukšta, tarptautiniais standartais apibūdinama kvalifikacija ir nuolatinis mokymasis tampa išskirtine kiekvieno asmens raiškos sąlyga. Visa tai yra prielaidos, susijusios su tendencijomis ir pokyčiais, būdingais visam pasauliui. (Laužackas, 1999).

Europos Sąjungos išskelti uždaviniai sukurti žiniomis pagrystą ir pasaulyje konkurencingiausią Europos ekonominę erdvę bei pasiekti visuotinio įsidarbinimo efektą sutampa su specifiniais Lietuvos strateginiais siekais ir nacionaliniais uždaviniais.

Galima teigti, kad Lietuvos profesinio rengimo sistemos tikslas - teikti žmonėms tokias kvalifikacijas, kurios padėtų spręsti ne tik šalies, bet ir Europos ekonomikos ir socialinius uždavinius. Pokyčių Lietuvoje specifika reiškia papildomų, tačiau bendrus tikslus realizuojančių darbo rinkos, švietimo ir profesinio rengimo politikos priemonių svarbą.

Kinta vyravęs požiūris į švietimą, profesinį rengimą, kuris įgauna bruožų, sąlygojančių vis didesnę žmonių mobilumą ir gebėjimą ne tik neatsilikti nuo techninės, technologinės, ekonominės ir socialinės pažangos, bet ir ją aplenkinti bei skatinti.

Pasak Laužacko, Danilevičiaus, Gurskienės, (2004) Lietuvoje profesinio rengimo reformos tyrimų duomenys rodo, kad problemišiausios profesinio rengimo sritys - profesinio rengimo strategijos ir politikos formavimas, profesijos pedagogų rengimas, profesinis konsultavimas bei profesinio rengimo įvaizdžio kūrimas. Šie veiksniai įtakoja profesinio rengimo kokybei.

Pagrindinėmis profesinio rengimo reformos strateginėmis kryptimis Lietuvoje išlieka: profesinio rengimo standartų kūrimas, mokymo turinio atnaujinimas ir mokymo kokybės užtikrinimas.

Teigiamą įtaką profesinio rengimo sistemai turi tarptautinio bedradarbiavimo plėtojimas, profesijos mokytojų bei vadovų rengimas bei techninių technologinių naujovių įdiegimas į mokymo ir mokymosi procesą.

Vis dar išlieka problemų profesinio rengimo strategijos ir politikos formavime.

1.3. Švietimo paslaugų kokybės samprata ir poreikis

Kokybės samprata nagrinėjama jau kelis dešimtmečius. Lotynų kalboje žodis „kokybė“ (*quali-tas*) reiškia „savybę“. Kokybę skirtingi žmonės gali suprasti skirtingai, kokybės sampratą gali pakeisti kiekvienas, būdamas skirtingoje situacijoje. Todėl galima rasti daug ir įvairių kokybės sampratų aiškinimų. Vadinasi, švietimo kokybės samprata yra *kintanti*, nes ir mokymo turinys, profesinio mokymo strateginės nuostatos sistemingai kinta (Žibėnienė, 2006).

Kokybė – tai kategorija, charakterizuojanti daiktus ir reiškinius pagal jų rūšies esmę; ypatybę, vertę; tikimo laipsnis (Dabartinis lietuvių kalbos žodynas, 2000).

Kokybė tai sunkiai apibrėžiamas terminas dėl kintančių reikalavimų, požiūrių; tai reikalavimas, kuris parodo, koku laipsniu objektas (įstaiga ar mokymo programa) arba veikla atitinka keliamus reikalavimus (Rasimavičienė, Kizienė, Žibėnienė, 2004).

Kokybė švietime yra esminė vertybė, tačiau nuolat kintanti (Žibėnienė, 2006).

Kokybė (profesinio mokymo) angl. quality (of vocational education and training). Sąlygų tinkamumas plėtoti besimokančiojo asmenybės saviugdą ir pasirengimą konkuruoti kintančioje darbo rinkoje, įvertinant nu(si)statytus kokybės reikalavimus, institucijos tikslus ir vartotojų poreikius. Kokybės apibrėžimas priklauso nuo pasirinktos kokybės koncepcijos. Pateiktas apibrėžimas vienija tris dažniausiai taikomas koncepcijas švietimo sistemose: kokybė kaip atitikimas reikalavimams, tikslams ir vartotojų poreikiams. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės koncepcija angl. Quality conception. Įvairius švietimo lygius apimanti daugiadimensinė ir dinamiškai kintanti kokybės samprata. Dėl koncepcijos sąsajų su įvairialypiais požiūriais kokybės samprata kinta priklausomai nuo: a) įvairių skirtingų mokymo/studijų institucijos socialinių dalininkų interesų (institucijos vidinių normų, besimokančiųjų, darbo rinkos atstovų, visuomenės, vyriausybės keliamų reikalavimų mokymo(si)/studijų kokybei); b) institucijos kokybės parametrų (materialinio ir finansinio indėlio, atliekamos veiklos, absolventų konkurencingumo darbo rinkoje, tyrimų produkcijos, institucijos misijos ir tikslų įgyvendinimo ir pan.); c) istorinio mokymo/studijų institucijos vystimosi periodo ypatybių. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Įvardijamos įvairios kokybės koncepcijos:

- kokybė kaip išskirtinumas (angl. exception);
- kokybė kaip tobulumas (angl. perfection);
- kokybė kaip trūkumų nebuvimas (angl. zero defects);
- kokybė kaip atitikimas tikslui (angl. fitness for purpose);
- kokybė kaip ekonominis naudingumas (angl. value for money);

- kokybė kaip pasikeitimas (angl. transformation);
- kokybė kaip sėkminga veikla (angl. Successful performance);
- kokybė kaip atitikimas reikalavimams arba standartams (angl. conformance to requirements or standards);
- kokybė kaip vartotojų poreikių tenkinimas (angl. customer satisfaction). (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Profesinio mokymo kokybė nacionaliniu mastu privalo būti vienareikšmiškai apibrėžta, siekianti užtikrinti bent minimalius reikalavimus, nepamirštant nuolat kilti į aukštesnio lygmens kokybę. Pirminė profesinio mokymo teikimo sąveika vyksta tarp mokinio ir mokytojo – tai turėtų sąlygoti kokybiškus mokymo ir mokymosi rezultatus. Profesinio mokymo įstaigoje kokybė turi būti užtikrinama t.y. nuolat valdoma, vertinama ir įvertinama, tiek pedagoginiame, tiek vadybiniame lygmenyse. Tam tikslui svarbu suformuoti kokybės užtikrinimo sistemą. Ši profesinio mokymo įstaigos kokybės užtikrinimo sistema turi apimti vidinių ir išorinių jos vartotojų veiklą: mokinių mokymąsi, mokytojų pedagoginę veiklą, socialinių partnerių įtraukimą į profesinio mokymo įstaigos veiklą ir t.t.

Kokybės sampratos turinys – tai mokymo įstaigos bendruomenės susitarimas, ko ji siekia. Profesinio mokymo įstaiga turi siekti nusistatytų kokybės siekių. Pagal pareigybes kokybės siekiai įgauna kiek skirtingus prioritetus: profesinio mokymo institucijos vadovas ir administracija gali vykdyti kokybišką, efektyvų valdymą ir puikių besimokantiesiems sąlygų sudarymą, o pedagogai – siekti kuo kokybiškiau rengti mokinius profesinei veiklai, sudaryti sąlygas įgyti jiems svarbius įgūdžius. Tačiau labai svarbu, kad kokybės koncepcija profesinio mokymo įstaigoje būtų vieninga ir visiems priimtina.

Profesinio mokymo kokybė apima ir konkrečios profesinio mokymo įstaigos, ir visos profesinio mokymo sistemos gebėjimą tenkinti vidinių ir išorinių vartotojų poreikius.

Profesinio mokymo įstaigai svarbu įvertinti vartotojų ir suinteresuotųjų šalių nuomonę, susijusią su jos veiklos rezultatais.

Juranas teigia, kad būtent vartotojas yra tas veiksnys, kuris apsprendžia kokybę. Feigenbaumas dar konkrečiau nusako tą patį požiūrį, negu Juranas ir Demingas: „Kokybė yra tai, ką vartotojas teigia esant kokybe” (Kokybės vadybos sistemos, 2006).

Profesinio mokymo įstaiga, siekdama nuolatinio savo veiklos tobulinimo, turi įsivardyti, kas yra jos teikiamų paslaugų vartotojai. Vartotojai gali būti vidiniai t.y. mokiniai, profesinio mokymo paslaugas teikiančios įstaigos bendruomenė ir išoriniai t.y. darbdaviai, valstybė, visuomenė, kitos institucijos, susijusios su profesinio mokymo veikla.

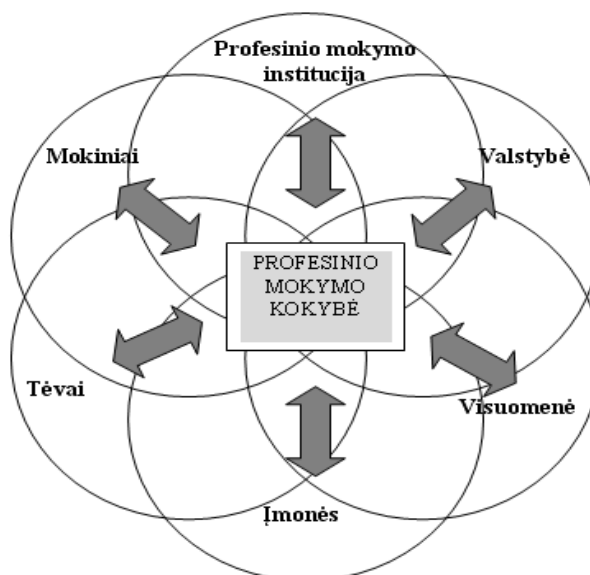

Išoriniai vartotojai – tie, kurie nėra profesinio mokymo institucijos darbuotojai, tačiau tiesiogiai arba netiesiogiai naudojami profesinio mokymo įstaigos paslaugomis t.y. darbdaviai, pas kuriuos ateina profesinio mokymo institucijos absolventai.

Pirminis profesinio mokymo įstaigos vartotojas - mokinys, nes tarp jo ir mokymo įstaigos vyksta tiesioginė sąveika. Profesinio mokymo įstaigos parengti specialistai pasirenkami darbdavių, kuriems reikalingos jų žinios, įgūdžiai, gebėjimai. Buvusių profesinių mokyklų mokinių pagamintais produktais ar suteiktomis paslaugomis naudojami visuomenė ir valstybė.

Profesinio mokymo kokybė priklausys nuo to, kokia bus jo vartotojų veiklos kokybė, ir atvirkščiai, profesinio mokymo kokybė sąlygos vartotojų veiklos kokybę. Tarp jų egzistuoja abipusis ryšys (2 pav.)

Tad planuojant, įgyvendinant ir tobulinant kokybės užtikrinimo sistemą profesinio mokymo įstaigoje svarbu įtraukti visus vartotojus.

2 pav. Suinteresuotosios šalys, susijusios su profesinio mokymo kokybe pagal T.Gueorguiev.

Šaltinis: adaptuota darbo autorės, remiantis T.Gueorguiev (2006). Quality management in higher education. // Quality management in higher education.

Vadinasi, profesinio mokymo kokybė yra svarbi: profesinio mokymo institucijai, valstybei, visuomenei, darbdaviams, mokiniams bei jų tėvams.

Vidinės ir išorinės aplinkos diktuojamos sąlygos turi įtakos mokymo kokybės būklei. Žinant ir įvertinant profesinio mokymo įstaigos stiprybes, galimybes, silpnybes, grėsmes kokybės siekius galima apibrėžti tiksliau.

Galima išskirti bendrąją kokybės sampratą, aktualią visoms profesinio mokymo institucijoms. Tai atitinka Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodyne (2006) apibrėžtą kokybės sampratą sąlygų tinkamumą plėtoti besimokančiojo asmenybės saviugdą ir pasirengimą konkuruoti

kintančioje darbo rinkoje, įvertinant nustatytus kokybės reikalavimus, institucijos tikslus ir vartotojų poreikius.

Kiekviena profesinio mokymo įstaiga gali šią kokybės sampratą interpretuoti savaip, remdamasi esama būkle, vidinėmis ir išorinėmis sąlygomis. Profesinio mokymo įstaigos siekia parengti kvalifikuotus darbuotojus, tačiau turi skirtingas sąlygas. Todėl kokybės siekiai profesinio mokymo įstaigose gali turėti šiek tiek skirtingus aspektus. Taigi profesinio mokymo įstaigai tinkamiausia priemonė profesinio mokymo kokybei pasiekti – tinkamai parinkta, įdiegta ir įgyvendinama kokybės valdymo sistema.

Tačiau to nepakanka. Kokybės samprata kinta, todėl profesinio mokymo institucija privalo nuolat tobulinti teikiamas paslaugas, vadinasi, diegti kokybės užtikrinimą.

Pasak Vanago, Abramavičiaus (2004) „Jeigu organizacijoje nėra sukurta vidinių vartotojų poreikių patenkinimo sistema, tam tikra būtina organizacijos kultūra, tuomet nebus įmanoma patenkinti ir išorinių vartotojų“. Jų teigimu patenkinti vidinius vartotojus galima tik tada, kai labai gerai išaiškinami santykiai tarp funkcinių pagrindų, taip pat santykiai tarp vadovų ir jų pavaldinių. Todėl svarbu:

1) tinkamos įstaigos organizacinės valdymo struktūros parengimas siekiant išsiaiškinti atskirų padalinių santykius, pavaldumo ir funkcinius ryšius;

2) panaikinti barjerus tarp vadovų ir pavaldinių.

Vadovai ir pavaldiniai turi taip bendradarbiauti ir spręsti atsiradusius bendrus uždavinius, kad vieni kitų elgsena bei veikla būtų patenkinti.

Vidinių vartotojų poreikių patenkinimas yra būtina sąlyga išorinių vartotojų poreikiams patenkinti. Vienas nusiskundęs vartotojas gali įtakoti kitų vartotojų nuomonei. Tuomet profesinio mokymo įstaigai gali prireikti ilgai ir kokybiškai dirbti, kad vėl susigrąžintų įstaigos reputaciją.

Želvys (2003) pabrėžia, jog švietimo organizacijos kaip ir pramonės bei verslo organizacijos turi kurti teigiamą organizacijos įvaizdį ir aktyviai formuoti savo santykius su visuomene, nes kitaip ji susidarys savąjį, dažniausiai nevisiškai atitinkantį tikrovę, įspūdį apie tai, kas vyksta šių organizacijų viduje.

Broom L., Bonjean, Broom, D. H. (1992) nurodo, jog teigiamą organizacijos įvaizdį visuomenėje formuoti padeda tokie veiksniai:

- *Viešoji nuomonė* - inicijuota pačios organizacijos, siekiant pristatyti savo veiklą plačiajai visuomenei.

- *Reklama* - tai kryptingai pateikiama pozityvi informacija apie organizaciją, skirta išlaikyti esamus ir pritraukti potencialius švietimo vartotojus.

- *Visuomeninė veikla* - vadovų visuomeninis aktyvumas, kuomet mokyklų vadovai aktyviai dalyvauja vietos bendruomenės veikloje: padeda organizuoti šventes, renginius ir t.t.

- *Lobizmas* - tai kryptingas poveikis valdžiai, siekiant daryti įtaką jos priimamiems sprendimams: įtikinti valdžios atstovus gauti lėšų mokyklos reikmėms ir pan.

- *Santykiai su rėmėjais* - nuolat ieškoti rėmėjų ir palaikyti su jais glaudžius santykius.

Pagrindinis veiksnys, darantis įtaką organizacijos statusui, yra sąveika su visuomene. Svarbu palaikyti ryšį su visuomene, dar svarbiau, kad tas ryšys būtų kokybiškas. Aukštą statusą įgis ta organizacija, kuri įgyvendins visuomenės lūkesčius.

Profesinės mokyklos santykis su aplinka yra neišvengiamas, nes jokia socialine sistema negali egzistuoti neturėdama sąlyčio su aplinka. Santykį tarp profesinės mokyklos, kaip socialinės sistemos, ir visuomenės, kaip didesnės sistemos, galima įvardinti kaip bendradarbiavimo tinklą. Profesinė mokykla, kaip organizacija, yra atvira socialinė sistema, kuri sąveikauja su aplinka, imdama iš jos reikiamus resursus, o į aplinką atiduodama organizacijos gaminamą produkciją. Tai akivaizdžiai patvirtina profesinės mokyklos veikla, kuri iš aplinkos priima mokinius, visuomenės narius, naudoja tam tikrus išteklius ir į aplinką, šiuo atveju - į visuomenę, gražina jaunuolius, turinčius tam tikrą pasirengimą, reikalingą jų profesinei veiklai. Todėl galima teigti, jog profesinės mokyklos veiklos sėkmė priklauso nuo santykio su aplinka. Jei ryšys yra netvirtas, tuomet profesinės mokyklos, kaip organizacijos, veiklos tinklas nebus efektyvus. (Sajienė, Zaksaitė, 2007).

Kiekvienas profesinio mokymo įstaigos bendruomenės narys turi būti atsakingas už kokybišką veiklą ir žinoti konkrečią savo atsakomybę.

Profesinio mokymo įstaiga, norėdama išsiaiškinti vartotojų lūkesčius prieš mokymus ir po jų, informaciją gali surinkti įvairiais būdais: anketavimu, pokalbiais, diskusijomis, elektroniniu anketavimu ir kt. Svarbu rezultatus viešinti, t.y. suteikti grįžtamąjį ryšį.

Profesinio mokymo įstaigoje gali būti atliekama savianalizė, kuri padės išsiaiškinti, kokia yra mokymo kokybė. Vidinės kokybės rezultatus reikia formalizuoti: pateikti ataskaitose, pranešimuose. Jie turi būti viešinami įstaigos bendruomenei.

Savianalizė – vertinimo proceso dalis, kurio metu analizuojama įsivertinimo metu surinkta informacija, šiai informacijai suteikiant prasmę kokybės tobulinimo paradigmoje. Savianalizė dažnai sutapatinama su įsivertinimu arba vidiniu kokybės vertinimu, tačiau semantinė prasme ši sąvoka apima tik dalį vertinimo – analizės stadiją (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2006).

Savianalizės ataskaita – dokumentas, apibendrinantis svarbiausias išvadas, įprasminančias savianalizės metu surinktą informaciją ir nukreiptas į kokybės gerinimą arba jos tobulinimą. Šiame dokumente pateikiama apibendrinta informacija, apimanti mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/padalinio ar besimokančiojo veiklos sričių aprašymą pagal nu(si)statytus vertinimo kriterijus ir rodiklius. Savianalizės ataskaitoje gali būti nepateikiami vertinimo metu surinkti pirminiai duomenys, o tik jų pagrindu parengta analizė ir siūlomos rekomendacijos vidinei studijų

dalyko, programos, institucijos/padalinio ar besimokančiojo veiklos kokybei tobulinti (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2006).

Vidinis kokybės vertinimas – informacijos apie mokymo/studijų dalyką, programą, instituciją/padalinį ar besimokančiojo pasiekimus rinkimas, sisteminimas ir analizė, kurią atlieka tiriamos institucijos bendruomenės nariai. Vidinio kokybės vertinimo rezultatai pateikiami įsivertinimo arba savianalizės ataskaitoje (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2006).

Kokybės garantavimas suprantamas kaip įstaigos filosofija, kur klientų norai įvardijami kaip pagrindinis uždavinys, o norint juos užtikrinti, siekiama visus procesus ir elementus tobulinti (Stoškus, Beržinskienė, 2005).

Tobulėjant produktui (ar paslaugai), auga ir vartotojo poreikiai. „Šie du procesai nuolat tarpusavyje sąveikaudami skatina abipusį tobulėjimą“. (Dikavičius, Stoškus, 2003). Vartotojas būna patenkintas, kai patenkinami jo lūkesčiai, o jei tie lūkesčiai dar viršinami, jis gauna papildomą vertę. Todėl kokybės suvokimas dar dažnai formuluojamas, kaip „esamų ir numanomų vartotojo poreikių patenkinimas“.

Profesinis mokymas turi būti nuolat plėtojamas ir tobulinamas tam, kad ne tik atitiktų, bet ir nuolat prognozuotų veiklos pasaulio reikalavimus įvairiose srityse tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu. Kokybė – veiksmingas ir teisingas profesinis mokymas. Suinteresuotumas profesinio mokymo kokybe yra išskiriamas šiais lygmenimis: valstybiniu, visuomenės, profesinio mokymo institucijos, asmens, darbdavio. Kokybės samprata kinta, todėl profesinio mokymo institucija privalo nuolat tobulinti teikiamas paslaugas, vadinasi, diegti kokybės užtikrinimą.

1.4. Priemonės profesinio mokymo kokybei užtikrinti ir kokybės gerinimo būdai

Visų kokybės darbų pradžia profesinio mokymo įstaigoje – tai bendruomenės susitelkimas, pasirengimas darbui ir geranoriškas bendradarbiavimas.

Priemonės kokybei užtikrinti profesinio mokymo įstaigoje gali būti vidinės ir išorinės. Vidinės priemonės pasirenka pati profesinio mokymo įstaiga, o išorines paskiria kitos institucijos arba profesinio mokymo įstaigos kreipimusi atlieka kokybės vertinimo institucijos.

Svarbiausias vidinės kokybės sistemos funkcionavimo elementas gera kokybės vertinimo sistema. Tačiau reikia įvertinti faktą, kad skirtingose organizacijose, padaliniuose kokybės samprata gali būti netapati, todėl kyla problema nusistatant kokybės įvertinimo kriterijus.

Kokybės vertinimo tipai:

Kokybės vertinimo tipai - tai akreditavimas, inspektavimas, auditas, palyginimas.

Profesinio mokymo institucija gali taikyti net po kelis vertinimo tipus.

Akreditavimas angl. Accreditation. Valstybės įgaliotos institucijos pripažinimas, atlikus išorinį vertinimą, kad mokymo/studijų programa ar mokymo/studijų institucija atitinka teisės aktais nustatytus reikalavimus. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Inspektavimas angl. inspection. Kompetentingo asmens ar jų grupės atliekamas tiesioginis ir nepriklausomas mokymo/studijų dalyko, programos ar institucijos/padalinio veiklos (veiklų) vertinimas ir įvertinimas, siekiant atskleisti, ar gauti rezultatai atitinka nustatytus kokybės reikalavimus. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Auditas – nepriklausoma proceso ar procedūrų, vykstančių organizacijoje, tyrimas, dažniau suvokiamas kaip išorinis, t.y. atlieka ne įstaigos darbuotojai. Profesinio mokymo įstaigoje vidinį auditą galėtų atlikti žmogus ar grupė nepriklausomų tyrėjų. Vidinis auditas, kaip ir išorinis, atliekamas pagal kontrolinį inspektuotinių dalykų sąrašą su klausimais. Atlikus tokį auditą, turi būti analizuojami gauti duomenys ir ieškoma esamos kokybės sistemos gerinimo galimybių. Vėlesnis auditas turėtų būti atliekamas, kad būtų patikrinta, jog pataisos padarytos, o sprendimai sėkmingai realizuoti. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės auditas angl. quality audit. Mokymo/studijų institucijoje taikomų kokybės užtikrinimo mechanizmų privalumų ir trūkumų sistemiškas įvertinimas. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Palyginimas angl. Benchmarking. Standartizuotas procesas, kurio metu renkami ir analizuojami duomenys, leidžiantys tarpusavyje palyginti ir įvertinti mokymo/studijų dalykų, programų, institucijų/padalinių veiklų kokybę, siekiant pasikeisti gerąja patirtimi, nustatyti problemas ir jų sprendimo būdus. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Organizacijos veiklos kokybė, skirtingai nei gaminio, proceso ar paslaugų kokybė, yra strategijos, politikos, darbuotojų veiklos efektyvumo suma (Jurkauskas, 2003).

Jai pamatuoti taikomi du populiariausi tipai: *auditas* ir *modelių žvalgyba*.

Žvalgyba – esamos kokybės valdymo sistemos funkcionavimo būklės įvertinimo metodas, kai viena profesinio mokymo įstaiga gretina save su kita, kuri laikoma toje srityje geriausia, kad būtų galima nuspręsti, kaip pasiekti jos lygį ir, naudojant gautą informaciją, pagerinti procesus savojoje įstaigoje.

Skiriami du žvalgybos tipai: *vidinis* ir *išorinis*. Vidinė žvalgyba – kai gretinami tos pačios įstaigos skyriai ar padaliniai. Išorinė žvalgyba – kai savoji įstaiga gretinama su pirmaujančia; jis taikomas rečiau, nes profesinio mokymo sistemoje nėra įstaigų reitingavimo pagal jų veiklos kokybę. Profesinės mokyklos gali rasti tik kai kuriuos duomenis (pvz. darbo biržos duomenys statistikos departamento duomenis, švietimo ministerijos duomenis).

Vanagas (2004) pažymi, kad, siekiant įvertinti vidinės kokybės sistemos funkcionavimą, tenka išmatuoti esamą rezultatų kokybės lygį, nustatyti siektiną idealą, išmatuoti planuojamą atskiriems laikotarpiams ir faktiškai pasiektą rezultatų kokybės lygį.

Kad ir koks būtų taikomas kokybės vertinimo tipas, visuomet turi būti rezultatas – ataskaita, pavyzdžiui, savianalizės ataskaita ar išorinių vertintojų parengta ataskaita.

Profesinio mokymo teikėjai yra atsakingi už nuolatinį profesinio mokymo kokybės tobulinimą. Ši atsakomybė įpareigoja vertinti savo veiklą, jos efektyvumą ir dalyvauti išoriniame jų veiklos (į)vertinime. Išorinio veiklos (į)vertinimo metu gauti rezultatai panaudojami profesinio mokymo sistemos, profesinio mokymo programų ir pačių profesinio mokymo teikėjų veiklos kokybei tobulinti.

Profesinio mokymo teikėjų savęs (į)vertinimas.

Savęs vertinimas angl. self-assessment. Vidinis kokybės užtikrinimo procesas, kurio metu renkama informacija, sisteminama ir analizuojama pagal nu(si)statytas mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/padalinio kokybės dimensijas (veiklos sritis), kriterijus ir rodiklius. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Savęs vertinimo sistema įstaigoje turi būti nuolat tobulinama. Profesinio mokymo teikėjai neįpareigojami naudoti konkrečius savęs vertinimo modelius, tačiau yra tam tikros rekomendacijos, apimančios kokybės valdymą ir savęs vertinimą profesinio mokymo teikėjo lygmeniu.

Šios rekomendacijos suteikia laisvę pasirinkti modelį ir savęs vertinimo priemones, kurios būtų tinkamiausios atsižvelgiant į profesinio mokymo teikėjo esamą situaciją, poreikius ir vykdomos veiklos specifiką. Profesinio mokymo įstaigoms taip pat rekomenduojama vykdyti vidinį auditą ar kitus (įsi)vertinimus, taip pat kolegų tiek iš tos pačios įstaigos, tiek iš išorės vertinimą ir palyginamumo procesą, kaip sudėtinę savęs vertinimo dalį. Savęs įsivertinimui, savianalizei labai svarbu sistemingai kaupti ir analizuoti informaciją. Populiariausi ir lengviausiai pritaikomi metodai, tai:

- *apklausa* – tiriamos nuostatos, žinios (apklausa gali vykti raštu ir žodžiu);
- *anketavimas* – nedidelės apimties apklausa raštu;
- *klausimynas* – didelės apimties apklausa raštu;
- *interview* – apklausa, pokalbis žodžiu, kuris gali būti struktūrinis arba nestruktūrinis, t.y. laisvos formos, kai apibrėžiamas tik interview tikslas, o visa kita improvizuojama;
- *stebėjimas* – gali būti *atviras*, kuomet asmenys žino, kad yra stebimi, arba *uždaras (slaptas)*, kai stebimieji nežino, kad yra stebimi; stebėjimas gali trukti trumpai arba vykti ilgai; tai sudėtingesnė priemonė nei anketavimas;
- *dokumentų analizė* – analizuojami statistiniai dokumentai; ypač reikšminga, kai vyksta pokyčiai arba kai institucija nori įvertinti savo vietą tarp panašaus tipo institucijų.

Duomenų analizė turėtų būti kokybinė ir kiekybinė, nes šie tyrimai papildo vienas kitą, rezultatų analizė ir apibendrinimas yra objektyvesni.

Kokybiniai tyrimai reiškia tokį kokybinės analizės tyrimo ir rezultatų išraiškos pobūdį, kuriame pagrindinis akcentas daromas remiantis logikos priemonėmis, palyginimu, individualaus stebėjimo, apklausos, intuicijos, apklausos ir asmeninių dokumentų panaudojimo patirtimi.

Kiekybiniai tyrimai padeda atskleisti gilesnę kiekybės ir kokybės, pastovumo ir kaitos socialinių reiškinių dialektinę sampratą; kiekybinis tyrimas taip pat padeda tiksliau ir išsamiau nagrinėti dinامينius ir statistinius dėsningumus.

Kokybės gerinimo būdai.

Kiekviena profesinio mokymo įstaiga kartu su visa bendruomene turi atrasti geriausius, tinkamiausius kokybės gerinimo būdus.

Literatūroje išskirta įvairių kokybės gerinimo būdų.

Kokybės sistemos gerinimo būdai yra įvairūs. Dikavičius, Stoškus (2003) išskiria:

- radikalus pakeitimas – dinamiškas, ryžtingas naujos geresnės veiklos siekimas;
- nuolatinis gerinimas, t.y. pasikartojanti veikla, didinanti vadybos sistemos ir procesų sugebėjimą įvykdyti reikalavimus produktui;
- tolydinis gerinimas, t.y. tolydinė veikla, didinanti vadybos sistemos ir procesų sugebėjimą įvykdyti reikalavimus produktui;
- reorganizavimas – radikalus susitelkimas pertvarkyti veiklą, kuri atitiktų organizacijos tikslus.

Nuolatinis organizacijos kokybės gerinimas/tobulinimas turėtų būti vienas iš pagrindinių profesinio mokymo įstaigos tikslų ir yra būtinas norint pasiekti geriausių veiklos rezultatų. Konkuruojančios profesinio mokymo organizacijos tikriausiai elgiasi taip pat, t.y. nuolat tobulina atskirų procesų ir visos organizacijos veiklą. Net gerai veikianti bet kuri sistema ilginiui išsiderina. Todėl būtinos nuolatinės pastangos tobulinti jau veikiančią sistemą.

Reaktyvus kokybės tobulinimas - specifinio kokybės trūkumo suvokimo procesas, įvardijant ir pašalinant esmines priežastis tam, kad trūkumai daugiau nesikartotų. Profesinio mokymo įstaiga, pasirinkusi šį būdą, turėtų žinoti šiuos prioritetus: planavimas, veikimas, t.y. planuotų priemonių įgyvendinimas, tikrinimas ir darbas patobulintu metodu. Profesinio mokymo įstaigose gali būti pritaikomas proaktyvinis kokybės tobulinimas (Dikavičius, Stoškus pagal Teilor, 2003). Žodis „proaktyvus“ reiškia aktyvų naujų galimybių ieškojimą norint ką nors nuveikti ar patobulinti nelaukiant, kol iškilusios problemos privers ieškoti greitų, o drauge ir neoptimalių sprendimų. Vadinas, proaktyviam tobulinimui būdinga tokia veikla, kuri užkerta problemų išsivystymą. Proaktyvinio tobulinimo metu renkami tik kokybiniai duomenys, nes numatyti ir parašyti

perspektyvines įstaigos veiklos kryptis remiantis kiekybiniais duomenimis tiesiog neįmanoma. Kai kuriais atvejais tolesnei plėtrai numatyti labai svarbi ir intuicija.

Profesinio mokymo tiekėjams itin svarbus komandinis darbas. Darbuotojai, kurie vienas kitą papildo savybėmis ir kuriuos vienija bendras tikslas, vykdomos užduotys ir požiūris, kad jie yra bendra atsakingi už jiems patikėtą darbą. Gerai organizuoto komandinio darbo rezultatas visada yra svaresnis ir geresnis.

Komandinis darbas ypač prasmingas priimant kokybės tobulinimo sprendimus, ieškant prastos kokybės priežasčių ir metodų šioms priežastims pašalinti.

Teorinėje literatūroje yra išskirta įvairių kokybės gerinimo stadijų.

Kokybės gerinimo stadijos. Projekto pasirinkimas prasideda neformalia analize arba struktūriniu įvertinimu, kuris nustato egzistuojančios praktikos organizacijoje statusą. Kokybės gerinimo darbams įgyvendinti pirmasis žingsnis – duomenų rinkimas, jų sisteminimas, apdorojimas ir vaizdus pateikimas (Dikavičius, Stoškus, 2003).

Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo principai nustatyti naujoje *Profesinio mokymo įstatymo redakcijoje* (2007 m.). Įstatymas įteisino profesinio mokymo įstaigos vadybinės ir pedagoginės veiklos vidinį ir išorinį vertinimą, paskirstė atsakomybę už kokybės užtikrinimą.

Profesinio mokymo kokybės valstybės lygmeniu siekiama šiomis priemonėmis:

- *Standartų rengimas ir tvirtinimas.* Profesinio rengimo standartai yra profesinio mokymo programų bei mokinių ir studentų pasiekimų vertinimo pagrindas. Standarto turinį sudaro trumpas profesinės veiklos aprašymas, profesijos tikslas, veiklos sritys, kompetencijos, kompetencijų ribos, mokymo (studijų) tikslai, kompetencijų vertinimas, svarbiausi bendrieji gebėjimai, baigiamasis kvalifikacijos vertinimas. Patvirtinus naujus arba atnaujinus esamus profesinio rengimo standartus, mokymo programos atitinkamai pertvarkomos.

- *Mokymo programų rengimas ir registravimas, licencijų išdavimas.* Naujai parengta programa yra suderinama su darbdaviams atstovaujančia kompetentinga įstaiga. Tuomet ekspertai vertina programos kokybę ir, esant teigiamai išvadai, programa įregistruojama Studijų ir mokymo programų registre. Profesinio mokymo teikėjui išduodama licencija vykdyti įregistruotą programą, jei jo turimi išteklių yra pakankami jai įgyvendinti, jei jo profesijos mokytojai arba kandidatai į profesijos mokytojus atitinka profesinio mokymo programose ir įstatymuose nustatytus reikalavimus.

- *Programų vykdymo priežiūra.* Kadangi vidinė kokybės užtikrinimo sistema Lietuvos profesinio mokymo įstaigose dar tik kuriama, svarbus vaidmuo tenka mokymo kokybės priežiūrai. Priežiūros institucijų yra gana daug: Švietimo ir mokslo ministerijos atitinkami skyriai atlieka mokomojo proceso ir veiklos priežiūrą bei veiklos auditą, savivaldybių institucijos vykdo valstybinę profesinio mokymo įstaigų priežiūrą. Valstybės kontrolė atlieka atrankinius mokymo

įstaigų patikrinimus, kurių metu taip pat analizuojamas mokyklos veiklos racionalumas. Kitos kontrolės teisę turinčios valstybinės institucijos taip pat gali atlikti teminius patikrinimus.

- *Nepriklausomas kvalifikacijos vertinimas.* Baigiamąjį kvalifikacijos vertinimą nuo 2003 m. organizuoja socialiniai partneriai. Jie skiria darbdavių atstovus į kvalifikacijos egzaminų komisiją, dalyvauja rengiant egzaminų teorines ir praktines užduotis. Kvalifikacijos egzaminų komisija sudaroma iš ne mažiau kaip trijų narių, lygiomis dalimis atstovaujančių darbdaviams, profesinėms sąjungoms ir profesinio mokymo teikėjams.

Naujoje Profesinio mokymo įstatymo redakcijoje (2007 m.) nustatyta, kad pagrindinė atsakomybė gerinant mokymo kokybę tenka profesinio mokymo teikėjams. Jie privalo sudaryti profesinio mokymo programose numatytas mokymosi sąlygas, užtikrinti nuolatinį mokymo turinio ir mokymo metodų atnaujinimą, sudaryti sąlygas mokytojams ir kitiems profesinio mokymo procese dalyvaujantiems asmenims tobulinti savo kvalifikaciją. Profesinio mokymo įstaigos jau prieš keletą metų pradėtos skatinti diegti vidines kokybės užtikrinimo sistemas, o pedagogų kvalifikacijos kėlimo įstaigose sistemingai vykdomi kokybės užtikrinimo mokymai, skirti mokyklų personalui.

Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimą organizuojančių ir vykdančių institucijų funkcijos nustatytos LR švietimo ir mokslo ministro įsakyme *Dėl profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų* (2007)

1 lentelė

Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimą organizuojančių ir vykdančių institucijų funkcijos

Institucija	Funkcijos
Švietimo ir mokslo ministerija	Nustato prioritетines profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo kryptis; numato ir skiria lėšų pavaldžioms kvalifikacijos tobulinimo institucijoms išlaikyti; inicijuoja valstybinių kvalifikacijos tobulinimo programų vykdymą ir tam skiria tikslinių lėšų.
Ugdymo plėtotės centras	Organizuoja ir koordinuoja kvalifikacijos tobulinimo institucijų ir kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimą; vykdo profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo kokybės stebėseną; skelbia informaciją apie akredituotas kvalifikacijos tobulinimo institucijas ir kvalifikacijos tobulinimo programas; teikia metodinę pagalbą kvalifikacijos tobulinimo institucijoms bei programų rengėjams. Rengia ir vykdo kvalifikacijos tobulinimo programas ir projektus; koordinuoja mokytojų ir mokyklų metodinę veiklą, rengia metodines priemones, kaupia ir skleidžia pedagogų parengtą metodinę medžiagą.
Savivaldybių administracijos	Numato ir skiria lėšų pavaldžioms kvalifikacijos tobulinimo institucijoms išlaikyti; koordinuoja pavaldžių kvalifikacijos tobulinimo institucijų veiklą.
Kvalifikacijos tobulinimo institucijos	Tiria ir analizuoja profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius; rengia kvalifikacijos tobulinimo programas ir organizuoja profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo renginius; nustato kvalifikacijos tobulinimo programų rengimo, aprobavimo tvarką, renginių organizavimo tvarką; tiria kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių veiksmingumą; teikia metodinę pagalbą profesijos mokytojams; išduoda kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimus ir pažymas.
Profesinio mokymo institucijos	Nusistato profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo tvarką; tiria profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius ir nustato prioritetus; rengia ir įgyvendina kvalifikacijos tobulinimo planus; teisės aktų nustatyta tvarka sudaro sąlygas profesijos mokytojams tobulinti kvalifikaciją; bendradarbiauja su kvalifikacijos tobulinimo institucijomis, teikia joms siūlymų ir pageidavimų dėl kvalifikacijos tobulinimo organizavimo; užtikrina mokinio krepšelio ir kitų lėšų, skirtų kvalifikacijai tobulinti, racionalų panaudojimą.

Valstybinės svarbos ESF projekto „Vieningos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas“ metu parengta *Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija* (2008), skirta pirminiam ir tęstiniam mokymui. Koncepcija parengta remiantis Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo Lietuvoje ir kitose šalyse studija (2007) ir atsižvelgiant į Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo Europos bendrąją sąrangą (CQAF). Lietuvos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemai keliamas tikslas užtikrinti nuolatinį profesinio mokymo kokybės gerinimą, derinant veiklos pasaulio, asmens ir visuomenės poreikius.

II. PROFESINIO MOKYMO TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS VALDYMAS: TEISINIS ASPEKTAS

2.1. Profesinio mokymo kokybės vadyba

Vadybinė veikla – visuminė organizacijos valdymo veikla, o ne bendruomenės, dirbančios šioje organizacijoje, veiklos ir santykių reguliavimas. Praktinė prasme, vadyba yra specifinė veikla, kurią vykdant reguliuojami visi įmonėje vykstantys procesai. Mokslinė prasme – mokymo kryptis apie organizacijų valdymo dėsningumus, principus, metodus, organizacinį mechanizmą. Principiniai vadybos teiginiai yra analogiški ir nepriklauso nuo valdomo proceso ar objekto, tačiau atskiri ypatumai neabejotinai pasireiškia. Vadybos moksle dėl bendrųjų vadybos funkcijų nėra vieningos nuomonės. Išskiriamos klasikinės vadybos funkcijos: planavimas, organizavimas, kontrolė, vadovavimas. Šios funkcijos kartojasi valdant bet kurį objektą, bet kurioje objekto realizavimo fazėje. (Sakalas, Vanagas, Martinkus ir kiti 2000).

Kokybės valdymas susijęs su visuotinės kokybės vadybos filosofijos koncepcijomis. Pripažįstama, kad visuotinės kokybės vadyba yra svarbiausias konkurencingumo veiksnys, orientuotas į vartotojų poreikio tenkinimą, nuolatinį tobulinimą, visuotinį dalyvavimą, o jos įgyvendinimas – neatsiejama įstaigos strategijos dalis (Barczyk, 1998).

Dikavičius, Stoškus (2003) teigia: Visuotinės kokybės vadyba (ang. *Total Quality Management*) yra koncepcija, kad kokybė gali būti valdoma ir tai yra procesas. Šiuos žodžius galima iššifruoti atskirai ir paaiškinti taip:

Visuotinė – kokybė apima kiekvieną ir visą veiklą, atliekamas organizacijoje.

Kokybė – atitiktis reikalavimams (vartotojų poreikių tenkinimas).

Vadyba – kokybė gali ir privalo būti valdoma.

Profesinio mokymo organizacijos rezultatyvios plėtros veiksmų ir priemonių modelis pateiktas 3 priede.

Misiūnas (2007) teigia, kad „Visuotinės kokybės vadyba – vadybos filosofija ir metodai, užtikrinantys pastovų organizacijos tobulėjimą bei visų darbuotojų įtraukimą į organizacijos tobulinimo veiklą, siekiant kuo geriau patenkinti vartotojų poreikius, pagerinti produktų kokybę ir sumažinti jų kaštus“.

Vanagas (2004) išskiria šias visuotinės kokybės vadybos dalis: vartotojų esamų ir numatomų poreikių patenkinimas mažiausiais kaštais, nuolatinis tobulinimas, visuotinis dalyvavimas tobulinimo procese ir infrastruktūra.

Barczyk (1999), teigimu visuotinė kokybės vadyba kartais vadinama nuolatiniu kokybės gerinimu.

XX a. aštuntame dešimtmetyje Deming (1989) ir amerikiečių kokybės valdymo specialistai Juran ir Crosby (1984) bei kiti pasiūlė sisteminius kokybės valdymo principus. Naująją kokybės valdymo koncepciją jie pavadino visuotine kokybės vadyba. Visuotinė kokybės vadyba dažniausiai apibūdinama kaip sistema priemonių, garantuojančių, kad visi veiksmai organizacijoje bus atlikti taip, kad patenkintų klientų poreikius. Kokybės garantavimas suprantamas kaip įstaigos filosofija, kur klientų norai įvardijami kaip pagrindinis uždavinys, o norint juos užtikrinti, siekiama visus procesus ir elementus tobulinti (Stoškus, Beržinskienė, 2005).

Pasak M.Misiūno, I.Stravinskienės (2008) išskiriami tokie Visuotinės kokybės vadybos principai: lyderiavimas, orientacija į klientą, procesinis požiūris, faktais pagrįstas sprendimų priėmimas, visų dalyvavimas, sisteminis požiūris, nuolatinis gerinimas, abipusiai naudingi ryšiai su tiekėjais.

Newby (1999) teigia, kad Visuotinės kokybės vadybos koncepte išryškėja sekantys principai: paslaugų - vartotojų poreikių patenkinimas, atsakomybės - žinojimas ir atitikimas šiems poreikiams, lankstumo - lankstus bei kūrybingas požiūris į apibrėžtus tikslus, gerinimo - nuolatinis veiklos tobulinimas).

De Jager ir Nieuwenhuis (2005) pagrindžia šiuos principus teigdami, kad visuotinė kokybės vadyba apima ne tik patį procesą, bet ir požiūrį į jį. Organizacijos turėtų atsižvelgti į vartotojus, nuolat vertinti savo veiklos atitiktį vartotojų poreikiams bei nebijoti pokyčių, siekiant atitikti keliamiems reikalavimas.

Vanagas (2004) teigia, kad šiuolaikinė vadybos koncepcija - vaidina ypatingą vaidmenį atskirų ūkio subjektų, šalių ir pasaulio regionų plėtroje. Visuotinė kokybės vadyba - vadybos filosofija ir metodai, kuriais vadovaudamasi, organizacija nuolat tobulėja, siekdama kuo geriau patenkinti vartotojų poreikius, gerindama produktų arba paslaugų kokybę kuo mažesniais kaštais.

Kokybės sąvoka - pagrindinė visuotinės kokybės vadybos koncepcijos dalis. Literatūroje pateikiama labai daug ir įvairių kokybės sąvokų, kurios skirtingai apibrėžiamos.

Kokybė – tai kategorija, charakterizuojanti daiktus ir reiškinius pagal jų rūšies esmę: ypatybę, vertę, darbo kokybės kontrolė (Dabartins lietuvių kalbos žodynas, 2000).

Tam, kad būtų įgyvendinti profesinio rengimo sistemoje užsibrėžti tikslai, tiek nacionaliniu, tiek instituciniu lygmeniu turi būti tobulinamos valdymo ir finansų veiklos sritys, nemaža dalimi sąlygojančios profesinio mokymo kokybę. Svarbus aspektas – paskirstytų lėšų panaudojimo kokybė. Be to įgyjama didelė atsakomybė organizuojant veiklas, tarp jų ir kokybės vadybą. Administracijai tenka svarbus uždavinys kaip panaudoti kokybės valdymą siekiant sukonstruoti vientisumu pasižyminčią kokybės užtikrinimo sistemą. Ši sistema turi teikti naudą profesinio mokymo įstaigai, siekiant profesinio mokymo politikos įgyvendinimo.

Kokybės vadyba apima nuolatinį veiklos tobulinimą, kuris nukreiptas į aiškų misijos suvokimą, tikslų nustatymą bei apžvalgą. Kokybės vadyba apima visas įstaigos veiklas, kad būtų užtikrintas visapusiškas kokybės politikos, kokybės tikslų ir įsipareigojimų įvykdymas bei įgyvendina juos per kokybės planavimą, kokybės kontrolę, kokybės užtikrinimą ir kokybės tobulinimą.

Kokybės vadyba – priemonių sistema, apimanti mokymo(si) /studijų kokybę nusakančių duomenų pateikimo, sisteminimo, apskaitos, panaudojimo ir įvertinimo planavimą, organizavimą, kontrolę bei gerinimą, tobulinimą arba plėtotę, siekiant užtikrinti institucijos nu(si)statytų kokybės standartų pasiekimą. Kokybės vadyba yra sudėtinė profesinio mokymo sistemos ir mokymo/studijų institucijos valdymo funkcijos dalis, nustatanti kokybės strategiją, politiką, tikslus, darbo, laiko, žmogiškųjų ir kitų išteklių paskirstymą. Kokybės vadyba realizuojama šiais procesais: planavimu, organizavimu, įgyvendinimu ir kontrole (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės vadyba apima:

Kokybės planavimą. Pradinis kokybės ciklo procesas, kurio metu apibrėžiami kokybės reikalavimai veiklos rezultatams, nustatomi siekiami tikslai ir jų eiliškumas, sudaromas veiksmų planas, taip pat tiriamos sąlygos kokybei plėtoti, įvertinamos kokybės užtikrinimo mechanizmų pritaikomumo galimybės mokymo /studijų institucijos kokybės užtikrinimo sistemoje.

Kokybės planavimas yra būtina pradinė dalis bet kuriam procesui sėkmingai įgyvendinti. Planavimas atliekamas prieš arba po vertinimo.

Kokybės planavimas apima:

- Produkto ar veiklos rezultato kokybės nustatymą (identifikavimą, klasifikavimą ir svarbių parametrų atskleidimą, veiklas kreipiant suformuluotiems tikslams pasiekti bei sudarant sąlygas kokybės plėtotei ir nustatant kokybės galimybių ribas).
- Kokybės procesų etapų valdymo ir veiklos plano parengimą.
- Kokybės plėtotės plano detalizavimą.

(Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės valdymą – veiklą, sutelktą kokybės reikalavimams įvykdyti matavimą, lyginimą, spendžiant atitiktį reikalavimui, standartui ar normai.

Kokybės užtikrinimą. Periodiškai atliekamas mokymo (si), programos, institucijos ar jos padalinio kokybės vertinimas ir įsivertinimas bei kokybės vadybos metodų ir priemonių sistema, kurios dėka puoselėjamos vykdomos veiklos stiprybės ir šalinamos atskleistos silpnybės taip, kad mokymo (si) kokybė nuolat atitiktų standartus.

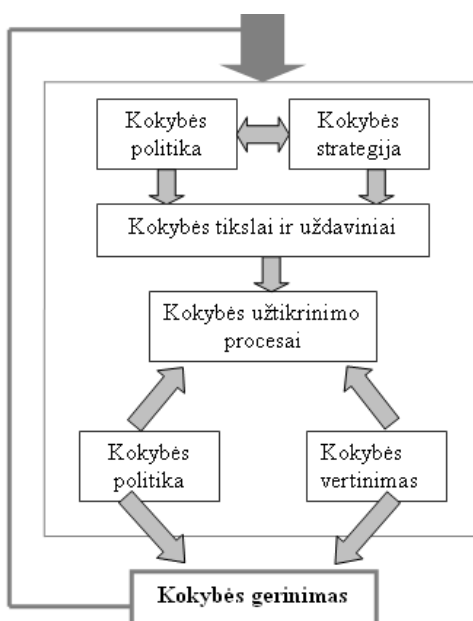
Kokybės užtikrinimas efektyviai funkcionuoja tik tada, kai visos jos dalys veikia darniai ir procese dalyvauja institucijos pedagoginė/akademinė bendruomenė, administracinis personalas,

besimokantieji ir socialiniai dalininkai. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės gerinimą. Kokybės užtikrinimo priemonių visuma, kuria siekiama taip organizuoti mokymo/studijų dalyko, programos ar institucijos padalinio kokybės vadybą, kad būtų pasiekti nustatyti kokybės standartų reikalavimai.

Tai kokybės įvertinimo metu nustatytų stiprybių plėtojimas ir silpnybių pašalinimas taip, kad mokymo(si)/studijų kokybė nuolat atitiktų standartus. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Galima teigti, kad kokybės vadybos sistema – politikos ir tikslų nustatymo bei tų tikslų pasiekimo elementų, tarpusavyje susijusių ar sąveikaujančių, visuma, skirta organizacijos veiklai, susijusiai su kokybe, nukreipti ir valdyti (3 pav.).

3 pav. Kokybės valdymo sistema

Šaltinis: Vidinio kokybės valdymo sistemos diegimo profesinio mokymo institucijose metodinės rekomendacijos (2007).

Kokybės vadybos tikslai gali būti įvairūs. Jie priklauso nuo įdiegtos kokybės valdymo sistemos, vidinių ir išorinių sąlygų, esamos kokybės būklės. Remiantis Vidinio kokybės valdymo sistemos diegimo profesinio mokymo institucijose metodinėmis rekomendacijomis (2007) galima išskirti keletą potencialių tikslų profesinio mokymo įstaigai, siekiančiai efektyvios kokybės vadybos:

1. Užtikrinti rezultatyvų ir efektyvų visų procesų veikimą, sistemingai koordinuojant, analizuojant ir optimizuojant procesų tarpusavio sąveiką, taikant sisteminių požiūrį bei užtikrinant, kad procesų veiksmas ir rezultatai būtų aiškiai apibrėžti ir valdomi.

Siekiant užtikrinti rezultatyvų ir efektyvų procesų veikimą būtina apimti visų procesų valdymą, analizuoti ir optimizuoti procesų tarpusavio sąveiką taikant sisteminį požiūrį. Svarbu nuolat stebėti indėlių ir pasiektus rezultatus, sistemingai atlikti duomenų analizę.

Išoriniu profesinio mokymo įstaigų veiklos vertinimu (auditas, inspektavimas, akreditavimas ir pan.) siekiama pastebėti sisteminę organizacijos valdymo pobūdį: ar yra profesinio informavimo ir konsultavimo, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo, informavimo, išteklių valdymo sistemos, ar sistemingai organizuojami nusistatyti tyrimai ir pan. Sistemini veiklos organizavimas stebimas per strateginio plano ir metinės veiklos programos dermę.

Išorinis kokybės vertinimas angl. external quality assessment. Informacijos apie mokymo/studijų dalyko, programos, institucijos/ padalinio veiklos kokybę rinkimas, sisteminimas ir analizė, kurią atlieka atitinkamos srities ekspertai, remiantis nustatytais kriterijais ir rodikliais, siekiant išryškinti esamas stiprybes ir silpnybes (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Kokybės auditas angl. quality audit. Mokymo/studijų institucijoje taikomų kokybės užtikrinimo mechanizmų privalomų ir trūkumų sistemiškas įvertinimas.

Kokybės audito paskirtis – aiškintis, ar kokybės užtikrinimo sistema veikia taip, kad būtų užtikrinta kokybė, tačiau kokybės audito metu netiriama esama kokybės būklė. Kokybės audito metu vertinamos procedūros, skirtos užtikrinti kokybę, priimtų sprendimų įgyvendinimo efektyvumą, numatytų tikslų pasiekimą. (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Akreditavimas angl. Accreditation. Valstybės įgaliotos institucijos pripažinimas, atlikus išorinį vertinimą, kad mokymo/studijų programa ar mokymo/studijų institucija atitinka teisės aktais nustatytus reikalavimus (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

Inspektavimas angl. Inspection. Kompetentingo asmens ar jų grupės atliekamas tiesioginis ir nepriklausomas mokymo/studijų dalyko, programos ar institucijos/padalinio veiklos (veiklų) vertinimas ir įvertinimas, siekiant atskleisti, ar gauti rezultatai atitinka nustatytus kokybės reikalavimus (Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, 2008).

2. Tinkamai administruoti įstaigos kokybės planavimą.

Profesinio mokymo įstaigai orientuojantis į rezultatyvų ir efektyvų planavimą reikėtų atsižvelgti į: įstaigos strategijas, nustatytus tikslus, nustatytus vartotojų bei suinteresuotųjų šalių poreikius ir lūkesčius, įstatymų ir reglamentų reikalavimus, veikos duomenų įvertinimą, ankstesnę patirtį, nustatytas kokybės gerinimo galimybes. Įstaiga šiems procesams turi priskirti atsakingus asmenis ir įpareigoti juos prisiimti atsakomybę ir įgaliojimus. Šie asmenys turėtų valdyti, stebėti, vertinti ir koordinuoti kokybės valdymo sistemą, užtikrinti abipusį informacinį ryšį tarp vadovybės ir organizacijos darbuotojų. Jų užduotis - užtikrinti rezultatyvių ir efektyvių priemonių, metodų

naudojimą kokybės valdymo sistemos veiklos gerinimo sritims nustatyti; tirti mokinių, pedagogų ir socialinių partnerių pasitenkinimą veiklos rezultatais. Reikalingą informaciją gali surinkti taikant įvairius šaltinius ir metodus. Galimi šie (įsi)vertinimo būdai: anketavimas, klausimynas ir nuomonės tyrimas, pokalbis, susitikimai su tikslinėmis grupėmis, skundai, pranešimai iš kitų organizacijų, žiniasklaidos, statistinė informacija ir pan. Profesinio mokymo centruose dirbantys auditoriai gali koordinuoti šias veiklas, tačiau jų vykdymas - tai profesinio mokymo įstaigos uždavinys.

3. Užtikrinti rezultatyvios ir efektyvios savianalizės sukūrimą ir funkcionavimą.

Savianalizė akcentuoja atskaitomybę ir nurodo įstaigos kokybės tobulintinas sritis, kurioms įgyvendinti reikalinga informacija ir sprendimai. Atskaitomybė ir tobulinimas kokybės vadybos teorijoje įvardijamos kaip pagrindinės savęs vertinimo funkcijos.

Tobulinimas nukreipiamas į profesinio mokymo įstaigos privalumų ir tobulintinų pusių išskyrimą. Šis procesas dažniausiai apima metinį ciklą. Taigi pasirengiama veiklos strategijų skirtinguose organizacijos lygmenyse kaitai ateityje.

Atskaitomybė gali būti vidinė (mokiniams, įvairioms taryboms, vadovams ir pan.) ir išorinė (vyriausybei, finansuojančioms organizacijoms, darbdaviams, visuomenei ir pan.).

Įstaigos bendruomenės suinteresuotumas kokybės tobulinimo klausimais - vienas iš svarbiausių aspektų kokybės užtikrinimo sistemoje. Įstaigos bendruomenė turi aktyviai dalyvauti diegiamos vidaus kokybės užtikrinimo sistemos procese. Siekdama įdiegti vidinę kokybės sistemą, įstaiga privalo turėti savo kultūrą, norą siekti kokybės, aiškiai apibrėžtas atsakomybes už atitinkamus veiklos rezultatus bei atsiskaitomybę.

4. Užtikrinti kaitos veiksmų, kaip gerinimo priemonės, naudojimą kokybės vadybos veiklai.

Įstaigai svarbu atrinkti ir nusistatyti aiškius prioritetus, kokius veiksmus reikia koreguoti ar keisti. Šių veiksmų planavimas turėtų aprėpti problemų įvertinimą ir numatyti siekiamus rezultatus. Profesinio mokymo įstaigos, įgyvendindamos metinės veiklos programas periodiškai turi patikrinti, ar programa vykdoma sėkmingai. Rezultatų išvados turi būti fiksuojamos dokumentuose, numatomi kaitos veiksmai, analizuojamas jų įgyvendinimas.

Profesinio mokymo įstaiga, norinti sukurti ir įgyvendinti Kokybės vadybos sistemą įstaigoje turi remtis keliais etapais: atsižvelgti į vartotojų ir kitų suinteresuotų šalių poreikius bei lūkesčius; nustatyti įstaigos kokybės politiką bei kokybės tikslus; apibrėžti kokybės tikslams pasiekti reikalingus procesus ir atsakomybę; nustatyti kokybės tikslams pasiekti reikalingus išteklius; kiekvieno proceso rezultatyvumo ir efektyvumo matavimo metodus; nustatyti priežasčių šalinimo būdus; kurti kokybės vadybos sistemos nuolatinio gerinimo procesą. Apibendrinant visuotinės kokybės vadybos principus, galima teigti, kad, norint pasiekti įstaigos veiklos rezultatyvumo, būtina nustatyti ir valdyti sąveikaujančius jos procesus.

2.2. Profesinio mokymo politika ir valdymas Lietuvoje

Nuostata, kad profesinis valdymas yra visuotinis uždavinys, daugelyje pasaulio valstybių, neišskiriant ir Europos, įsitvirtinimo tik antroje XX amžiaus pusėje. Jo plėtrą paskatino didėjanti disproporcija (nedarnumas) tarp pasiūlos ir paklausos darbo rinkose bei tarptautinės konkurencijos stiprėjimas, taip pat tokių tarptautinių organizacijų kaip Pasaulio bankas, ekonominio bendradarbiavimo ir vystymo organizacija, Europos Sąjunga ir kt. sukūrimas. Šiuo metu visuotinai pripažįstama, kad rinkos mechanizmo nepakanka nei siekiant aprūpinti ekonomiką kvalifikuotu „žmogiškuoju kapitalu“, nei norint patenkinti socialinį profesinio išsilavinimo poreikį. Tokiomis sąlygomis prioritetą teikiamas dualistinei reguliavimo teorijai, pasak kurios „nepasiteisinus rinkai“, darbo jėgos potencialą privalo sukurti valstybė. Tuomet atsiranda moksliai grįsta profesinio rengimo politika. (Compter, 1998).

Kaip teigia Kell (1998), profesinio rengimo politikai tenka uždavinys kokybiniu ir kiekybiniu požiūriais taip parengti ir tobulinti žmonių darbingumą, kad bet kuriuo metu būtų patenkintas visuomeninis darbo jėgos, t.y. visų įmonėse egzistuojančių kvalifikacinių reikalavimų visumos poreikis. Dažniausiai profesinio rengimo politiką formuoja valstybinės institucijos, ji išreiškiama atitinkamuose įstatymuose ir kituose dokumentuose. Tačiau tai nereiškia, kad joje iki galo atsispindi ir tenkinami visų profesiniu rengimu suinteresuotų pusių, visų pirma darbdavių, profesinių sąjungų bei atskirų darbuotojų interesai. Valstybės profesinio rengimo politiką sudaro suderinta pažiūrų ir nuostatų visuma, labiausiai atitinkanti ne tik minėtų pusių interesus šioje srityje, bet ir kitas valstybės sritis. Profesinio rengimo politika persipina, o kartais priklauso nuo kitų mažiausiai trijų valstybinės politikos sričių: ekonominės, socialinės bei švietimo politikos.

Lietuvos profesinio mokymo politika formuojama nustatius valstybės prioritetus, atsižvelgiant į Vyriausybės politines nuostatas, ekonomikos išsivystymą, profesinio mokymo poreikio vertinimą, pagrindinių profesinio mokymo politikos formavimo principų:

1) lygių galimybių – profesinio mokymo sistema yra socialiai teisinga, ji užtikrina asmenų lygybę, nepaisant jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų; kiekvienam asmeniui ji laiduoja pirmosios kvalifikacijos įgijimą ir sudaro sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją ar įgyti naują;

2) kontekstualumo – profesinio mokymo sistema yra glaudžiai susieta su šalies ūkinės, socialinės, kultūrinės raidos kontekstu, kartu su juo atsinaujina ir atitinka nuolat kintančius darbo rinkos poreikius;

3) veiksmingumo – profesinio mokymo sistema, sumaniai ir taupiai naudodama turimus išteklius remdamasi veiksminga vadyba – tinkamais ir kartu su socialiniais partneriais laiku priimamais sprendimais siekia gerų profesinio mokymo rezultatų;

4) tęstinumo – profesinio mokymo sistema yra lanksti, atvira, pagrįsta įvairių mokymo formų ir institucijų sąveika; ji sudaro sąlygas kiekvienam asmeniui mokytis visą gyvenimą (LR Profesinio mokymo įstatymas, 2007).

Lietuvos profesinio mokymo sistema apima: pirminį profesinį mokymą, tęstinį profesinį mokymą, profesinį orientavimą (LR Profesinio mokymo įstatymas, 2007).

Pirminio profesinio rengimo sistemos diagrama pateikta 1 priede.

Švietimo valdymas yra apibrėžtas Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme, kuriame yra suformuluoti Seimo, Vyriausybės, Švietimo ir mokslo bei kitų ministerijų, savivaldybės institucijų ir teikėjų įgaliojimai.

Profesinio mokymo institucinė schema pateikta 2 priede.

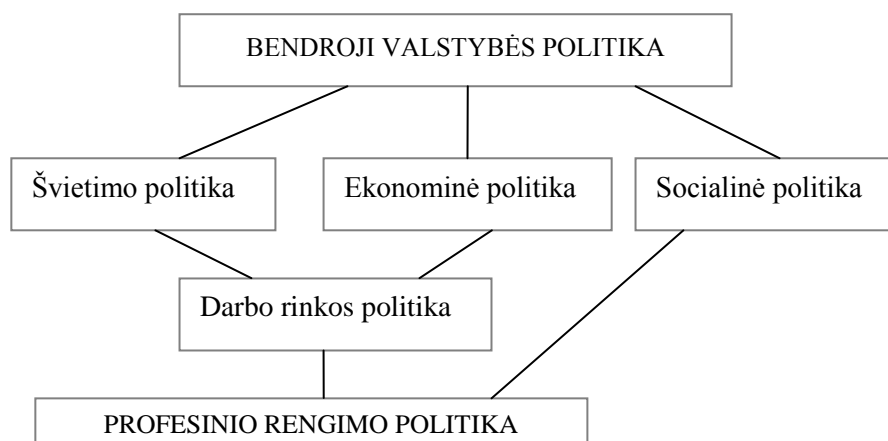
Pagrindinės institucijos atsakingos už politikos formavimą nacionaliniu lygiu:

- *LR Seimas* aukščiausiaji Lietuvos Respublikos įstatymų leidybos institucija.
- *LR Vyriausybė* vykdo švietimą reglamentuojančius įstatymus, Respublikos Prezidento dekretus ir Seimo nutarimus, ilgalaiques valstybines švietimo programas, Vyriausybės programos švietimo dalį, tvirtina jos vykdymo programas; koordinuoja Švietimo ir mokslo ministerijos, kitų ministerijų ir Vyriausybės įstaigų veiklą švietimo klausimais.

- *Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM)* nacionaliniu lygmeniu formuoja ir vykdo profesinio mokymo politiką.

- *Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM)* atsakinga už darbo rinkos profesinio mokymo valdymą. Atsakomybė už darbo rinkos profesinio mokymo organizavimą ir įgyvendinimą tenka Žmogiškųjų išteklių plėtros skyriui.

- *Kitos ministerijos* pagal kompetenciją dalyvauja formuojant ir vykdamt profesinio mokymo politiką.

4 pav. Profesinio rengimo sąveikos su kitomis politikos sritimis

Šaltinis: Laužackas, R. (2005)

- *Profesinio mokymo taryba* pataria ŠMM ir kitoms vyriausybinėms institucijoms sprendžiant strateginius profesinio mokymo klausimus. Ji lygiomis dalimis sudaroma iš valstybės ir savivaldybių institucijų, darbdavių ir verslo savivaldos institucijų bei darbuotojų interesams atstovaujančių organizacijų atstovų.

- *Ūkio šakų ekspertų grupės* yra pagrindinės Švietimo ir mokslo ministerijos patarėjos sektorių lygmeniu kuriant profesinio rengimo standartus bei formuojant profesinio rengimo turinį. Jos lygiomis dalimis atstovauja su profesiniu mokymu susijusiems socialiniams partneriams: darbdaviams, profesinėms sąjungoms ir mokymo įstaigoms prie Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro (iki 2010 m. – Profesinio mokymo metodikos centras) įsteigta 14 Ūkio šakų ekspertų grupių.

- *Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras* (iki 2010 m. *Profesinio mokymo metodikos centras*) yra pagrindinės Švietimo ir mokslo ministerijos patarėjos sektorių lygmeniu kuriant profesinio rengimo standartus bei formuojant profesinio rengimo turinį. Jos lygiomis dalimis atstovauja su profesiniu mokymu susijusiems socialiniams partneriams: darbdaviams, profesinėms sąjungoms ir mokymo įstaigoms.

- *Regiono lygmeniu* profesinio mokymo politikos formavime ir vykdyme iki 2010 m. liepos 1 d. dalyvavo *apskritis viršininko administracijos* (pavyzdžiui, prisidėdavo planuojant mokinių priėmimą į profesinio mokymo programas, prižiūrint profesinio mokymo teikėjų veiklą ir pan.). Vykdyti jų funkcijas perduota savivaldybių institucijoms.

- *Apskritis profesinio mokymo tarybos* veikė iki 2010 m. liepos 1 d. kaip patariamasis institucijos apskritis viršininko administracijoms, ŠMM ir kitoms Vyriausybinėms institucijoms sprendžiant apskritis profesinio mokymo klausimus (vertino apskritis teritorijoje esančių profesinio mokymo teikėjų paraiškas į valstybės finansuojamas profesinio mokymo programas, analizavo profesinio mokymo programų ir profesinio mokymo apimčių poreikį ir pan.). Šiuo metu Apskritis profesinio mokymo tarybos išformuotos. Vykdyti jų funkcijas perduota savivaldybių institucijoms.

Vietos lygmeniu profesinio mokymo valdyme dalyvauja savivaldybės institucijos. Jos inicijuoja gyventojų poreikius atitinkančio profesinio mokymo teikėjų tinklo kūrimą, dalyvauja rengiant asmenų priėmimą į valstybės finansuojamas profesinio mokymo programas, organizuoja pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimą bei brandos egzaminus, planuoja ir vykdo profesinį orientavimą ir pan.

Pagrindinės profesinio mokymo politiką įgyvendinančios įstaigos (Profesinis mokymas Lietuvoje, 2008):

Siekiant užtikrinti vieningą absolventų profesinio pasirengimo praktinei veiklai vertinimą, baigiamojo kvalifikacijos vertinimo funkcija deleguota *socialiniams partneriams*. Socialiniai partneriai dalyvauja organizuojant ir vykdant asmens įgytų kompetencijų vertinimą.

Švietimo ir mokslo ministerijos *Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras* (PMMC) kaupia ir analizuoja informaciją apie profesinį rengimą ir žmonių išteklių plėtrą, inicijuoja ir vykdo taikomuosius profesinio rengimo tyrimus, rengia metodikas profesinio mokymo plėtrai bei profesinio rengimo standartus, vertina ir plėtoja profesinio mokymo kokybę.

Studijų kokybės vertinimo centras (SKVC) įgyvendina Lietuvos mokslo ir studijų institucijų veiklos kokybės užtikrinimo politiką per išorinį aukštojo mokslo institucijų bei studijų programų vertinimą. Taip pat SKVC vertina ir pripažįsta užsienyje įgytą vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą.

Švietimo ir mokslo ministerijos *Pedagogų profesinės raidos centras* rengia ir vykdo profesijos mokytojų pedagoginės kvalifikacijos tobulinimo programas.

Švietimo ir mokslo ministerijos *Mokytojų kompetencijos centras* vykdo mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos kokybės priežiūrą ir akredituoja mokytojų kvalifikacijos tobulinimo veiklą vykdančias institucijas bei jų vykdomas kvalifikacijos tobulinimo programas.

Švietimo ir mokslo ministerijos *Švietimo informacinių technologijų centras* rengia kvalifikacijos tobulinimo programas apie darbą kompiuteriu ir IKT taikymą ugdyme, kuria, kaupia ir platina kompiuterizuotas mokymo priemones, administruoja švietimo informacines sistemas, kaupia švietimo statistinius duomenis.

Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos centras planuoja ir įgyvendina mokinių profesinio informavimo ir karjeros planavimo veiklą.

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba (LDRMT) prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos organizuoja profesinio ir psichologinio konsultavimo programų rengimą, naujų konsultavimo metodų diegimą ir taikymą.

Švietimo mainų paramos fondas – Lietuvos agentūra, kuriai pavesta administruoti Mokymosi visą gyvenimą programą bei kitas Europos Komisijos ir LR Vyriausybės finansuojamas iniciatyvas švietimo srityje. Fondo tikslas – padėti Lietuvos žmonėms pasinaudoti tarptautinio bendradarbiavimo projektų teikiamomis galimybėmis. Profesinio rengimo tobulinimui skirta Leonardo da Vinci programa (mobilumo, naujovių perkėlimo ir partnerystės projektai).

Lietuva – visateisė ir lygiavertė ES narė, išsaugojusi kultūros savitumą ir sėkmingai prisitaikiusi prie globalizacijos sąlygų, nuosekliai įgyvendinanti darnaus vystymosi politiką, užtikrinančią sveiką aplinką, tinkamą gamtos ir intelektualinių išteklių naudojimą, nuosaikų, bet stabilų ekonomikos augimą, visuotinę visuomenės gerovę ir patikimas socialines garantijas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2009 m. rugsėjo 16 d. Nutarimu Nr. 1247 patvirtino atnaujintą Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją.

Lietuvos darnaus vystymosi strateginiai prioritetai ir principai išdėstyti atsižvelgiant į nacionalinius Lietuvos interesus, savitumą, ES darnaus vystymosi strategijos, kitų programinių dokumentų nuostatas. Šios Strategijos įgyvendinimo laikotarpis 2003 (2009 atnaujinta) - 2020 metai.

Darnusis vystymasis (angl., sustainable development) - ekonomikoje, sociologijoje, aplinkotyroje, politologijoje vartojama sąvoka, apimanti visumą metodų, kuriais siekiama užtikrinti vystymąsi, tenkinantį žmonių gerovę dabartyje nesumažinant žmonių gerovės galimybių ateityje (Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, 2000).

Darnaus vystymosi aspektai: ekologinis, ekonominis, socialinis, kultūrinis.

Vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų - švietimo ir mokslo vaidmens didinimas.

Tarp pagrindinių Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo principų yra Mokslo ir žinių bei technologinės pažangos principas. Vadovaujantis šiuo principu, įvairių sektorių ir jų šakų vystymasis turi būti pagrįstas šiuolaikiškais mokslo laimėjimais, žiniomis, naujausiomis aplinkai kuo mažesnę neigiamą poveikį darančiomis technologijomis.

Darnaus vystymosi sėkmė labai priklauso nuo žmogiškojo kapitalo kokybės, tai yra nuo žmonių sukauptų žinių ir įgūdžių. Informacija ir žinios tapo ne tik dvasine, bet materialiąją vertę turinčiais ištekliais.

2007 m. spalio 2 d. nutarimu Nr. 1062 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta Nacionalinė darnaus vystymosi Švietimo 2007-2015 metų programa.

Šios programos tikslas – gerinti įvairių valstybės institucijų ir įstaigų švietimo veiklą, kad gyventojai, organizacijos, įmonės, įstaigos, bendruomenės, visuomenė geriau suprastų, kas yra darnus vystymasis, kokia jo svarba; ugdyti visų visuomenės narių gebėjimus, vertybines nuostatas ir paskatas demokratiškai ir atsakingai veikti – prisidėti prie darnaus vystymosi siekių įgyvendinimo; plėtoti institucinių struktūrų gebėjimą aktyviai dalyvauti darnaus vystymosi procesuose.

Šios Programos uždaviniai:

- sukurti teisinę bazę ir institucinę struktūrą, užtikrinančias darnaus vystymosi švietimo politikos įgyvendinimą;
- skatinti darnų vystymąsi per formalųjį ir neformalųjį švietimą, mokymąsi ir savišvietą, pabrėžiant darnaus vystymosi kompetencijos ugdymą;
- tobulinti darnaus vystymosi švietimo veiklą vykdančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų kompetenciją;
- užtikrinti darnaus vystymosi švietimo priemonių prieinamumą;
- atlikti darnaus vystymosi švietimo tyrimus ir diegti inovacijas;
- skatinti visų lygių tarptautinį bendradarbiavimą darnaus vystymosi švietimo srityje.

Ši programa parengta atsižvelgiant į Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją (atnaujinta 2009), Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700. Ši programa – Jungtinių Tautų darnaus vystymosi švietimo dešimtmečio veiksmų plano sudedamoji dalis.

Pagrindinės sritys, kurios įtakoja ir didžiąja dalimi apsprendžia profesinio rengimo politiką, yra švietimo politika ir ekonominės bei socialinės politikos sandūroje atsirandanti darbo rinkos politika. Profesinis rengimas turi būti toks, kad maksimaliai atitiktų darbo jėgos pasiūlos ir paklausos santykio darbo rinkoje kaitą, kaip švietimo sistemos dalis - turi atitikti asmenybės ugdymosi poreikius.

2.3. Profesinio mokymo standartizavimas

Švietimo standarto terminas į Lietuvą atkeliavo su tarptautine švietimo organizavimo patirtimi. Siekiant Lietuvoje įgyto išsilavinimo tarptautinio pripažinimo, mokymo programos pradedamos lyginti su kitų, visų pirma ES šalių, mokymo programomis pagal vienodus ir kitose šalyse įprastus kriterijus. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme sakoma, kad švietimo ir mokslo ministerija: „nustato įvairių ugdymo pakopų bendrojo išsilavinimo valstybinį standartą“, pagal kurį visos mokymo įstaigos, tame tarpe ir nevalstybinės, teikia mokiniams jį atitinkantį išsilavinimą (Laužackas, 2005).

Standartų sąvokos įvedimo į švietimo sritį pradininkai - japonai. Europoje švietimo standartai buvo pradėti rengti prieš keletą dešimtmečių, atsisakius „turinio“ mokymo programų formavimo principo ir pradėjus teikti prioritetą tikslų pagrindu planuojamam mokymo turiniui.

Švietimo standartų reikšmingumą galima suprasti tik suvokiant jų prasmę platesniame kontekste - mokymo turinyje. Dabartinėje mokymo turinio sampratoje standartams suteikta mokymo proceso planavimo ir jo kokybės valdymo funkcija (Laužackas, 2005).

Atsižvelgiant į tarptautinę švietimo standartizavimo patirtį profesinio rengimo standartu reikėtų laikyti valstybės lygmenyje įteisintą profesinio mokymo proceso parametrinį aprašymą.

Standartai teikia rengiamos profesijos mokymo turinio planavimo, organizavimo ir realaus vykdymo juridinius ir didaktinius pagrindus. Standartu yra apibrėžiama tai, kas yra vienoda ir privaloma tam tikroje konkrečioje profesinio rengimo srityje.

Standartizavimas neturi būti mokymo proceso vienodinimas, o aiškumo, ko turi būti siekiama ir ką galima pasiekti įvairiais mokymo metodais, įvardinimas.

Pasak Laužacko, M., (2005) profesinio rengimo standartai sprendžia keturis svarbiausius uždavinius.

1. Mokymo kokybės užtikrinimo. Šiame kontekste mokymo standartas yra vieningas orientyras, užduotis, idealas, laiduojantis siekiamo rezultato kokybinį palyginamumą (ar jis atitinka užsibrėžtą orientyrą).

2. Pedagoginės veiklos aiškumo. Mokymo įstaigoms ir mokytojams mokymo standartas yra jų veiklos aiškumo garantas. Tai ypač svarbu tuomet, kai toms pačioms profesijoms specialistai rengiami ne vienoje, o skirtingose regionuose esančiose mokymo įstaigose.

3. Palyginamumo. Mokymo standartai svarbūs lyginamosios edukologijos prasme – jų sugretinimas duoda pakankamai išsamų vaizdą, kokie tam tikros profesijos mokymo tikslai yra įvairiose šalyse, kaip jie realizuojami, ar vienodose profesinio mokymo srityse siekiama tokių pačių kvalifikacijų.

4. Grįžtamojo ryšio - įvertinimo. Standartai yra veiklos ir mokymo programos kokybės įvertinimo sąlyga, nežiūrint to, kas tai atlieka – inspektuojanti institucija ar pati mokymo įstaiga.

Tarptautinės profesinio rengimo standartizavimo patirties analizė rodo, kad nors įvairiose šalyse nacionaliniai standartai suprantami beveik taip pat, jų papročiai ir gyliai yra nevienodi (Laužackas, 2005).

Profesinio rengimo standartizavimo politika Lietuvoje aprašyta profesinio rengimo Baltojoje knygoje (1998).

Lietuvoje Profesinio rengimo standartų rengimo, atnaujinimo ir įteisinimo tvarka reglamentuojama LR švietimo ir mokslo ministro ir LR socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu „Dėl profesinio rengimo standarto struktūros ir profesinio rengimo standartų rengimo, atnaujinimo ir įteisinimo nuostatų patvirtinimo“ 2003 m. gegužės 30 d. Nr. ISAK-771/A1-91 (2007 m. atnaujinta).

Standartų rengimą ir atnaujinimą organizuoja Švietimo ir mokslo ministerijos Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras (iki 2010 m. Profesinio mokymo metodikos centras) ir teikia Švietimo ir mokslo ministerijai įteisinti. Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras, siekdamas pagrindinio profesinio mokymo ir darbo rinkos profesinio mokymo dermės, savo veiklą koordinuoja su Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba. Standartų rengimui koordinuoti Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro direktoriaus įsakymu sudaroma Centrinė ūkio šakų ekspertų grupė. Į šią grupę įeina ūkio šakų ekspertų (kurios yra patvirtintos švietimo ir mokslo bei socialinės apsaugos ir darbo ministrų) grupių pirmininkai arba jų įgalioti asmenys. Standartus rengia ir atnaušina tam tikslui sudarytos standartų rengimo grupės. Standarto paskirtis - užtikrinti teikiamų kvalifikacijų palyginamumą, skaidrumą ir ūkio poreikių atitikimą.

Profesinio rengimo standartų rengimo, atnaujinimo ir įteisinimo nuostatose nurodoma, kad:

Profesinio rengimo standartas - tai valstybės lygmeniu įteisintas dokumentas, kuriuo remiantis profesinio rengimo institucijos kuria mokymo (studijų) programas.

Standarto struktūrą sudaro: profesijos veiklos sritys, kompetencijos bei jų įgijimo mokymo procese parametrai.

Kompetentinga įstaiga - Prekybos, pramonės ir amatų bei Žemės ūkio rūmai ar kita Vyriausybės įgaliota institucija, atliekanti joms nustatytas funkcijas bei standartų derinimą.

Ūkio šakų ekspertų grupė - socialinės partnerystės pagrindu sudaryta kompetentingų asmenų grupė, formuojanti ir įgyvendinanti profesinio rengimo standartizavimo politiką konkrečioje ūkio šakoje.

Centrinė ūkio šakų ekspertų grupė - tai ūkio šakų ekspertų grupių atstovai, koordinuojantys keturiolikos ūkio šakų ekspertų grupių veiklą bei nustatantys ūkio sričių prioritetus profesinio rengimo standartams rengti.

Profesija - tai grupę darbų apimanti veikla, kuriai atlikti reikalingos valstybės nustatyto dokumentu pripažintos žinios bei gebėjimai.

Organizacijos požiūris į kokybę, produktų ir paslaugų kokybės užtikrinimas bei nuolatinis gerinimas - būtini ilgalaikės organizacijos sėkmės užtikrinimui. Nepriklausomos organizacijos išduotas sertifikatas, patvirtinantis, kad įmonės kokybės vadybos sistema atitinka tarptautinio standarto ISO 9001 reikalavimus, parodo, kad įmonei svarbi kokybė ir klientų poreikių tenkinimas, kad įmonė valdo savo veiklos procesus.

ISO 9000 – tai rinkinys standartų, nusakančių įmonių vadybos sistemas bei apibendrintus reikalavimus įmonėms, kurioms keliami produktų (prekių ar paslaugų) kokybės kontrolės reikalavimai. ISO standartai yra pripažįstami maždaug 160 skirtingų pasaulio šalių, taigi, gavusi sertifikaciją šiam standartui, įmonė gauna kokybės įrodymą, kuriuo pasitikės visose išsivysčiusiose pasaulio šalyse esantys veiklos partneriai.

ISO-9001 standartas yra pagrindinis visoje ISO-9000 standartų grupėje. Jis nustato reikalavimus kokybės vadybos sistemoms, įskaitant reikalavimus dokumentacijai, planavimui, išteklių valdymui, produkto realizavimo procesams, matavimo, analizės ir gerinimo procesams.

Dauguma įmonių ISO 9001 kokybės vadybos sistemas diegia dėl dviejų priežasčių:

1) Marketinginės priežastys: darbas su užsienio partneriais; eksportas; prestižas; vartotojo (kliento) pasitikėjimas.

2) Vidinės priežastys: vidinė tvarka įmonėje; reali įmonės veiklos kokybė; aiškus darbų, pareigų pasidalijimas; galimybė reorganizuoti tam tikrus procesus; efektyvesnis valdymas; mažesni kaštai.

Diegiant kokybės vadybos sistemą įmonėje vadovaujamosi LST EN ISO 9001:2008 „Kokybės vadybos sistemos. Reikalavimai“ standartu. Tai pagrindinis kokybės vadybos sistemos

standartas, pagal kurį vyksta sistemos vertinimas ir sertifikavimas. Papildomai diegimo metu rekomenduojama naudotis šiais standartais:

- LST EN ISO 9000:2007 „Kokybės vadybos sistemos. Pagrindai ir aiškinamasis žodynas“.
- LST EN ISO 9004:2001 „Kokybės vadybos sistemos. Veiklos gerinimas. Rekomendacijos“.
- LST EN ISO 19011:2003 „Kokybės ir (arba) aplinkos vadybos sistemų audito rekomendacijos“. (ISO standartai ...).

Standartai sukurti remiantis nustatytais aštuoniais kokybės vadybos principais, kurie sudaro visų ISO 9000 grupės standartų pagrindą: orientavimasis į vartotoją; lyderystė; darbuotojų įtraukimas; procesinis požiūris; sisteminis požiūris į vadybą; nuolatinis gerinimas; faktais pagrįstų sprendimų priėmimas; abipusiai naudingi ryšiai su tiekėjais.

Standarte LST EN ISO 9000:2007 Kokybės vadybos sistemos. Pagrindai ir aiškinamasis žodynas (2007) pateikiamos šios kokybės bei susijusios su kokybe sąvokos:

Kokybė – turimųjų požymių visumos atitiktis reikalavimams laipsnis.

Reikalavimas – poreikis ar lūkestis, kuris yra pareikštas, visuotinai numanomas ar privalomas.

Vadybos sistema – politikos ir tikslų nustatymo bei tų tikslų pasiekimo sistema.

Kokybės vadybos sistema – vadybos sistema, skirta organizacijos veiklai, susijusiai su kokybe, nukreipti ir valdyti.

Kokybės politika – organizacijos visa apimantys ketinimai ir kryptys, susiję su kokybe ir aukščiausiosios vadovybės oficialiai pareikšti.

Profesinio mokymo kokybės vertinimo kriterijų ir rodiklių rinkinys (Kokybės standartas, 2008) parengtas vadovaujantis Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo koncepcija. Be to, siekiant, kad sukurtas dokumentas būtų patogus naudoti, jo struktūra buvo parengta kruopščiai išstudijavus kitų pasaulio valstybių, visų pirma ES šalių, analogiškos paskirties dokumentus.

Kokybės standarto paskirtis – išskirti kokybės tobulinimui reikšmingiausias veiklos sritis, apibrėžti kokybę tose srityse ir nustatyti kriterijus bei rodiklius, naudotinus vertinant profesinio mokymo kokybės būklę.

Kokybės standartas sudarytas iš dviejų dalių – Standartas profesinio mokymo programai vertinti ir Standartas profesinio mokymo instituciją įvertinti. Programai vertinti išskirtos 5 sritys, o standartas profesinio mokymo institucijai įvertinti 6 sritys (2 lentelė).

Kokybės standarto sandara

Standartas profesinio mokymo programai vertinti	Standartas profesinio mokymo institucijai įvertinti
1. Programa ir materialieji išteklių jai įgyvendinti; 2. Personalas; 3. Mokymo procesas; 4. Programos įgyvendinimo rezultatai; 5. Programos kokybės užtikrinimas.	1. Valdymas; 2. Išteklių; 3. Parama mokiniui: priimant, mokantis ir baigiant instituciją; 4. Mokymas ir mokymasis; 5. Rezultatai; 6. Institucijos veiklos kokybės užtikrinimas.

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės remiantis Profesinio mokymo kokybės vertinimo kriterijų ir rodiklių rinkinys (Kokybės standartas, 2008).

Kokybės standartu siekiama suformuoti vieningą kokybės sampratą ir vieningus kokybės vertinimo mechanizmus visose Lietuvos profesinio mokymo įstaigose. Kadangi Lietuvoje profesinio mokymo įstaigų veiklos kontekstas įvairus, jis nėra griežtai reglamentuojančiu dokumentu, nes kai kurie rodikliai ir kriterijai skirtingose situacijose gali turėti labai skirtingą reikšmę. Tai priemonė, paaiškinanti profesinio mokymo įstaigų bendruomenėms, kaip atlikti savęs įsivertinimą bei pasirengti išoriniam vertinimui.

Kokybės gerinimas nėra vienintelė priežastis, kodėl mokymo įstaigos siekia gauti ISO 9001 sistemos įdiegimą patvirtinantį sertifikatą. Daugelio profesinio mokymo kokybės vadybos sistemų diegimo svarbiausias motyvas - vidaus poreikiai, susiję su specifinių įstaigos problemų sprendimų paieška.

2.4. Profesinio mokymo politika ir valdymas Europos Sąjungoje

Švietimo kokybė - esminis Europos žinių visuomenės kūrimo ir Bolonijos proceso propagavimo elementas. Kokybės užtikrinimas švietime susideda iš trijų lygių:

Institucinis lygmuo - vidinės kokybės stiprinimas;

Nacionalinis lygmuo - išorinės atskaitomybės procedūrų stiprinimas;

Europinis lygmuo - Europos kokybės užtikrinimo dimensijos vystymo propagavimas.

Pagrindinis dokumentas Europos Sąjungoje, apibrėžiantis profesinio rengimo kokybės svarbą - Profesinio rengimo Baltoji knyga (1999), kurioje pabrėžiama, kad mokykla turėtų nuolat vertinti profesinio rengimo kokybę.

„Profesinio rengimo ir mokymo tikslas yra skatinti sąmoningą, savarankišką, aktyvią, tautos ir valstybės atžvilgiu brandžią asmenybę, dalyvaujančią mokymesi visą gyvenimą“. (Švietimas, mokymas, jaunimas. ES portalas).

Kokybės užtikrinimo svarbos augimą Europos Sąjungoje įrodantys dokumentai: Europos Šalių ministrai atsakingi už aukštąjį mokslą, kas dveji metai renkasi aptarti Bolonijos proceso pažangos ir priima naujus komunikatus, kurių tikslas – bendradarbiauti kokybės užtikrinimo srityje. Taip atsirado: Bolonijos deklaracija (1999) ang. Bologna Declaration, Prahos komunikatas (2001) ang.

Prague Communiqué, Berlyno komunikatas (2003) ang. Berlin Communiqué, Bergeno komunikatas (2005) ang. Bergen Communiqué, Londono komunikatas (2007) ang. London Communiqué, Liuveno komunikatas (2009) Leuven Communiqué.

Viena iš daugelio Europos Sąjungos politikos sričių - švietimas, mokymas, jaunimas. Pagrindinės ES institucijos ir įstaigos, kurios leidžia ES šalims narėms kultūrą bei švietimą reglamentuojančius dokumentus, kuria ir finansuoja projektus, analizuoja jų įgyvendinimą yra:

Europos Komisija - paskirti Komisijos nariai ir ES tarnautojai teikia Europos Sąjungos teisės aktų pasiūlymus bei prižiūri, kad jie būtų tinkamai taikomi visoje Europos Sąjungoje. Komisija gina Europos Sąjungos, kaip visumos, interesus.

Europos Parlamento kultūros ir švietimo komitetas atsakingas už švietimą, kultūrą, jaunimą, sportą ir ES žiniasklaidos politikos aspektus, susijusius su kultūra ir švietimu. Priimant naujus teisės aktus ir prižiūrint, kaip įgyvendinamos šių sričių ES programos, jis atlieka tokį pat vaidmenį kaip valstybių narių vyriausybės. Komitetas yra atsakingas už:

1. Europos Sąjungos kultūrinius aspektus: geresnį kultūros pažinimą ir populiarinimą, kultūrinės ir kalbinės įvairovės apsaugą ir skatinimą, kultūrinio paveldo išsaugojimą ir apsaugą, kultūrinius mainus ir meninę kūrybą;

2. Sąjungos švietimo politiką, įskaitant Europos aukštojo mokslo erdvę, europinių mokyklų sistemos ir mokymosi visą gyvenimą vystymą;

3. Audiovizualinę politiką bei informacinės visuomenės kultūrinius ir švietimo aspektus;

4. Jaunimo politiką ir sporto bei laisvalaikio politikos vystymą;

5. Informacijos ir žiniasklaidos politiką;

6. Bendradarbiavimą kultūros ir švietimo srityse su trečiosiomis šalimis ir susijusiomis tarptautinėmis organizacijomis bei institucijomis. (Švietimas, mokymas, jaunimas. ES portalas).

Europos Sąjungos Taryba yra svarbiausia ES sprendimų priėmimo institucija. Taryba buvo įsteigta pagal steigimo sutartis praėjusio amžiaus šeštajame dešimtmetyje. Ji atstovauja valstybėms narėms, o jos posėdžiuose dalyvauja po vieną kiekvienos ES valstybės narės vyriausybės ministrą. Yra sudarytos atskiros 9 tarybos. Tarp jų - Švietimo, jaunimo ir kultūros taryba. Europos Sąjungos Taryba turi šešis svarbiausius įgaliojimus:

1. Daugelyje politikos sričių kartu su Europos Parlamentu priimti Sąjungos teisės aktus.

2. Koordinuoti valstybių narių bendras ekonomikos politikos kryptis.

3. Sudaryti ES tarptautinius susitarimus su kitomis valstybėmis arba tarptautinėmis organizacijomis.

4. Kartu su Europos Parlamentu tvirtinti ES biudžetą.

5. Pagal Europos Sąjungos Vadovų Tarybos nustatytas gaires plėtoti ES bendrą užsienio ir saugumo politiką.

6. Koordinuoti valstybių narių teismų ir policijos pajėgų bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose (Europos Sąjungos Taryba. ES portalas).

Europos profesinio mokymo plėtros centras (Cedefop) – įsteigtas 1975 m. Tai Europos agentūra, padedanti skatinti ir plėtoti profesinį švietimą ir mokymą Europos Sąjungoje. Savo veikla Europos profesinio mokymo plėtros centras siekia skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi išsiplėtusioje Europoje. Centro funkcijos: kaupia atrinktą dokumentaciją ir analizuoja duomenis; prisideda prie tyrimų plėtros bei koordinavimo; naudoja bei platina informaciją; skatina bendro požiūrio į profesinio švietimo ir mokymo problemas formavimą; sukuria pagrindą diskusijoms ir idėjų apsikeitimui. (Europos profesinio mokymo plėtros centras. ES portalas).

Europos mokymo fondas (ETF) padeda šalims partnerėms modernizuoti švietimo ir mokymo sistemas. Fondas švietimą ir mokymą laiko - vientisa mokymo sistema. Dirba su įvairių sričių projektais kaip: mokytojų mokymas; kokybės užtikrinimas; kvalifikacijų sistemos; mokymosi technologijos; valdymas ir skaidrumas mokymasis visą gyvenimą; įsidarbinimo galimybės ir konkurencingumas. Įgyvendinant projektus agentūra: teikia informaciją, konsultuoja ir padeda ES rengti žmogiškųjų išteklių politiką šalyse partnerėse, teikia ES paramą suinteresuotosioms šalims šalyse partnerėse; skatina ES ir šalis partneres kurti tinklus ir dalintis informacija. (Europos mokymo fondas. ES portalas).

EURYDICE – tinklas, teikiantis informaciją apie švietimą Europoje. Šiame tinkle galima rasti daug informacijos apie ES šalių narių švietimo pasiekimus, naujoves, projektus ir jų įgyvendinimą. (EURYDICE, ES portalas).

Europos investicijų bankas (EIB) įsteigtas 1958 m. Romos sutartimi. Tai ilgalaikes paskolas teikiantis Europos Sąjungos bankas. Jis priklauso ES valstybėms narėms, kurios kartu formuoja EIB kapitalą, vadovaujantis principu - kiekvienos valstybės įnašas turi būti proporcingas jos ekonominiam svoriui Sąjungoje. EIB nenaudoja jokių ES biudžeto lėšų, o finansuoja pats save, skolindamasis finansų rinkose. Europos investicijų bankas užtikrina ilgalaikių ES projektų finansavimą. Švietimui taip pat skiriamas didelis dėmesys. (Europos investicijų bankas, ES portalas).

Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomoji įstaiga (EACEA), įsteigta Briuselyje, veikia nuo 2006 m. Jos užduotis – įgyvendinti įvairias daugiau kaip 15 Bendrijos finansuojamų programų dalis ir priemones, susijusias su švietimu ir mokymu, aktyvia pilietine veikla, jaunimu, garsu ir vaizdu bei kultūra. Nors vykdomoji agentūra turi savo juridinį statusą, ji yra atskaitinga trims Europos Komisijos generaliniams direktoratams – Švietimo ir kultūros (EAC), Komunikacijos (COMM) ir bendradarbiavimo tarnybai „EuropeAid“, kurie rengia ir vertina programas bei formuoja politiką. Vykdomoji įstaiga tvarko daugumą programos valdymo reikalų – rengia kvietimus teikti paraiškas, atrenka projektus ir pasirašo projektų, finansinio valdymo ir projektų

stebėjimo sutartis, palaiko ryšius su programų naudos gavėjais, atlieka patikrinimus vietoje ir kt. (Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomoji įstaiga, ES portalas).

Švietimo ir mokymo galimybių skatinimas ES: 2007–2013 m. Mokymosi visą gyvenimą programoms ES skyrė apie 7 mlrd. EUR. Svarbiausios švietimo programos:

- „*Leonardo da Vinci*“ remiamas profesinis mokymas, visų pirma jaunų darbuotojų bei instruktorių stažuotės kitų šalių įmonėse, ir profesinio mokymo įstaigų bendradarbiavimo su įmonėmis projektai.

- „*Erasmus*“ remiamas studentų judumas ir universitetų bendradarbiavimas. Nuo šios programos įsteigimo 1987 m. pagal ją studijavo 1,5 mln. studentų. Kiek naujesnė programa „*Erasmus Mundus*“ sudaro sąlygas viso pasaulio studentams ir dėstytojams dalyvauti magistrantūros studijų programose, kurias siūlo mažiausiai trijų Europos universitetų konsorciūmai.

- „*Grundtvig*“ remiamos suaugusiųjų švietimo programos, visų pirma tarptautinė partnerystė, tinklai ir judumas.

- „*Comenius*“ remiamas mokyklų ir jų mokytojų bendradarbiavimas. (Švietimo ir mokymo galimybės, ES portalas).

Lėšų skiriama ir politiniam bendradarbiavimui, kalbų mokymuisi, e. mokymuisi, gerosios patirties sklaidai ir mainams skatinti. ES siekia, kad profesinės kvalifikacijos būtų pripažįstamos visoje ES.

ES naikinamos kliūtys darbuotojų judrumui. ES parengė „Europass“ dokumentus, į kuriuos kvalifikacijos įrašomos vienodu formatu. Naudojant šiuos dokumentus tiek darbuotojams, tiek darbdaviams lengviau įvertinti ir pripažinti kitose šalyse įgytą kvalifikaciją, taigi dirbti užsienyje tampa paprasčiau. „Europass“ dokumentai yra šie: „Europass CV“, „Europass“ kalbų pasas, „Europass“ mobilumo dokumentas (jame registruojami mokymosi užsienyje laikotarpiai)

ES Pripažinti kvalifikacijas bus lengviau ne tik dėl „Europass“ dokumentų, bet ir dėl to, kad nacionalinės švietimo sistemos taps lengviau palyginamos. Tai bus pasiekta ne derinant švietimo sistemas, o naudojantis bendra mokymosi visą gyvenimą Europos kvalifikacijų sistema (EKS). Nuo 2012 m. kiekviena nauja ES suteikta kvalifikacija bus priskiriama vienam iš aštuonių Europos kvalifikacijų sistemos lygių.

ES politikos kryptys skirtos Jaunimui neapsiriboja švietimu. 2010 m. Europos Komisija pradėjo naują projektą „Judus jaunimas“, kuriuo siekiama padėti jaunimui įgyti kokybiškų žinių bei įgūdžių, kurie atitiktų darbo rinkos reikalavimus. Šis projektas įtrauktas į naująją ES strategiją „Europa 2020“, kurios sudėtyje numatyti 28 pagrindiniai veiksmai. Projektu „Judus jaunimas“, siekiama užtikrinti, kad švietimas ir mokymas geriau atitiktų jaunuolių reikmes ir padidintų jų galimybes įsitvirtinti darbo rinkoje. (Komunikatas „Judus jaunimas“, 2010).

Bendrajame pranešime apie Europos Sąjungos veiklą 2010 m. teigiama, kad „Rugsėjo mėn. paskelbta iniciatyva Judus jaunimas sujungiami ES ir nacionaliniai veiksmai, siekiant gerinti jaunų žmonių, studentų ir praktikantų užimtumo perspektyvas. Inicatyva siekiama gerinti visų lygių švietimo ir mokymo kokybę ir suteikti daugiau galimybių jaunimui studijuoti ir tobulintis užsienyje. Įgyvendinus šią strategiją išsaugs universitetų ir mokslinių tyrimų programų dalyvių judumas, bus skatinamas jaunų specialistų verslumas ir plačiau pripažįstamas neformalusis mokymasis. Numatyta tobulinti Europos įsidarbinimo portalą, daugiau padėti valstybinėms užimtumo tarnyboms remiant jaunimą ir vykdyti bandomąjį projektą, pagal kurį jauni verslininkai gali praleisti šešis mėnesius nedidelėje patyrusio verslininko įmonėje kitoje ES valstybėje narėje.

Birželio mėn. Komisija pasiūlė 10 metų viziją, kaip gerinti profesinį mokymą, o Europos Vadovų Taryba patvirtino naujus švietimo tikslus.“ (Bendrasis pranešimas apie Europos Sąjungos veiklą. „Švietimas“, 2010).

III. TAURAGĖS PROFESINIO RENGIMO CENTRO PASLAUGŲ KOKYBĖS VALDYMAS ŠVIETIMO REFORMOS KONTEKSTE

3.1. Tauragės profesinio rengimo centro istorinė bei veiklos apžvalga

Tauragės profesinio rengimo centras (toliau – Centras), valstybės biudžetinė įstaiga, pagrindinė veikla – profesinis mokymas, įkurtas 2000 m. Centro padalinys – Pajūrio skyrius.

Centro pastatus Tauragėje sudaro mokomieji, gamybiniai - ūkiniai pastatai, bendrabutis. Bendras pastatų plotas – 12 456 m². Pastatų būklė gera. 2008 m. baigta mokomųjų dirbtuvių pastato renovacija bei praktinio mokymo priemonių atnaujinimas, kurie buvo finansuojami ES ir LR lėšomis. 2007 m. rekonstruotas mokomojo korpuso pastato stogas, 2009 m. pakeisti langai. Centro teritorija 7,48 ha. Centro mokymo kabinetai gerai aprūpintas mokymo priemonėmis, praktinio profesinio mokymo įranga.

Bendrabutyje gyvena apie 130 mokinių. 2 bendrabučio aukštai naudojami mokymo reikmėms. 2010 m. Valstybės lėšomis atlikti bendrabučio renovacijos darbai.

Nuo 2009 m. liepos 1 d. prie Centro po reorganizacijos prijungta Pajūrio žemės ūkio mokykla, kuri tapo Centro Pajūrio skyriumi. Skyriuje šiuo metu mokosi 220 mokinių. Pastatai, kurių bendras plotas 14 971 m², prastos būklės, dalis jų nereikalingi ir nenaudojami mokymo reikmėms, praktinio mokymo priemonėmis skyrius aprūpintas nepakankamai. Skyriuje 2 bendrabučiai, iš kurių vienas 120 vietų nenaudojamas, kito – 200 vietų – naudojami 3 a., jame gyvena apie 50 mokinių, dalis bendrabučio nuomojama.

Centre pastaraisiais metais pagal pirminio profesinio mokymo programas mokosi apie 660 mokinių, Pajūrio sk. - 220. Centras kartu su Pajūrio sk. turi licenciją mokyti pagal 22 pagrindinio profesinio mokymo programas: apdailininko (statybininko), automobilių elektros įrengimų remontininko, automobilių remontininko, baldžiaus, kompiuterio ir organizacinės technikos operatoriaus, maisto ruošimo darbuotojo, pardavėjo, prekybos įmonių prekybos konsultanto, sekretoriaus, siuvėjo, smulkiojo verslo organizatoriaus, staliaus, statybininko, technikos priežiūros verslo darbuotojo, technikos šaltkalvio remontininko, virėjo ir barmeno, kosmetiko, kirpėjo ir kt.

Kasmet Centre kelia kvalifikaciją, įgyja profesiją apie 300 suaugusiųjų, besimokančių pagal tęstinio profesinio mokymo programas. Centras turi teisę mokyti pagal 65 mokymo programas šiose srityse: verslas ir administravimas, kompiuterija, inžinerija ir inžinerinės profesijos, gamyba ir perdirbimas, architektūra ir statyba, žemės ūkis ir miškininkystė, paslaugos asmenims, transporto paslaugos.

Centre veikia ECDL testavimo centras, vairavimo mokykla.

Centras palaiko nuolatinius ryšius daugiau kaip su 50 regiono įmonių ir organizacijų, yra asocijuotas Klaipėdos prekybos, pramonės ir amatų rūmų, Tauragės apskrities verslininkų asociacijos narys ir pan.

Centre be profesinės kvalifikacijos mokiniai gauna pagrindinį arba vidurinį išsilavinimą. Centras 2004 m. akredituotas teikti vidurinio ugdymo programą.

Centras bendradarbiauja su kitomis bendrąjį lavinimą teikiančiomis mokyklomis, gimnazijomis, kolegijomis. Svarbiausi bendradarbiavimo tikslai: profesinis orientavimas ir konsultavimas, pasidalijimas metodinio darbo patirtimi, gerosios patirties sklaida technologinis ugdymas, meistriškumo konkursai, sportinės varžybos, kiti kultūriniai renginiai ir kt.

Dalis Centro absolventų tęsia studijas aukštosiose mokyklose.

Vidaus aplinkos veiksniai:

Valdymas, teisinė bazė. Centras įsteigtas 2000 m. rugpjūčio 31 d. kaip valstybės biudžetinė įstaiga Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr.1085.

Tauragės profesinio rengimo centro valdymo struktūra pateiktas 4 priede.

Organizacijos struktūra. Centrą sudaro administracija, Pajūrio skyrius, gimnazijos ir profesinio mokymo skyriai, pagalbinė tarnyba. Darbuotojų veiklą reglamentuoja pareiginiai nuostatai bei atitinkamos tvarkos.

Žmogiškieji ištekliai. Centre dirba 135 darbuotojai, iš jų: Tauragėje 92, t. sk. 16 bendrojo lavinimo dalykų ir 25 profesijos etatiniai mokytojai, 1 socialinis pedagogas, 1 bendrabučio auklėtojas, 6 administracijos darbuotojai. Pajūrio skyriuje – 43 darbuotojai. Skyriaus administraciją sudaro: skyriaus vedėjas, metodininkas, padėjėjas ūkio reikalams, dirba 5 bendrojo lavinimo ir 9 profesijos etatiniai mokytojai, 0,5 soc. pedagogo etato, bendrabučio auklėtojas. Iš visų 55 Centre dirbančių etatinių mokytojų aukštąjį išsilavinimą turi 46 (84 proc.), 9 (16 proc.) turi aukštesnįjį išsilavinimą, 17 mokytojai-metodininkai. 4 mokytojai studijuoja šalies aukštosiose mokyklose.

Planavimo sistema. Centro veikla yra planuojama. Planavimo sistemą sudaro strateginis veiklos planas, metinė veiklos programa, ugdymo planas bei kiti specialieji planai, padedantys siekti ugdymo kokybės. Mokslo metams kiekvienas skyrius rengia metų veiklos programas, kurių pagrindu parengiama Centro metų veiklos programa. Taip pat veiklos programas mokslo metams rengia savivaldos institucijos, metodinės grupės, biblioteka - informacijos centras, sveikatos priežiūros specialistas, socialinis pedagogas. Planavimo procese dalyvauja ne tik administracijos darbuotojai ir padalinių vadovai, bet ir Centro mokytojai, mokiniai. Specialiuosius planus (programas) rengia darbuotojai, atsakingi už atitinkamų programų įgyvendinimą. Rengiant planus atsižvelgiama į turimus išteklius, spręstinas problemas.

Materialinė bazė. Organizacijos metinis 2010 m. biudžetas apie – 5,0 mln. litų. Apie 3,9 mln. litų, t.y. apie 79 proc. biudžeto tenka atlyginimams, apie 0,6 mln. Lt skiriama mokinių stipendijoms.

Likusi biudžeto dalis - apie 0,48 mln. Lt (apie 9,6 proc.) skirta prekėms ir paslaugoms pirkti (šildymas, elektros energija, ryšiai, transporto išlaikymas, vandentiekis ir kanalizacija, ilgalaikio materialiojo turto einamasis remontas) - yra nepakankama ir tenkina tik apie 60 proc. realaus poreikio. Iš šios sumos taip pat yra skiriamos lėšos spaudiniams bei mokytojų kvalifikacijos kėlimui. Pagal specialiąją švietimo plėtros programą Centras pastaraisiais metais gauna apie 0,8 mln. Lt pajamų. Dalis šių lėšų panaudojama pastatų remontui, mokymo priemonėms ir kt. turtui įsigyti, paslaugoms apmokėti.

Visi Centro pastatai, žemės sklypas įregistruoti Valstybės įmonėje „Registru centras“.

Mokymo materialinė bazė Tauragėje pilnai atitinka ugdymo programų reikalavimus, gerai įrengti, modernūs maisto ruošimo darbuotojų, autoremontininkų, medžio apdirbimo ir baldžių praktinio mokymo kabinetai, tačiau Pajūrio sk. mokymo aplinka nepilnai atitinka dabartinius reikalavimus.

Siekiant taupyti išteklius, sudaryti tinkamas ugdymo sąlygas, būtina renovuoti mokomąjį korpusą ir bendrabučio vidaus elektros tinklus Tauragėje, Pajūrio skyriuje - sporto salę, praktinio profesinio mokymo patalpas.

Ryšių sistema. Centre naudojama 210 kompiuterių (Tauragė – 162, Pajūris – 48), mokymo tikslams skirta 180 kompiuterių, 22 kompiuteriniai projektoriai. Visi kompiuteriai prijungti prie interneto tinklo (Litnet-o paslauga), kompiuterizuotos visos administracijos ir mokytojų darbo vietos. Centre veikia PITas, biblioteka - informacijos centras, bibliotekos fondas - 30 000 vadovėlių ir knygų. Mokymo procese prioritetas teikiamas IT panaudojimui. Tam tarnauja 5 IT mokymo kabinetai, įvairios mokymo programos.

Apskaita. Išteklių apskaitos sistema atitinka reikalavimus. Buhalterinė apskaita atitinka buhalterinės apskaitos pagrindų įstatymo reikalavimus. Apskaitai ir darbo organizavimui palengvinti naudojamos kompiuterinės programos: darbo užmokesčio programa Bonus, išteklių apskaitai – Labbis, stipendijoms, pašalpoms – Stipendijų ir kt. išmokų programa, finansinėms operacijoms – programa Navision, personalo dokumentų tvarkymui – programa Personalo raštvedyba, bibliotekos darbui – programa Mobis.

Dokumentų apskaita ir archyvavimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Archyvų departamento nustatyta tvarka.

Vidaus kontrolė. Finansinių išteklių panaudojimo kontrolė yra vykdoma pagal finansų kontrolės taisykles ir atitinka įstatymų reikalavimus. Įgyvendinant bendrąjį lavinimą, kiekvienais metais atliekamas vidaus auditas, siekiant įvertinti save pagal Bendrojo lavinimo mokyklos audito metodiką – tai yra patikrinti kokybę, suvokti trūkumus, numatyti plėtros perspektyvą.

Tauragės PRC stiprybės, silpnybės, galimybės bei grėsmės

Stiprybės	Silpnybės
<p>Pedagogų profesinė patirtis ir išsilavinimas.</p> <p>Moderni praktinio profesinio mokymo bazė.</p> <p>Platus IT priemonių, programų ugdymo procese naudojimas.</p> <p>Didelis pirminio ir tęstinio mokymo programų pasirinkimas.</p> <p>Įvairių finansavimo šaltinių panaudojimas Centro materialinei bazei stiprinti, mokymo sąlygoms ir aplinkai gerinti.</p> <p>Papildomos pajamos iš suaugusiųjų mokymo.</p> <p>Geras Centro mikroklimatas.</p> <p>Gera Centro geografinė padėtis.</p>	<p>Prastas mokinių lankomumas, pažangumas, didėjantis nubybėjimas, motyvacijos stoka.</p> <p>Žemas mokinių bendrojo lavinimo žinių lygis.</p> <p>Didėjantis mokinių, baigusių adaptuotą pagrindinio ugdymo programą ir siekiančių vidurinio išsilavinimo ir profesinės kvalifikacijos, skaičius.</p> <p>Nepakankama psichologinė pagalba problemiškiems mokiniams.</p> <p>Mokinių tėvų abejingumas savo vaikų ateičiai, prasti ryšiai su mokykla, pedagogais.</p> <p>Nepakankamas Centro biudžetinis finansavimas pastaraisiais metais.</p> <p>Skurdi Pajūrio skyriaus mokymo bazė ir aplinka.</p> <p>Silpnas pedagogų užsienio kalbų mokėjimas.</p>
Galimybės	Grėsmės
<p>Teigiamas Švietimo ir mokslo ministerijos požiūris į profesinį mokymą.</p> <p>Palankūs profesinio informavimo politikos pokyčiai, profesinio mokymo svarbos akcentavimas Valstybės politikoje.</p> <p>ES fondų panaudojimo galimybių profesiniam mokymui plėtra.</p>	<p>Ekonomikos, kultūros nuosmukis, vertybių krizė, didėjantis dalies gyventojų asocialumas.</p> <p>Neigiamas visuomenės, verslininkų požiūris į profesinio rengimo sistemą ir profesinių mokyklų kontingentą.</p> <p>Nebaigusių, metančių mokslą mokinių skaičiaus didėjimas.</p> <p>Prastai organizuotas praktinis profesinis mokymas pas darbdavius.</p> <p>Mažas darbo užmokestis, prastos darbo sąlygos darbo rinkoje neigiamai veikia mokinių motyvaciją, pažangumą, stropumą.</p> <p>Mažėjantis mokinių skaičius bendrojo lavinimo mokyklose, didėjanti konkurencija dėl mokinių.</p>

Tauragės PRC misija ir strateginis tikslas:

Misija: Teikti pagrindinį, vidurinį ir profesinį išsilavinimą, vykdyti tęstinį profesinį ir neformalų mokymą. Rengti specialistus, kurie žmogiškomis savybėmis, profesinėmis žiniomis ir gebėjimais tenkintų regiono darbo rinkos poreikius, būtų konkurencingi Lietuvos ir kitų šalių darbo rinkose.

Strateginis tikslas: Sudaryti sąlygas mokiniams įgyti žinių, kompetencijas ir kvalifikacijas, įgalinančias jiems prisitaikyti prie sparčiai kintančių aplinkos ekonominių ir socialinių sąlygų bei sugebėti konkuruoti šalies ir užsienio darbo rinkoje. Siekti glaudesnio centro ir socialinių partnerių bendradarbiavimo.

3.2. Tyrimo metodologija ir dalyviai

Darbe panaudoti teoriniai (analizė, sisteminimas, apibendrinimas) ir empiriniai (dokumentų analizė, anketa, struktūruotas interviu) socialinių tyrimų metodai.

Profesinio mokymo paslaugų kokybės valdymo tyrimui Tauragės profesinio rengimo centro pavyzdžiu buvo pasirinktas dokumentų analizės metodas. Analizei pasirinkti Europos Sąjungos, Lietuvos Respublikos teisės aktai, Tauragės profesinio rengimo centro direktoriaus įsakymai, Tauragės profesinio rengimo centro kokybės valdymo sistemos dokumentai, patvirtinti Tauragės profesinio rengimo centro direktoriaus.

Atlikta Tauragės profesinio rengimo centro 2007 – 2010 m. Savianalizės ataskaitų analizė, kuri Centre pradėta taikyti nuo 2004 m.

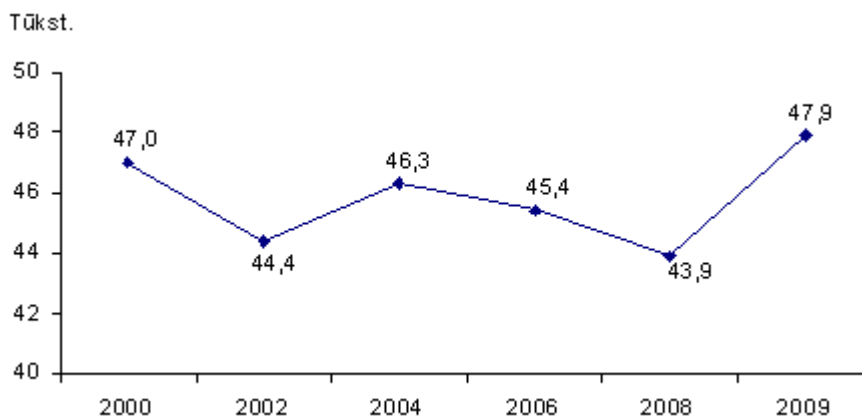
Vidinės ugdymo kokybės užtikrinimo sistemos paskirtis – nuolatinis Centro ugdomosios veiklos, administravimo tobulinimas. Vidiniai kokybės rezultatai Centre formalizuojami - pateikiami ataskaitose, pranešimuose, kurie viešinami įstaigos bendruomenei.

Absolventų apklausai buvo pasirinktas vienas iš labiausiai taikomų metodų - anketinė apklausa (anoniminė). Anketa pateikta 5 priede. Anketoje pateikta 32 klausimai, kiekviename iš jų pateikta po kelis atsakymus. Buvo išdalintos 132 anketos. 109 – anketų duomenys apdoroti ir atspindi tyrimo rezultatuose, 7 – sugadintos, 16 – negrąžintos. Tyrime dalyvavo 43 vaikinai ir 66 merginos. Tauragės profesinio rengimo centre anoniminis nuomonės tyrimas atliekamas nuo 2004 m. Apklausos daromos kasmet apklausiant absolventus, besimokančius mokinius, socialinius partnerius, tėvus, bendruomenę. Kasmet klausimai keičiasi.

Ekspertų tyrimui atlikti pasitelktas kokybinis tyrimas – struktūruoto interviu metodas, pagal išanksto numatytą planą, pateikiant suformuluotus klausimus. Interviu klausimynas pateiktas 6 priede. Interviu metu apie Tauragės profesinio rengimo centro kokybės valdymą bei reformos įtaką profesinio mokymo paslaugoms buvo apklausti šeši 2010 m. baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų pirmininkai (kuriuos paskyrė Klaipėdos pramonės ir amatų rūmai) ir Tauragės profesinio rengimo centro Projektų vadovė. Interviu buvo vykdomas 2011 m. kovo bei balandžio mėnesiais. Respondentams buvo pateikta 8 klausimai. Iš jų 5 atspindintys profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos svarbą Lietuvoje, bei 3 klausimai, atspindintys Tauragės profesinio rengimo centro profesinio mokymo paslaugų kokybę.

3.3. Švietimo reformos ir profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybės vertinimas Lietuvoje

Užimtumo didinimas, nedarbo mažinimas ir darbo vietų kokybės tobulinimas numatytas Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikėje strategijoje. Socialinės politikos ir užimtumo srityje valstybės misija yra sudaryti sąlygas kiekvienam šalies gyventojui, norinčiam ir galinčiam dirbti, savo darbu užsitikrinti tinkamą gyvenimo lygį. Nuosekliai įgyvendinti aktyvią užimtumo bei žmogiškųjų išteklių plėtros politiką, kuri užtikrintų darbo rinkos poreikius atitinkančią darbo jėgos kvalifikaciją ir lankstumą bei sudarytų prielaidas stabiliam užimtumui. Išplėsti ir palaikyti nuolatinio mokymosi sistemą. Kurti ir įgyvendinti socialinę politiką, kuri užtikrintų visiems šalies gyventojams apsaugą nuo svarbiausių socialinės rizikos veiksnių ir skatintų ekonominio aktyvumo motyvaciją. Kuriant politiką remtis socialinio teisingumo, subsidiarumo ir solidarumo principais, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir kitais suinteresuotaisiais.² Statistikos departamentas, remdamasis Švietimo informacinių technologijų centro duomenimis, informuoja, kad 2009–2010 mokslo metų pradžioje šalyje veikė 78 profesinės mokyklos, kuriose mokėsi 47,9 tūkst. mokinių. Palyginti su praėjusiais mokslo metais, mokinių skaičius profesinėse mokyklose padidėjo 4 tūkst. (9 %) ir yra didžiausias per pastarąjį dešimtmetį. Šalyje buvo 3 nevalstybinės profesinės mokyklos, kuriose mokėsi 77 mokiniai.

5 pav. Profesinių mokyklų mokinių skaičiaus kitimas 2000–2009 m.

Šaltinis: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=8750>

2009 m. iš 47,5 tūkst. šalyje įgijusių pagrindinį išsilavinimą mokinių 21 % tęsė mokslą profesinėse mokyklose, iš 46,5 tūkst. įgijusiųjų vidurinį išsilavinimą – 5 %. 2009 m. į profesines mokyklas įstojo 22,7 tūkst. mokinių, arba 2 tūkst. daugiau nei 2008 m. Daugiau nei pusė (12,5 tūkst.) įstojusiųjų buvo baigę pagrindinę mokyklą, trečdalis (6,9 tūkst.) – vidurinę mokyklą, 12 %

² Socialinės plėtros ir užimtumo ekonominių veiksnių strategija (dr. T.Medaiskis); <http://www.ekm.lt>

(2,7 tūkst.) įstojusiųjų neturėjo pagrindinio išsilavinimo. Tarp visų įstojusiųjų 586 (3 %) jau turėjo profesiją, iš jų 84 įgijo specialybę aukštojoje mokykloje.

Jaunimo kartu su profesija mokosi ir bendrojo lavinimo dalykų. Pagrindinį išsilavinimą profesinėse mokyklose siekia įgyti 1,9 tūkst., arba 4 % mokinių, vidurinį išsilavinimą – 30,9 tūkst. (65 %). Tik profesijos mokosi daugiau nei trečdalis (15,1 tūkst.) profesinių mokyklų mokinių.

Profesinėse mokyklose mokėsi daugiau vyrų (67 %) nei moterų (33 %). Kas penktas profesinės mokyklos mokinys (10,4 tūkst., arba 22 %) yra nepilnametis, t. y. neturintis 18 metų. Kasmet profesinėse mokyklose mokslo nebaigia vidutiniškai 7 tūkst., arba 16 procentų mokinių, iš jų 30 % – dėl nepažangumo.

Daugiausia mokinių mokosi vadybos ir verslo administravimo srityje. 2009–2010 mokslo metų pradžioje vadybos ir verslo administravimo (smulčiojo verslo paslaugų teikėjo, prekybos įmonės vadybininko padėjėjo, technikos priežiūros verslo darbuotojo ir kt.) mokėsi ketvirtadalis, inžinerijos ir inžinerinių profesijų (automobilių remontininko, elektros įrenginių elektromechaniko, kompiuterinės įrangos derintojo ir kt.) – 23 % visų profesinių mokyklų mokinių. Kitos ne mažiau populiarios mokymosi sritys – paslaugos asmenims, socialinės, transporto paslaugos. Palyginti su praėjusiais mokslo metais, besimokančiųjų kompiuterijos skaičius padidėjo 41 %, sveikatos priežiūros – 32, socialinių paslaugų – 30, transporto paslaugų – 15 %.

Mažėjo gamybos ir perdirbimo profesijų besimokančiųjų skaičius. Jei 2000–2001 m. m. šios srities profesijų mokėsi 9,1 tūkst. mokinių, tai 2009–2010 m. m. – 2,4 tūkst. Per vienus metus norinčiųjų mokytis gamybos ir perdirbimo profesijų sumažėjo 24 %.

Kasmet profesinės mokyklos parengia daugiau nei 12 tūkst. specialistų. 2009 m. profesinę kvalifikaciją įgijo 12,3 tūkst. mokinių (3 % mažiau nei 2008 m.), iš jų 7,7 tūkst. mokinių kartu su profesija įgijo vidurinį išsilavinimą (12 % daugiau nei 2008 m.). Brandos atestatus kasmet profesinėse mokyklose gauna apie 15 % visų šalies abiturientų. 2009 m. 5 % baigusiųjų profesines mokyklas įstojo į kolegijas ar universitetus.

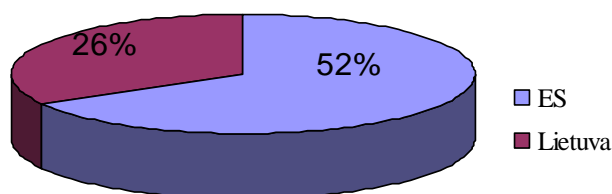
Iš visų baigusiųjų profesines mokyklas moterys sudarė 39 %. Tik moterys baigė socialinių paslaugų srities specialybes, 82 % moterų įgijo paslaugų asmenims specialybes.

2009 m. profesinėse mokyklose dėstė 3,9 tūkst. pedagogų, arba penktadaliu mažiau nei 2005 m. 80 % pedagogų turėjo aukštąjį išsilavinimą, 16 % – aukštesnįjį, 4 % – vidurinį.

Eurostato duomenimis, 2007 m. Europos Sąjungoje 52 % vidurinio mokymo lygmens, kuris apima bendrąjį lavinimą ir profesinį mokymą, mokinių mokėsi profesijos, o Lietuvoje perpus mažiau – 26 procentai (2009 m. – 28 proc.)³

---

³ Profesinėse mokyklose 2009–2010 mokslo metais mokosi 48 tūkst. mokinių
2010 <http://www.vtv.lt/naujienos/mokykla/profesinese-mokyklose-2009-2010-mokslo-metais-mokosi-48-tukst.-mo-16.html>

6 pav. 2007 m. Europos Sąjungoje ir Lietuvoje mokinių, pasirinkusių profesines mokyklas, skaičiai procentais

3 lentelė

Profesinės mokyklos ir mokiniai jose 2000 – 2009 m.

	2000	2005	2008	2009
Profesinių mokyklų	84	76	80	78
valstybinių	83	74	78	75
nevalstybinių	1	2	2	3
Mokinių skaičius	47005	46334	43818	47886
valstybinėse mokyklose	46963	46283	43771	47809
nevalstybinėse mokyklose	42	51	47	77
Moterys	18892	18337	16497	17849
Moterų dalis, %	40,2	39,6	37,6	37,3
Priimta mokinių	14968	20522	20518	22659
Baigė mokyklą	14875	12980	12718	12327

Šaltinis: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=8750>

4 lentelė

Profesinių mokyklų mokiniai pagal mokymo programų grupes

	2005–2006	2008–2009	2009–2010	
			Iš viso	iš jų moterų
Iš viso mokinių	46334	43818	47886	17849
iš jų mokosi programose, skirtose				
neturintiems pagrindinio išsilavinimo	5874	5376	5390	1059
turintiems pagrindinį išsilavinimą	30034	29753	31408	11080
turintiems vidurinį išsilavinimą	10426	8689	11088	5710
Priimta mokinių	20522	20518	22659	8347
iš jų priimta į programas, skirtas				
neturintiems pagrindinio išsilavinimo	3526	3520	3392	588
turintiems pagrindinį išsilavinimą	11157	11593	11945	4078
turintiems vidurinį išsilavinimą	5839	5405	7322	3681
Baigė mokyklą	12980	12718	12327	4796
iš jų pagal programas, skirtas				
neturintiems pagrindinio išsilavinimo	2037	2072	1803	310
turintiems pagrindinį išsilavinimą	6883	7019	7060	2646
turintiems vidurinį išsilavinimą	4060	3627		

Šaltinis: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=8750>

2010 metais į profesinio mokymo įstaigas buvo priimta 21518 mokinių – dviem tūkstančiais daugiau negu buvo planuota. Apie 40 % priimtųjų pasirinko profesines mokyklas jau turėdami brandos atestatus. Šiomet priėmimo planai buvo sudaryti atsižvelgus į didėjantį jaunimo susidomėjimą profesiniu mokymu – 2009 m. į profesines mokyklas buvo priimta 13 % daugiau negu planuota pirmakursių. Žymiai padaugėjo stojančiųjų į profesines mokyklas po mokyklos baigimo – priimta pusantro tūkstančio abiturientų daugiau negu pernai. Prieš dvejus metus į profesines mokyklas stėjo 5,2 tūkst. baigusiu vidurines mokyklas, pernai jų buvo 7,1 tūkst., o šiemet jau priimta 8,5 tūkst. jaunų žmonių, turinčių brandos atestatus.⁴

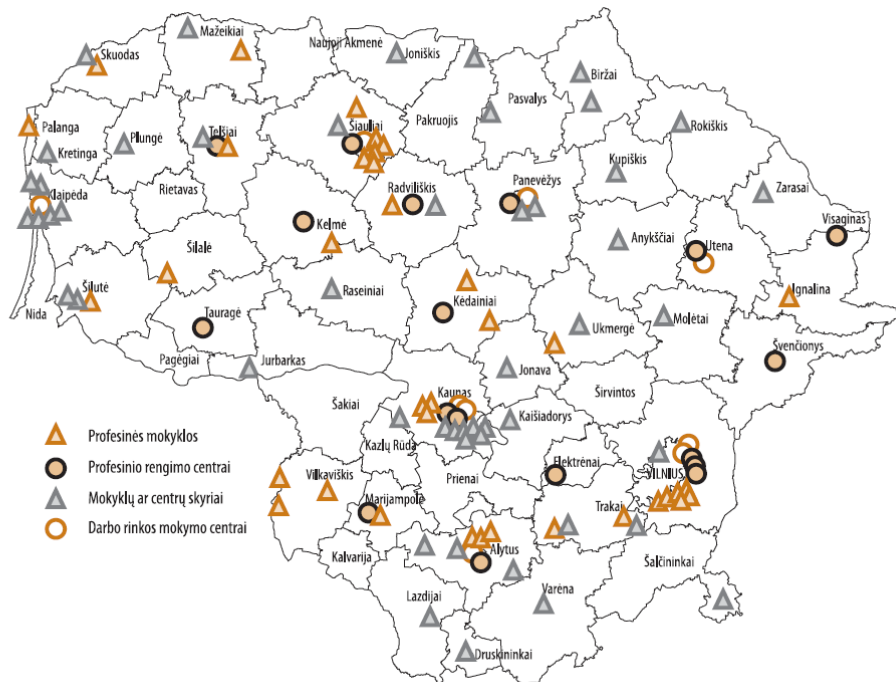
Galimybės pasinaudoti profesinio mokymo įstaigų paslaugomis netoli gyvenamosios vietos šalies regionuose skiriasi. Viešosios politikos ir vadybos instituto atliktoje studijoje pirminį profesinį mokymą teikiančių įstaigų geografinis prieinamumas buvo vertinamas pagal šiuos rodiklius: profesinio mokymo įstaigų regioninis pasiskirstymas, įstaigų skaičius regione, įstaigų aptarnaujamų potencialių klientų skaičius, siūlomų profesinio mokymo programų įvairovė, profesinio mokymo įstaigų galimybės apgyvendinti iš kitų apskričių atvykusius mokinius.

Buvo nustatyta, kad mažiausias geografinis prieinamumas yra Tauragės, Marijampolės bei Telšių apskrityse. Vidutinis prieinamumas – Utenos ir Panevėžio apskrityse. Tuo tarpu geriausias geografinis prieinamumas yra Alytaus, Klaipėdos, Kauno, Šiaulių bei Vilniaus apskrityse. (2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa).

Lietuvos Valstybės auditoriai išankstinio tyrimo metu įvertinę, kaip Lietuvoje užtikrinama profesinio mokymo kokybė priėjo išvados, kad reikiamo dėmesio ir finansavimo ilgai negavusio profesinio mokymo kokybė neatitinka rinkos poreikių. Daugumos profesinių mokyklų turimos praktinio mokymo priemonės yra moraliai pasenusios, trūksta aukštos kvalifikacijos mokytojų. Šiuo metu Lietuvoje iš viso veikia 95 profesinės mokyklos. Profesinių mokyklų pasiskirstymas Lietuvoje yra netolygus - jos susitelkusios didžiuosiuose miestuose, be to, absoliuti jų dauguma yra smulkios, jose mokosi mažai studentų.

---

⁴ Informacinis biuletenis Nr. 70/ 2010 m. http://www.smm.lt/prtm/p_reng/docs/VET-naujienos-70.pdf

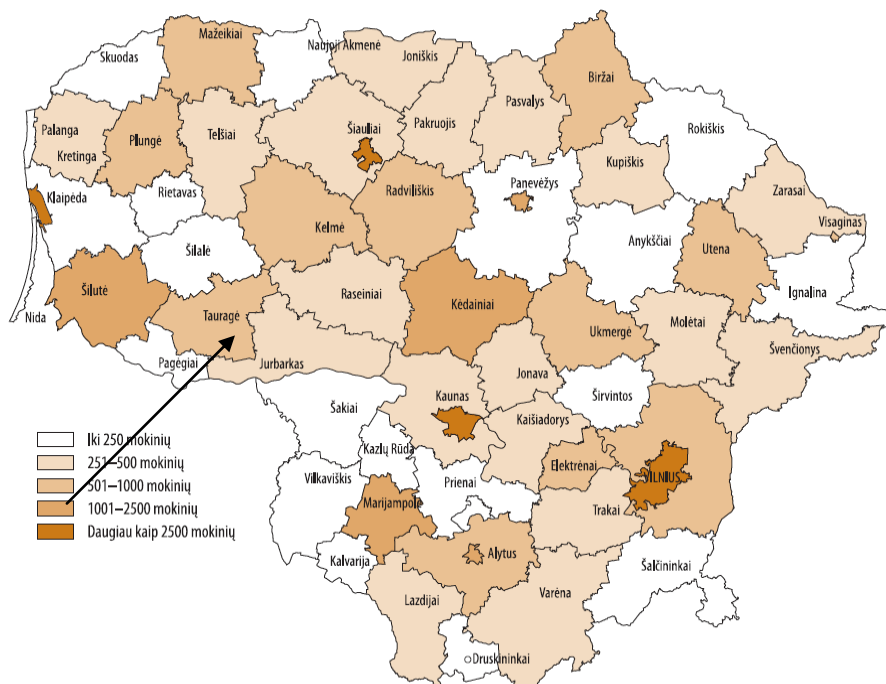
Žemėlapis sudarytas pagal ŠVIS ir ŠMM duomenis

7 pav. Profesinio mokymo įstaigų pasiskirstymas savivaldybėse

Šaltinis: Lietuvos švietimas. Tik faktai. 2010 m. Metinis pranešimas.

http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/apzvalgos/Lietuvos%20svietimas%202010.pdf

Švietimo ir mokslo ministerija jau ėmėsi profesinio mokymo sistemos pertvarkos: keletas profesinių mokyklų jau sujungta, pasirengta kitų profesinių mokyklų sujungimui ir pertvarkai.

Žemėlapis sudarytas pagal ŠVIS duomenis

8 pav. Profesinių mokyklų mokinių pasiskirstymas savivaldybėse

Šaltinis: Lietuvos švietimas. Tik faktai. 2010 m. Metinis pranešimas

http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/apzvalgos/Lietuvos%20svietimas%202010.pdf

Pasak auditorių, kadangi profesinėse mokyklose trūksta šalies ūkyje naudojamų technologijų lygi atitinkančios mokymo įrangos, mokykloms sudėtinga pasiekti aukštą mokymo kokybę, didinti profesinio mokymo populiarumą. Siekdama gerinti profesinio mokymo kokybę, ministerija profesinių mokyklų pagrindu ketina įsteigti 42 sektorinius praktinio mokymo centrus.

2010 metais pradėti vykdyti aštuoni projektai, pasirengta steigti likusius 34 mokymo centrus. Jų plėtrai ir modernizavimui iš viso numatoma skirti per 404 mln. litų. Mokytojų kvalifikacijai tobulinti ir naujoms mokymo programoms rengti numatyta dar 20 mln. litų. Iš viso profesinio mokymo sistemai tobulinti iki 2013 metų planuojama skirti per 582 mln. litų Europos Sąjungos ir Lietuvos biudžeto lėšų.

Atsižvelgdama į tai, kad Švietimo ir mokslo ministerija jau pradėjo įgyvendinti priemones, kuriomis siekiama optimizuoti profesinių mokyklų tinklą, padidinti profesinio mokymo kokybę, kad jis atitiktų ūkio poreikius, Valstybės kontrolė nusprendė apsiriboti išankstiniu tyrimu.⁵

Viena iš svariausių programų profesinio rengimo kokybei užtikrinti bei tobulinti ES šalyse taip pat ir Lietuvoje - *Leonardo da Vinci programa*. Ši programa skirta remti ir skatinti ES šalių bendradarbiavimą, tobulinant profesinį mokymą, diegiant naujoves ir puoselėjant europietiškumą. Programa siekiama padėti Europos piliečiams pagerinti savo kvalifikaciją visais gyvenimo etapais, ji apima visus profesinio mokymo lygmenis bei įvairiausias ekonominės veiklos sritis ir sektorius. Pagrindiniai programos tikslai yra:

- tobulinti žmonių, ypač jaunimo, įgūdžius bei kompetenciją;
- didinti tęstinio profesinio rengimo patrauklumą ir kokybę;
- skatinti ir stiprinti profesinio rengimo indėlį į inovacijų procesą, siekiant didinti konkurencingumą bei verslumą.

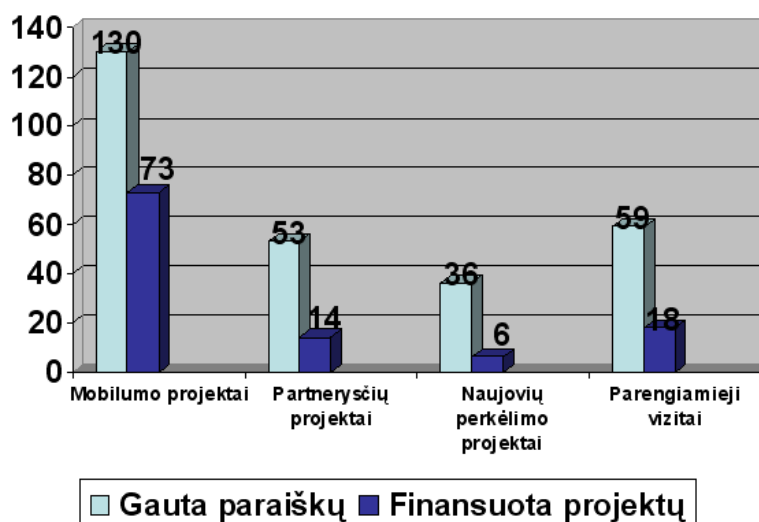
Leonardo da Vinci programoje dalyvauja šios šalys:

ES šalys narės (27) (Airija, Austrija, Belgija, Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Latvija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandų karalystė, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vengrija, Vokietija); Norvegija, Islandija, Lichtenšteinas, Turkija.

Leonardo da Vinci programa Lietuvoje pradėta įgyvendinti 1998 m. Ji labai prisidėjo prie profesinio rengimo kokybės plėtojimo, keitimosi gerąja patirtimi bei tradicijų ir naujovių diegimo praktikoje.

---

⁵ <http://www.delfi.lt/news/daily/education/valstybes-kontrolė-profesinio-mokymo-kokybe-neatitinka-rinkos-poreikiu.d?id=40512381>. Valstybės kontrolė: profesinio mokymo kokybė neatitinka rinkos poreikių 2011 sausio mėn. 7 d.

9 pav. 2009 m. Leonardo Da Vinci projektų statistika

Šaltinis: Dulevičiūtė V., Leonardo da Vinci programos galimybės profesinio orientavimo specialistų kvalifikacijai tobulinti (2009)

2007 m. *Leonardo da Vinci* programa tapo viena iš *Mokymosi visą gyvenimą programos*, remiančios mokymosi galimybes nuo vaikystės iki senatvės ir apimančios visas ugdymo pakopas, sudėtinių dalių. Ji ir toliau ypatingą dėmesį skiria palankių sąlygų sudarymui įvairių sektorių ir socialinių partnerių, visų pirma verslo atstovų, dalyvavimui programoje.

Leonardo da Vinci programos mobilumo projektai skirti profesiniame mokyme dalyvaujančių asmenų, profesinio švietimo ir mokymo srities specialistų bei įmonių darbuotojų mobilumui.

Mobilumas – tai profesinės patirties kėlimas užsienio šalių organizacijose.

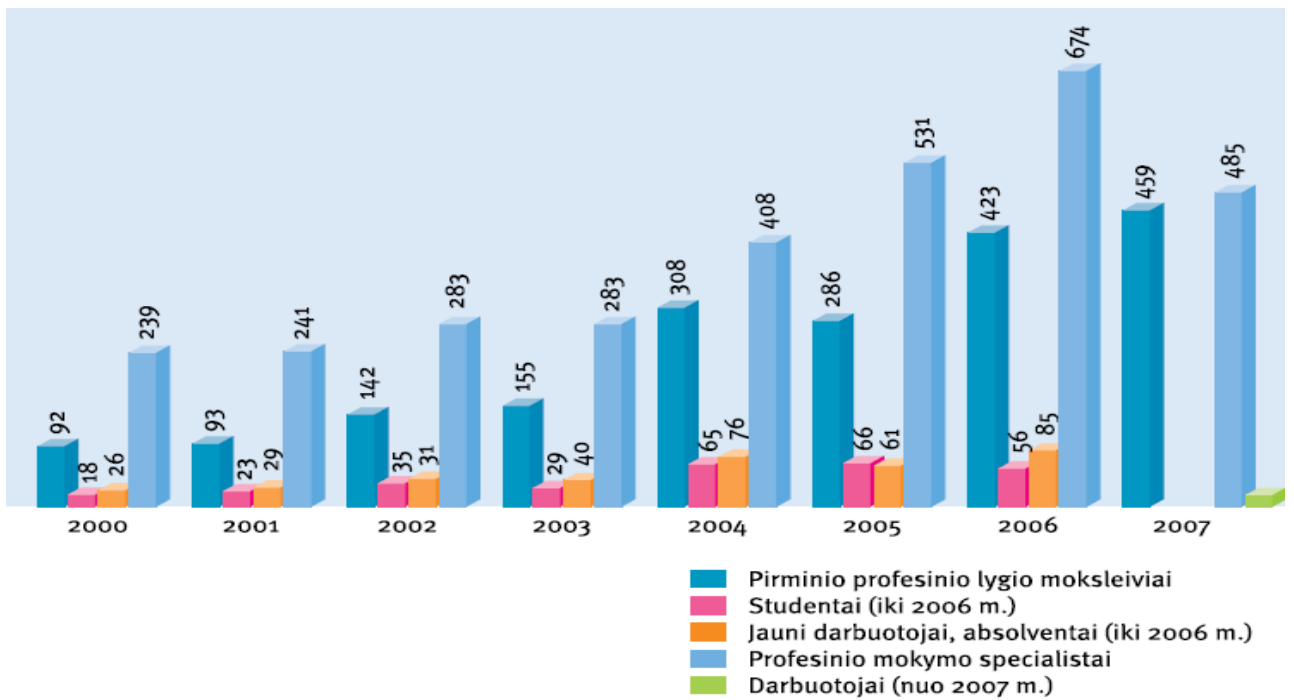
*Europos mobilumo kokybės chartijoje*⁶ pabrėžiama, kad „mobilumas švietimo ir mokymo srityje yra neatskiriama asmenų judėjimo laisvės dalis, be to, suartina piliečius ir gerina tarpusavio supratimą. Jis taip pat skatina solidarumą, keitimąsi idėjomis ir geresnį įvairių Europos kultūrų pažinimą; tad mobilumas užtikrina ekonominę, socialinę ir regioninę sanglaudą“.

Mobilumo projektų statistika 2000 - 2008 m.

Nuo 2000 iki 2008 metų yra gautos 1150 mobilumo projektų paraiškos, finansavimas skirtas 541 projektui. Iki 2008 metų vidurio mobilumo projektuose dalyvavo ir į vizitus užsienyje išvyko daugiau nei 5700 dalyvių. Per šį laikotarpį daugiausia dalyvių stažavosi Vokietijoje, Didžiojoje Britanijoje, Italijoje, taip pat nemažai dalyvių semtis patirties vyko į Suomijos, Latvijos, Ispanijos, Lenkijos, Norvegijos bei kitų šalių organizacijas.

2000 – 2007 m. į stažuotes užsienyje vykusių dalyvių skaičius pateikiamas 10 paveikslėlyje.

⁶ 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl tarptautinio mobilumo Bendrijoje švietimo ir mokymo tikslais, OL L 394, 2006 12 30.

10 pav. 2000 – 2007 m. į stažuotes užsienyje vykusių dalyvių skaičius

Šaltinis: Šutinytė, D. Leonardo da Vinci programa (brošiūra). Švietimo mainų paramos fondas.

2000 - 2007 m. Stažuotis į užsienį vyko - 1958 pirminio profesinio lygio moksleiviai, 292 studentai, 348 – jauni darbuotojai, absolventai, 3144 – profesinio mokymo specialistai. Šių vizitų tikslas – tobulinti įgūdžius bei kompetencijas profesijos srityje, bendradarbiavimas, gerosios patirties sklaida.

3.4. Tauragės profesinio rengimo centro Savianalizės ataskaitų analizė

Tauragės profesinio rengimo centras (toliau-Centras) teikia pagrindinį, vidurinį ir pirminį bei tęstinį profesinį išsilavinimą. Siekiant išlikti konkurencingu švietimo rinkoje ir siekiant nuolatinio veiklos tobulinimo, nuo 2004 m. Centre pradėta taikyti vidinė ugdymo kokybės užtikrinimo sistema – savianalizė.

Savianalizės darbo grupės Centro veiklą vertina pagal šias sritis:

1. Ištekliai,
2. Mokymas ir mokymasis,
3. Mokinių pasiekimai,
4. Ugdymo programa, mokymo ir mokymosi turinys, jo organizavimas,
5. Parama mokiniams,
6. Valdymo struktūra, išoriniai ir vidiniai ryšiai, plėtra.

Vidinės ugdymo kokybės užtikrinimo sistemos paskirtis – nuolatinis Centro ugdomosios veiklos, administravimo tobulinimas. Centro moksleiviai, darbuotojai, socialiniai partneriai

traktuojami kaip svarbiausia institucijos dalis, kurių poreikiai ir lūkesčiai yra tiriami. Vidiniai kokybės rezultatai Centre formalizuojami - pateikiami ataskaitose, pranešimuose, kurie viešinami įstaigos bendruomenei.

Savęs vertinimo procesas Centre vyksta visus mokslo metus. Darbo grupės turi savo veiklos programas, vertinimo kriterijus, duomenų rinkimo metodus. Programos esant reikalui koreguojamos ir papildomos. Centre sudaryta savianalizės koordinavimo grupė, kuri koordinuoja savianalizės darbo grupių veiklą.

Centre taip pat sudarytos ir kitos nuolat veikiančios veiklos koordinavimo, veiklos organizavimo darbo grupės, kurios sprendžia kitus nemažiau svarbius Centro veiklos klausimus:

1. Ryšių su visuomene plėtojimo ir centro istorijos rašymo;
2. Kabinetų aprūpinimo priemonėmis ir pasirengimo darbui priežiūros;
3. Profesinio informavimo ir konsultavimo;
4. Bendravimo su socialiniais partneriais;
5. Centro veiklą reglamentuojančių dokumentų rengimo;
6. Prevencinio darbo;
7. Krizių valdymo;
8. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo;
9. Centro įvaizdžio kūrimo;
10. Konsultavimo (mokinių ir pedagogų).

Esant reikalui, Centre sudaromos laikinos darbo grupės.

Nemažą įtaką bendrajam lavinimui, profesiniam mokymui turi metodinės grupės. Centre sudarytos 7 grupės, jų darbe dalyvauja visi mokytojai, veikla apima bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo sritis ir labiau orientuota nagrinėti ne strateginius, bet kasdienės ugdomosios veiklos dalykus.

Centro savianalizės darbo grupių išvados ir pasiūlymai, metodinių grupių veiklos rezultatai įtakoja kasdienes sprendimus, bet taip pat panaudojami rengiant Centro strateginius planus, įvairias metines veiklos programas bei ugdymo planą.

Taikant savianalizės metodus, visa Centro bendruomenė yra priversta aktyviau ieškoti priemonių ir būdų institucijos veiklai tobulinti, ugdymo proceso kokybei užtikrinti. Tai įgalino Centrą pastaraisiais metais pasiekti teigiamų veiklos pokyčių: kas metai buvo diegiamos naujos profesinio mokymo programos - šiuo metu Centras turi teisę mokyti pagal 97 pirminio ir tęstinio profesinio mokymo programas, mokinių, besimokančių Tauragėje pagal pirminio profesinio mokymo programas, skaičius nuo 462 mok. 2004 m. padidėjo iki 665 mokinių 2010 m. (6 lentelė) tačiau daug problemų reikalauja tolesnio sprendimo. Tą akivaizdžiai liudija Centro veiklos kokybiniai rodikliai.

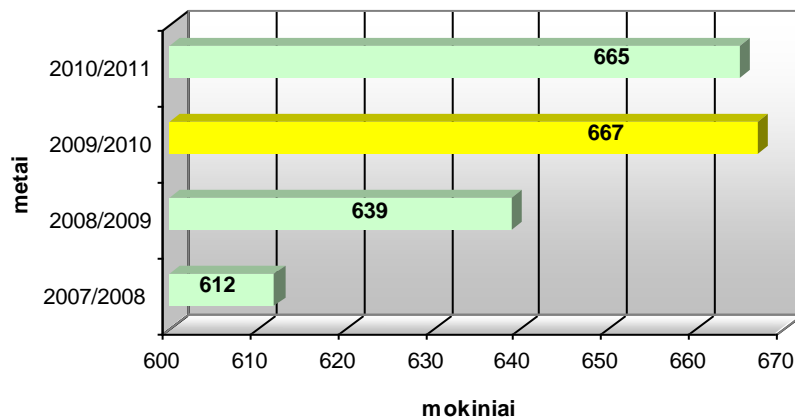
Tauragės PRC veiklos kokybės rodikliai

Rodiklis	Mato vnt.	Mokslo metai			
		2007-08	2008-09	2009-10	2010-11
1. Mokinių skaičius spalio 1 d.	mokiniai	612	639	667	665
2. Mokinių sumažėjimas per metus	%	16,10	16,7	17,8	-
3. Praleista pamokų (1mok./mėn.)	pamokos	16,38	14,77	13,72	-
4. Pažangūs mokiniai	%	86,3	90,3	87,7	-
5. Vidutinis pažangumas	balai	6,37	6,52	6,42	
Profesinio mokymo rodikliai					
6. Absolventų skaičius	absolventai	138	149	177	-
7. Baigiamieji kvalifikaciniai egzaminai, teorija	vidut.balas	7,2	7,3	6,8	-
8. Baigiamieji kvalifikaciniai egzaminai, praktika	vidut.balas	8,3	8,1	7,9	-
9. Įsidarbinę arba besimokantys absolventai	%	86,2	79,7	77,7	-

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis 2007 – 2010 m. savianalizės ataskaitų duomenimis.

6 lentelėje pateiktų rodiklių dinamika leidžia daryti tokias išvadas:

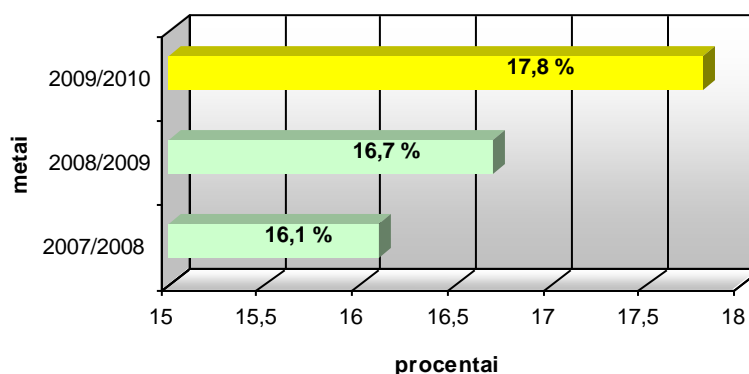
Moksleivių skaičius pastaraisiais metais nuolat didėjo. Tą sąlygojo didesnis profesinio mokymo programų pasirinkimas, modernesnė, patrauklesnė Centro aplinka. Tačiau kokybinių rodiklių pokyčiai rodo prastėjančias tendencijas. Lyginant 2007 – 2011 mokslo metus stojančiųjų skaičius išaugo 53 mokiniais. Tai sudaro dvi pilnai suformuotas papildomas grupes.

11 pav. Mokinių skaičiaus kitimas 2007-2011 m.m.

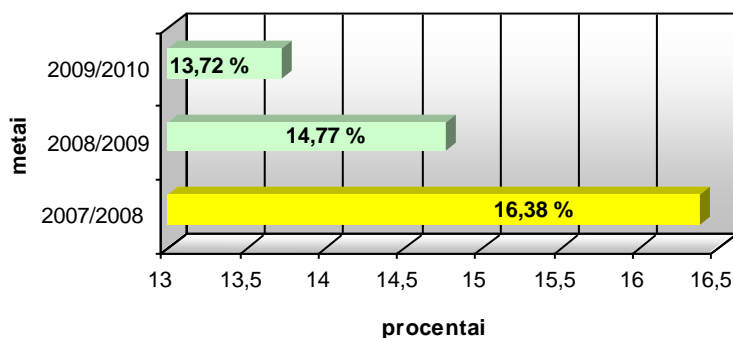
Didelis ir nežymiai toliau didėjantis mokinių „nubyrėjimas“, nulemtas menkos motyvacijos ir vis žemėjančio pagrindinio išsilavinimo žinių lygio, o tai atsiliepia pažangumo rodikliams (4,5 lent. eilutės). Dėl nenoro ir negebėjimo mokytis Centras praranda apie 20-25 proc. pirmakursių. Vyresniuose kursuose praradimas mažesnis. Dalis trečio kurso moksleivių atsisako mokslo ir

emigruoja, ieškodami darbo - pajamų šaltinio. To pagrindinėmis priežastimis nurodo mažas šeimos pajamas, bedarbių šeimoje ir kt.

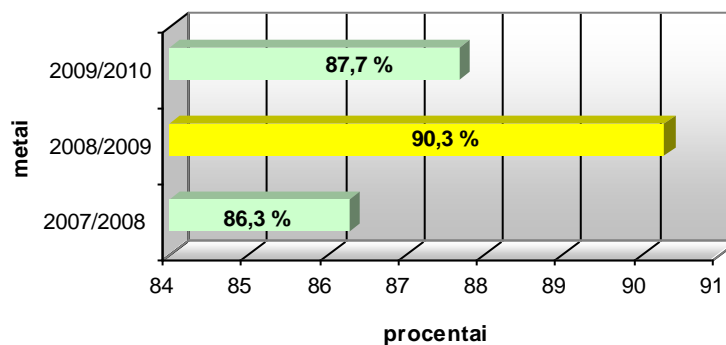
12 pav. Mokinių sumažėjimas per metus 2007 – 2010 m.m.

Aktualios lankomumo problemos. Nors lankomumas didelių Centro pedagogų pastangų, materialinio skatinimo dėka nežymiai gerėja, bet išlieka didelis praleidžiamų pamokų skaičius, pusė jų – nepateisintos. Lemia ir prasta finansinė - ekonominė šeimų padėtis, dalis mokinių pamokų metu priversti dirbti.

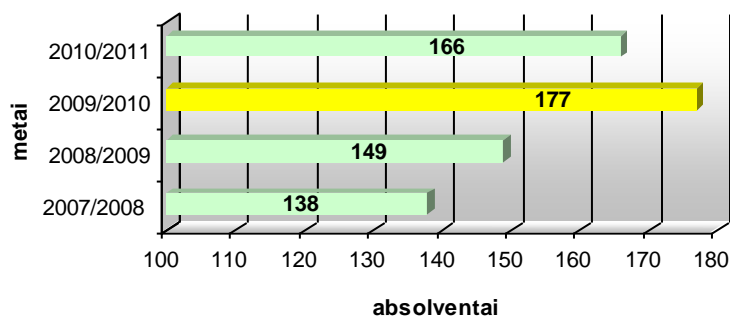

13 pav. Praleista pamokų (tenka vienam mokiniui per mėnesį) 2007 – 2010 m.m.

Pažangumo rodikliai taip pat nedžiugina. Pirmo ir antro kurso mokinių pažangumo vidurkis tesiekia - 5,2. Trečio kurso mokinių vidurkis – 6,8 (pažangumo vidurkio padidėjimą lemia tai, kad nebelieka bendrojo lavinimo dalykų, lieka tik specialybiniai). Daugelis nepažangių mokinių blogai lanko mokyklą. Nepažangumas nulemtas menkos motyvacijos ir vis žemėjančio pagrindinio išsilavinimo žinių lygio. Daugelio, iš pagrindinio ugdymo mokyklų ateinančių mokinių stoti į centrą vidurkis – 4 – 4,5. Jiems siūlomos specialybės, kuriose nesiekama vidurinio išsilavinimo, tačiau mokiniai ir jų tėveliai neįvertina pasekmių, ko pasekoje mokinys turi po kelis išsiskolinimus, jų neatsiskaičius – pašalinamas iš mokyklos.

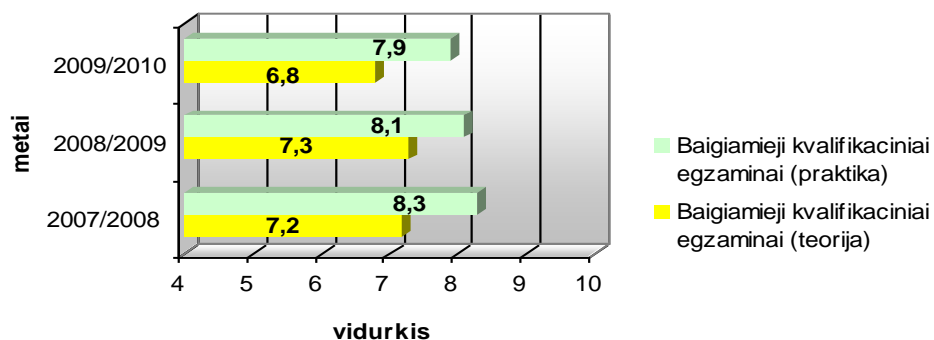
14 pav. Mokiūjų pažangumas 2007 – 2010 m.m.

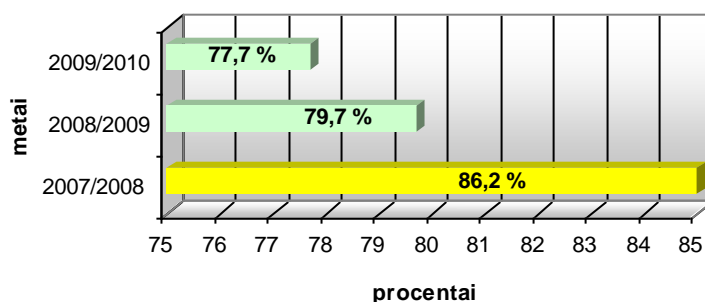
15 pav. Absolventų skaičius 2007 – 2011 m.m.

Pastaba: 2010 – 2011 m.m. absolventų skaičius prognozuojamas

Baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų kokybiniai rodikliai taip pat yra žemi ir blogėjantys, nors mokytojų kvalifikacija aukšta, patirtis didelė, mokymo bazė moderni. Absolventų kvalifikacija turi esminės įtakos įsidarbinant, nors prastėjančius rodiklius šiuo metu labiau lemia laisvų darbo vietų stoka, tačiau absolventų gebėjimas įsidarbinti, jų gebėjimas sėkmingai tvarkyti tolesnį gyvenimą, profesinę karjerą lieka aktuali problema.

16 pav. Baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų rezultatų vidurkiai 2007 – 2010 m.m.

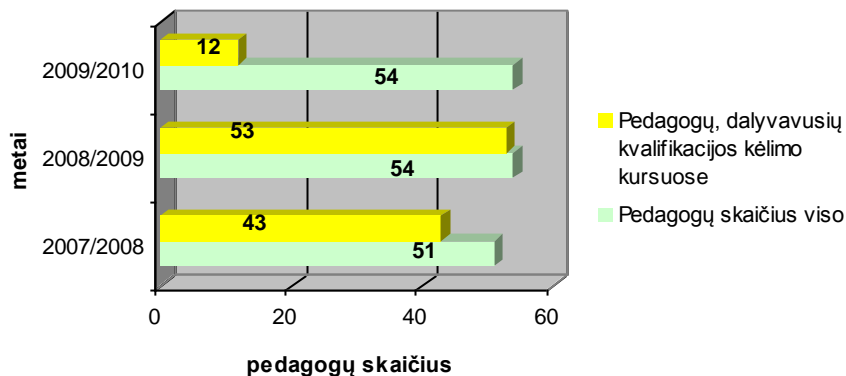
17 pav. Įsidarbinę ir besimokantys absolventai 2007 – 2010 m.m.

Tauragės profesinio rengimo centro pedagogai nuolat kelia kvalifikaciją įvairiuose kursuose, seminaruose, vyksta stažuotis į ES šalis nares pagal įvairius projektus. Kaip matyti iš lentelėje pateiktų duomenų kasmet rodikliai kito. 2009 – 2010 m. kvalifikacijos kėlimo kursuose dalyvavo tik 12 pedagogų iš 53. Tuo tarpu 2008 – 2009 m. – 53 pedagogai.

7 lentelė

Pedagogų kvalifikacijos kėlimas Tauragės PRC 2007 – 2010 m.m.

	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010
Pedagogų skaičius viso:	51	54	54
Pedagogų, dalyvavusių kvalifikacijos kėlimo kursuose	43	53	12
Kvalifikacijos tobulinimo valandų per metus	3325	1233	384

18 pav. Pedagogų kvalifikacijos kėlimas Tauragės PRC 2007 – 2010 m.m.

Visi išdėstyti pastebėjimai rodo, kad ugdymo proceso kokybės valdymas Centre yra tobulintinas. Šiuo metu Centre naudojama vidinė kokybės užtikrinimo sistema nepakankamai susieta su galutiniais profesinio mokymo rezultatais, kitų mokyklų patirtimi, regiono, šalies ir visos Europos ekonominės erdvės darbo rinkos poreikiais.

Teisingai ir objektyviai įsivertinti, numatyti pokyčius reikalinga patirtis, žinios ir atitinkamai apmokyti specialistai. Tai galima būtų padaryti pritaikius naują profesinio mokymo vidinį kokybės užtikrinimo mechanizmą.

Profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybės vertinimas Tauragės profesinio rengimo centre. Anketinis tyrimas.

Pirminis Tauragės profesinio rengimo centro vartotojas - mokinys, nes tarp jo ir mokymo įstaigos vyksta tiesioginė sąveika. Būtent vartotojas yra tas veiksnys, kuris apsprendžia kokybę. Jo pagalba galima sužinoti apie įstaigos privalumus bei trūkumus.

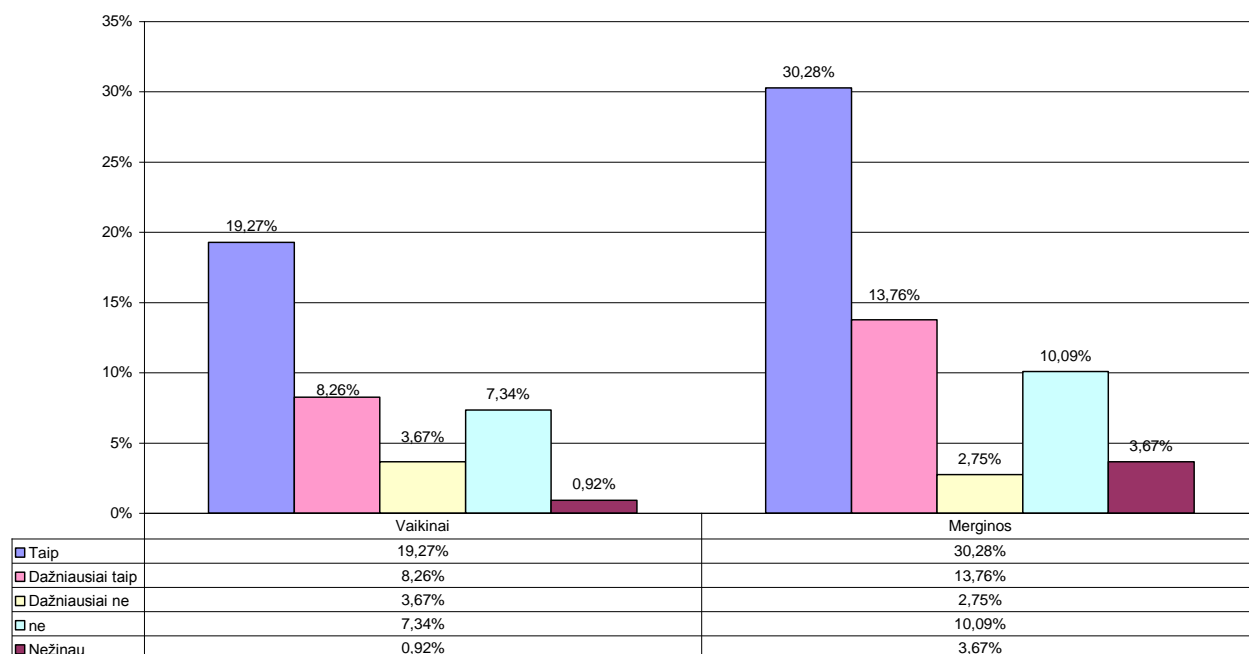
Tam tikslui pasirinkta (anoniminė) anketinė apklausa. Vykdamas apklausą mokiniams buvo pateikta 132 anketos. 109 – anketų duomenys apdoroti ir atsispindi tyrimo rezultatuose. 7 – sugadintos. 16 – negražintos. Anketos duomenys buvo suvesti į Microsoft Office Excel programą, po to duomenys buvo apdorojami lentelių PivotTable ir PivotChart programa, kurios pagalba duomenys buvo apdorojami, sumuojami, paverčiami procentais, sudaromos diagramos.

Anketoje respondentams buvo pateikta 32 klausimai, į kuriuos absolventai atsakė sekančiai:
1 į klausimą: *Ar įstojus į TPRC Jums buvo padedama prisitaikyti prie mokykloje keliamų reikalavimų?*

8 lentelė

Respondentų atsakymų dėl pagalbos prisitaikant prie mokykloje keliamų reikalavimų pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	21	9	4	8	1	43
Merginos	33	15	3	11	4	66
Bendroji suma	54	24	7	19	5	109

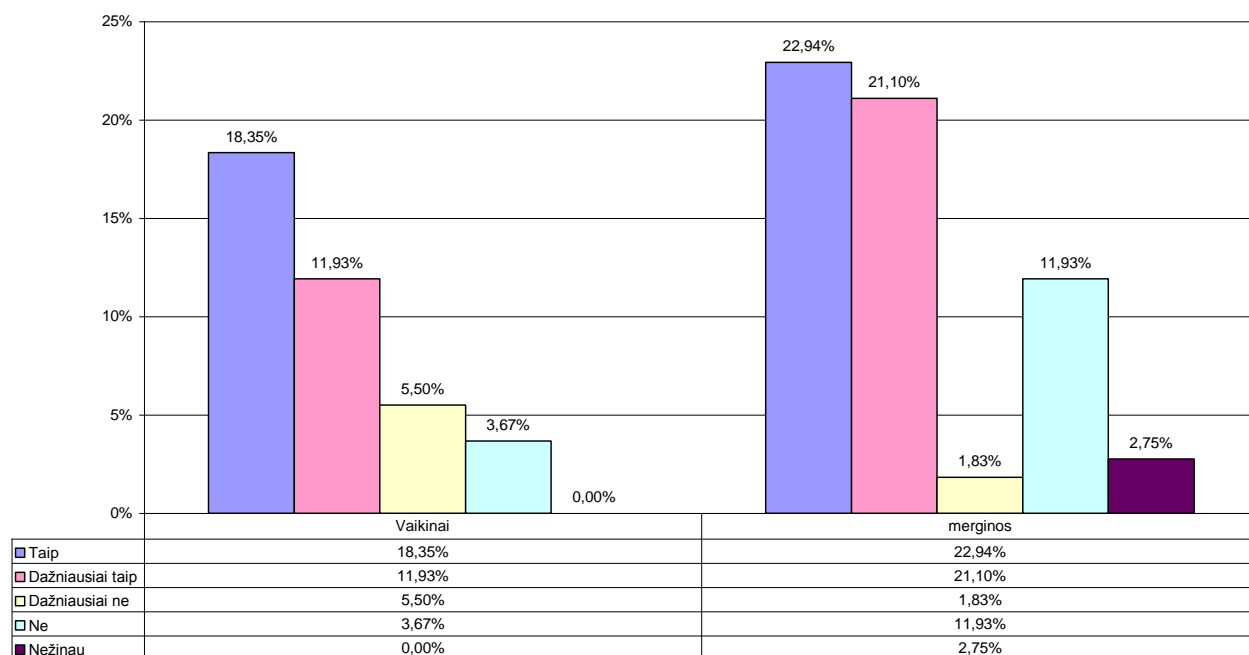
19 pav. Respondentų atsakymų dėl pagalbos prisitaikant prie mokykloje keliamų reikalavimų pasiskirstymas procentais

2 Į klausimą: *Ar administracijos darbuotojai skyrė Jums pakankamai laiko konsultuodami mokymo klausimais?*

9 lentelė

Respondentų atsakymų dėl administracijos darbuotojų konsultavimo mokymo klausimais pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai Taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	20	13	6	4	0	43
Merginos	25	23	2	13	3	66
Bendroji suma	45	36	8	17	3	109

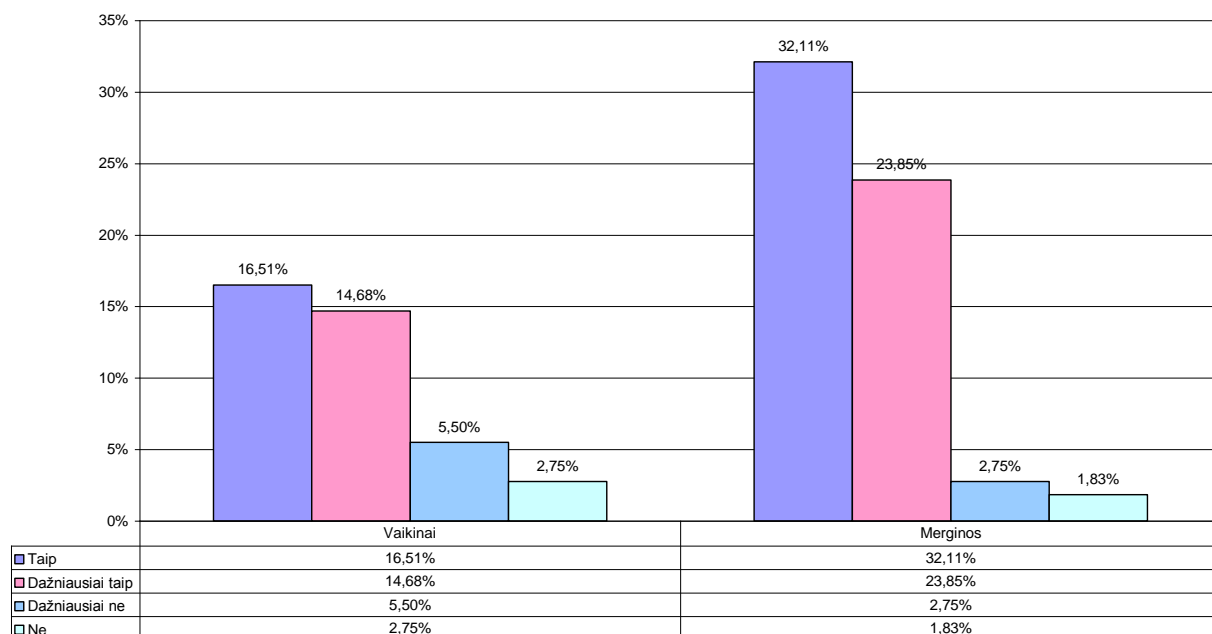
20 pav. Respondentų atsakymų dėl administracijos darbuotojų konsultavimo mokymo klausimais pasiskirstymas procentais

3 Į klausimą: *Ar mokytojai skyrė Jums pakankamai laiko konsultuodami mokymo programos klausimais?*

10 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų konsultavimo mokymo klausimais pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Bendroji suma
Vaikinai	18	16	6	3	43
Merginos	35	26	3	2	66
Bendroji suma	53	42	9	5	109

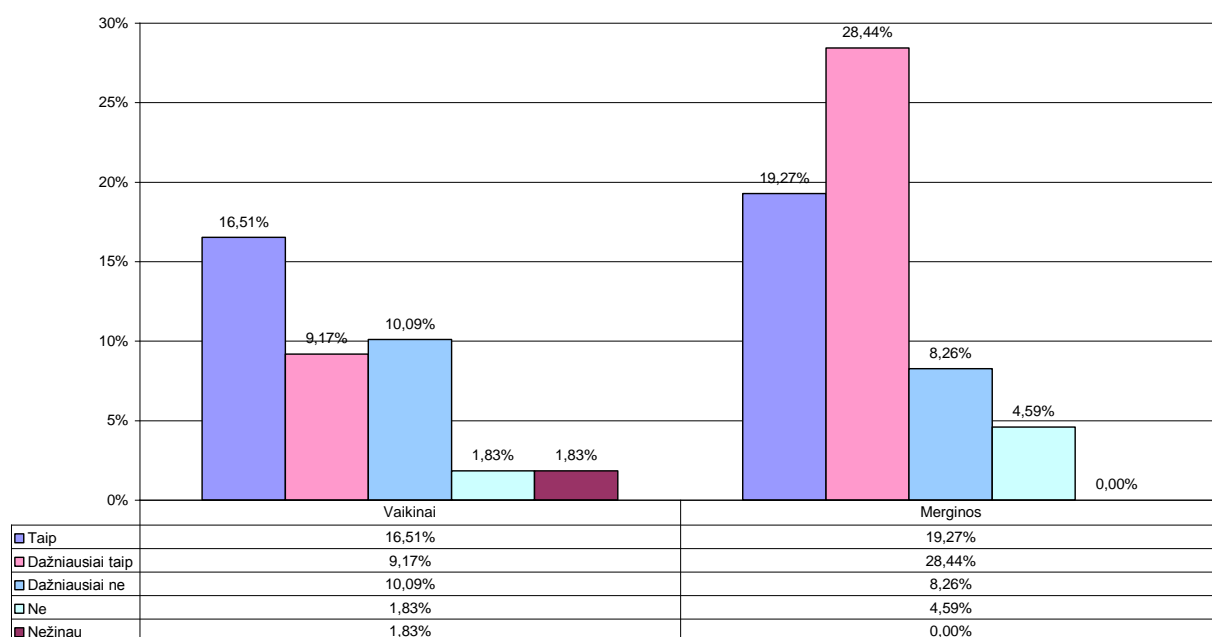
21 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų konsultavimo mokymo klausimais pasiskirstymas procentais

4 Į klausimą: *Ar Jus laiku pasiekdavo informacija apie mokymo reikalavimų pasikeitimus?*

11 lentelė

Respondentų atsakymų dėl informacijos apie mokymo reikalavimų pasikeitimus pateikimo laiku pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikiniai	18	10	11	2	2	43
Merginos	21	31	9	5	0	66
Bendroji suma	39	41	20	7	2	109

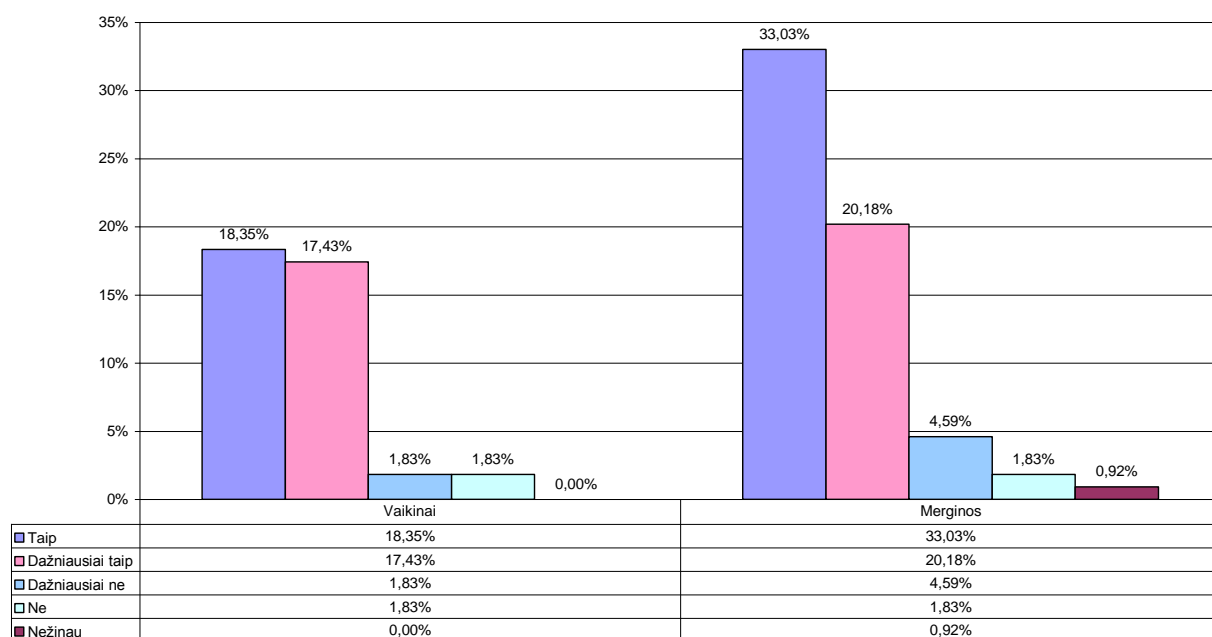
22 pav. Respondentų atsakymų dėl informacijos apie mokymo reikalavimų pasikeitimus pateikimo laiku pasiskirstymas procentais

5 Į klausimą: *Ar išklausius profesinio mokymo dalyką pagilėdavo Jūsų žinios, mokėjimas (suvokimas), įgūdžiai?*

12 lentelė

Respondentų atsakymų dėl išklausytų dalykų žinių bei įgūdžių pagilėjimo pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	20	19	2	2	0	43
Merginos	36	22	5	2	1	66
Bendroji suma	56	41	7	4	1	109

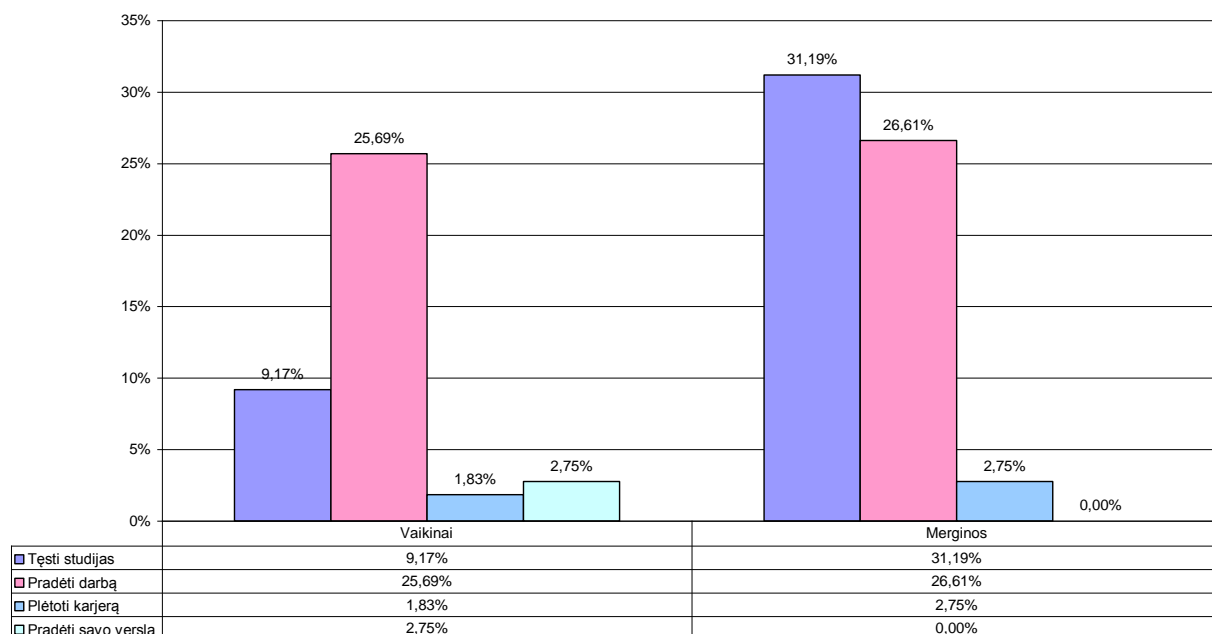
23 pav. Respondentų atsakymų dėl išklausytų dalykų žinių bei įgūdžių pagilėjimo pasiskirstymas procentais

6 Į klausimą: *Jūsų įgytos profesijos žinios, mokėjimai, įgūdžiai yra Jums pakankami:*

13 lentelė

Respondentų atsakymų dėl žinių, mokėjimų bei įgūdžių pakankamumo pasiskirstymas

Lytis	Tęsti studijas	Pradėti darbą	Plėtoti karjerą	Pradėti savo verslą	Bendroji suma
Vaikinai	10	28	2	3	43
Merginos	34	29	3	0	66
Bendroji suma	44	57	5	3	109

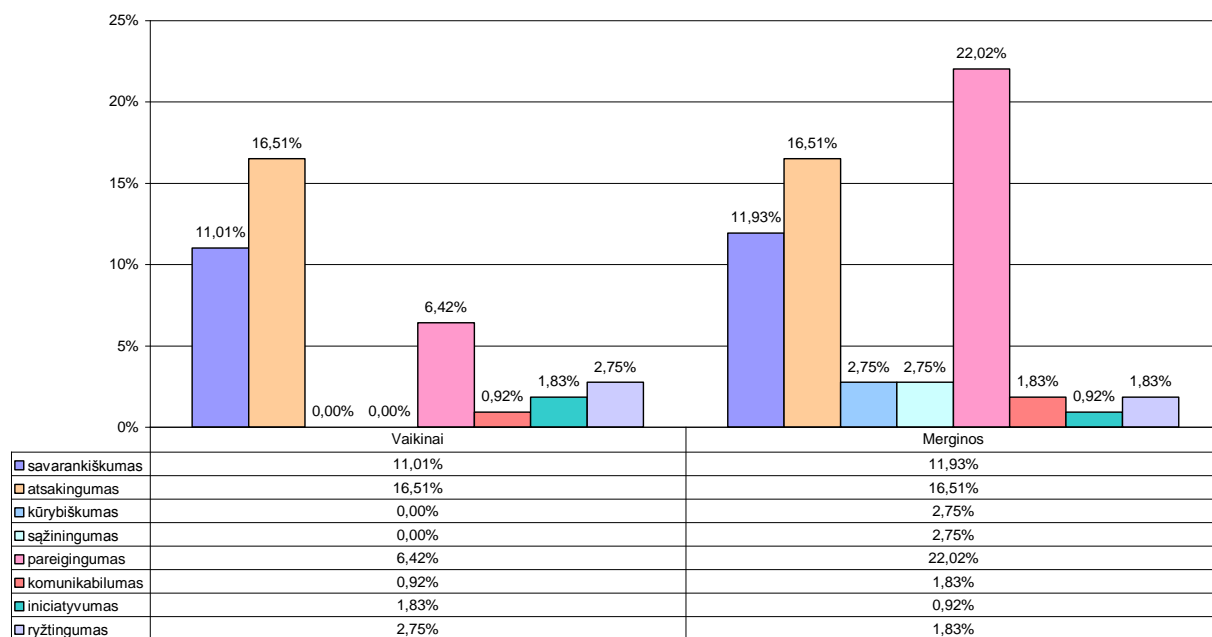
24 pav. Respondentų atsakymų dėl žinių, mokėjimų bei įgūdžių pakankamumo pasiskirstymas procentais

7 Į klausimą: *Kokios asmeninės savybės buvo plėtojamos (įvertinamos) mokymosi metu?*

14 lentelė

Respondentų atsakymų dėl asmeninių savybių plėtojimo (vertinimo) mokymosi metu pasiskirstymas

Lytis	Savarankiškumas	Atsakingumas	Kūrybiškumas	Sąžiningumas	Pareigingumas	Komunikabilumas	Iniciatyvumas	Ryžtingumas	Bendroji suma
Vaikiniai	12	18			7	1	2	3	43
Merginos	13	18	3	3	24	2	1	2	66
Bendroji suma	25	36	3	3	31	3	3	5	109

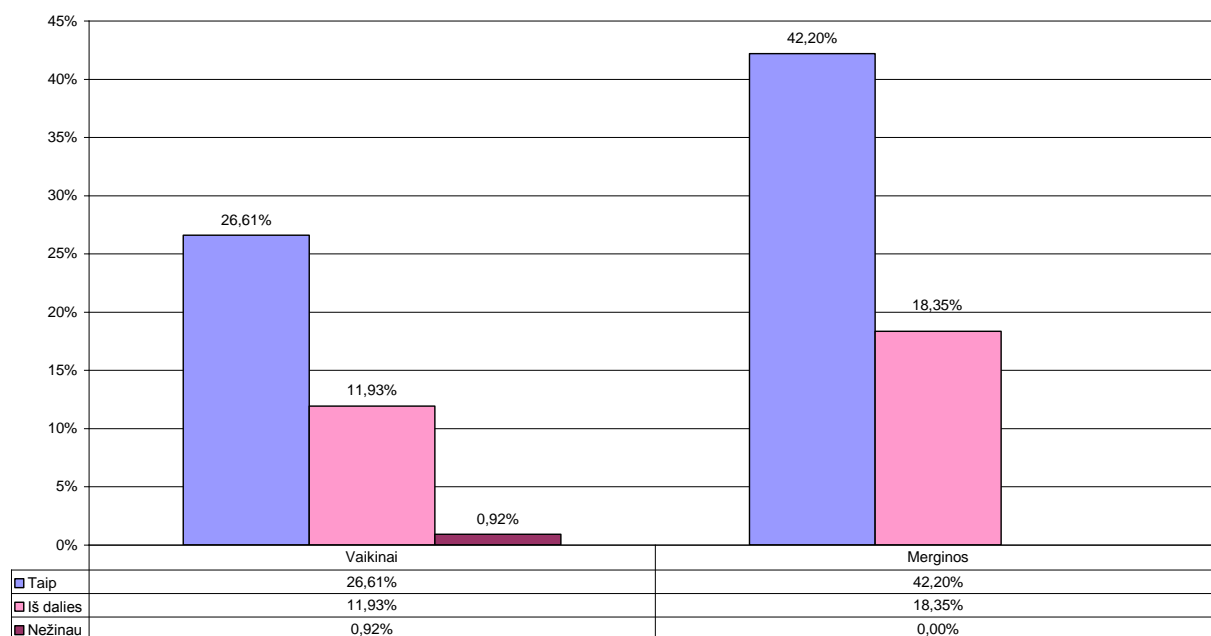
25 pav. Respondentų atsakymų dėl asmeninių savybių plėtojimo (vertinimo) mokymosi metu pasiskirstymas procentais

8.1. Į klausimą: *Ar profesijos mokytojai supažindino Jus su mokomo dalyko paskirtimi?*

15 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko paskirtimi pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	29	13	1	43
Merginos	46	20		66
Bendroji suma	75	33	1	109

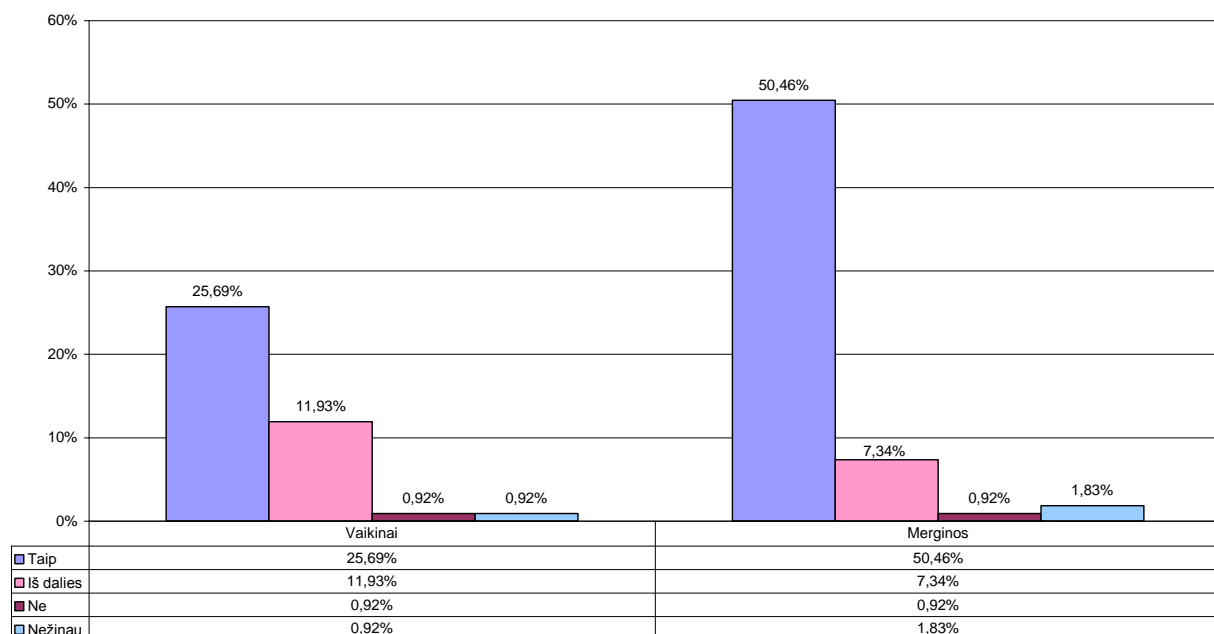
26 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko paskirtimi pasiskirstymas procentais

8.2. Į klausimą: *Ar profesijos mokytojai supažindino Jus su mokomo dalyko tikslais?*

16 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko tikslais pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	28	13	1	1	43
Merginos	55	8	1	2	66
Bendroji suma	83	21	2	3	109

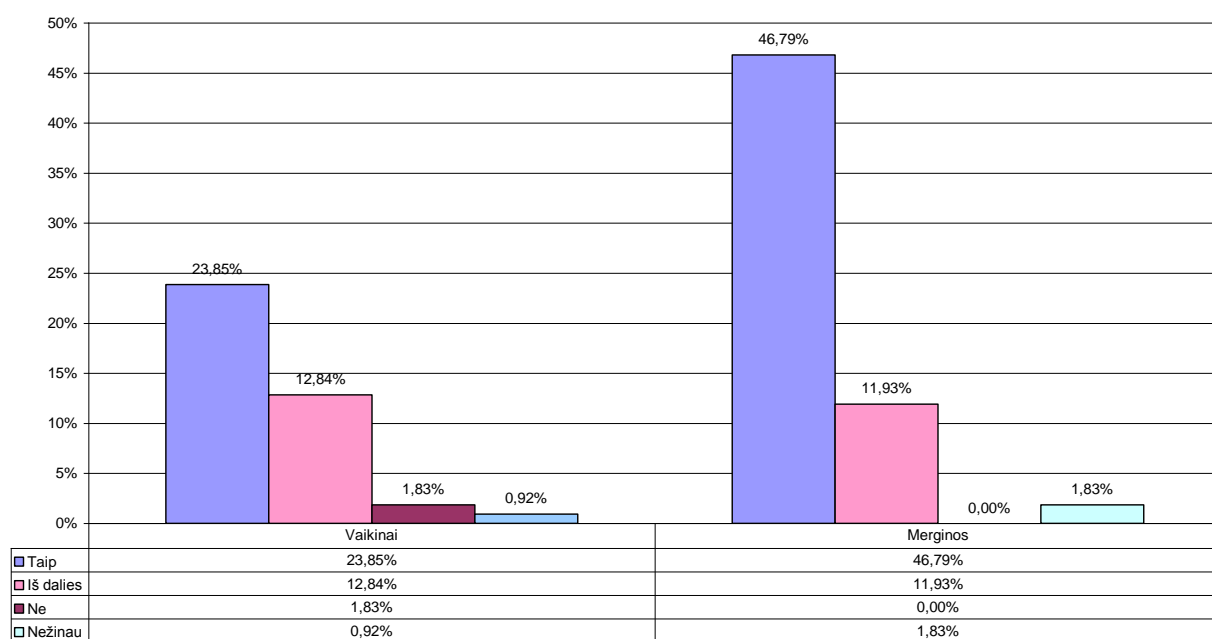
27 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko tikslais pasiskirstymas procentais

8.3. Į klausimą: *Ar profesijos mokytojai supažindino Jus su mokomo dalyko uždaviniais?*

17 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko uždaviniais pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	26	14	2	1	43
Merginos	51	13		2	66
Bendroji suma	77	27	2	3	109

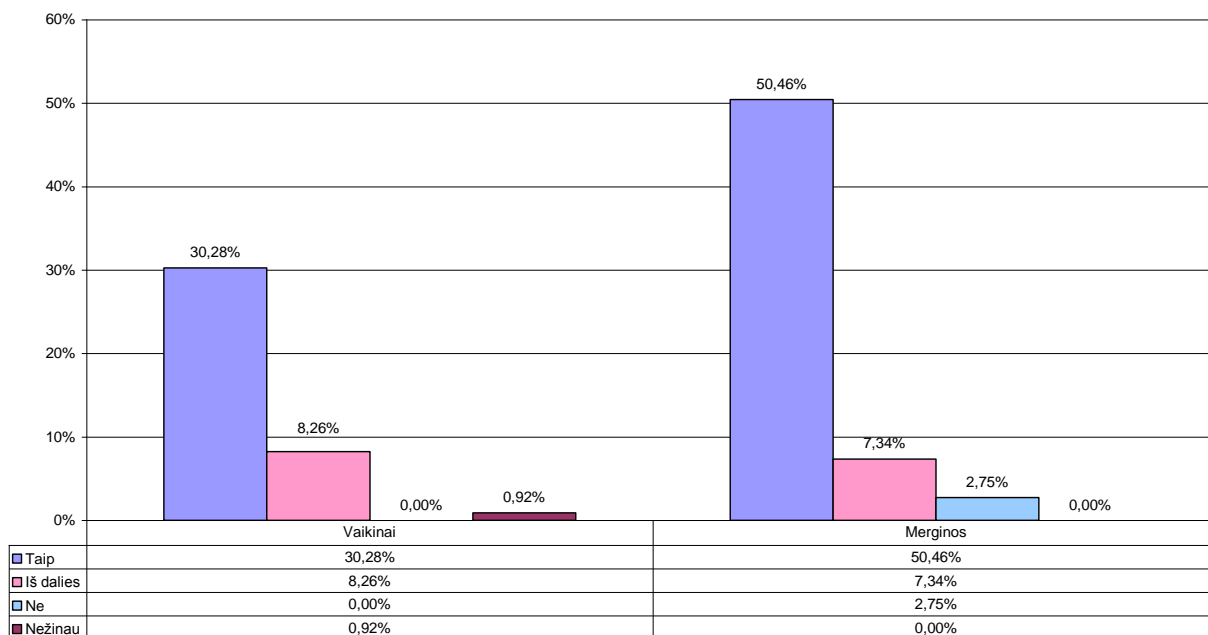
28 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko uždaviniais pasiskirstymas procentais

8.4. Į klausimą: *Ar profesijos mokytojai supažindino Jus su mokomo dalyko pagrindinėmis temomis?*

18 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko pagrindinėmis temomis pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	33	9		1	43
Merginos	55	8	3	0	66
Bendroji suma	88	17	3	1	109

29 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko pagrindinėmis temomis pasiskirstymas procentais

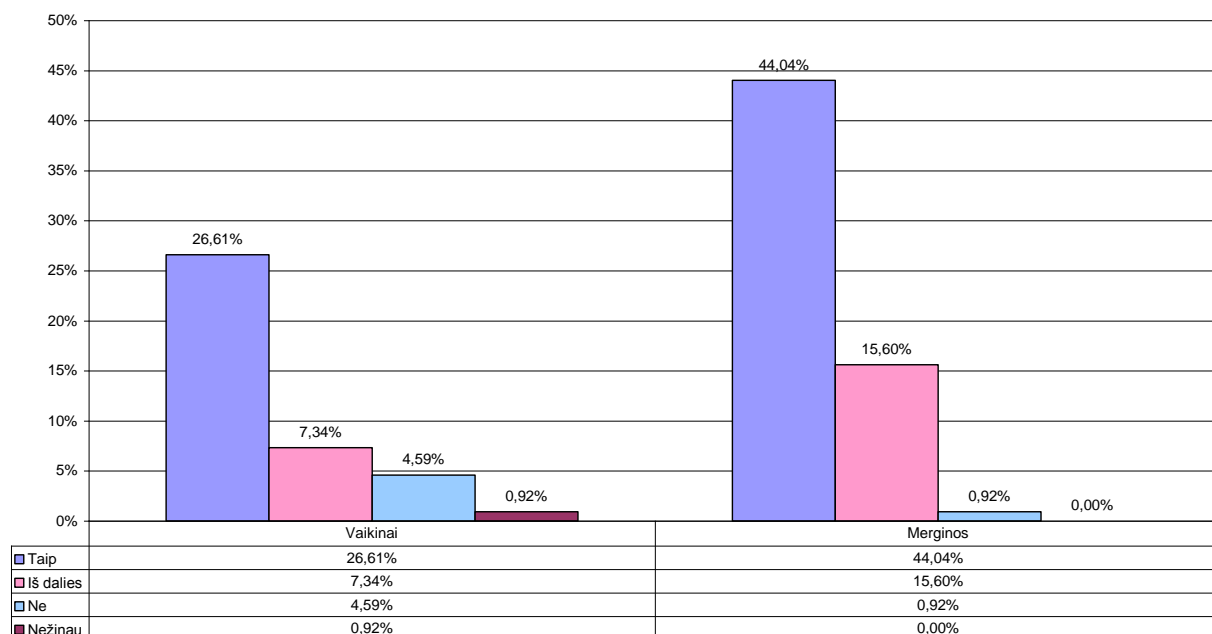
8.5. Į klausimą: *Ar profesijos mokytojai supažindino Jus su mokomo dalyko vertinimo sistema?*

19 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko vertinimo sistema pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	29	8	5	1	43
Merginos	48	17	1		66
Bendroji suma	77	25	6	1	109

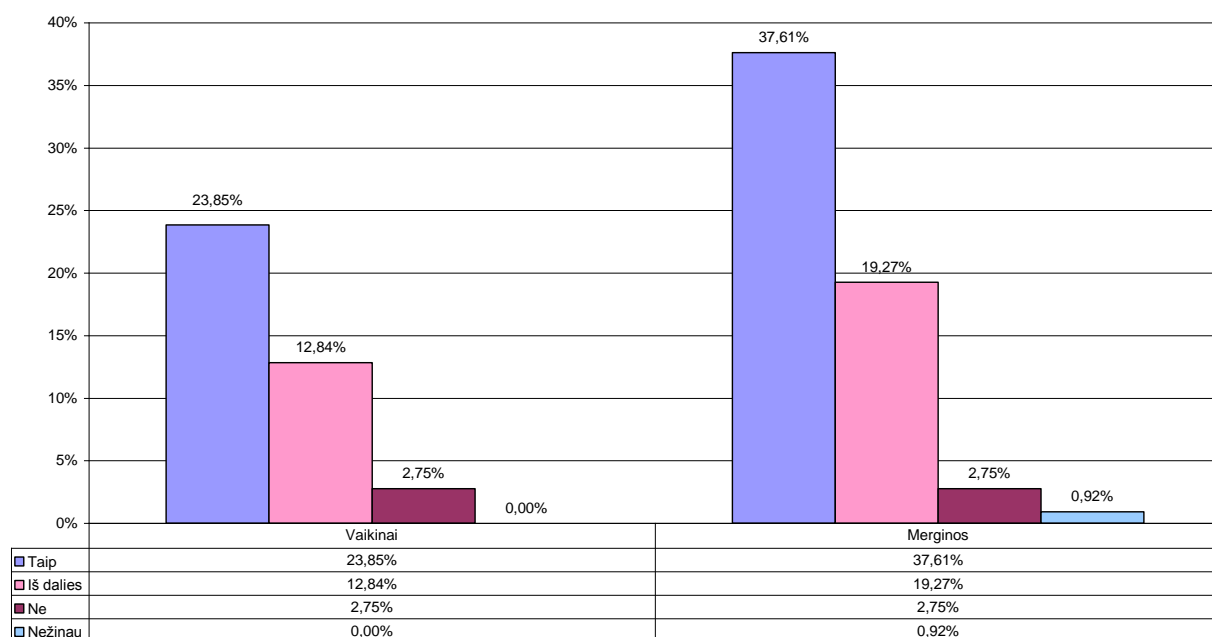
30 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko vertinimo sistema pasiskirstymas procentais

8.6. Į klausimą: *Ar profesijos mokytojai supažindino Jus su mokomo dalyko pagrindine literatūra /mokomąja medžiaga ir inventoriumi?*

20 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko pagrindine literatūra /mokomąja medžiaga ir inventoriumi pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	26	14	3	0	43
Merginos	41	21	3	1	66
Bendroji suma	67	35	6	1	109

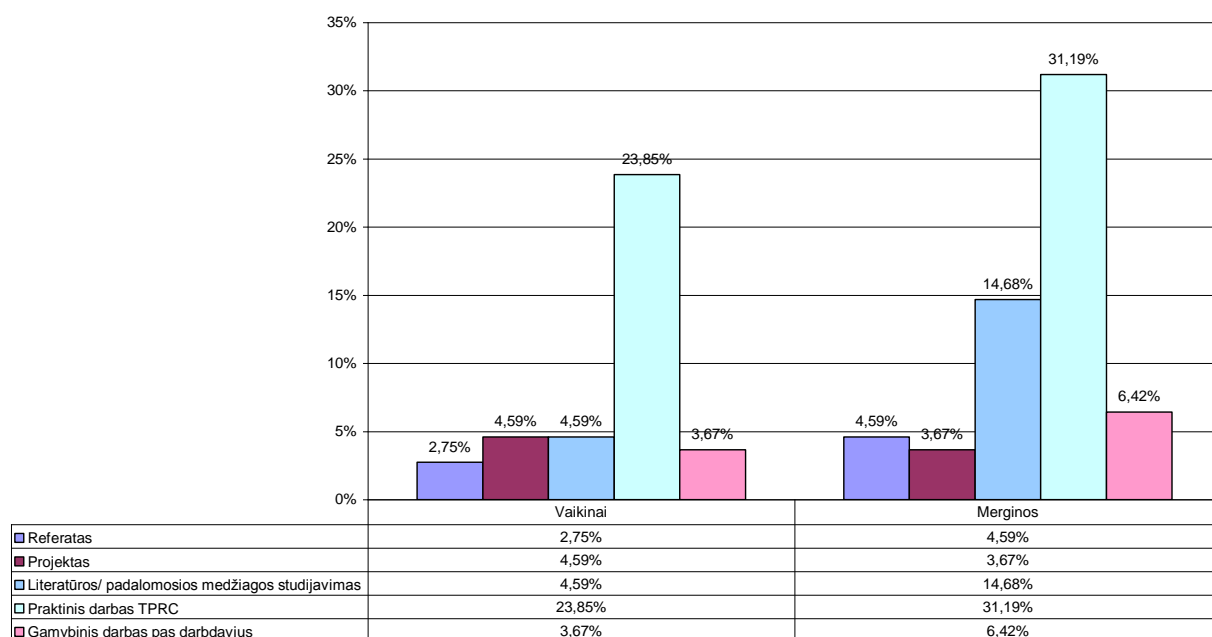
31 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų supažindinimo su mokomojo dalyko pagrindine literatūra /mokomąja medžiaga ir inventoriumi pasiskirstymas procentais

9 Į klausimą: Kokios savarankiško darbo užduotys buvo naudingiausios Jūsų mokymosi metu?

21 lentelė

Respondentų atsakymų dėl naudingiausios užduoties jų mokymosi metu pasiskirstymas

Lytis	Referatas	Projektas	Literatūros/padalomosios medžiagos studijavimas	Praktinis darbas Tauragės PRC	Gamybinis darbas pas darbdavius	Bendroji suma
Vaikinai	3	5	5	26	4	43
Merginos	5	4	16	34	7	66
Bendroji suma	8	9	21	60	11	109

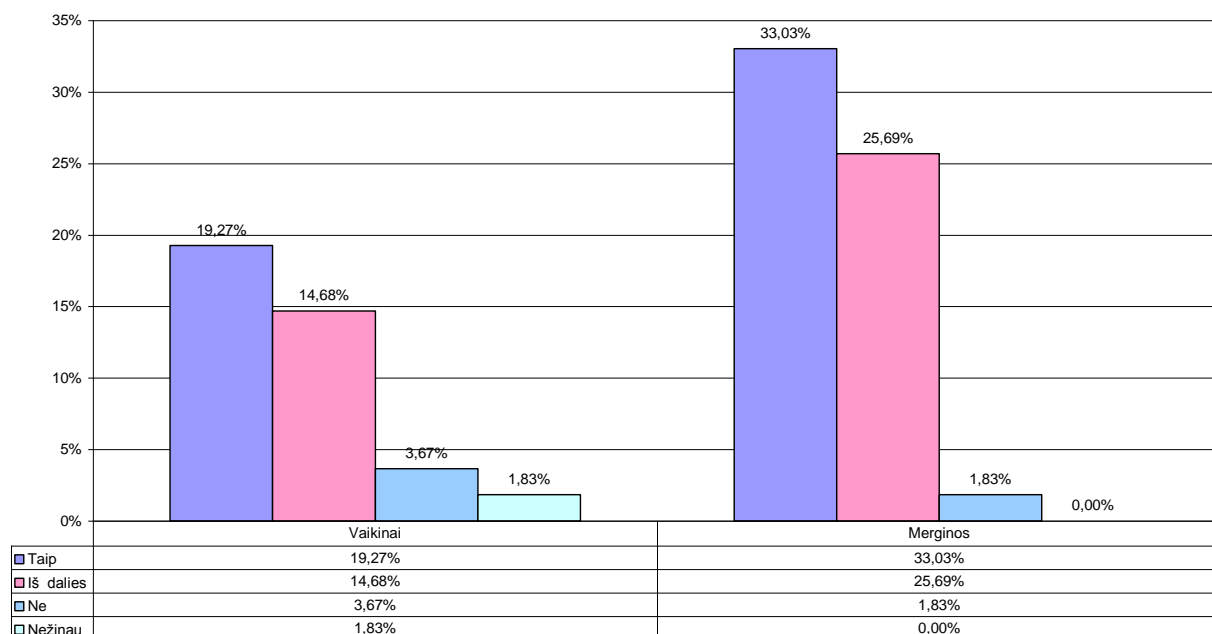
32 pav. Respondentų atsakymų dėl naudingiausios užduoties jų mokymosi metu pasiskirstymas procentais

10 Į klausimą: Ar mokymosi metu Jums buvo aiškūs vertinimo kriterijai?

22 lentelė

Respondentų atsakymų dėl vertinimo kriterijų aiškumo pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	21	16	4	2	43
Merginos	36	28	2		66
Bendroji suma	57	44	6	2	109

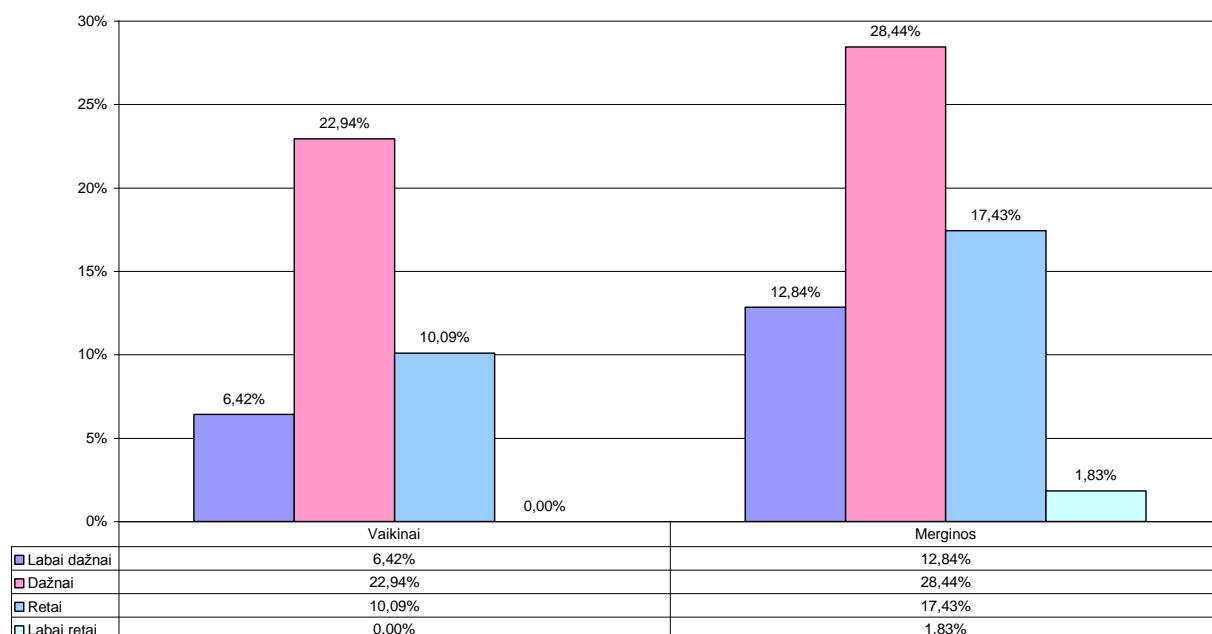
33 pav. Respondentų atsakymų dėl vertinimo kriterijų aiškumo pasiskirstymas procentais

11.1. Į klausimą: *Kaip dažnai mokytojai pamokų metu medžiagą diktuoja / perskaito?*

23 lentelė

Respondentų atsakymų dėl medžiagos perteikimo pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Bendroji suma
Vaikinai	7	25	11	0	43
Merginos	14	31	19	2	66
Bendroji suma	21	56	30	2	109

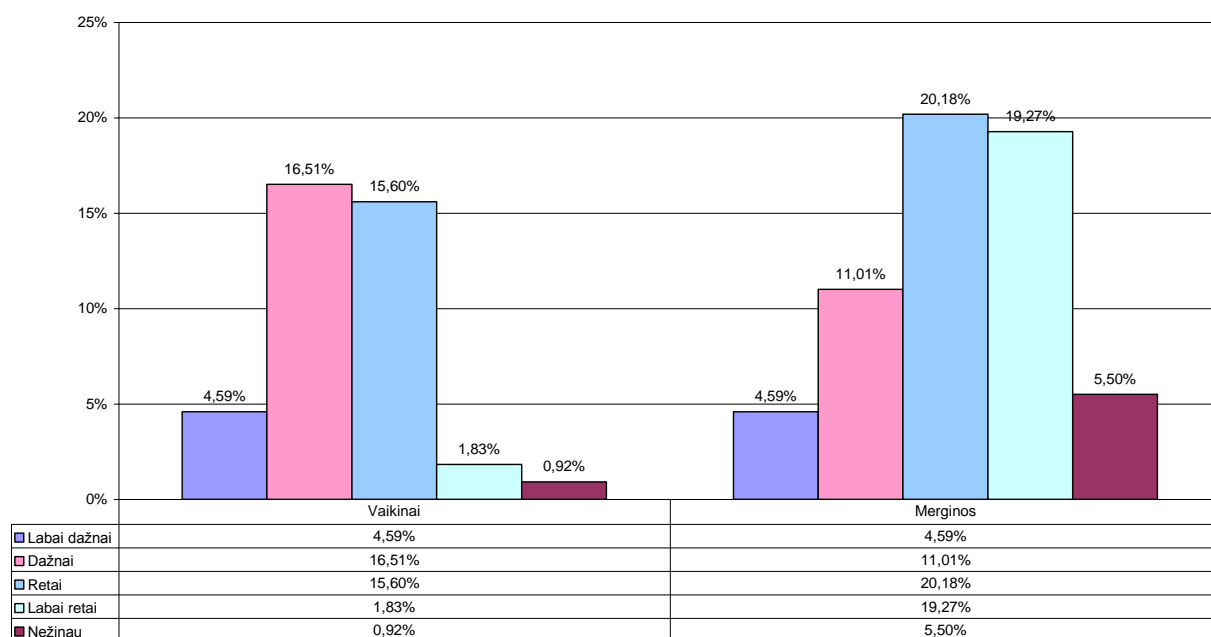
34 pav. Respondentų atsakymų dėl medžiagos perteikimo pamokų metu pasiskirstymas procentais

11.2. Į klausimą: *Kaip dažnai mokytojai pamokų metu: pateikia mokymo medžiagą elektronine forma.*

24 lentelė

Respondentų atsakymų dėl medžiagos pateikimo elektronine forma pasiskirstymas

Lytis	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	5	18	17	2	1	43
Merginos	5	12	22	21	6	66
Bendroji suma	10	30	39	23	7	109

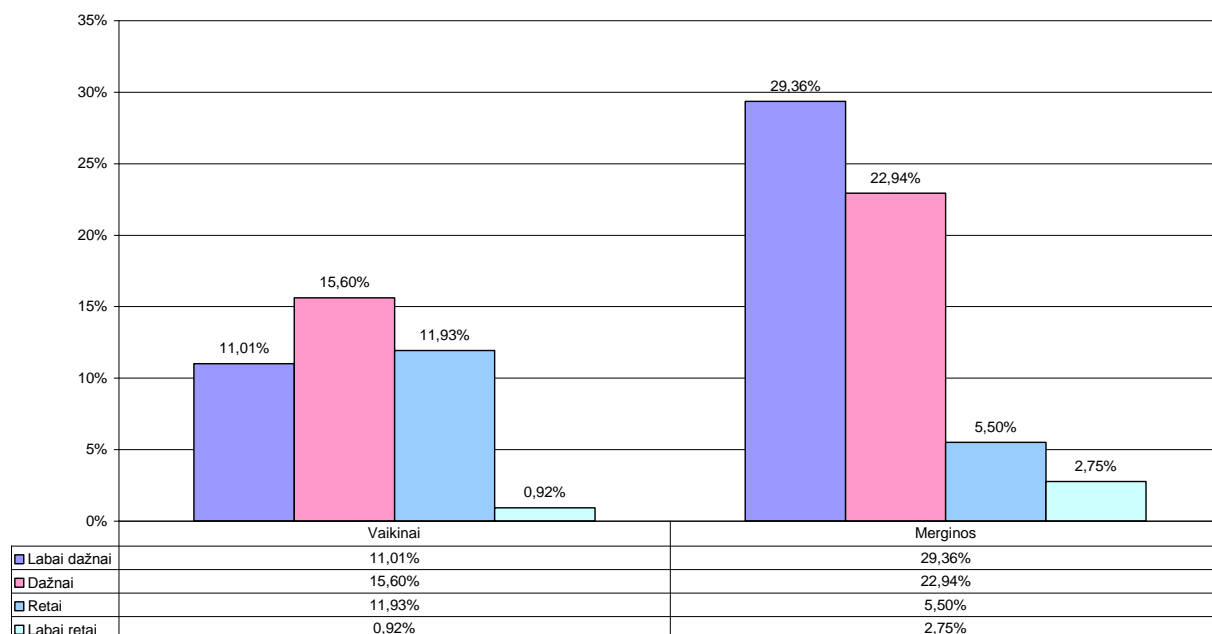
35 pav. Respondentų atsakymų dėl medžiagos pateikimo elektronine forma pasiskirstymas procentais

11.3. Į klausimą: *Kaip dažnai mokytojai pamokų metu pateikia spausdintą mokymo medžiagą / konspektą.*

25 lentelė

Respondentų atsakymų dėl spausdintos mokymo medžiagos/ konspekto pateikimo pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Bendroji suma
Vaikinai	12	17	13	1	43
Merginos	32	25	6	3	66
Bendroji suma	44	42	19	4	109

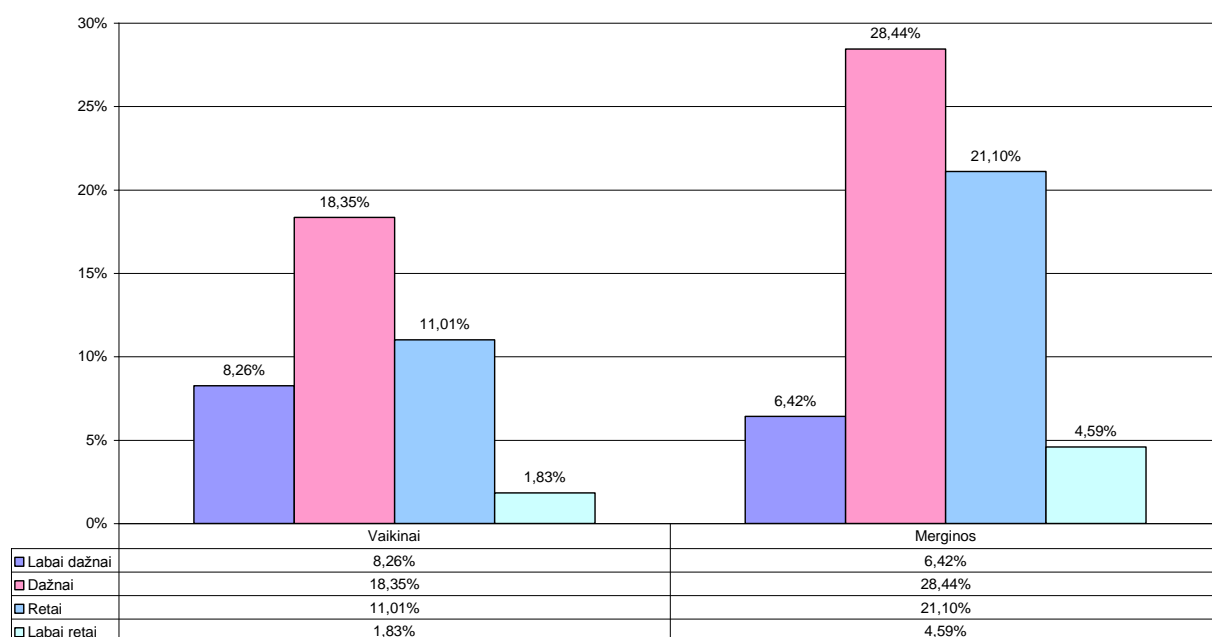
36 pav. Respondentų atsakymų dėl spausdintos mokymo medžiagos/ konspekto pateikimo pamokų metu pasiskirstymas procentais

11.4. Į klausimą: *Kaip dažnai mokytojai pamokų metu naudoja vaizdines priemones?*

26 lentelė

Respondentų atsakymų dėl vaizdinių priemonių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Bendroji suma
Vaikinai	9	20	12	2	43
Merginos	7	31	23	5	66
Bendroji suma	16	51	35	7	109

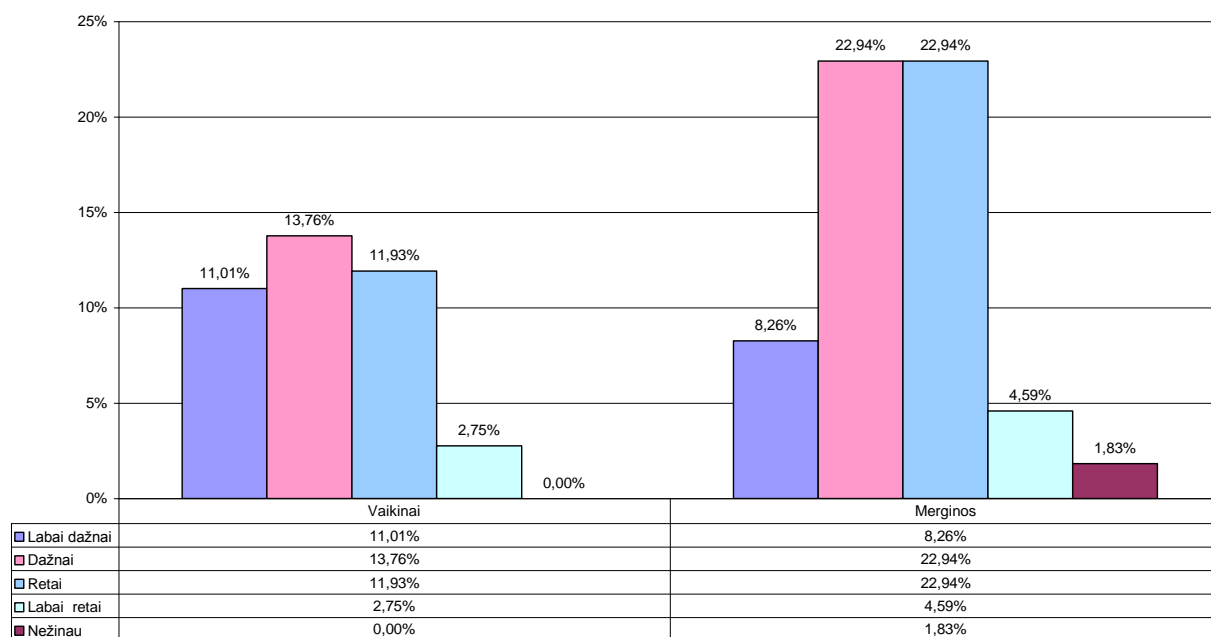
37 pav. Respondentų atsakymų dėl vaizdinių priemonių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas procentais

11.5. Į klausimą: *Kaip dažnai mokytojai pamokų metu naudoja informacines technologijas?*

27 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų naudojimo informacines technologijas pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	12	15	13	3		43
Merginos	9	25	25	5	2	66
Bendroji suma	21	40	38	8	2	109

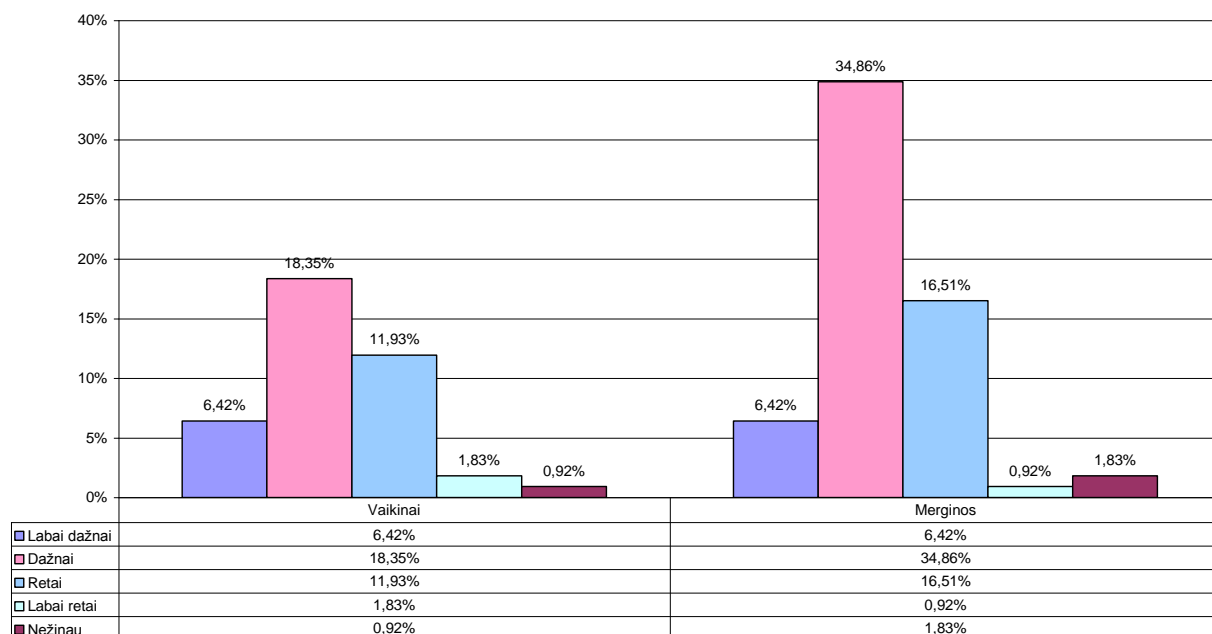
38 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų naudojimo informacines technologijas pamokų metu pasiskirstymas procentais

11.6. Į klausimą: *Kaip dažnai mokytojai pamokų metu supažindina mokinius su naujovėmis jų profesijos srityje?*

28 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokinių supažindinimo su naujovėmis profesijos srityje pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	7	20	13	2	1	43
Merginos	7	38	18	1	2	66
Bendroji suma	14	58	31	3	3	109

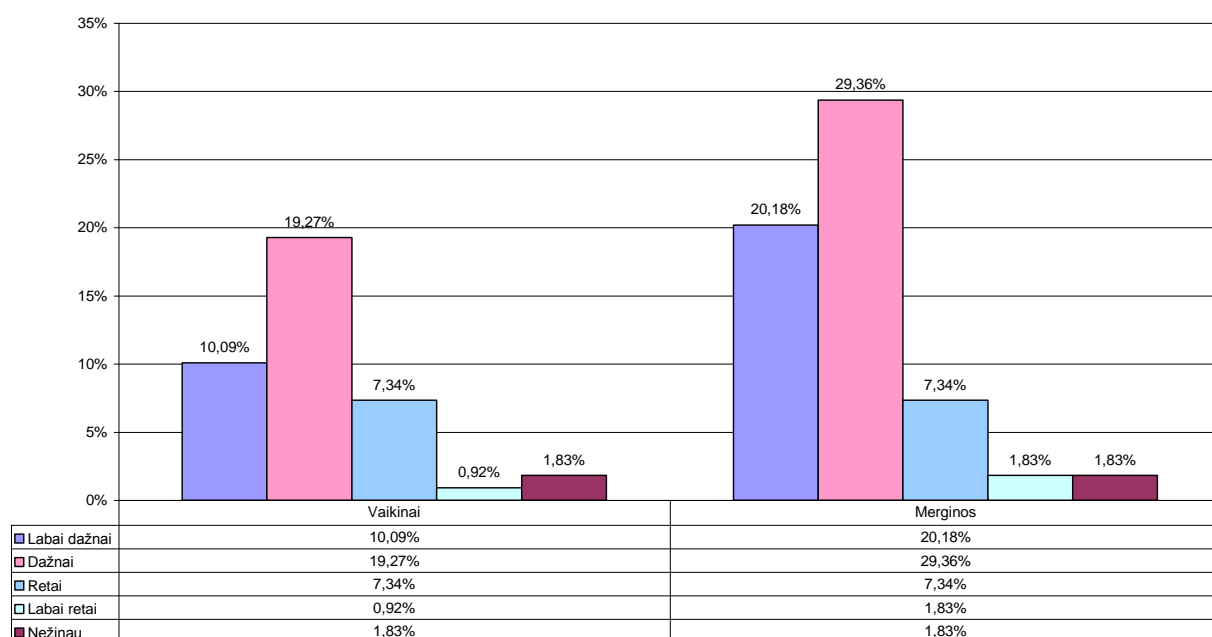
39 pav. Respondentų atsakymų dėl mokinių supažindinimo su naujovėmis profesijos srityje pamokų metu pasiskirstymas procentais

11.7. Į klausimą: *Kaip dažnai mokytojai pamokų metu teorinę medžiagą sieja su praktiniais pavyzdžiais?*

29 lentelė

Respondentų atsakymų dėl teorijos ir praktinių pavyzdžių siejimo pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	11	21	8	1	2	43
Merginos	22	32	8	2	2	66
Bendroji suma	33	53	16	3	4	109

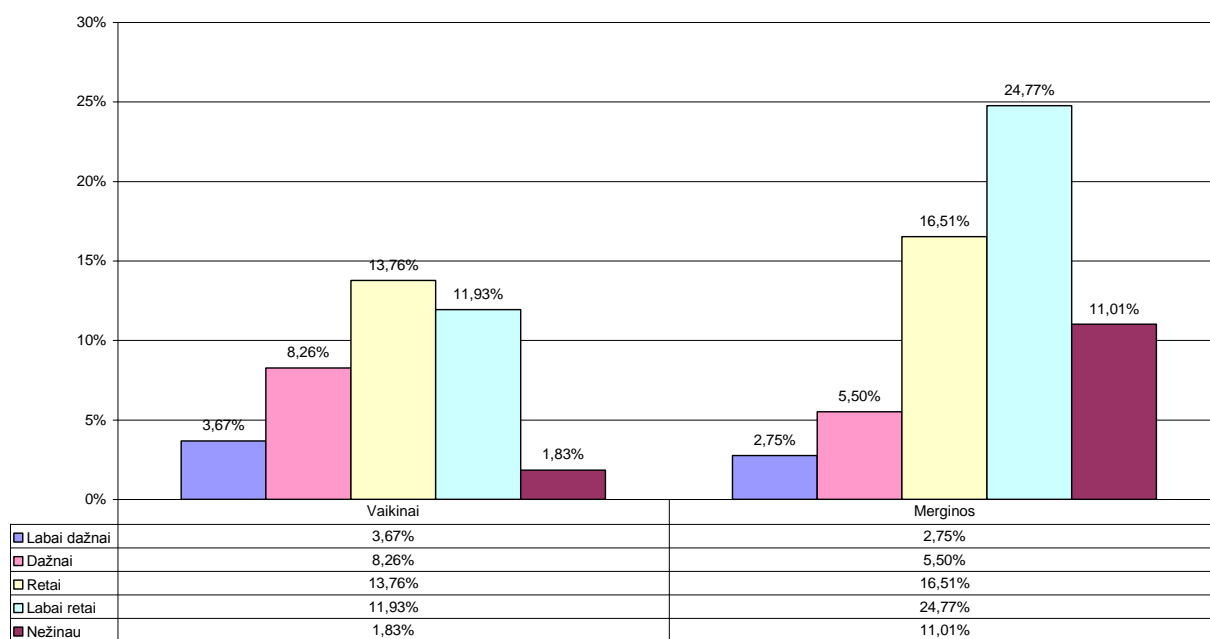
40 pav. Respondentų atsakymų dėl teorijos ir praktinių pavyzdžių siejimo pamokų metu pasiskirstymas procentais

11.8. Į klausimą: *Kaip dažnai mokytojai pamokų metu ragina mokinius naudotis literatūra užsienio kalba?*

30 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokinių raginimo naudotis užsienio literatūra pasiskirstymas

Lytis	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	4	9	15	13	2	43
Merginos	3	6	18	27	12	66
Bendroji suma	7	15	33	40	14	109

41 pav. Respondentų atsakymų dėl mokinių raginimo naudotis užsienio literatūra pasiskirstymas procentais

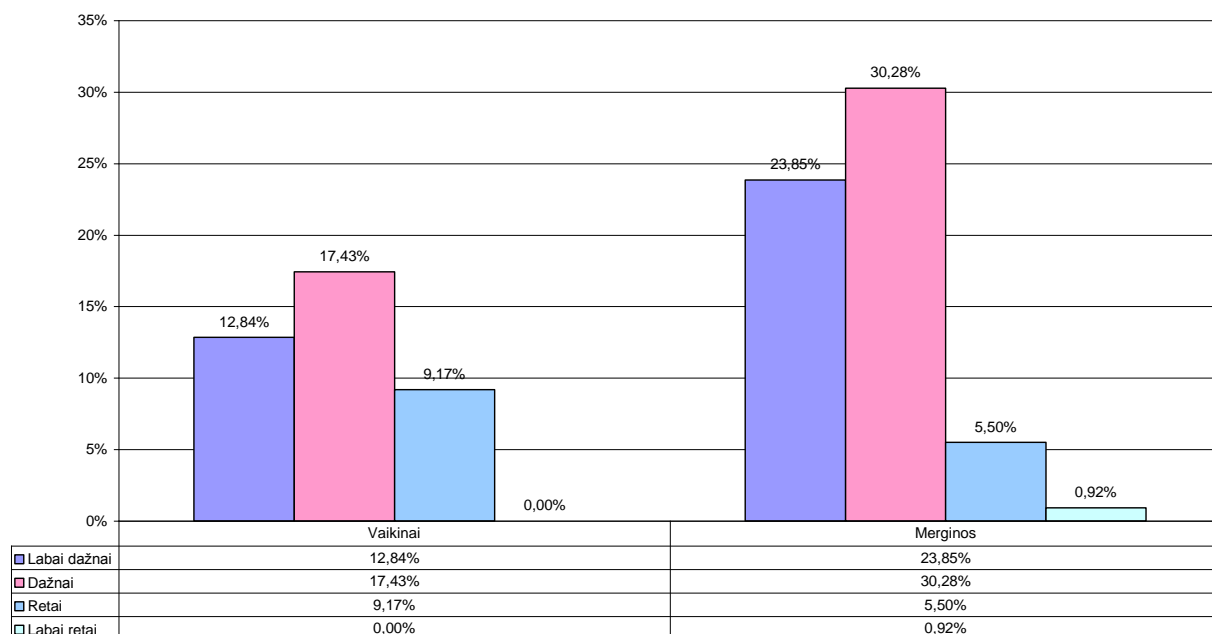
11.9. Į klausimą: *Kaip dažnai mokytojai pamokų metu skatina mokinius savarankiškam darbui?*

31 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokinių savarankiško darbo skatinimo pasiskirstymas

Lytis	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Bendroji suma
Vaikinai	14	19	10		43
Merginos	26	33	6	1	66
Bendroji suma	40	52	16	1	109

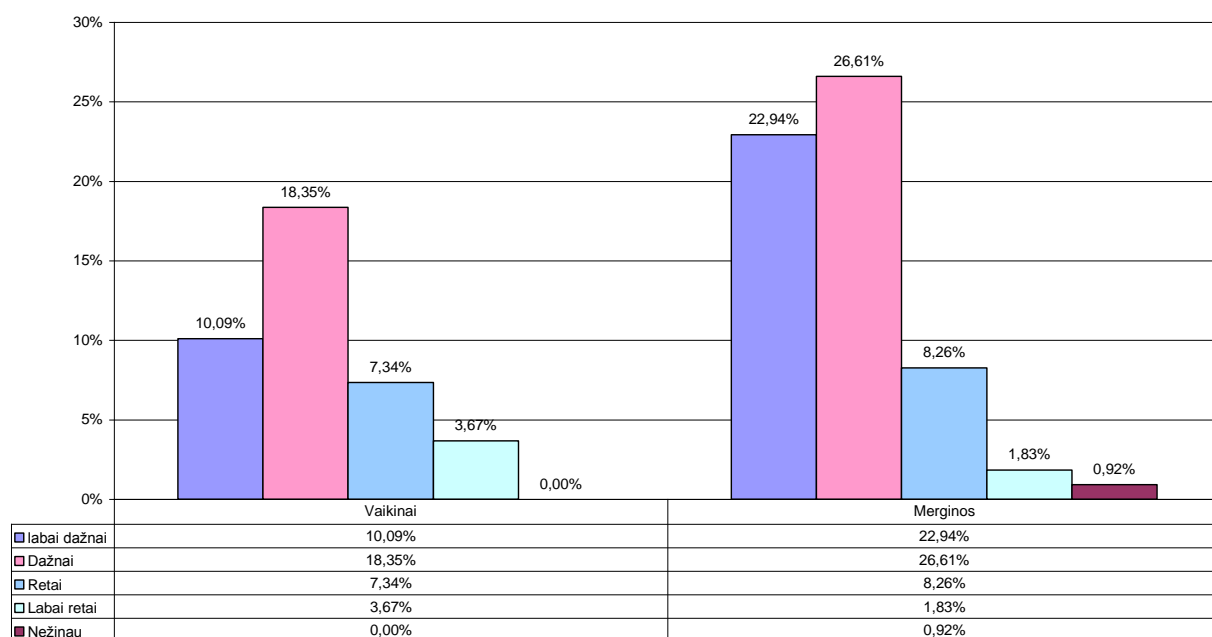
42 pav. Respondentų atsakymų dėl mokinių savarankiško darbo skatinimo pasiskirstymas procentais

11.10. Į klausimą: *Kaip dažnai mokytojai pamokų metu pateikia naudingas užduotis mokymo medžiagai įsisavinti?*

32 lentelė

Respondentų atsakymų dėl naudingų užduočių medžiagai įsisavinti pasiskirstymas

Lytis	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	11	20	8	4		43
Merginos	25	29	9	2	1	66
Bendroji suma	36	49	17	6	1	109

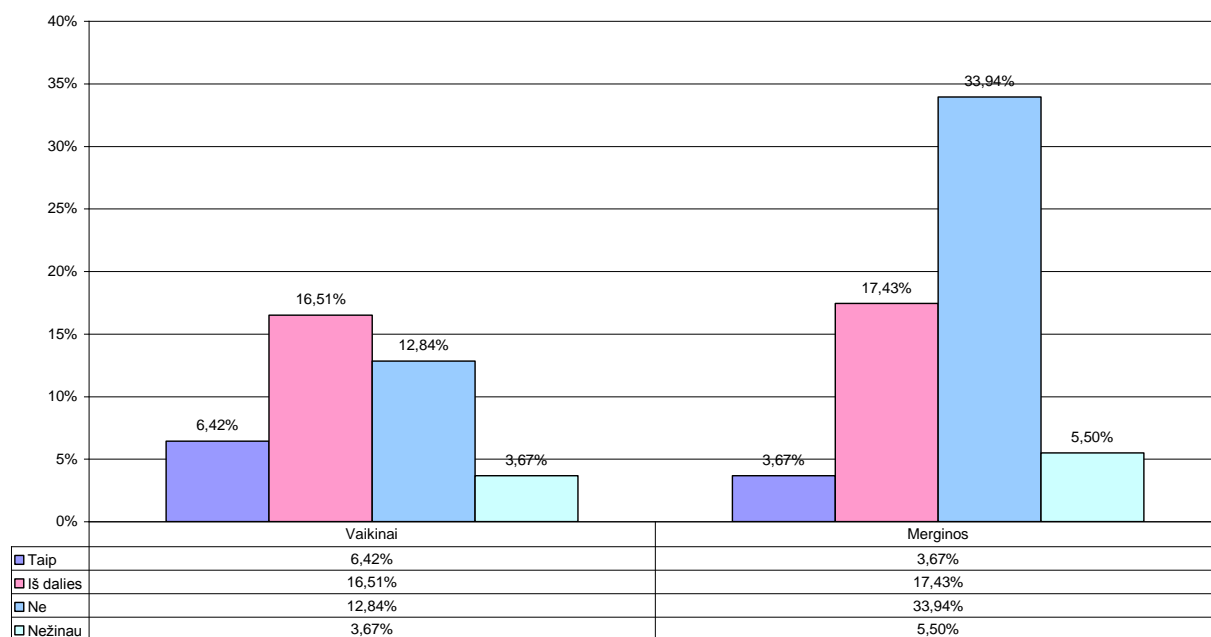
43 pav. Respondentų atsakymų dėl naudingų užduočių medžiagai įsisavinti pasiskirstymas procentais

12.1. Į klausimą: *Kaip Jūs manote, kokių asmeninių savybių bei kompetencijų trūksta daugeliui Tauragės PRC mokytojų? Mokomojo dalyko žinių.*

33 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų mokomojo dalyko žinių trūkumo pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	7	18	14	4	43
Merginos	4	19	37	6	66
Bendroji suma	11	37	51	10	109

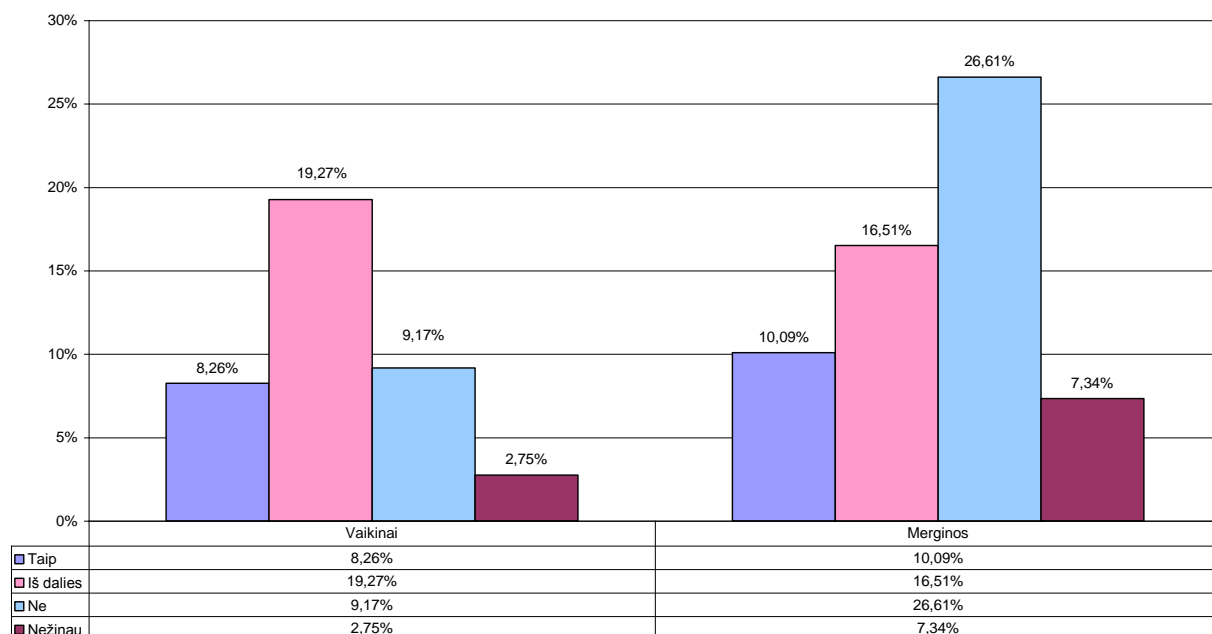
44 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų mokomojo dalyko žinių trūkumo pasiskirstymas procentais

12.2. Į klausimą: *Kaip Jūs manote, kokių asmeninių savybių bei kompetencijų trūksta daugeliui Tauragės PRC mokytojų? Užsienio kalbų mokėjimo.*

34 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų užsienio kalbų žinių pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	9	21	10	3	43
Merginos	11	18	29	8	66
Bendroji suma	20	39	39	11	109

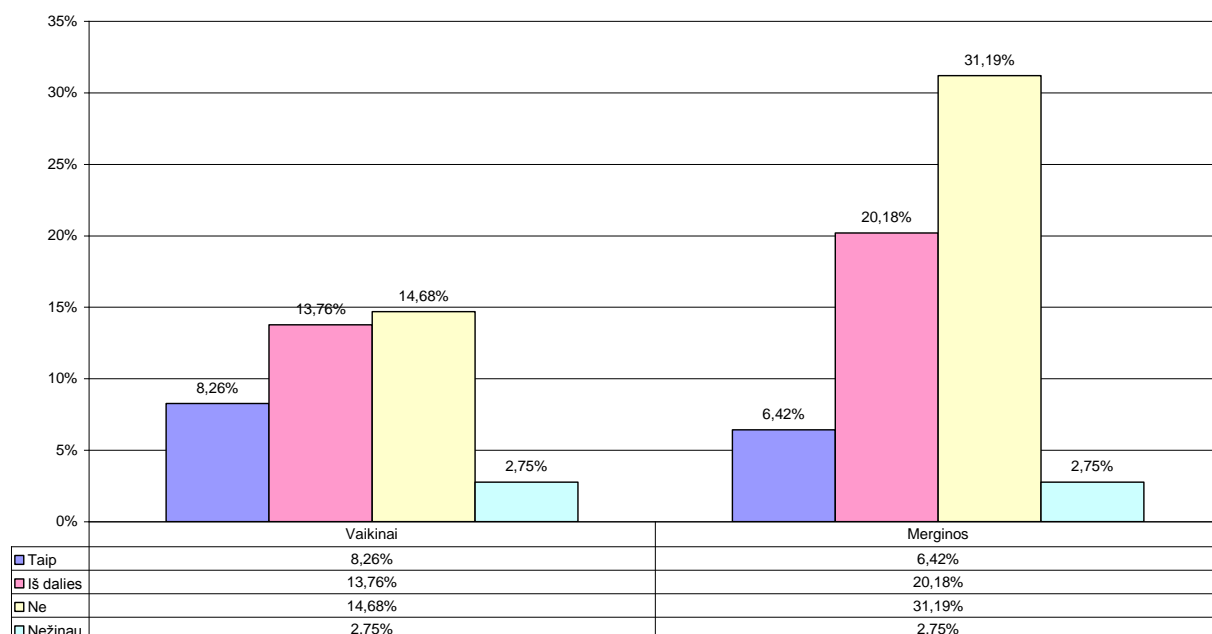
45 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų užsienio kalbų žinių pasiskirstymas procentais

12.3 Į klausimą: *Kaip Jūs manote, kokių asmeninių savybių bei kompetencijų trūksta daugeliui Tauragės PRC mokytojų? Gebėjimo dirbti informacinėmis technologijomis.*

35 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų gebėjimo dirbti informacinėmis technologijomis pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	9	15	16	3	43
Merginos	7	22	34	3	66
Bendroji suma	16	37	50	6	109

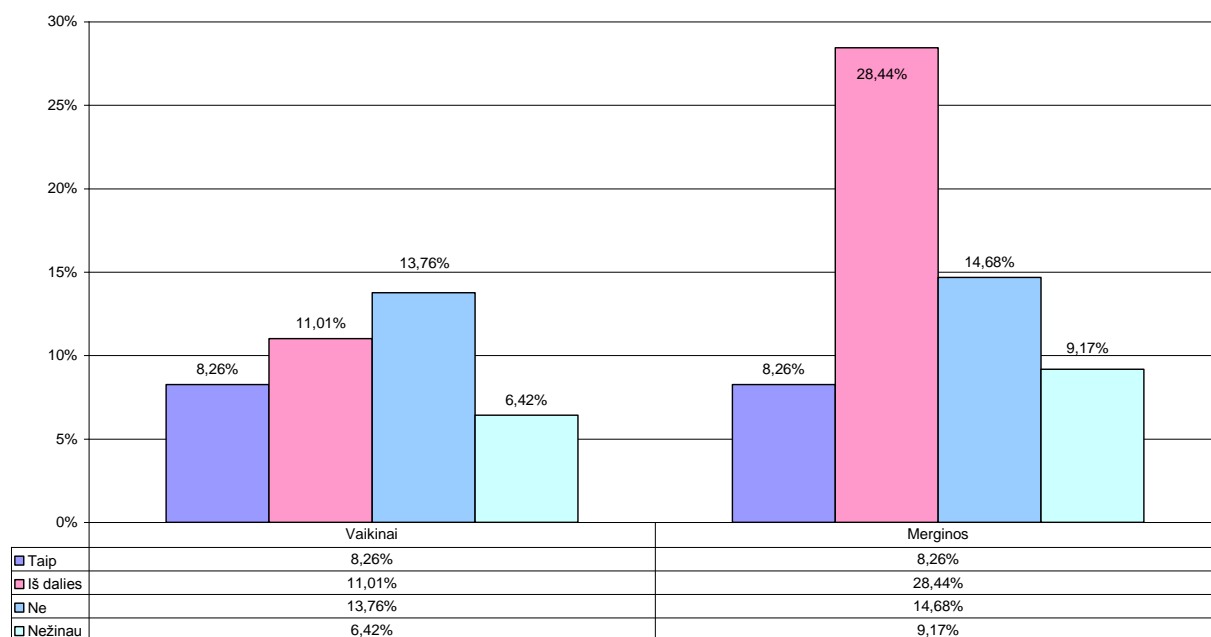
46 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų gebėjimo dirbti informacinėmis technologijomis pasiskirstymas procentais

12.4 Į klausimą: *Kaip Jūs manote, kokių asmeninių savybių bei kompetencijų trūksta daugeliui Tauragės PRC mokytojų? Nuolat atnaujinamų, atitinkančių darbo rinkos poreikius, žinių.*

36 lentelė

Respondentų atsakymų dėl nuolat atnaujinamų, atitinkančių darbo rinkos poreikius žinių pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	9	12	15	7	43
Merginos	9	31	16	10	66
Bendroji suma	18	43	31	17	109

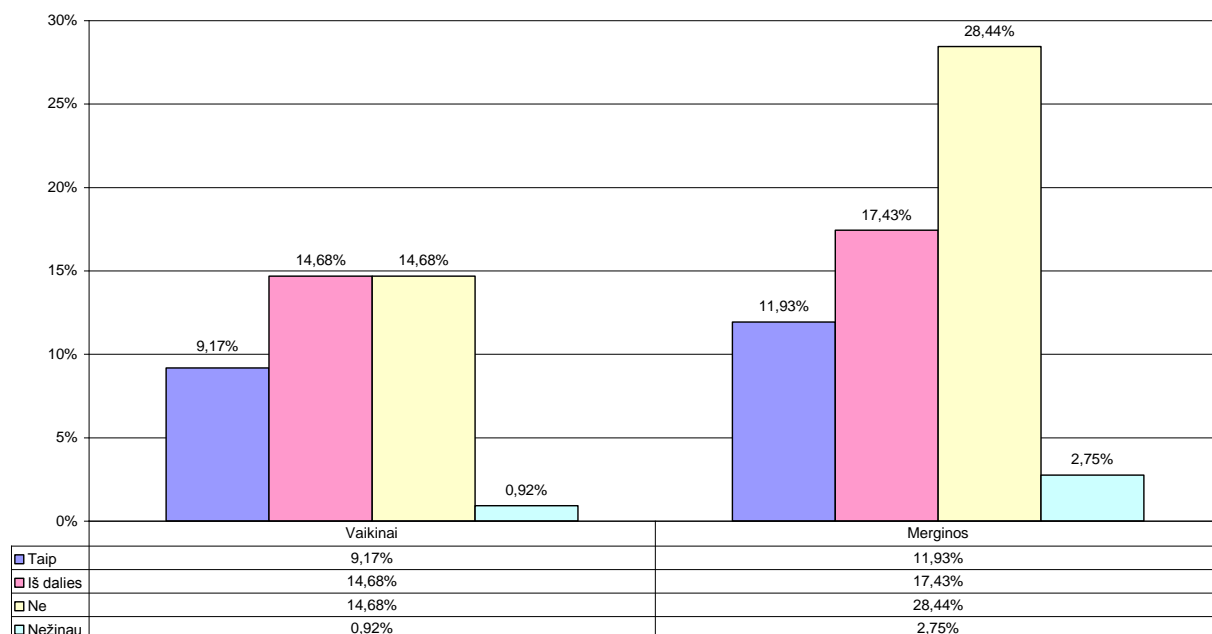
47 pav. Respondentų atsakymų dėl nuolat atnaujinamų, atitinkančių darbo rinkos poreikius žinių pasiskirstymas procentais

12.5 Į klausimą: *Kaip Jūs manote, kokių asmeninių savybių bei kompetencijų trūksta daugeliui Tauragės PRC mokytojų? Gebėjimo bendrauti su auditorija.*

37 lentelė

Respondentų atsakymų dėl gebėjimo bendrauti su auditorija pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	10	16	16	1	43
Merginos	13	19	31	3	66
Bendroji suma	23	35	47	4	109

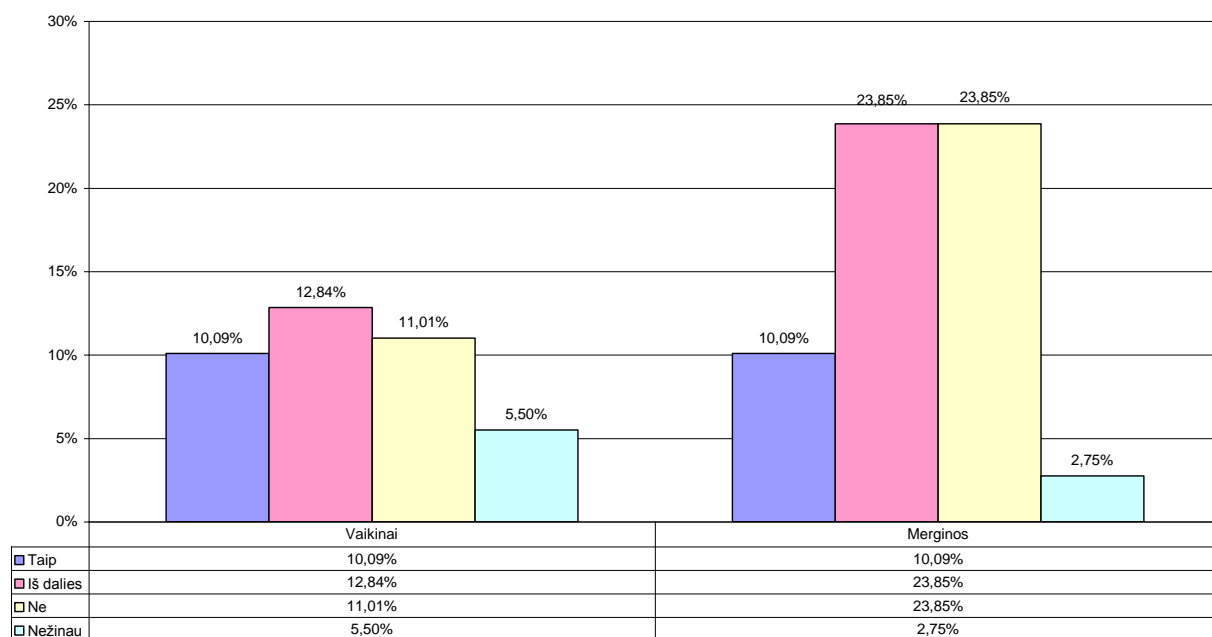
48 pav. Respondentų atsakymų dėl gebėjimo bendrauti su auditorija pasiskirstymas procentais

12.6. Į klausimą: *Kaip Jūs manote, kokių asmeninių savybių bei kompetencijų trūksta daugeliui Tauragės PRC mokytojų? Kūrybingumo.*

38 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų kūrybingumo pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	11	14	12	6	43
Merginos	11	26	26	3	66
Bendroji suma	22	40	38	9	109

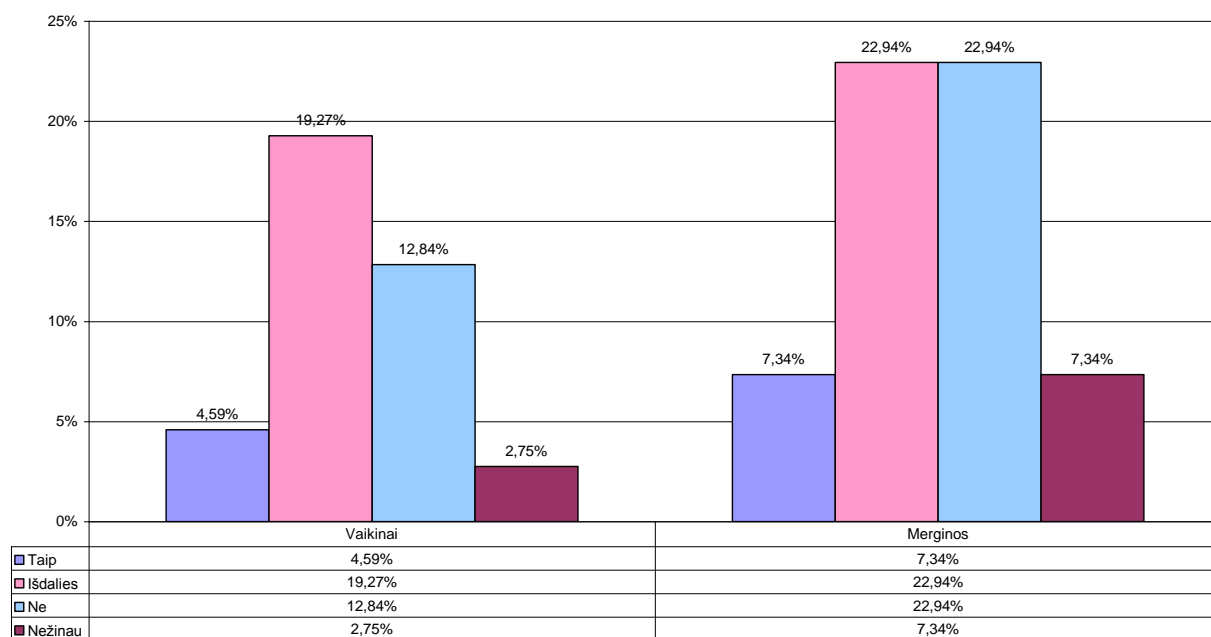
49 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų kūrybingumo pasiskirstymas procentais

12.7. Į klausimą: *Kaip Jūs manote, kokių asmeninių savybių bei kompetencijų trūksta daugeliui Tauragės PRC mokytojų? Lankstumo.*

39 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų lankstumo pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	5	21	14	3	43
Merginos	8	25	25	8	66
Bendroji suma	13	46	39	11	109

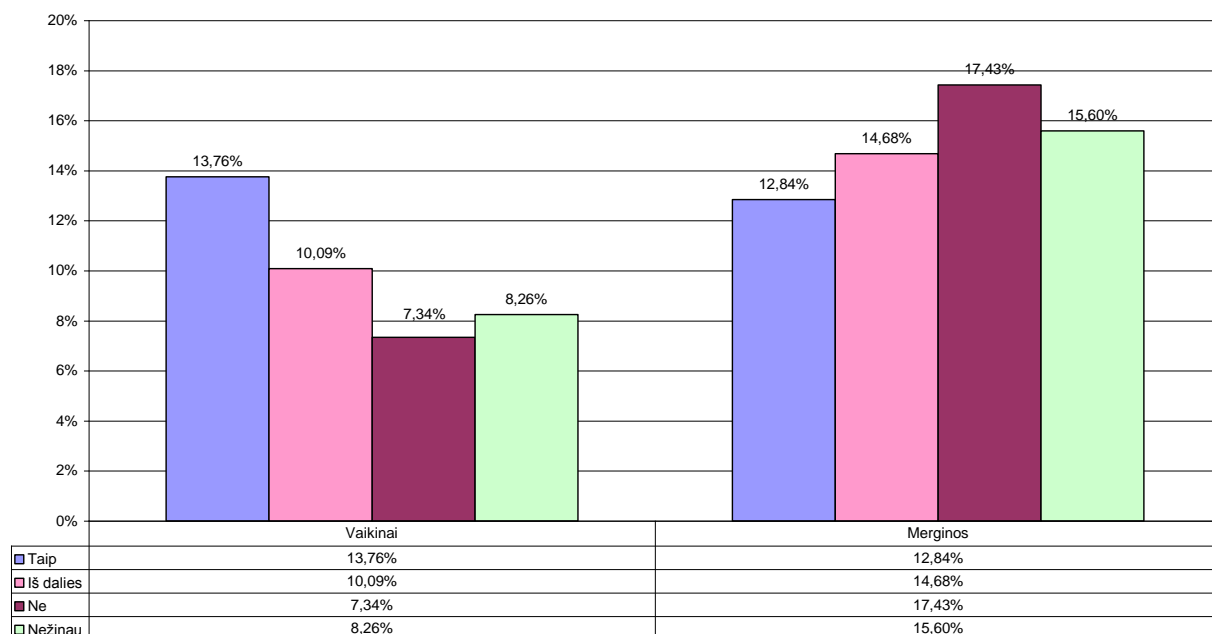
50 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų lankstumo pasiskirstymas procentais

12.8. Į klausimą: *Kaip Jūs manote, kokių asmeninių savybių bei kompetencijų trūksta daugeliui Tauragės PRC mokytojų? Nieko netrūksta.*

40 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų asmeninių savybių bei kompetencijų trūkumo pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	15	11	8	9	43
Merginos	14	16	19	17	66
Bendroji suma	29	27	27	26	109

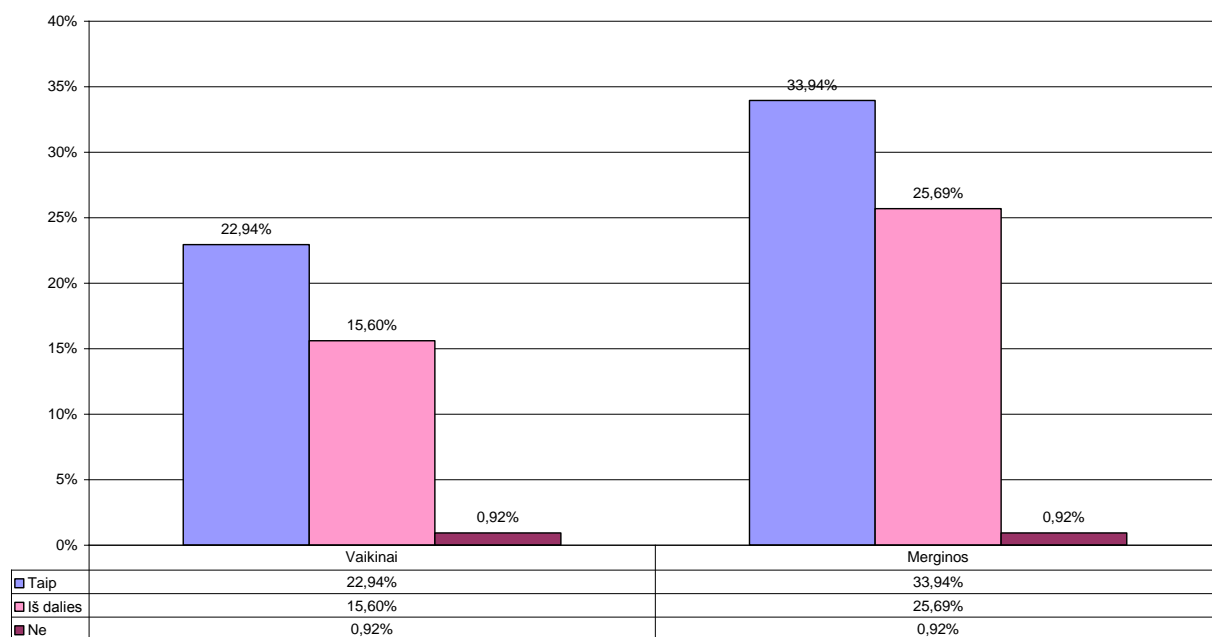
51 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų asmeninių savybių bei kompetencijų trūkumo pasiskirstymas procentais

13.1. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie literatūros / mokomosios medžiagos naudojimą mokymosi metu? Medžiaga yra šiuolaikiška, aktuali, atitinka mokomo dalyko turinį.*

41 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokomosios medžiagos šiuolaikiškumo, aktuaumo, atitikimo mokomo dalyko turinį pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Bendroji suma
Vaikinai	25	17	1	43
Merginos	37	28	1	66
Bendroji suma	62	45	2	109

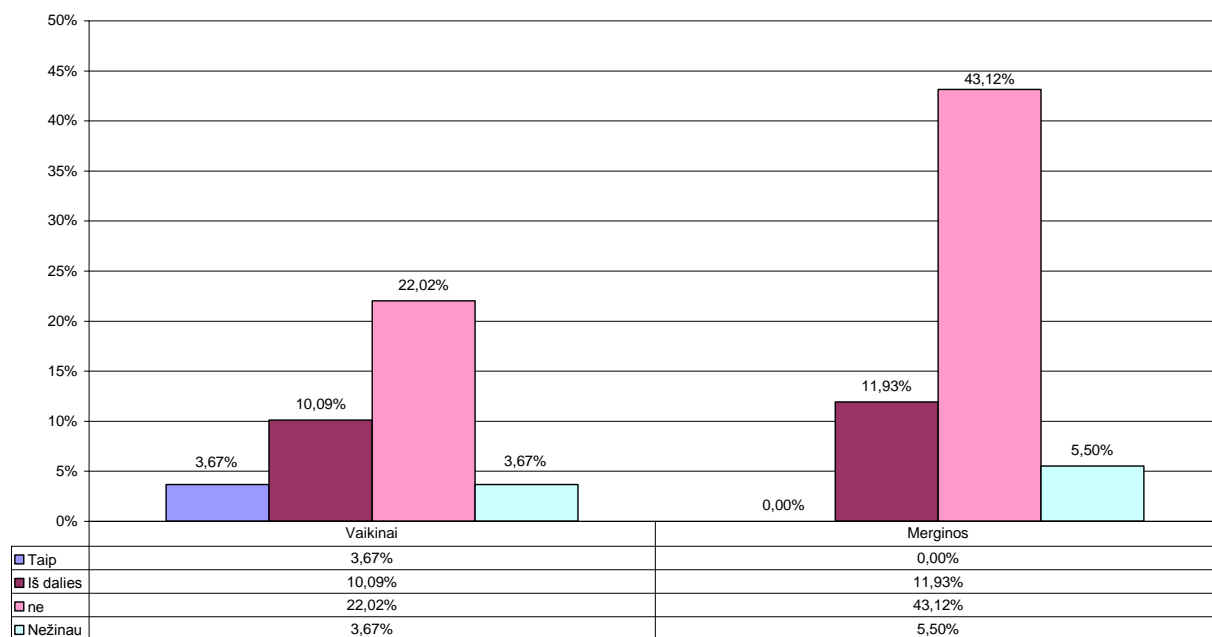
52 pav. Respondentų atsakymų dėl mokomosios medžiagos šiuolaikiškumo, aktuaumo, atitikimo mokomo dalyko turinį pasiskirstymas procentais

13.2. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie literatūros / mokomosios medžiagos naudojimą mokymosi metu? Medžiaga pasenusi, neatitinka mokomo dalyko reikalavimų.*

42 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokomosios medžiagos neatitikimo mokymo dalyko reikalavimams pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	4	11	24	4	43
Merginos	0	13	47	6	66
Bendroji suma	4	24	71	10	109

53 pav. Respondentų atsakymų dėl mokomosios medžiagos neatitikimo mokymo dalyko reikalavimams pasiskirstymas procentais

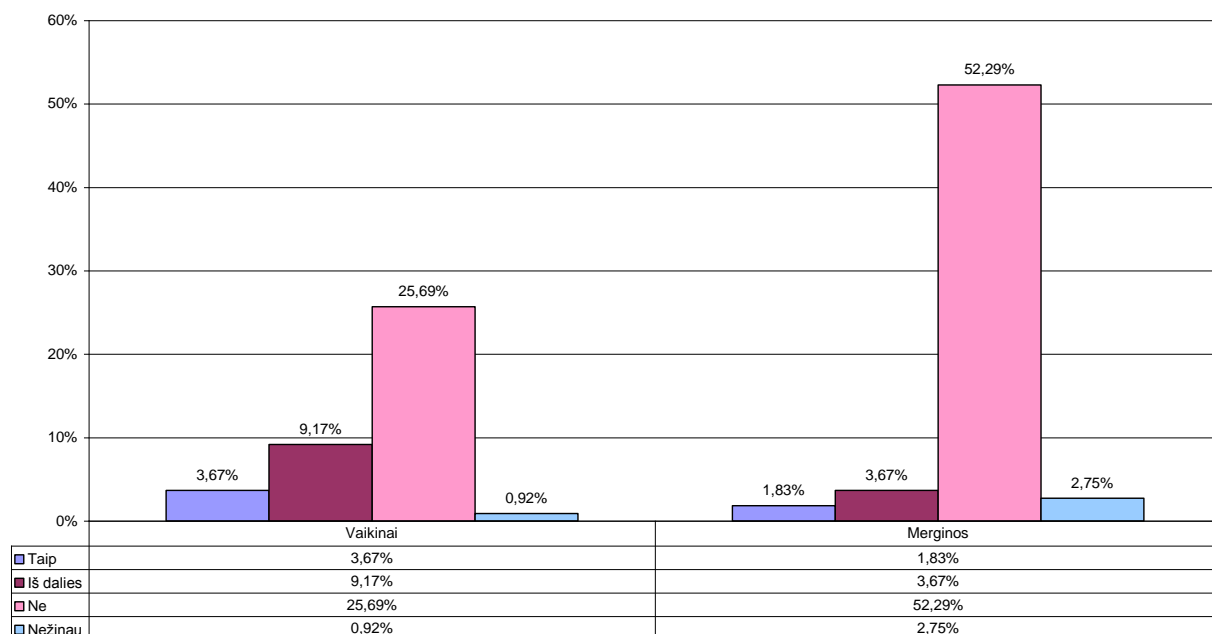
13.3. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie literatūros / mokomosios medžiagos naudojimą mokymosi metu? Naudojamas tik vieno autoriaus šaltinis.*

43 lentelė

Respondentų atsakymų dėl vieno autoriaus šaltinio naudojimo pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	4	10	28	1	43
Merginos	2	4	57	3	66
Bendroji suma	6	14	85	4	109

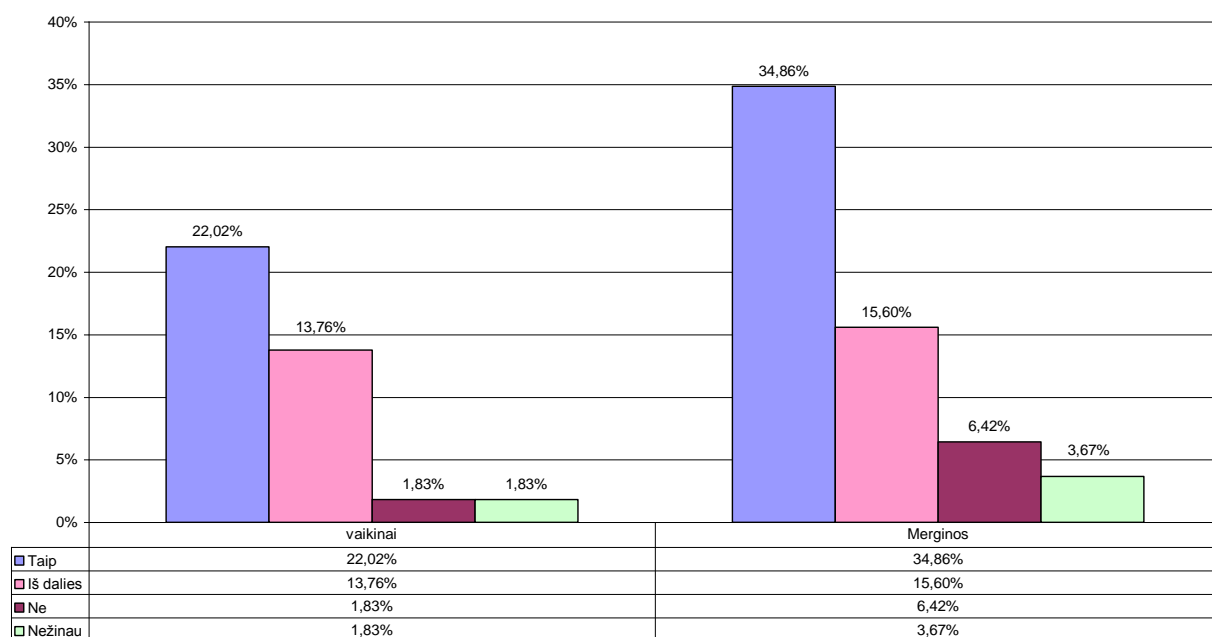
54 pav. Respondentų atsakymų dėl vieno autoriaus šaltinio naudojimo pamokų metu pasiskirstymas procentais

13.4. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie literatūros / mokomosios medžiagos naudojimą mokymosi metu? Naudojami kelių autorių šaltiniai.*

44 lentelė

Respondentų atsakymų dėl kelių autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
vaikinai	24	15	2	2	43
Merginos	38	17	7	4	66
Bendroji suma	62	32	9	6	109

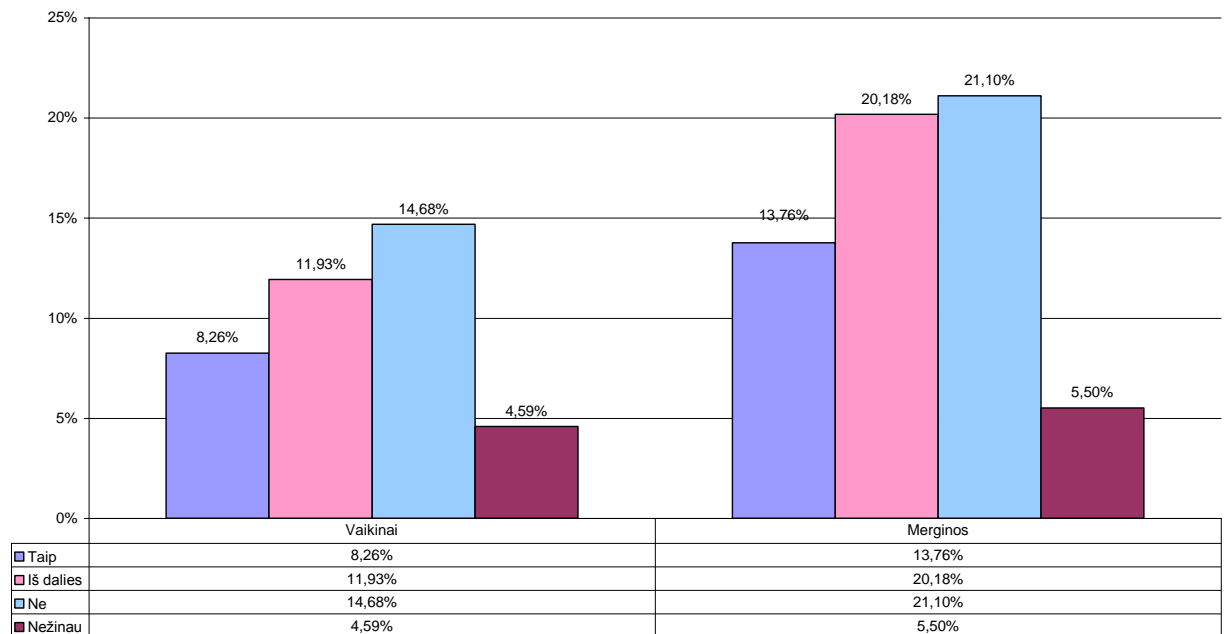
55 pav. Respondentų atsakymų dėl kelių autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas procentais

13.5. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie literatūros / mokomosios medžiagos naudojimą mokymosi metu? Naudojami tik Lietuvių autorių šaltiniai.*

45 lentelė

Respondentų atsakymų dėl tik lietuvių autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	9	13	16	5	43
Merginos	15	22	23	6	66
Bendroji suma	24	35	39	11	109

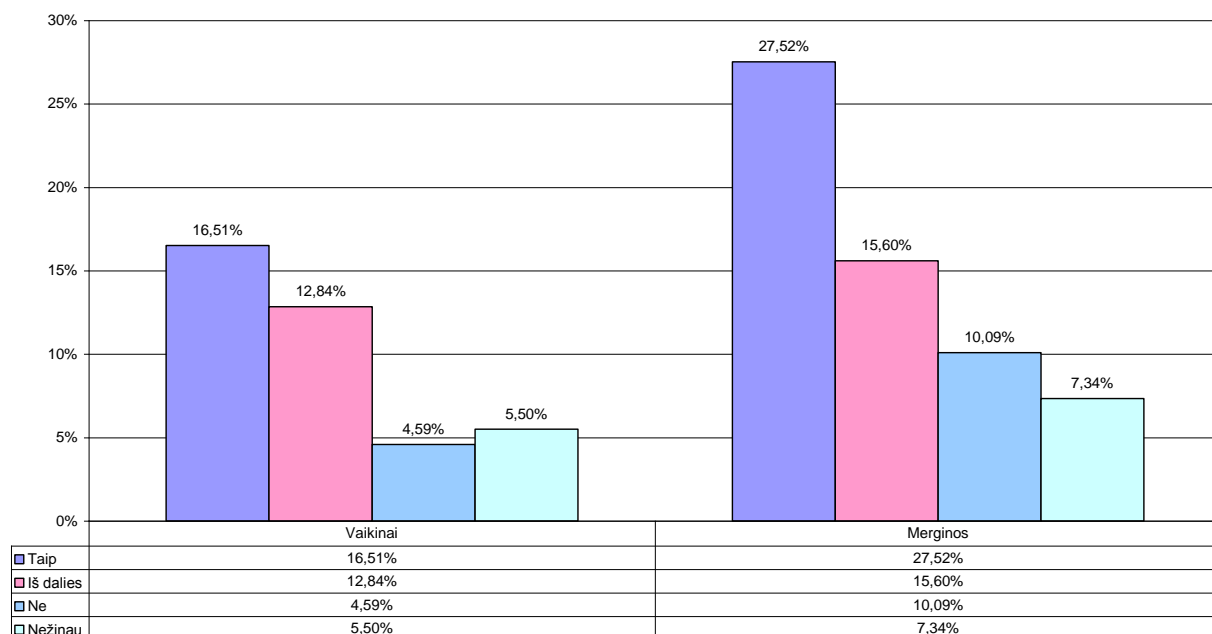
56 pav. Respondentų atsakymų dėl tik lietuvių autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas procentais

13.6. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie literatūros / mokomosios medžiagos naudojimą mokymosi metu? Naudojami ir lietuvių, ir užsienio autorių šaltiniai.*

46 lentelė

Respondentų atsakymų dėl lietuvių bei užsienio autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	18	14	5	6	43
Merginos	30	17	11	8	66
Bendroji suma	48	31	16	14	109

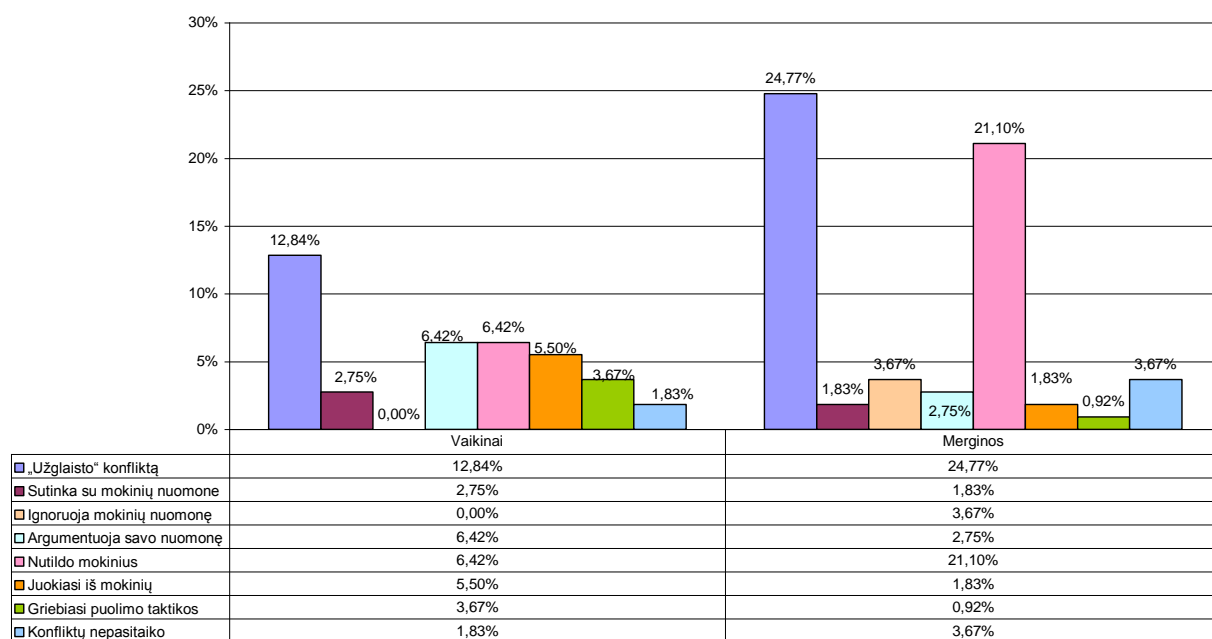
57 pav. Respondentų atsakymų dėl lietuvių bei užsienio autorių šaltinių naudojimo pamokų metu pasiskirstymas procentais

14 į klausimą: *Kaip dauguma mokytojų elgiasi konfliktinių situacijų metu su mokiniais?*

47 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokytojų elgesio konfliktinių situacijų metu su mokiniais pasiskirstymas

Lytis	„Užglaisto“ konfliktą	Sutinka su mokinių nuomone	Ignoruoja mokinių nuomonę	Argumentuoja savo nuomonę	Nutildo mokinius	Juokiasi iš mokinių	Griebiasi puolimo taktikos	Konfliktų nepasitaiko	Bendroji suma
Vaikiniai	14	3		7	7	6	4	2	43
Merginos	27	2	4	3	23	2	1	4	66
Bendroji suma	41	5	4	10	30	8	5	6	109

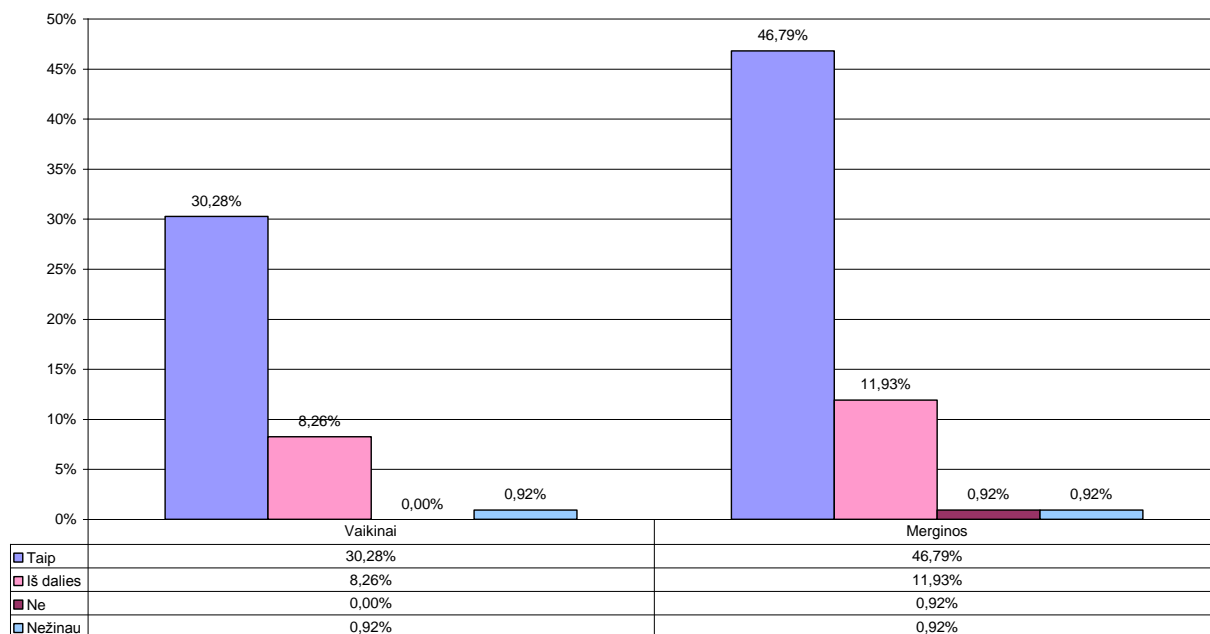
58 pav. Respondentų atsakymų dėl mokytojų elgesio konfliktinių situacijų metu su mokiniais pasiskirstymas procentais

15 į klausimą: *Ar kabinetai buvo patogūs bei pritaikyti mokymuisi?*

48 lentelė

Respondentų atsakymų dėl kabinetų patogumo ir pritaikymo mokytis pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	33	9	0	1	43
Merginos	51	13	1	1	66
Bendroji suma	84	22	1	2	109

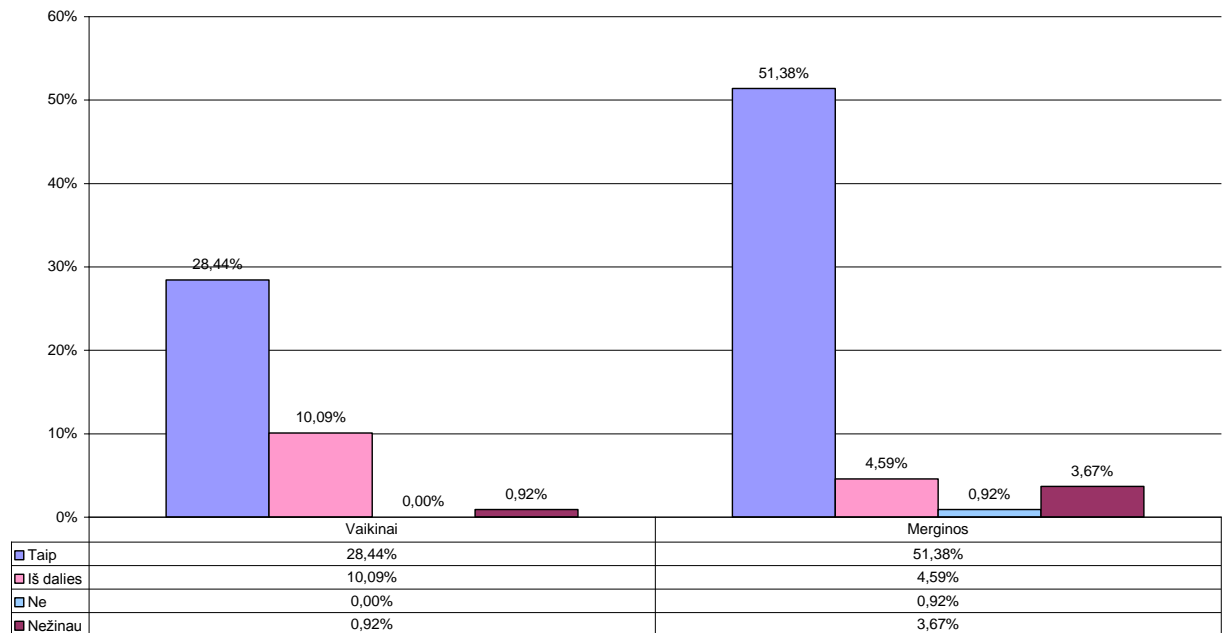
59 pav. Respondentų atsakymų dėl kabinetų patogumo ir pritaikymo mokytis pasiskirstymas procentais

16 į klausimą: *Ar praktinių užsiėmimų patalpos atitiko darbo saugos reikalavimus?*

49 lentelė

Respondentų atsakymų dėl praktinių užsiėmimų patalpų saugumo reikalavimų atitikimo pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	31	11		1	43
Merginos	56	5	1	4	66
Bendroji suma	87	16	1	5	109

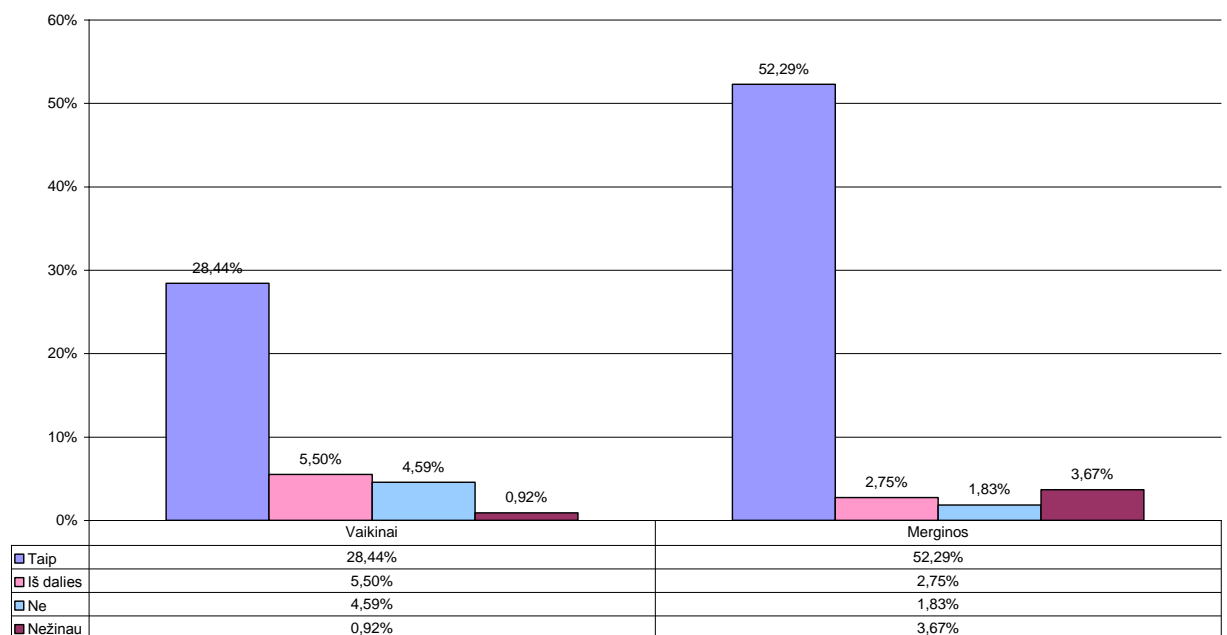
60 pav. Respondentų atsakymų dėl praktinių užsiėmimų patalpų saugumo reikalavimų atitikimo pasiskirstymas procentais

17 į klausimą: *Ar praktiniuose užsiėmimuose naudoti įrengimai bei įranga buvo tinkama mokymuisi?*

50 lentelė

Respondentų atsakymų dėl praktiniuose užsiėmimuose naudotų įrengimų bei įrangos tinkamumo mokymuisi pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	31	6	5	1	43
Merginos	57	3	2	4	66
Bendroji suma	88	9	7	5	109

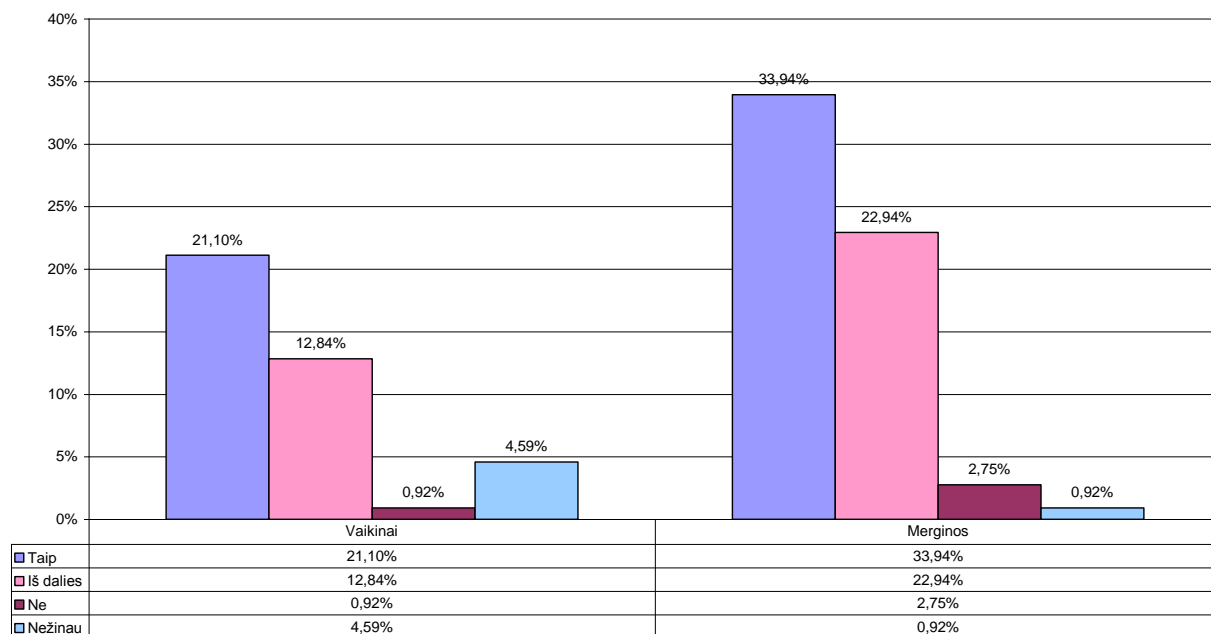
61 pav. Respondentų atsakymų dėl praktiniuose užsiėmimuose naudotų įrengimų bei įrangos tinkamumo mokymuisi pasiskirstymas procentais

18 Į klausimą: *Ar buvo sudarytos geros sąlygos naudotis kompiuteriais?*

51 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokykloje sudarytų sąlygų naudotis kompiuteriais pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	23	14	1	5	43
Merginos	37	25	3	1	66
Bendroji suma	60	39	4	6	109

62 pav. Respondentų atsakymų dėl mokykloje sudarytų sąlygų naudotis kompiuteriais pasiskirstymas procentais

19 Į atvirą klausimą: *Jūsų pastebėjimai, pasiūlymai, Centro materialinės bazės gerinimui.*

Mokiniai pasiūlė įsigyti: naujų automobilių vairuotojų mokymams, geresnio apšvietimo koridoriuose, trūksta šilumos kabinetuose, atsakingesnio valytojų darbo, kokybiškesnio maisto Centro valgykloje, daugiau kompiuterių bibliotekoje.

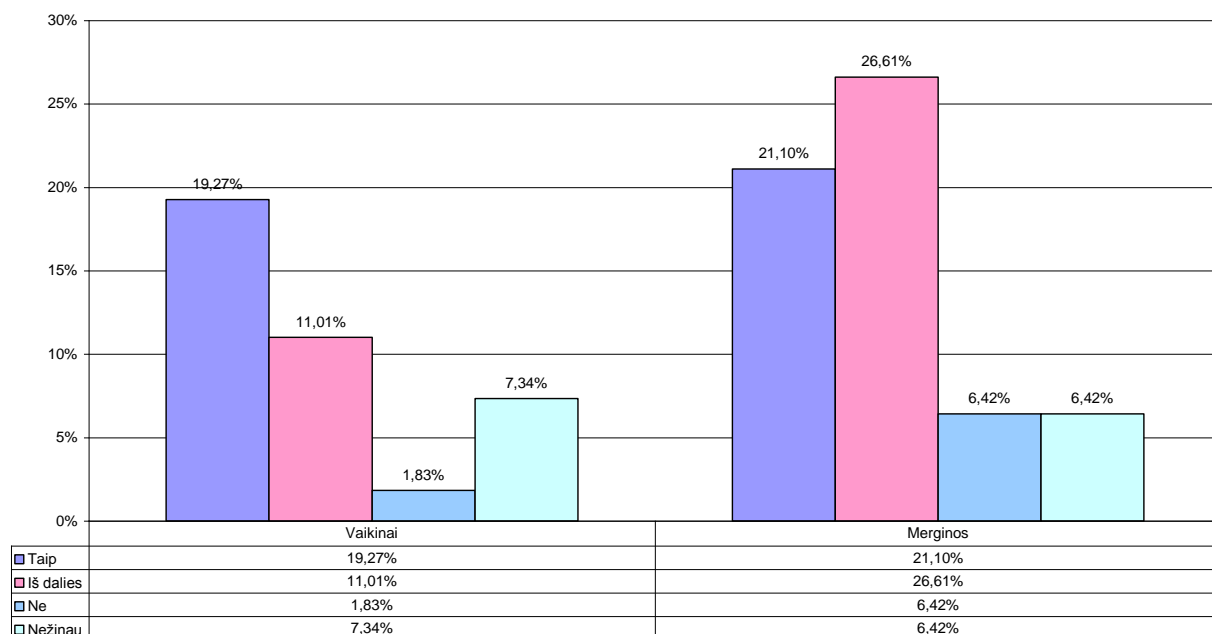
Buvo pastebėta: mokykloje trūksta WC.

20 Į klausimą: *Ar buvo pakankamai knygų bibliotekoje, pritaikytų visiems mokomiesiems dalykams?*

52 lentelė

Respondentų atsakymų dėl knygų bibliotekoje pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	21	12	2	8	43
Merginos	23	29	7	7	66
Bendroji suma	44	41	9	15	109

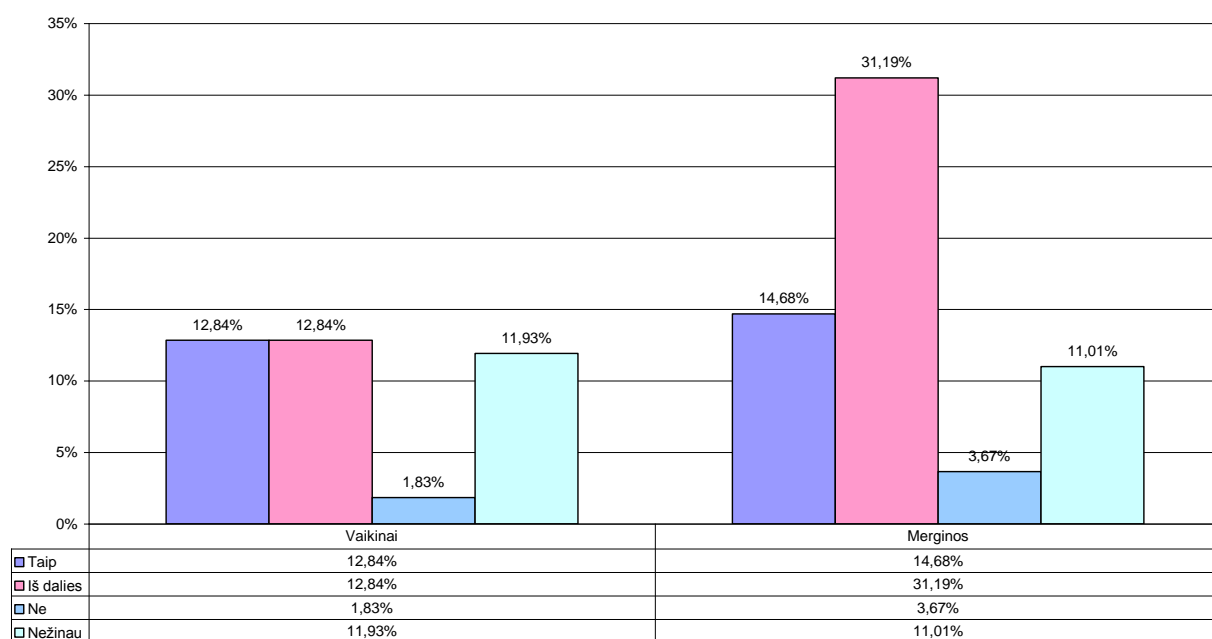
63 pav. Respondentų atsakymų dėl knygų bibliotekoje pasiskirstymas procentais

21 į klausimą: *Ar buvo pakankamai periodinių leidinių bibliotekoje, pritaikytų visiems mokymo dalykams?*

53 lentelė

Respondentų atsakymų dėl periodinių leidinių bibliotekoje pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikiniai	14	14	2	13	43
Merginos	16	34	4	12	66
Bendroji suma	30	48	6	25	109

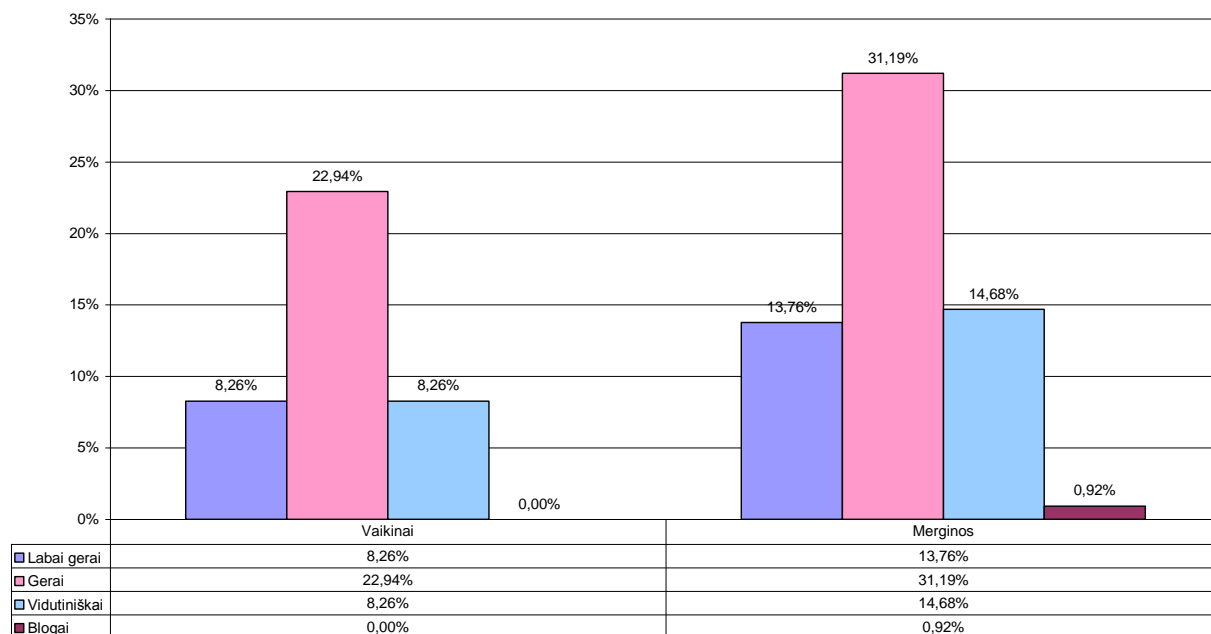
64 pav. Respondentų atsakymų dėl periodinių leidinių bibliotekoje pasiskirstymas procentais

22. Į klausimą: *Kaip vertinate Jūsų atliekamos praktikos vietos Tauragės PRC kokybę?*

54 lentelė

Respondentų atsakymų dėl atliekamos praktikos vietos Tauragės PRC kokybės pasiskirstymas

Lytis	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Bendroji suma
Vaikinai	9	25	9		43
Merginos	15	34	16	1	66
Bendroji suma	24	59	25	1	109

65 pav. Respondentų atsakymų dėl atliekamos praktikos vietos Tauragės PRC kokybės pasiskirstymas procentais

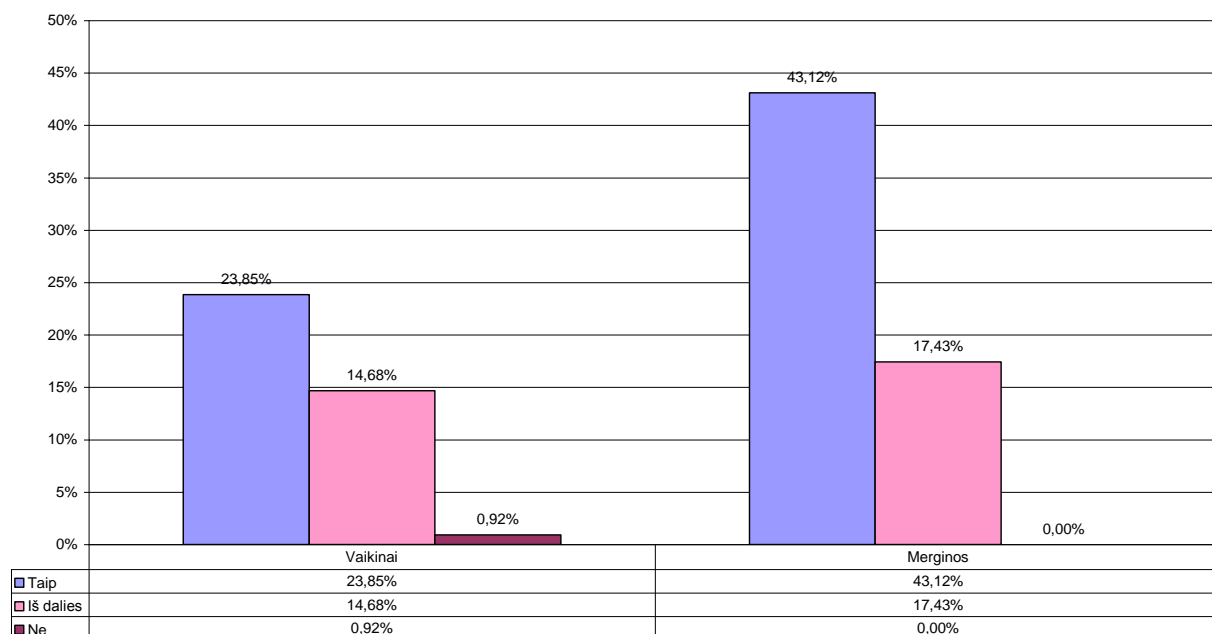
23 Į klausimą: *Ar Tauragės PRC praktinio mokymo metu įgijote konkrečių profesinių įgūdžių?*

55 lentelė

Respondentų atsakymų dėl profesinių įgūdžių įgijimo praktikos metu Tauragės PRC pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Bendroji suma
Vaikinai	26	16	1	43
Merginos	47	19	0	66
Bendroji suma	73	35	1	109

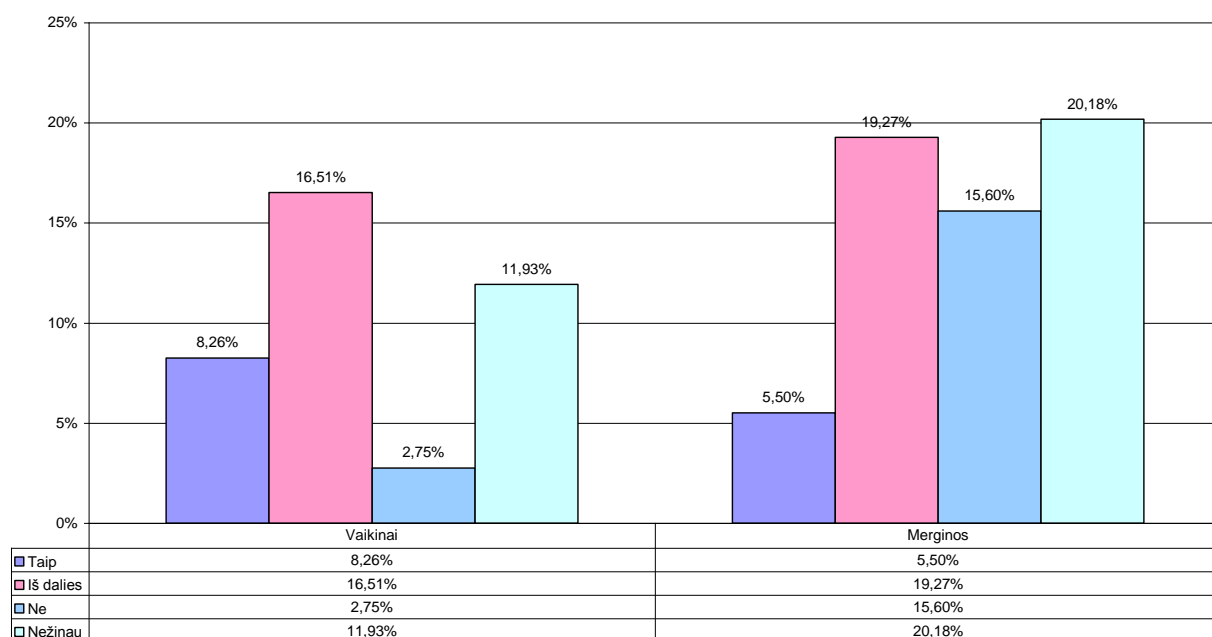
66 pav. Respondentų atsakymų dėl profesinių įgūdžių įgijimo praktikos metu Tauragės PRC pasiskirstymas procentais

24. Į klausimą: *Ar gamybinio praktinio mokymo metu (pas darbdavius) įgijote daugiau profesinių įgūdžių nei Tauragės PRC?*

56 lentelė

Respondentų atsakymų dėl profesinių įgūdžių įgijimo gamybinės praktikos metu, lyginant su įgūdžių įgijimu Tauragės PRC pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikiniai	9	18	3	13	43
Merginos	6	21	17	22	66
Bendroji suma	15	39	20	35	109

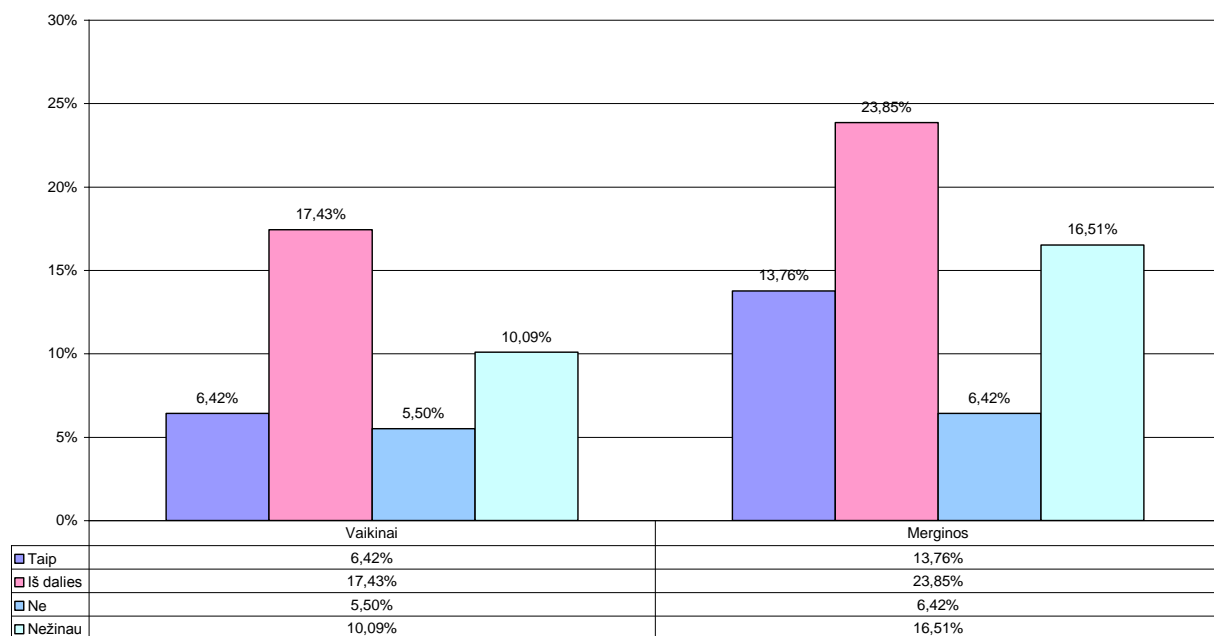
67 pav. Respondentų atsakymų dėl profesinių įgūdžių įgijimo gamybinės praktikos metu, lyginant su įgūdžių įgijimu Tauragės PRC pasiskirstymas procentais

25 Į klausimą: *Ar baigę Tauragės PRC jaučiatės pasirengę darbui pagal profesiją?*

57 lentelė

Respondentų atsakymų dėl pasirengimo darbui pagal profesiją, baigus Tauragės PRC, pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	7	19	6	11	43
Merginos	15	26	7	18	66
Bendroji suma	22	45	13	29	109

68 pav. Respondentų atsakymų dėl pasirengimo darbui pagal profesiją, baigus Tauragės PRC, pasiskirstymas procentais

26. Į atvirą klausimą: *Jūsų pasiūlymai praktinio mokymo Centre organizavimo tobulinimui.*

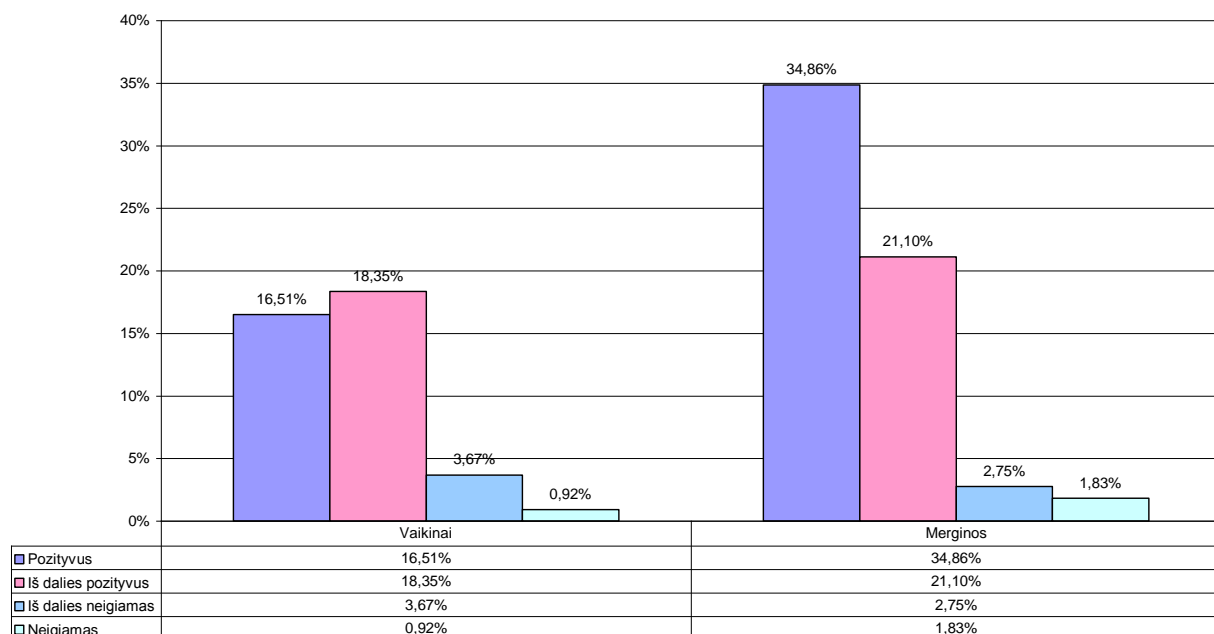
Mokiniai siūlo daugiau valandų skirti praktiniams mokymui, motyvuodami tuo, kad praktinių užsiėmimų metu išmokstama daugiau nei teorinių pamokų metu.

27. Į klausimą: *Koks Jūsų požiūris į baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų organizavimą?*

58 lentelė

Respondentų atsakymų dėl baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų organizavimo pasiskirstymas

Lytis	Pozityvus	Iš dalies pozityvus	Iš dalies neigiamas	Neigiamas	Bendroji suma
Vaikinai	18	20	4	1	43
Merginos	38	23	3	2	66
Bendroji suma	56	43	7	3	109

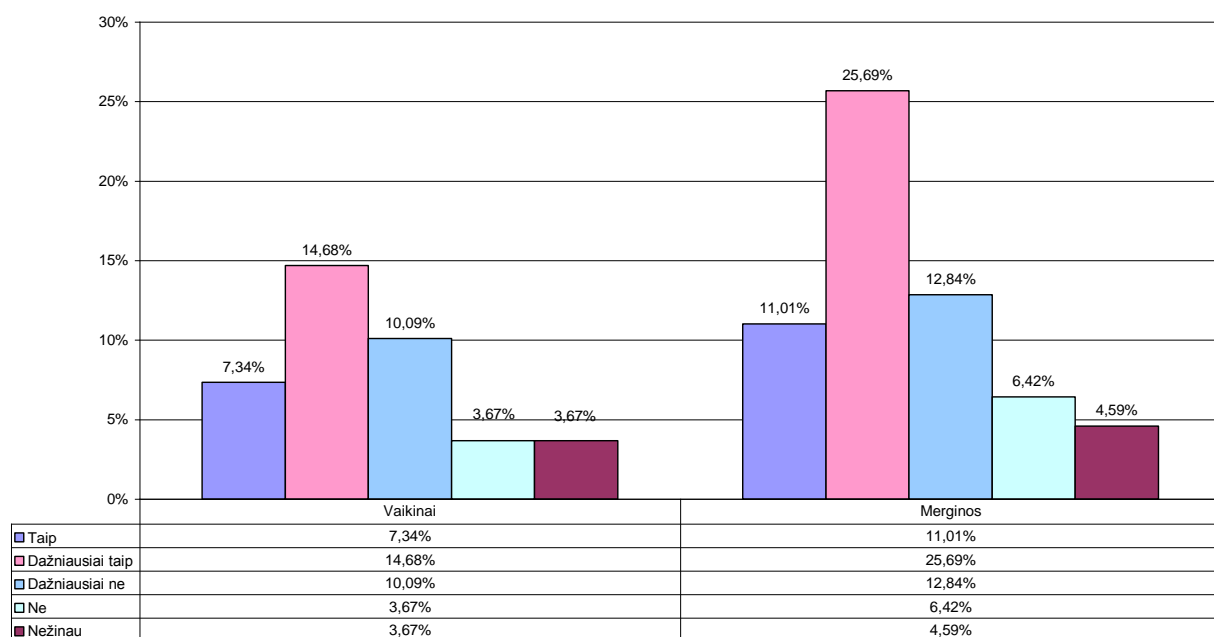
69 pav. Respondentų atsakymų dėl baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų organizavimo pasiskirstymas procentais

28.1. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie pačių mokinių mokymąsi? Mokiniai atsiskaitymo metu nusirašinėja.*

59 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokinių nusirašinėjimo pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	8	16	11	4	4	43
Merginos	12	28	14	7	5	66
Bendroji suma	20	44	25	11	9	109

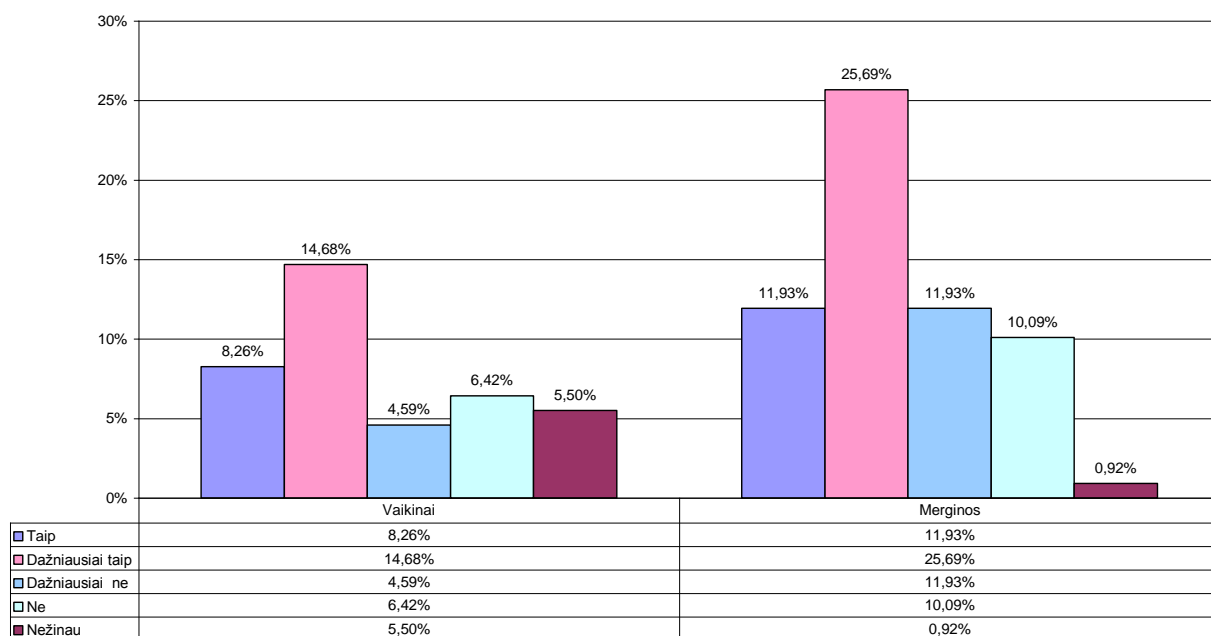
70 pav. Respondentų atsakymų dėl mokinių nusirašinėjimo pamokų metu pasiskirstymas procentais

28.2. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie pačių mokinių mokymąsi? Mokiniai yra tingūs ir juos reikia versti dirbti, kontroliuoti.*

60 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokinių tingumo, poreikio versti dirbti, kontroliuoti pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	9	16	5	7	6	43
Merginos	13	28	13	11	1	66
Bendroji suma	22	44	18	18	7	109

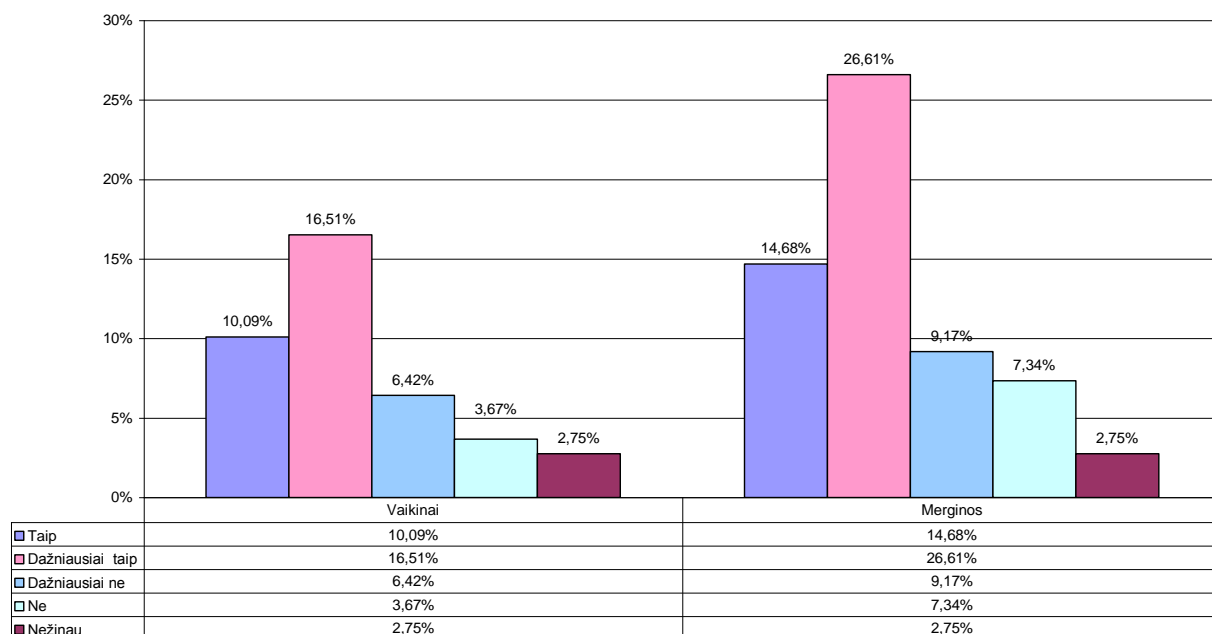
71 pav. Respondentų atsakymų dėl mokinių tingumo, poreikio versti dirbti, kontroliuoti pasiskirstymas procentais

28.3 Į klausimą: *Ką Jūs manote apie pačių mokinių mokymąsi? Mokiniai palankiai žiūri į mokslus, bet dideliu suinteresuotumu nepasižymi.*

61 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokinių palankaus požiūrio ir suinteresuotumo mokytis pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	11	18	7	4	3	43
Merginos	16	29	10	8	3	66
Bendroji suma	27	47	17	12	6	109

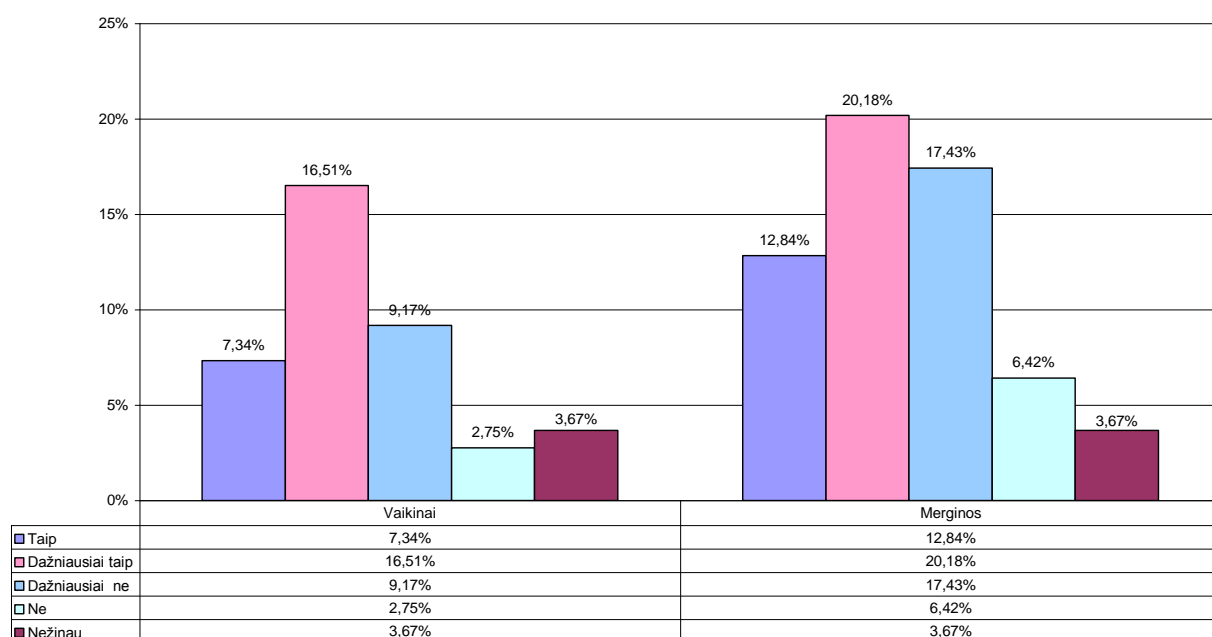
72 pav. Respondentų atsakymų dėl mokinių palankaus požiūrio ir suinteresuotumo mokytis pasiskirstymas procentais

28.4. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie pačių mokinių mokymąsi? Mokiniai yra darbštūs, tik jiems reikia sudaryti tinkamas sąlygas mokymuisi.*

62 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokiniams tinkamų sąlygų mokytis sudarymo pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	8	18	10	3	4	43
Merginos	14	22	19	7	4	66
Bendroji suma	22	40	29	10	8	109

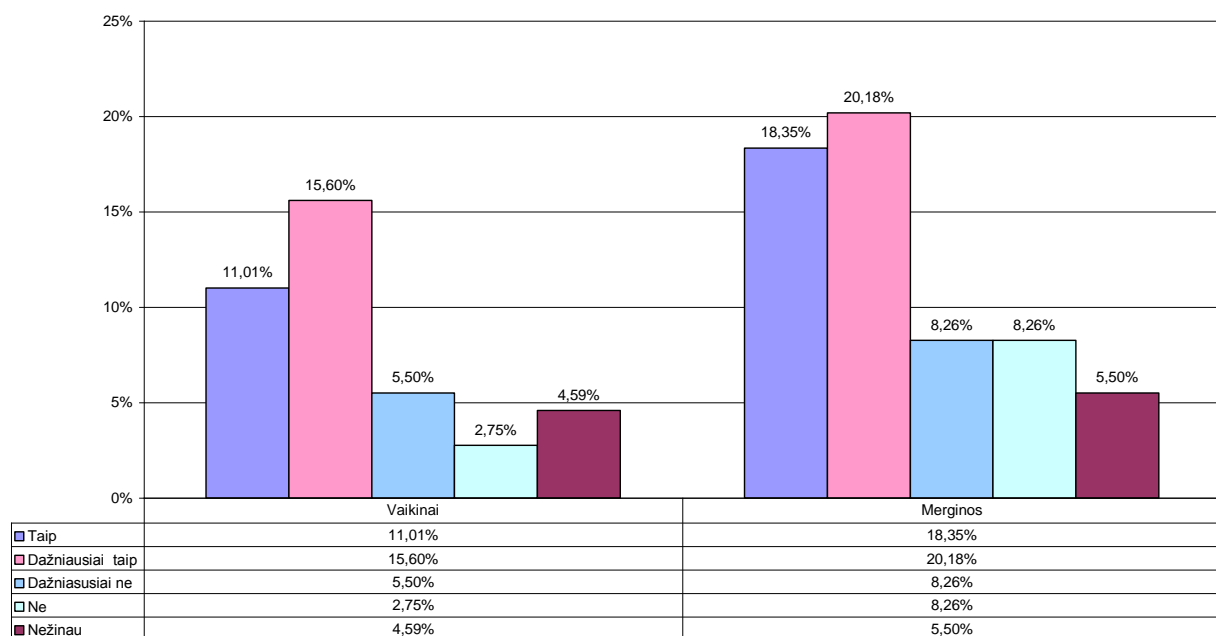
73 pav. Respondentų atsakymų dėl mokiniams tinkamų sąlygų mokytis sudarymo pasiskirstymas procentais

28.5. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie pačių mokinių mokymąsi? Mokiniai dažnai be pateisinamos priežasties nelanko pamokų.*

63 lentelė

Respondentų atsakymų dėl pamokų be pateisinamos priežasties praleidinėjimo pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	12	17	6	3	5	43
Merginos	20	22	9	9	6	66
Bendroji suma	32	39	15	12	11	109

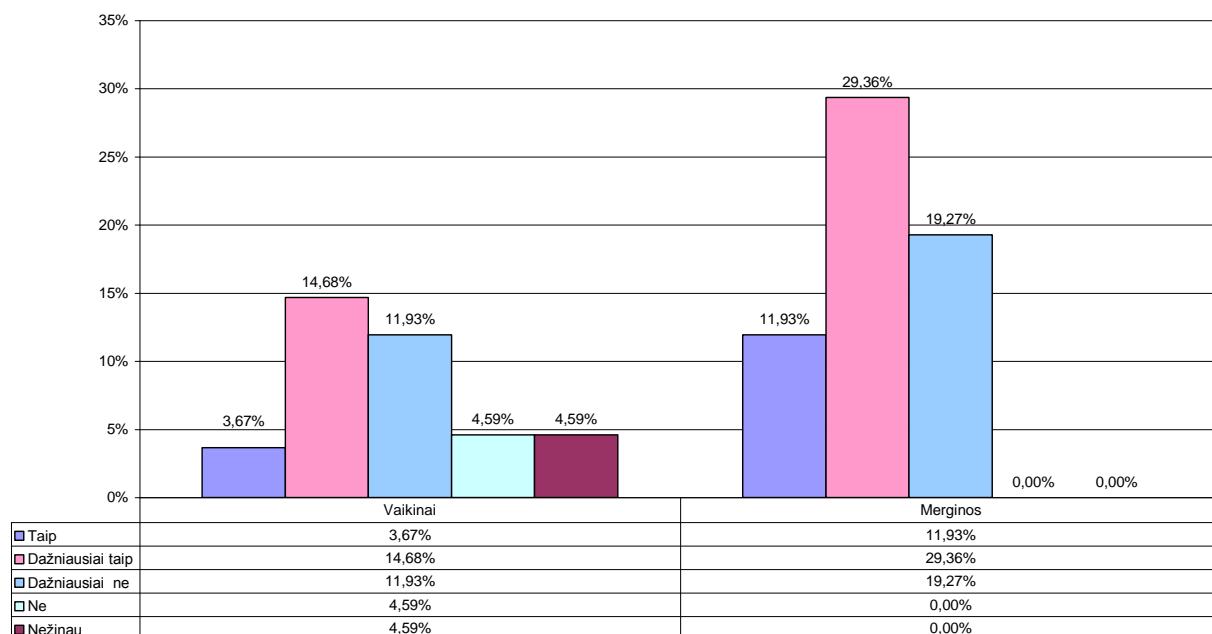
74 pav. Respondentų atsakymų dėl pamokų be pateisinamos priežasties praleidinėjimo pasiskirstymas procentais

28.6. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie pačių mokinių mokymąsi? Mokiniai dažnai aktyvūs pamokų metu.*

64 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokinių aktyvumo pamokų metu pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	4	16	13	5	5	43
Merginos	13	32	21			66
Bendroji suma	17	48	34	5	5	109

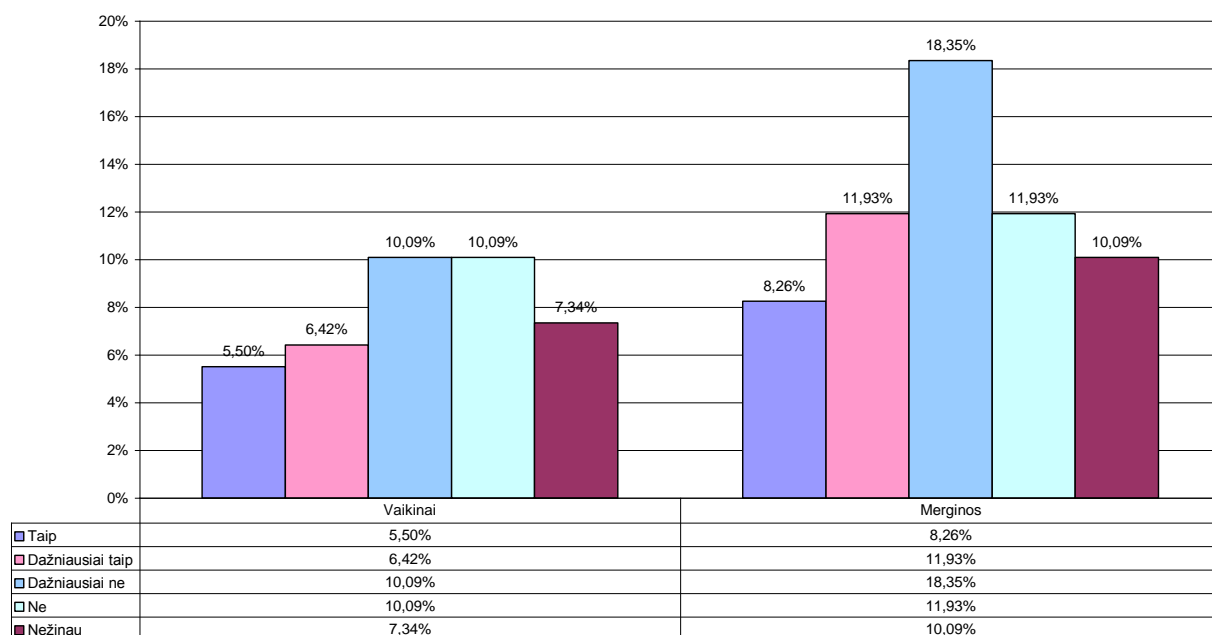
75 pav. Respondentų atsakymų dėl mokinių aktyvumo pamokų metu pasiskirstymas procentais

28.7. Į klausimą: *Ką Jūs manote apie pačių mokinių mokymąsi? Mokiniai aktyvūs popamokinėje veikloje.*

65 lentelė

Respondentų atsakymų dėl mokinių aktyvumo popamokinėje veikloje pasiskirstymas

Lytis	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	6	7	11	11	8	43
Merginos	9	13	20	13	11	66
Bendroji suma	15	20	31	24	19	109

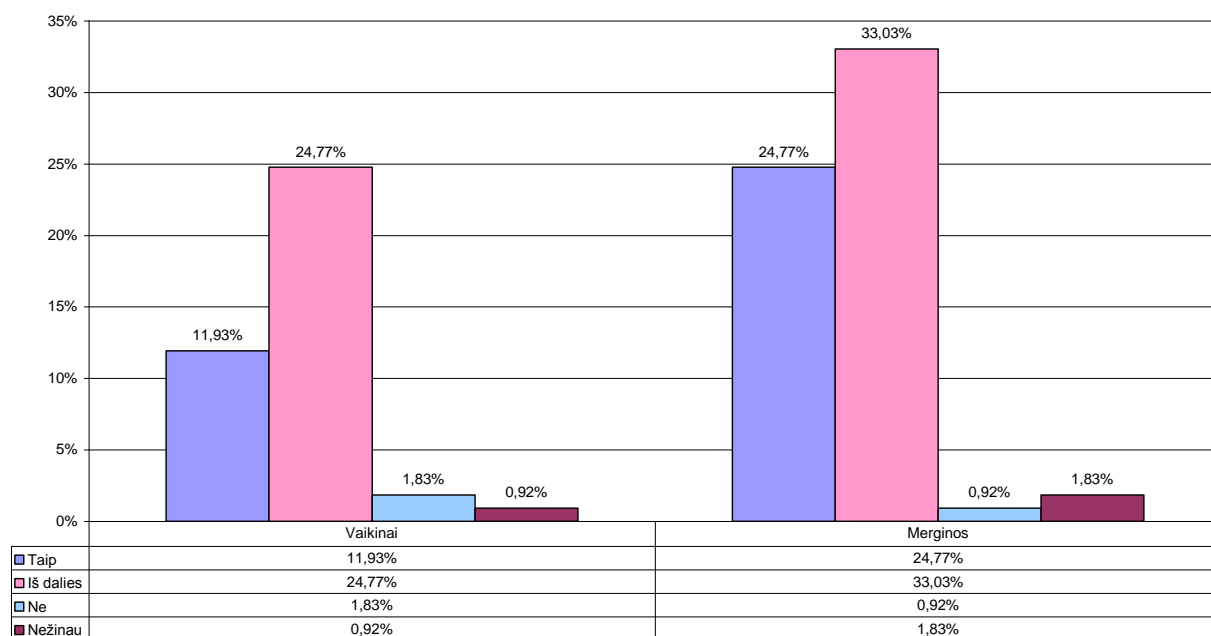
76 pav. Respondentų atsakymų dėl mokinių aktyvumo popamokinėje veikloje pasiskirstymas procentais

29 Į klausimą: *Ar Tauragės profesinio rengimo centras pateisino Jūsų lūkesčius?*

66 lentelė

Respondentų atsakymų dėl lūkesčių pateisinimo, baigus Tauragės PRC pasiskirstymas

Lytis	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau	Bendroji suma
Vaikinai	13	27	2	1	43
Merginos	27	36	1	2	66
Bendroji suma	40	63	3	3	109

77 pav. Respondentų atsakymų dėl lūkesčių pateisinimo, baigus Tauragės PRC, pasiskirstymas procentais

30. Į atvirą klausimą: *Kaip siūlytumėte gerinti mokymo kokybę Tauragės profesinio rengimo centre?*

Absolventų nuomone reikėtų siūlyti naujų, įdomesnių specialybių, kai kuriems mokytojams išsamiau ir aiškiau aiškinti mokomąjį dalyką, atnaujinti kai kurių dalykų mokomąją medžiagą, skatinti profesijos mokytojus už gerai dėstomą dalyką, kai kuriuos mokytojus reikėtų pakeisti, daugiau sudaryti praktinių užduočių, nes taip geriau įsisavinamas dalykas, rengti įvairesnių konkursų, kad mokiniai galėtų labiau atsiskleisti profesijos srityje.

31- 32 Į klausimą: *Kokios lyties ir iš kokios gyvenamosios vietovės respondantai dalyvavo apklausoje?*

67 lentelė

Respondentų atsakymų dėl dalyvavusių apklausoje respondentų lyties bei gyvenamosios vietos pasiskirstymas

Lytis	Miestas	Kaimo vietovė	Bendroji suma
Vaikinai	25	18	43
Merginos	33	33	66
Bendroji suma	58	51	109

78 pav. Respondentų atsakymų dėl dalyvavusių apklausoje respondentų lyties bei gyvenamosios vietos pasiskirstymas procentais

Suvedus anketų duomenis ir juos išanalizavus galima daryti išvadas, vertinant Tauragės profesinio rengimo centro teikiamų paslaugų kokybės rodiklius.

Teigiamai absolventų vertinamos sritys: Mokiniai teigiamai vertina bendruomenės pagalbą įstojus, prisitaikyti prie mokykloje keliamų reikalavimų, administracijos darbuotojų konsultavimą mokymo klausimais, mokytojų konsultavimą mokymo programos klausimais, savalaiką įstaigos informacijos pateikimą mokiniams apie mokymo reikalavimų pasikeitimus.

Absolventų duomenimis, išklausus mokymo programas, pagilėdavo jų žinios, suvokimas, įgūdžiai. Jų teigimu įgytos žinios bei įgūdžiai pakankami tęsti studijas arba pradėti darbą. Mokymosi metu Centre buvo įvertinamos jų asmeninės savybės - atsakingumas, pareigingumas.

Absolventų teigimu profesijos mokytojai supažindindavo juos su mokomo dalyko: paskirtimi, tikslais, uždaviniais, pagrindinėmis temomis, vertinimo sistema, pagrindine literatūra /mokomąja medžiaga ir inventoriumi.

Savarankiško darbo užduotį, kuri buvo naudingiausia mokymosi metu, įvardija - praktinį darbą Tauragės PRC.

Vertindami mokytojų pasiruošimą pamokoms absolventų duomenimis, daugelis profesijos mokytojų pamokų metu pateikia spausdintą mokomąją medžiaga / konspektą, dažnai naudoja vaizdines priemones, informacines technologijas, supažindina mokinius su naujovėmis jų profesijos srityje, teorinę medžiagą sieja su praktiniais pavyzdžiais, pateikia naudingas užduotis mokymo medžiagai įsisavinti, skatina mokinius savarankiškam darbui.

Teigiamai absolventai vertina pedagogų mokomojo dalyko žinias, literatūros/mokomosios medžiagos šiuolaikiškumą, aktualumą, mokomo dalyko turinio atitikimą. Mokymosi metu naudojamos įvairių autoriaus šaltiniais tame tarpe ir užsienio autorių.

Absolventų nuomone konfliktines situacijas mokytojai „užglaisto“.

Absolventų vertinimu kabinetai patogūs bei pritaikyti mokymuisi, praktinių užsiėmimų patalpos atitinka darbo saugos reikalavimus, praktiniuose užsiėmimuose naudoti įrengimai bei įranga tinkami mokymuisi, sudarytos geros sąlygos naudotis kompiuteriais. Jų požiūris į baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų organizavimą pozityvus.

Neigiamai absolventai vertina šias sritis:

Absolventų nuomone bibliotekoje trūksta knygų ir periodinių leidinių, pritaikytų visiems mokomiesiems dalykams. Mokytojai pamokų metu medžiagą diktuoja / perskaito, nepateikia mokymo medžiagą elektronine forma, neskatina mokinius naudotis literatūra užsienio kalba. Įvardija asmenines mokytojų savybes bei kompetencijas, kurių daugeliui trūksta, tai: užsienio kalbų žinių, gebėjimo dirbti informacinėmis technologijomis, nuolat atnaujinamų, atitinkančių darbo rinkos poreikius žinių, gebėjimo bendrauti su auditorija, kūrybingumo, lankstumo.

Vertindami pačių mokinių mokymąsi neigiamai absolventai vertina šias sritis: mokiniai atsiskaitymo metu nusirašinėja, yra tingūs ir juos reikia versti dirbti, kontroliuoti, mokiniai palankiai žiūri į mokslus, bet dideliu suinteresuotumu nepasižymi, dažnai be pateisinamos priežasties nelanko pamokų, nėra aktyvūs popamokinėje veikloje.

Pakankamai tolygiai pasiskirstė požiūris į gamybinio praktinio mokymo metu (pas darbdavius) įgytus profesinius įgūdžius. Vieniems tai buvo naudinga, kitiems – ne.

Absolventai pateikė šiuos pasiūlymus: Centrai reikėtų įsigyti naujų automobilių vairuotojų mokymams, geresnio apšvietimo koridoriuose, žiemos metu labiau šildyti patalpas, atsakingesnio valytojų darbo, kokybiškesnio maisto Centro valgykloje, daugiau kompiuterių bibliotekoje. Buvo pastebėta, kad mokykloje trūksta WC.

Absolventų nuomone reikėtų siūlyti naujų, įdomesnių specialybių, kai kuriems mokytojams išsamiau ir aiškiau aiškinti mokomąjį dalyką, atnaujinti kai kurių dalykų mokomąją medžiagą, kai kuriuos mokytojus reikėtų pakeisti, daugiau valandų skirti praktiniams mokymui, rengti įvairesnių konkursų, kad mokiniai galėtų labiau atsiskleisti profesijos srityje.

Tik 22 absolventai, baigiantys Tauragės PRC, jaučiasi pasirengę darbui pagal profesiją, 45 absolventai – iš dalies, 13 - ne, 29 - nežino. Šie rodikliai rodo, kad mokiniai nepasitiki savo profesinėmis žiniomis bei įgūdžiais.

Į klausimą: Ar Tauragės profesinio rengimo centras pateisino Jūsų lūkesčius? 40 absolventų atsakė – taip, 63 - iš dalies, 3 -ne bei 3 nežino.

**Profesinio mokymo paslaugų kokybės valdymas Lietuvoje ir
Tauragės profesinio rengimo centre
Ekspertinis vertinimas**

Ekspertų tyrimui atlikti pasitelktas kokybinis tyrimas – struktūruoto interviu metodas, pagal iš anksto numatytą planą, pateikiant suformuluotus klausimus. Interviu metu apie Tauragės profesinio rengimo centro kokybės vadybą bei Švietimo ministerijos reformos įtaką profesinio mokymo paslaugoms buvo apklausti šeši 2010 m. baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų pirmininkai, kaip ekspertai ir Tauragės profesinio rengimo centro Projektų vadovė. Interviu buvo vykdomas 2011 m. kovo bei balandžio mėnesiais. Respondentams buvo pateikta 8 klausimai. Iš jų 5 atspindintys profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos svarbą Lietuvoje, bei 3 klausimai, atspindintys Tauragės profesinio rengimo centro profesinio mokymo paslaugų kokybę švietimo reformos kontekste. Interviu klausimynas ekspertams pateiktas 6 priede.

1. Lietuvos laisvosios rinkos instituto ekspertai (atlikus tyrimą) teigia, kad geriausia šiuo metu profesinio mokymo vieta – įmonė, o profesinio rengimo centrai – Valstybės biudžeto pinigų švaistymas, nes jų parengti absolventai neatitinka darbo rinkos reikalavimų.

Kokią nuomonę išsakytumėte Jūs, kaip darbdavys bei ekspertas, dalyvaujantis Tauragės profesinio rengimo centre baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų metu bei įdarbinantys absolventus?

Į šį klausimą ekspertai (darbdaviai) atsakė jog turi savo nuomonę ir paneigė šią nuostatą, teigdami, kad, Tauragės, ir ne tik Tauragės profesinio mokymo įstaigas, baigusią mokinių žinios ir įgūdžiai pakankami pradėti darbą pagal įgytą kvalifikaciją, ir atitinka įmonių poreikius ir rinkos situaciją. Tačiau kiekvienos įmonės įdarbinančios absolventus darbo specifika, vidaus darbo tvarkos taisyklės, bendruomenės požiūris, skiriasi. Šioje srityje profesinio rengimo centrai negali suteikti absolventui tokių žinių, todėl pačios įmonės, turi būti suinteresuotos padėti naujai atėjusiam darbuotojui įsilieti į įmonės veiklą bei bendruomenę ir kartu siekti užsibrėžtų tikslų.

Interviu dalyvavę darbdaviai (ekspertai) turi įdarbinę ne vieną absolventą iš Tauragės PRC bei kitų profesinio rengimo centrų. Jų teigimu jie ne tik puikiai dirba, bet atsineša su savimi įvairių pasiūlymų, naujovių, yra išradingi, kūrybingi.

2. Kaip vertinate Švietimo ir mokslo ministerijos politiką, reorganizuojant profesinio rengimo centrus, mažesnius apjungiant su didesniais ar visai juos panaikinant?

Ekspertų teigimu pokyčių reikia, nes daugumos mažų profesinių mokyklų turimos materialinės bazės, praktinio mokymo priemonės yra moraliai pasenusios, trūksta aukštos kvalifikacijos mokytojų. Jose mokosi mažai mokinių. Tokie profesinio mokymo centrai negali ir neturi galimybių parengti kvalifikuoto, darbo rinkos poreikių reikalavimus atitinkančio darbuotojo, o ką jau kalbėti apie mokymo kokybę. Prisimenant pirmąjį klausimą galima teigti, kad tokie „merdėjantys“ profesinio rengimo centrai atsiliepia kitų profesinio rengimo centrų įvaizdžiu.

Tauragės apskrityje yra geras pavyzdys, kuomet Pajūrio žemės ūkio mokykla 2009 m. liepos 1 d. buvo prijungta prie Tauragės profesinio rengimo centro (dabar Pajūrio skyrius) ir šiuo metu matomi akivaizdūs rezultatai. Pertvarkoma visa materialinė bazė, mokinių pritraukimui sukurtos naujos specialybės, peržiūrėtos pedagogų kompetencijos ir kt. Naujovių nereikia bijoti, daugeliu atveju jos pasitvirtina.

3. *Kaip vertinate ES siūlomas įvairias programas bei projektus profesinio rengimo kokybei užtikrinti bei tobulinti?*

Ekspertų nuomone tai puikus būdas Lietuvos profesinio rengimo centrų mokiniams bei jų pedagogams tobulėti. Šie projektai vykdomi panaudojant ES lėšas. Projektai skatinamas ES šalių bendradarbiavimas, gerosios patirties sklaida, tobulinant profesinį mokymą, diegiant naujoves, kas užtikrina profesinio rengimo kokybę.

Mokiniai susipažįsta su kitų šalių gamta bei kultūra, tam tikra profesine veikla, darbo patirtimi, patiria daug išpūdžių, turi galimybę savo kvalifikacines žinias perteikti kitos šalies mokiniams, lavėja anglų bei kitų kalbų žinios.

Mokytojai stažuočių metu susipažįsta su kitų ES šalių švietimo sistemomis profesinio rengimo srityje, susitinka su savo kolegomis iš įvairių šalių, kur gali aptarti juos dominančius klausimus, pasidalinti patirtimi, užmegzti glaudesnius ryšius tarp regionų, mokyklų, lavinti užsienio kalbas, visą šią patirtį vėliau įgyvendinant savo mokyklose.

Tauragės profesinio rengimo centro projektų vadovė nurodė ES projektus, kuriuose dalyvauja bei dalyvavo Tauragės profesinio rengimo centro mokiniai ir pedagogai. Tai:

Leonardo da Vinci mobilumo projektas „*Padavėjo profesinių kompetencijų tobulinimas Europietiškam svetingumui*“ Nr. LLP-LdV-IVT-2010-LT-0365. Projekto koordinatorius - Klaipėdos turizmo mokykla. Tauragės profesinio rengimo centras – projekto partneris. Satžuotė: Čekijoje, Portugalijoje, Turkijoje, Maltoje ir Vengrijoje. Projekto dalyviai - 10 Padavėjo – barmeno specialybės mokinių. Vizito trukmė: 2011-03-13 iki 2011-04-01.

„Mokymosi visą gyvenimą“ programos Comenius daugiašalės partnerystės projektas „*Ugdymo veiklos kokybiniai pokyčiai profesinėje sistemoje ir ugdyme per tarptautinį bendradarbiavimą*“ Nr. LLP-COM-DP-2007-LT-00192. Projektas įgyvendintas 2006 – 2009 m.

Leonardo da Vinci programos mainų projektas „*Bendrijų gebėjimų tobulinimas praktinio mokymo metu*“ Nr. LLP-LdV-IVT-2008-LT-0144. Projektas įgyvendintas 2008 – 2009 m. Stažuotės šalys: Estija Vokietija, Latvija. Projekto dalyviai - 12 Padavėjo – virėjo specialybės mokinių.

Leonardo da Vinci programos mainų projektas „*IT integravimas į mokymo procesą, dirbant su specialiųjų poreikių mokiniais*“ Nr. LLP-LdV-VETPRO-2008-LT-0159. Projektas įgyvendintas 2008 – 2009 m. Vizito šalys: Ispanija, Malta, Turkija. Projekto dalyviai - 10 profesijos mokytojų. Vizito trukmė: 2008-05-01 - 2008-05-08.

Kaip partneriai 2008 m. Tauragės PRC dalyvavo šiuose projektuose: VŠĮ Kelmės Profesinio rengimo centro Leonardo da Vinci mobilumo projekte mokiniams „Karjeros galimybių planavimas sėkminga verslo plėtojimui“

Šilutės turizmo ir paslaugų verslo mokyklos Leonardo da Vinci mobilumo projekte mokiniams „*Statybos Europoje*“. Projekto dalyviai – 2 Statybininkų specialybės mokiniai. Vizito šalis – Vokietija. Stažuotės trukmė 2009-04-05 - 2009-04-18.

Šilutės turizmo ir paslaugų verslo mokyklos Leonardo da Vinci mobilumo projekte *statybininkų profesinio mokymo specialistams „Vokiškas namas“*. Projekto dalyviai - trys profesijos mokytojai. Vizito šalis : Vokietija. Vizito trukmė : 2009-04-12 - 2009-04-18.

Projektas „*Statybos pakraipos specialybių – staliaus, santechniko, statybos restauratoriaus, statybos dizaino, statybos inžinerijos – programų bei metodinės medžiagos rengimo ir ugdymo proceso tobulinimo naujovės ES šalyse*“ LLP-LVD-VETPRO-2007-LT-0066. Projektas įgyvendintas 2007-07-01 – 2008-06-30.

Visų šių projektų tikslas – užtikrinti profesinio mokymo kokybę, kad profesinio rengimo centrų absolventai sėkmingai integruotųsi ne tik Lietuvos, bet ir visos ES erdvės darbo rinkoje, o profesijos mokytojai nuolat keltų kvalifikaciją.

4. *Kaip vertinate Švietimo ir mokslo ministerijos diegiamą profesinio mokymo programų standartizavimą?*

Ekspertų nuomone mokymo programos turi būti standartizuotos. Tai išspręs profesinio rengimo ir darbo rinkos poreikio neatitikimo problemą. Kai kurių profesinio rengimo centrų esamų darbuotojų ir rengiamos darbo jėgos kvalifikacija neatitinka darbo rinkos poreikių. Tai įtakoja nuolat kintantys ekonominiai, socialiniai ir technologiniai pokyčiai. Mokymo įstaigos privalo nuolat atnaujinti mokymo turinį (mokymo programas), diegiant modernius mokymo metodus, kurie aprašomi Standartuose. Taip pat Standartai padeda efektyviai vykdyti kvalifikacinius egzaminus. Standartai suteikia profesinio rengimo sistemai skaidrumo, palengvina tarptautinį kvalifikacijų pripažinimą. Profesinio mokymo įstaigą priartina prie veiklos pasaulio poreikių.

5. *Ką manote apie profesinio mokymo įstaigose veikiančią savianalizės sistemą? Koks Jūsų požiūris į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kvietimą įdiegti profesinio mokymo įstaigose Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmą?*

Ekspertų manymu profesinio mokymo įstaigose veikianči savianalizės sistema tikriausiai nėra pati geriausia priemonė kokybei užtikrinti. Jų teigimu savianalizės duomenys mažai tikėtina, kad yra objektyvūs. Tokiu atveju negaunamas realus situacijos įvertinimas, kuris reikalingas esminiems kokybiniams mokyklos veiklos pokyčiams planuoti ir įgyvendinti. Jų teigimu tam turėtų būti paskirti atsakingi asmenys ar tai atskiras padalinys, kurie dirbtų kokybės užtikrinimo srityje t.y. tirtų, analizuotų ir pateiktų įstaigos bendruomenei realią situaciją.

Tauragės profesinio rengimo centro projektų vadovės teigimu 2010 m. rugsėjo 20 d. SR-28-01-287 Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija skelbė išankstinį kvietimą teikti valstybės projekto aprašymus pagal Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programos veiklų grupę „*Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmų diegimas profesinio mokymo įstaigose*“.

Tauragės profesinio rengimo centras dalyvauja išankstiniame kvietime ir pateikė projekto aprašymus. Sudaryta projekto valdymo grupė. Kiekvienas valdymo grupės narys projekte atliks atitinkamas funkcijas: centro direktorius – atsakingas už viso projekto priežiūrą ir sklandų jo įgyvendinimą; projektų vadovė – už projekto koordinavimą; vyr. finansininkė – už projekto biudžetą.

Projekto partneris - Smalininkų technologijų ir verslo mokykla. Šio partnerio pasirinkimas yra privalomas pagal Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos išankstinį kvietimą teikti valstybės projektų aprašymus pagal praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programos veiklų grupę „*Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmų diegimas profesinio mokymo įstaigose*“ 2010-09-20 Nr. SR-28-01-287, kuriame nurodyta kad projektas apima visas apskrities profesinio mokymo mokyklas. Toks projekto partnerių pasirinkimas sudarys sąlygas kurti apskrities profesinėse mokyklose vieningą kokybės užtikrinimo mechanizmą, vykdant socialinių partnerių apklausas gauti platesnius, išsamesnius apklausų rezultatus, tiksliau juos įvertinti, skatins konkurencingą bendradarbiavimą tarpusavyje bei mažinant projekto administravimo išlaidas.

Projekto tikslas – profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas Tauragės apskrities profesinėse mokyklose.

Tauragės apskrities profesinio mokymo institucijos siekia absolventų įgytos profesinės kvalifikacijos veiksmingumo. Norint užtikrinti sėkmingą absolventų įsidarbinimą, reikia taip organizuoti ugdymo procesą, kad šis motyvuotų mokinius, o jų įgytos profesinės kompetencijos atitiktų kintančius darbo rinkos ir visuomenės poreikius. Tam reikalinga tinkamai aprūpinta, nuolat atnaujinama mokymo bazė, aukštos kvalifikacijos motyvuoti profesijos mokytojai, visapusiškai optimizuota aplinka, lankstus ir prieinamas ugdymo turinys. Šiuos siekius įgyvendinti padės profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas. Tai pagrindinė priemonė profesinio mokymo kokybei tobulinti.

Įdiegta profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistema turi garantuoti nepertraukiamą kokybės užtikrinimo mechanizmo funkcionavimą. Įvykdžius projekte numatytas veiklas, mokyklose kokybės sistema veiks toliau – bus renkami duomenys, atliekama jų analizė, o per grįžtamąjį ryšį vyks tolesnis darbo gerinimas. Už tolesnę organizacijos kokybės vadybą bus atsakingi mokyklų direktoriai bei administracija, kurios atstovams bus pavestas atitinkamų funkcijų įgyvendinimas. Tolesnį sistemos veiksmingumą garantuos ne tik administracinės priemonės, bet mokyklos

bendruomenės teigiamas požiūris į pokyčius, kurie bus akivaizdūs įgyvendinus projektą: darbų pasidalinimas, valdymo optimizavimas, mažesnės administravimo sąnaudos, išaugęs mokyklos prestižas, darbdavių pasitikėjimas, mokyklos konkurencingumas ir pan. Be to, kokybės užtikrinimo sistemos tolesnį funkcionavimą lems išorinio kokybės audito įvedimas.

Projekto įgyvendinimo alternatyvų analizėje Tauragės PRC buvo svarstomos ir pagrįstos dvi alternatyvos galimybės: „nulinė“ alternatyva (alternatyva, kai projektas nėra įgyvendinamas) ir kita alternatyva (alternatyva, kai projektas yra įgyvendinamas).

„Nulinė“ alternatyva. Neįgyvendinus projekto situacija regiono profesinėse mokyklose, regiono darbo rinkoje iš esmės nesikeis t.y. tūks. kvalifikuotos darbo jėgos, liks neaiškios profesinio mokymo tobulinimo kryptys, nepakankamas mokymo prieinamumas, ugdymo turinio lankstumas, todėl ir toliau mažės mokinių motyvacija, noras mokytis regiono mokyklose, nenumaldomai kris profesinio mokymo prestižas ir gilės socialinės ir ekonominės regiono problemos.

Negavus finansavimo projektui vykdyti Tauragės regiono profesinės mokyklos neturės finansinių išteklių įdiegti VKU sistemą. Negalės prisidėti prie Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575 (Žin., 2005, Nr. 66-2370).

„Alternatyva su projektu“. Projekto veiklos bus įgyvendinamos pačiu ekonomiškiausiu, racionaliausiu būdu, t.y. prekės ir paslaugos įsigyjamos vykdant viešuosius pirkimus, mokymai vykdomi apskrities mokymo įstaigose, į stažuotes ES šalyse bus siunčiamas optimalus dalyvių skaičius.

Svarbiausia tai, kad Tauragės PRC padės prisidėti įgyvendinant Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategiją.

Įgyvendinus projektą Tauragės PRC būtų plėtojamas integralus kokybės vadybos modelis, vadovaujantis Visuotinės kokybės vadybos (TQM) bei ISO 9001:2001 KVS principais.

6. Kaip vertinate Tauragės profesinio rengimo centro turimus materialiuosius (pastatai, įrenginiai, įrengimai, kabinetai, praktikos atlikimo vietos, bendrabutis) bei žmogiškuosius išteklius (bendruomenė) kaip pagrindinius kriterijus profesinio rengimo kokybei užtikrinti?

Ekspertų nuomone tokių materialijų išteklių, kokius turi Tauragės profesinio rengimo centras kiti centrai gali tik pavydėti. Centro pastatai: mokykla, gamybiniai – ūkiniai pastatai, bendrabutis, valgykla, biblioteka - informacijos centras - gerai įrengti, modernūs, atitinka visus reikalavimus. Praktikos atlikimo vietos ir juose esantys įrengimai bei įrenginiai taip pat aukšto lygio.

Centro bendruomenės veikla taip pat apibūdinama tik gerais žodžiais. Dirba išsilavinę pedagogai, kurie nuolat kelia kvalifikaciją įvairiuose kvalifikacijų kėlimo kursuose, bendradarbiauja su darbdaviais. Bendruomenė nuolat dalyvauja ES projektuose, kuriuose kelti kvalifikaciją gali ne

tik Centro pedagogai, bet ir mokiniai. Aukšta darbo kultūra. Administracijos atstovai operatyviai reaguoja į iškilusius nesklandumus.

7. Kokią nuomonę išsakytumėte Jūs, kaip darbdavys bei ekspertas, dalyvaujantis Tauragės profesinio rengimo centre apie baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų pasiruošimą?

Baigiamiesiems kvalifikaciniams egzaminams pasiruošiama gerai, laikantis visų LR švietimo ir mokslo ministerijos baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų nustatytų reikalavimų. Mokiniai supažindinti su egzaminų tvarka bei reikalavimais. Komisijos narius skiria bei užduotis pateikia Klaipėdos pramonės ir amatų rūmai. Egzaminai vyksta dvi dienas: pirmąją – teorinė dalis, antrąją – praktinė dalis. Centro administracija kruopščiai sudaro mokinių sąrašus, kuriuose nurodomas laikas kada mokinys turi atvykti. Tad viskas vyksta sklandžiai.

8. Kaip vertinate Tauragės profesinio rengimo centro absolventų pasirengimą baigiamiesiems kvalifikaciniams egzaminams?

Baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų teorinės dalies įvertinimai visuomet prastesni nei praktinės dalies. Teorinę dalį sudaro testas iš 100 klausimų. Praktinės dalies metu mokiai atlieka kelias jam paskirtas užduotis. Ekspertų nuomone, teorinės dalies rezultatams gali turėti įtakos klausimų bei atsakymų sudarymas. Mokiniai neįsigilina į klausimo esmę arba nesupranta ko klausiama.

Kaip teigia ekspertai, įvertinus mokinių rezultatus, Centro materialinę bazę, mokytojų kvalifikaciją, galima teigti, kad profesinis rengimas Tauragės profesinio rengimo centre yra pakankamai aukšto lygio. Mokiniai paruošiami integruotis į darbo rinkos erdvę. Tačiau pastebimas mažėjantis mokinių suinteresuotumas siekti geresnių rezultatų.

IŠVADOS

Siekiant išsiaiškinti Lietuvoje vykdomos švietimo reformos profesinio mokymo paslaugų kokybės užtikrinimo srityje bei jų poveikį profesinio mokymo įstaigoms, magistro darbe išanalizavus šia tema mokslinę literatūrą, svarbiausius profesinio mokymo kokybę ir profesinio mokymo įstaigų veiklą reglamentuojančius teisinius aktus, atlikus Tauragės profesinio rengimo centro savianalizės ataskaitų analizę, absolventų anketinės apklausos tyrimą bei ekspertų nuomonės tyrimą, pateikiamos tokios išvados:

Teisės aktuose, moksliniuose straipsniuose bei literatūroje nėra prieta vieningos nuomonės kaip pavadinti procesą, kurio metu asmenybė, įgydama tam tikrą profesinę kvalifikaciją mokosi teorinių žinių, profesinių įgūdžių - „profesinis mokymas“, „profesinis rengimas“ ar „profesinis ugdymas“?

Lietuvoje profesinio mokymo politika formuojama nustačius valstybės prioritetus, atsižvelgiant į Vyriausybės politines nuostatas, ekonomikos išsivystymą, profesinio mokymo poreikio vertinimą. Pagrindinių profesinio mokymo politikos formavimo principų: lygių galimybių, kontekstualumo, veiksmingumo, tęstinumo įgyvendinimas reiškia tinkamą profesinio mokymo veiklos užtikrinimą nacionaliniu mastu.

Parengti ir įgyvendinami eilė profesinio mokymo kokybės užtikrinimą ir juos įgyvendinančių įstaigų reglamentuojantys teisės aktai. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo politika kuriama vadovaujantis Europos Sąjungos profesinio mokymo politika ir atitinka Lietuvos Vyriausybės prioritetinius tikslus.

Profesinio mokymo įstaiga, pasirinkdama kokybės vadybą strategine plėtros kryptimi, kokybės valdymą įgyvendina diegiant kokybės vadybos sistemą.

Profesinio mokymo įstaigos turi pasirinkti jiems tinkančią vadybinių priemonių sistemą, apimančią mokymo ir mokymosi kokybę nusakančių duomenų pateikimo, sisteminimo, apskaitos, panaudojimo ir įvertinimo planavimą, organizavimą, kontrolę, gerinimą bei tobulinimą.

Kokybės vadybos sistemos diegimas ir plėtra įgalina reglamentuoti profesinio mokymo įstaigose vykstančių procesų seką (pagalba atvykusiam mokiniui integruotis mokykloje, jo teorinis bei praktinis mokymas, popamokinė veikla, integracija į darbo rinką, baigus mokyklą ir kt.), pagerina paties proceso valdymą, jo rezultatyvumą, nustato bendruomenės atsakomybę, garantuoja, kad profesinio mokymo įstaigos teikiamos paslaugos atitinka standartus bei paslaugos vartotojų poreikius.

Planuojant tolimesnius veiksmus profesinio mokymo kokybei gerinti, būtinas kokybės užtikrinimas ir veiklos planavimas, esamų rezultatų vertinimas – kryptinga profesinio mokymo įstaigos kokybės politika ir aiškūs bei apibrėžti kokybės tikslai bei uždaviniai.

Kokybės užtikrinimas - integrali visų Lietuvos įstaigų, teikiančių profesinio mokymo paslaugas vidinės vadybos dalis. Tačiau kol kas profesinio mokymo sektoriaus įstaigose, nėra įvestas visas profesinio mokymo įstaigas apimantis Vidinės profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmų diegimas.

Atlikus Tauragės profesinio rengimo centro 2007-2010 m. savianalizės ataskaitų analizę, ekspertų interviu analizę, absolventų anketinės apklausos tyrimą galima daryti išvada, kad:

Iki šiol Tauragės profesinio rengimo centre, siekiant ugdymo kokybės, siekiant gerinti ryšius su socialiniais partneriais bei įgyvendinant strategines šalies švietimo nuostatas buvo sukurta ir nuo 2004 m. veikė savianalizės sistema. Darbo grupės pagal tam tikrą nusistatytą rodiklių sistemą analizavo atskiras mokyklos veiklos sritis: mokymo programas, ugdymo sąlygas, egzaminų rezultatus, apsirūpinimą ištekliais, jų naudojimo efektyvumą ir pan., ir teikė išvadas, kaip pagerinti situaciją. Iš darbdavių, baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų pirmininkų (ekspertų) ataskaitų apie egzaminų rezultatus, darbo biržos atstovų, dirbančių absolventų, besimokančių mokinių apklausų galima teigti, kad ne be trūkumų mokymo programos, mokymo bazė, pedagogų kvalifikacija ir pan.

Tačiau Centre naudojama savianalizės sistema šiuo metu jau nebetenkina – atliekama analizė dažnai paviršutiniška, neišsami, metodologiškai nemotyvuota, neapėmia visos mokyklos veiklos, neįtraukia į procesą visos bendruomenės. Dažnai savianalizės grupių veikla daugiau orientuota į bendrąjį lavinimą, profesijos teorinį mokymą. Šiuo atveju negaunamas objektyvus situacijos įvertinimas, kuris reikalingas esminiams kokybiniais mokyklos veiklos pokyčiams planuoti ir įgyvendinti.

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikoms Švietimo ministerijai bei kitoms institucijoms, priimančioms įvairius sprendimus dėl profesinio mokymo sistemos tobulinimo, restruktūrizavimo, kokybės užtikrinimo, baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų organizavimo ir kitais klausimais, vadovautis ne tik savo nuomone, bet ir atsižvelgti į profesinio mokymo paslaugas teikiančių įmonių nuomonę bei pasiūlymus.

Sprendimai turi būti priimami savalaikiškai, kad profesinio mokymo įstaigos, socialiniai partneriai bei profesinio mokymo paslaugų vartotojai būtų laiku informuoti apie galimus pasikeitimus ar reikalavimus.

Siekiant esminių pokyčių, Lietuvoje vykdomos švietimo reformos profesinio mokymo paslaugų kokybės užtikrinimo srityje, būtina profesinio rengimo centruose sukurti ir įdiegti vieningą Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmą, kuris padės užtikrinti nuolatinį profesinio mokymo kokybės gerinimą, derinant veiklos pasaulio, asmens ir visuomenės poreikius.

Atsižvelgdama į Tauragės profesinio rengimo centro savianalizės ataskaitų analizę, absolventų anketinės apklausos tyrimą bei ekspertų nuomonės tyrimą, rekomenduoju: atsisakyti objektyvios informacijos nesuteikiančios savianalizės sistemos ir įdiegti Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmą, kuris užtikrins nepertraukiamą kokybės tobulinimo funkcionavimą. Kad jis operatyviai bei objektyviai funkcionuotų reikėtų personalo, kuris dirbtų tik kokybės užtikrinimo Tauragės PRC klausimais.

Pagal tyrimais nustatytas tobulintinas sritis, būtina pašalinti jų priežastis: papildyti bibliotekos fondus literatūra bei periodiniais leidiniais. Mokytojams mokytis užsienio kalbų, naudotis informacinėmis technologijomis, pateikti mokiniams naujoves jų profesinėje srityje. Bendruomenei būtina suteikti galimybę dalyvauti seminaruose konfliktų sprendimo, bei bendravimo temomis.

Objektyviai įvertinti mokinių pasiūlymus: įsigyti naujų automobilių vairuotojų mokymams, geresnio apšvietimo koridoriuose, šiltesnių patalpų žiemą, atsakingesnio valytojų darbo, kokybiškesnio maisto Centro valgykloje, daugiau kompiuterių bibliotekoje, išspręsti WC trūkumo problemą.

Pagrindinis Tauragės profesinio rengimo centro uždavinys - kelti mokinių motyvaciją. Reikia ieškoti lėšų bei priemonių, mokinių pažangumo bei lankomumo užtikrinimui.

LITERATŪRA

1. Baltoji knyga. Profesinis rengimas (1999). Vilnius: LR švietimo ir mokslo ministerija.
2. Barczyk, C. C., (1999). Visuotinė kokybės vadyba. Vilnius: ISBN 9986-05-347-1.
3. Barczyk, C.C., (1998). Visuotinės kokybės vadyba. Vilnius: Technika.
4. Bendrasis pranešimas apie Europos Sąjungos veiklą. „Švietimas“, 2010. Europos Komisija. p. 26. [žiūrėta 2011-04-17]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/generalreport/pdf/rg2010_lt.pdf>.
5. Bonz, B., (1998). Profesinis rengimas ir kvalifikacija. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos. 1. p. 62-78.
6. Broom, L., Bonjean Ch. M., Broom D. H. (1992), Sociologija: esminiai tekstai ir pavyzdžiai, Kaunas: Littera.
7. Compter, W., (1998). Tarptautinės profesinio rengimo politikos tendencijos. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos Nr.1, p.90 – 103.
8. Crosby, P. B., (1984). Quality Without Tears. New York: McGraw-Hill. p. 205.
9. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas (2000). IV leid. Lietuvių kalbos institutas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
10. De Jager, H., Nieuwenhuis, F. (2005). Linkages between Total quality management and the outcomesbased approach in an education environment. Quality in Higher Education, 11 (3).
11. Deming, W. E., (1989). Out of the Crisis. Cambridge. p.505.
12. Dienys, V., Pusvaškis, R., (1998). Profesinio rengimo kaita Lietuvoje pirmajame švietimo reformos etape. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos, Nr. 1.
13. Dikavičius, V.; Stoškus, S. (2003). Visuotinės kokybės vadyba. Kaunas: Technologija.
14. EURYDIC, ES portalas. [žiūrėta 2011-03-18]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/pol/educ/index_lt.htm>.
15. Europos investicijų bankas, ES portalas. [žiūrėta 2011-03-25]. Prieiga per internetą: <http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/how/institutions/article_7162_lt.htm>
16. Europos mokymo fondas. ES portalas. [žiūrėta 2011-03-25]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/agencies/community_agencies/etf/index_lt.htm>.
17. Europos profesinio mokymo plėtros centras. ES portalas). [žiūrėta 2011-03-25]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/agencies/community_agencies/cedefop/index_lt.htm>.
18. Europos Sąjungos Taryba. ES portalas. [žiūrėta 2011-03-25]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/institutions/inst/council/index_lt.htm>.
19. Feigenbaum, A. V., (2004). Total Quality Control. New York: McGraw-Hill Professional. p. 857.
20. Gueorguiev T., (2006).Quality management in higher education. // Quality management in higher education.
21. Gueorguiev, T., (2006). Quality management in higher education. // Quality management in higher education. [žiūrėta 2010-01-12]. Prieiga per internetą: <<http://qedu.ru.acad.bg/qedu/bg/accpapers/gueorguiev.pdf>>.
22. Gurskienė, O., (2004). Pirminio profesinio rengimo politika Lietuvoje ir ES. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos Nr. 8. p. 38-51.
23. ISO standartai. [žiūrėta 2010-03-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.irs.lt/lt/ISO/standartai>>.
24. Youth on the Mov (2010). European Commission. Brussels. [žiūrėta 2011-04-17]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/education/yom/com_en.pdf>.
25. Jackūnas, Ž., Lietuvos švietimo plėtotė Europos edukacinių nuostatų kontekste // Lietuvos švietimo reformos gairės (1993). Vilnius.

26. Jotautienė, M., Tidikis, R. Profesinio rengimo sistemos kaita: kai kurių kontroversinių aspektų analizė. Socialiniai mokslai. 2001 Nr. 3(29). [žiūrėta 2010-12-14]. Prieiga per internetą: <[http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/archive/pdf/2001%203%20\(29\)/7%20Marija%20Jotautien%C4%97,%20Rimantas%20Tidikis.pdf](http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/archive/pdf/2001%203%20(29)/7%20Marija%20Jotautien%C4%97,%20Rimantas%20Tidikis.pdf)>.
27. Jovaiša, L., (1993). Pedagogikos terminai. Kaunas: Šviesa. p. 124.
28. Jucevičienė, P., (1999). Universitetinės studijos profesinio rengimo koncepcijos kontekste. Konferencijos medžiaga. Kauno technologijos universitetas.
29. Jungkunz, D., (1995). Berufsaus bildungserfolg in ausgewählten Husbildungen berufen der Handwerks. Theoretische Klarung und empirische analyse. Weinheim: deutscher Studine Verrtag.
30. Jurkauskas, A., (2003). Visuotinė kokybės vadyba. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
31. Kell, A. (1998). Profesinio rengimo politika visuomenės praktikos ir mokslinės teorijos sandūroje. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos Nr.1, p.104-117.
32. Kokybės vadybos sistemos, (2006). Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, p. 52.
33. Laužackas, R.(1997). Profesinio ugdymo reforma: didaktiniai bruožai. Kaunas: VDU 1-kl.
34. Laužackas, R., (1999). Sistemoteorinės profesinio rengimo kaitos dimensijos. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
35. Laužackas, R., (2002). Profesinio rengimo plėtra žinių visuomenės ir konkurentabilios ekonomikos amžiuje. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos, Nr. 5. p. 26-39.
36. Laužackas, R., (2005). Profesinio rengimo metodologija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
37. Laužackas, R., Danilevičius, E. ir Gurskienė, O., (2004). Profesinio rengimo reforma Lietuvoje parametrai ir rezultatai. Kaunas: VDU 1-kl.
38. Laužackas, R., Lydeka Z., (1998). Socioedukologinis profesinio rengimo Lietuvoje įvertinimas. Filosofija ir sociologija. 2. p. 84-89.
39. Lietuvos Respublikos Profesinio mokymo įstatymas (atnaujintas 2007). Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas.
40. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas, (1997). Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. Valstybės žinios, Nr. 98-2478.
41. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos raštas - Dėl išankstinio kvietimo teikti Valstybės projekto aprašymus pagal Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programos veiklų grupę „Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmų diegimas profesinio mokymo įstaigose“. (2010-09-20 Nr. SR-28-01-287). Vilnius: ŠMM.
42. Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl profesinio rengimo standarto struktūros ir profesinio rengimo standartų rengimo, atnaujinimo ir įteisinimo nuostatų patvirtinimo“ 2003 m. gegužės 30 d. Nr. ISAK-771/A1-91. [žiūrėta 2010-02-12]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2003-05-30-ISAK-771-A1-91.htm>.
43. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų“ 2007 m. balandžio 3 d. Nr. ISAK- 591. Vilnius: [žiūrėta 2011-02-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/prtm/docs/mkt/2007-04-03-ISAK-591.pdf>>.
44. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas (2003). Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. [žiūrėta 2010-10-22]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc l?p_id=302313>.
45. Mackonis, A., LLRI ekspertas. Profesinis mokymas. Kaip nepilti pinigų pro šalį? (Lietuvos laisvosios rinkos institutas) 2009-08-03. [žiūrėta 2010-10-21]. Prieiga per internetą: <[Lrytas.lthttp://www.lrinka.lt/index.php?act=main&item_id=5394](http://www.lrinka.lt/index.php?act=main&item_id=5394)>.

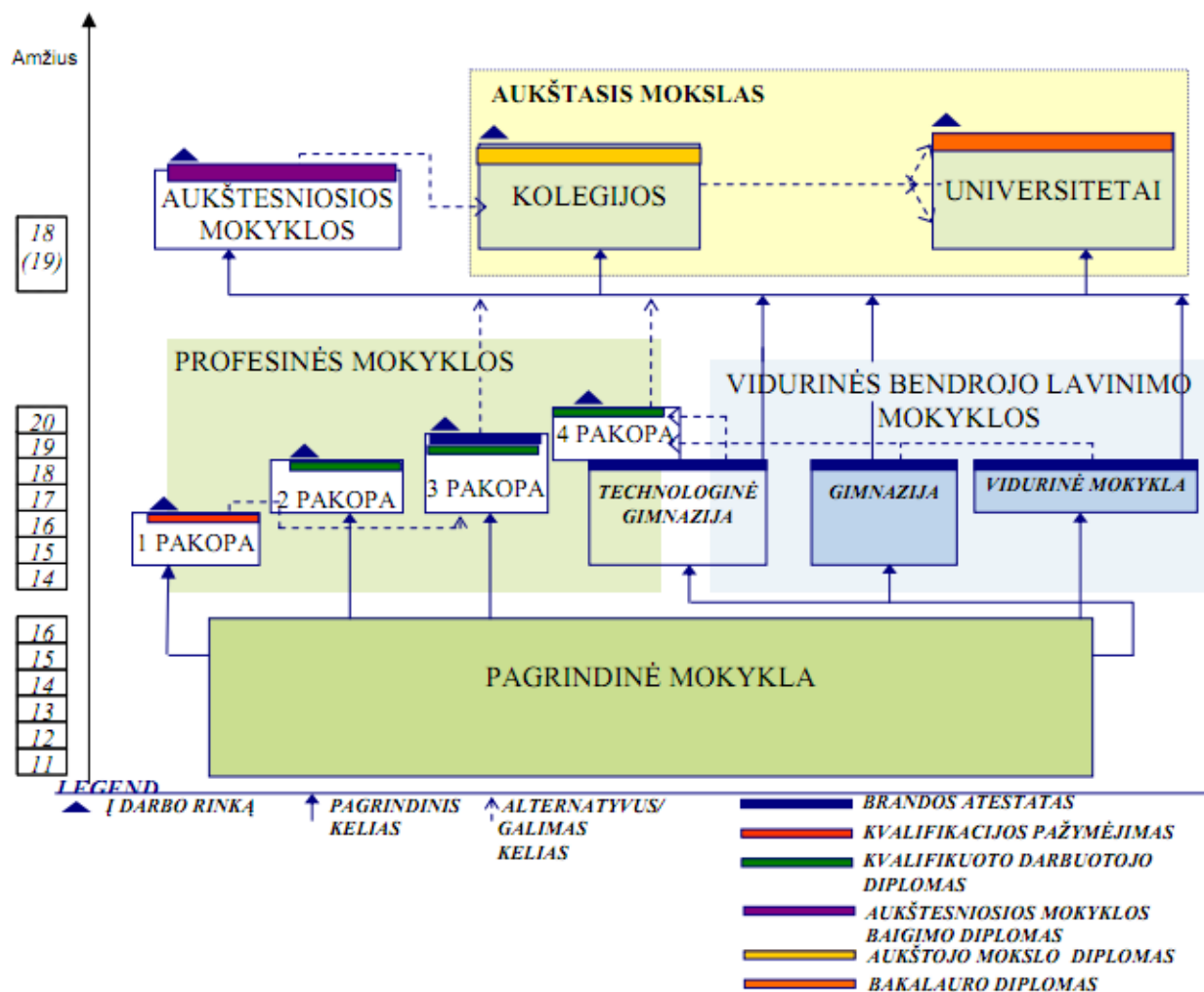
46. Misiūnas, M. (2007). Vidinė kokybės užtikrinimo sistema ir jos įgyvendinimas Kauno kolegijoje. Kaunas: Kauno kolegija.
47. Misiūnas, M., Stravinskienė, I. (2008). Kokybės kultūros svarba visuotinės kokybės vadybos principus taikančioje organizacijoje. Kaunas: Kauno kolegija. ISSN 1822-1068.
48. Nacionalinė darnaus vystimosi Švietimo 2007-2015 metų programa (2007). Lietuvos Respublikos Vyriausybė. [žiūrėta 2011-01-18]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/veikla/docs/dv_svietimas/Nutarimas%202007-10-02.pdf>.
49. Nacionalinė darnaus vystimosi strategija (2003). Lietuvos Respublikos Vyriausybė. [žiūrėta 2011-01-18]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=217644>.
50. Nacionalinės profesinio rengimo standartų sistemos plėtra (2008). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
51. Newby, P. (1999). Culture and quality in higher education. Higher Education Policy, 12 (3).
52. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo Lietuvoje ir kitose šalyse studija (2007). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
53. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija ir modelis (2008). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
54. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, (2006). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
55. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, (2008). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
56. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas, (2008). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
57. Profesinio mokymo kokybės vertinimo kriterijų ir rodiklių rinkinys (Kokybės standartas), (2008). Avižienis, R., Baranauskas, J., Gumbelevičiūtė, ir kiti. Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
58. Profesinis mokymas Lietuvoje (2008). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
59. Rasimavičienė, D.; Kizienė, J.; Žibėnienė, G., (2004). Profesinio mokymo programų išorinio vertinimo nuorodų vertinamai institucijai rinkinys. Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
60. Ruževičius J., (2006). Kokybės vadybos metodai ir modeliai. Vilnius: Vilniaus Universitetas.
61. Sajienė, J., Zaksaitė, S., (2007). Profesinės mokyklos statusas visuomenėje ir jį sąlygojantys veiksniai. Profesinis rengimas. Tyrimai ir realijos, Nr. 14.
62. Sakalas A., Vanagas P., Martinkus B., ir kiti, (2000). Pramonės įmonių vadyba. Kaunas: ISBN 9986-13-325-4. p. 491.
63. Sakalas A., Vanagas P., Martinkus B., Neverauskas B. ir kiti, (2000). Pramonės įmonių vadyba. Kaunas. ISBN 9986-13-325-4.
64. Schanz, H. (1992). Berufsbildung im Zeichen tiefgreifenden Veraenderungen. Berufsbildung im Zeichen des Wandels von Technik, Wirtschaft und Gesellschaft. Stuttgart: Holand+Josefhaus Verlag.
65. Schelten A. (1991). Einfuehrung in die berufspadagogik. Stuttgart. Frnaz Stener Verlag.
66. Spranger, E., (1995). Die kulturphilosophischen Voraussetzungen der gegenwaertigen Bildungsaufgaben. Menschenbidung in der Wirtschaftswelt der Gegenwart, Bielefeld.
67. Stanišauskienė, V., (2004). Rengimosi karjerai proceso socioeducaciniai pagrindai. Kaunas: Technologija.
68. Stoškus, S., Beržinskienė, D, (2005). Pokyčių valdymas. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
69. Šernas, V. (1995). Profesinė pedagogika. Vilnius: Baltic ECO.
70. Švietimas, mokymas, jaunimas. ES portalas. [žiūrėta 2011-03-25]. Prieiga per internetą:

- <http://europa.eu/pol/educ/index_lt.htm>.
71. Švietimo ir mokymo galimybės, ES portalas. [žiūrėta 2011-03-24]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/pol/educ/index_lt.htm>.
  72. Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomoji įstaiga, ES portalas. [žiūrėta 2011-03-24]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/agencies/executive_agencies/eacea/index_lt.htm>
  73. Tarptautinė konferencija „Sistemoteorinės profesinio rengimo kaitos dimensijos“ (2010). Vytauto Didžiojo universitetas. [žiūrėta 2011-03-21]. Prieiga per internetą: <<http://profesinis-rengimas.vdu.lt/>>.
  74. Tauragės profesinio rengimo centro 2007 – 2008 m.m. savianalizės ataskaita.
  75. Tauragės profesinio rengimo centro 2008 – 2009 m.m. savianalizės ataskaita.
  76. Tauragės profesinio rengimo centro 2009 – 2010 m.m. savianalizės ataskaita.
  77. Tauragės profesinio rengimo centro 2010-2011 m. Ugdymo planas.
  78. Tauragės profesinio rengimo centro 2010-2011 m. Veiklos programa.
  79. Tauragės profesinio rengimo centro direktoriaus įsakymas Nr. 4-19 „Dėl pasirenkamųjų dalykų modulių programų, mokomųjų grupių veiklos programų, metodinių grupių, bibliotekos, bendrabučio tarybos, socialinio pedagogo veiklos programų, neformalaus ugdymo programų, ugdymo plano, 2010-2011 m.m. I pusmečio užsiėmimų tvarkaraščio, darbų ir funkcijų pasiskirstymo, neformalaus ugdymo tvarkaraščio, mokytojų tarybos posėdžių plano, jungtinių direkcijos ir metodinės tarybos posėdžių plano tvirtinimo“, 2010-09-24.
  80. Tauragės profesinio rengimo centro direktoriaus įsakymas Nr. 4-3 „Dėl Tauragės profesinio rengimo centro veiklos organizavimo ir koordinavimo darbo grupių 2010-2011 mokslo metais“. Tauragės profesinio rengimo centro direktoriaus 2010 m. rugsėjo 6 d.
  81. Tauragės profesinio rengimo centro direktoriaus įsakymas Nr. 4-34. „Dėl nuostatų tvirtinimo“, 2010-10-15.
  82. Tauragės profesinio rengimo centro direktoriaus įsakymas Nr. 4-79 „Dėl strateginio švietimo plano ir 2011 metų veiklos programos tvirtinimo“, 2011-01-03.
  83. Tauragės profesinio rengimo centro 2009 – 2010 m.m. savianalizės ataskaita.
  84. Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos (2003). Vilnius. Lietuvos Respublikos Seimas (Žin., 2003, Nr. 71-3216).
  85. Vanagas P., (2001). Visuotinės kokybės vadybos vaidmuo, Lietuvai integruojantis į Europos Sąjungą. Respublikinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: ISBN 9955-09-088-X. p. 241.
  86. Vanagas P., Abramavičius Š., (2004). Pagalbinė medžiaga Visuotinės kokybės vadybai studijuoti. Kaunas.
  87. Vanagas, P., (2004). Visuotinės kokybės vadyba. Kaunas. Technologija.
  88. Vidinio kokybės valdymo sistemos diegimo profesinio mokymo institucijose metodinės rekomendacijos, (2007). Misiūnas, M., Žibėnienė, G., Stravinskienė, ir kiti. Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
  89. Vieningos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas (2008). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras. Vilnius.
  90. Želvys R., (2003), Švietimo organizacijų vadyba. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. ISBN 9986-19-572-1.
  91. Žibėnienė, G., (2006). Neuniversitetinių studijų programų kokybės vertinimo teorinis ir empirinis pagrindimas. Vilnius: UAB Ciklonas. 205 p.

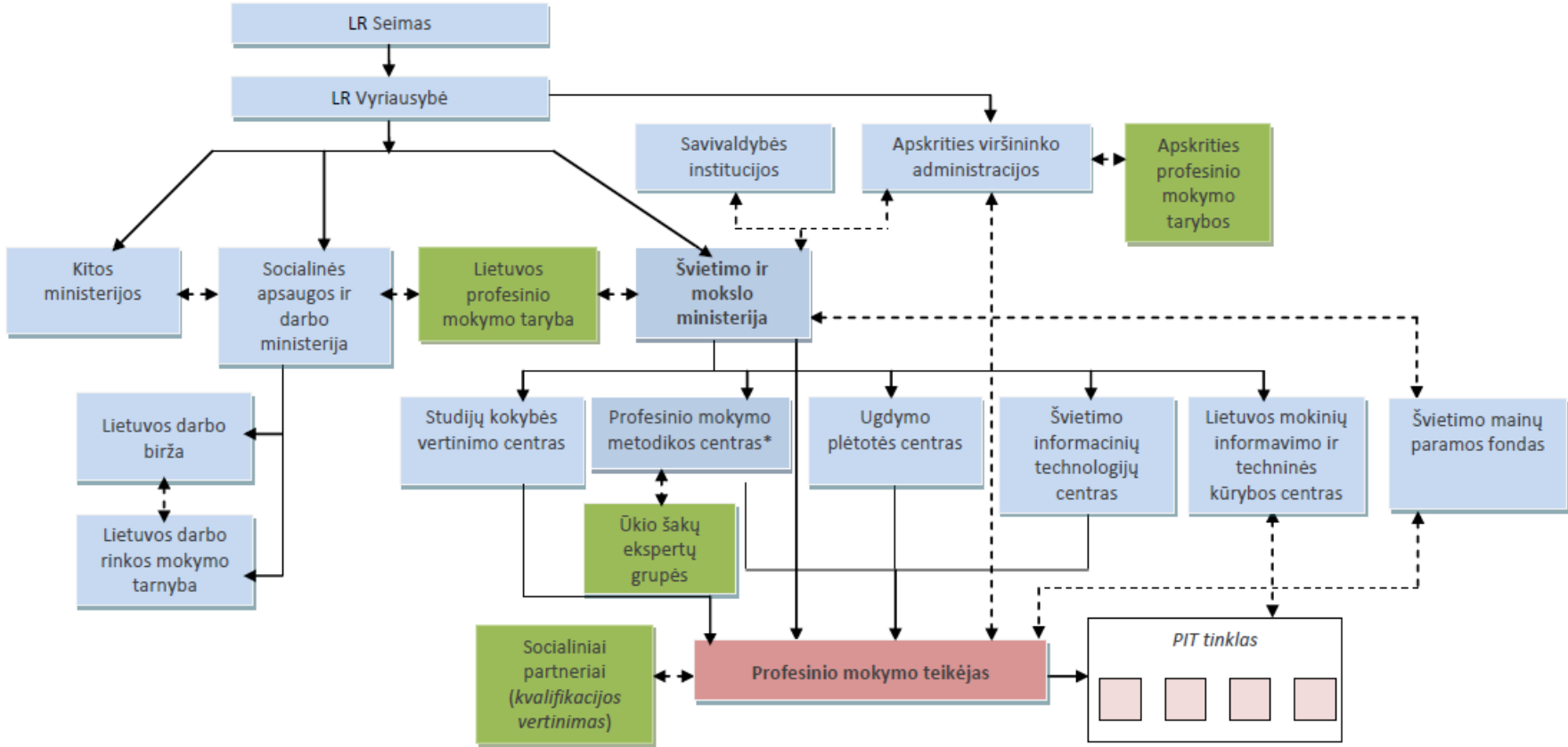
PRIEDAI

PIRMINIO PROFESINIO RENGIMO SISTEMOS DIAGRAMA

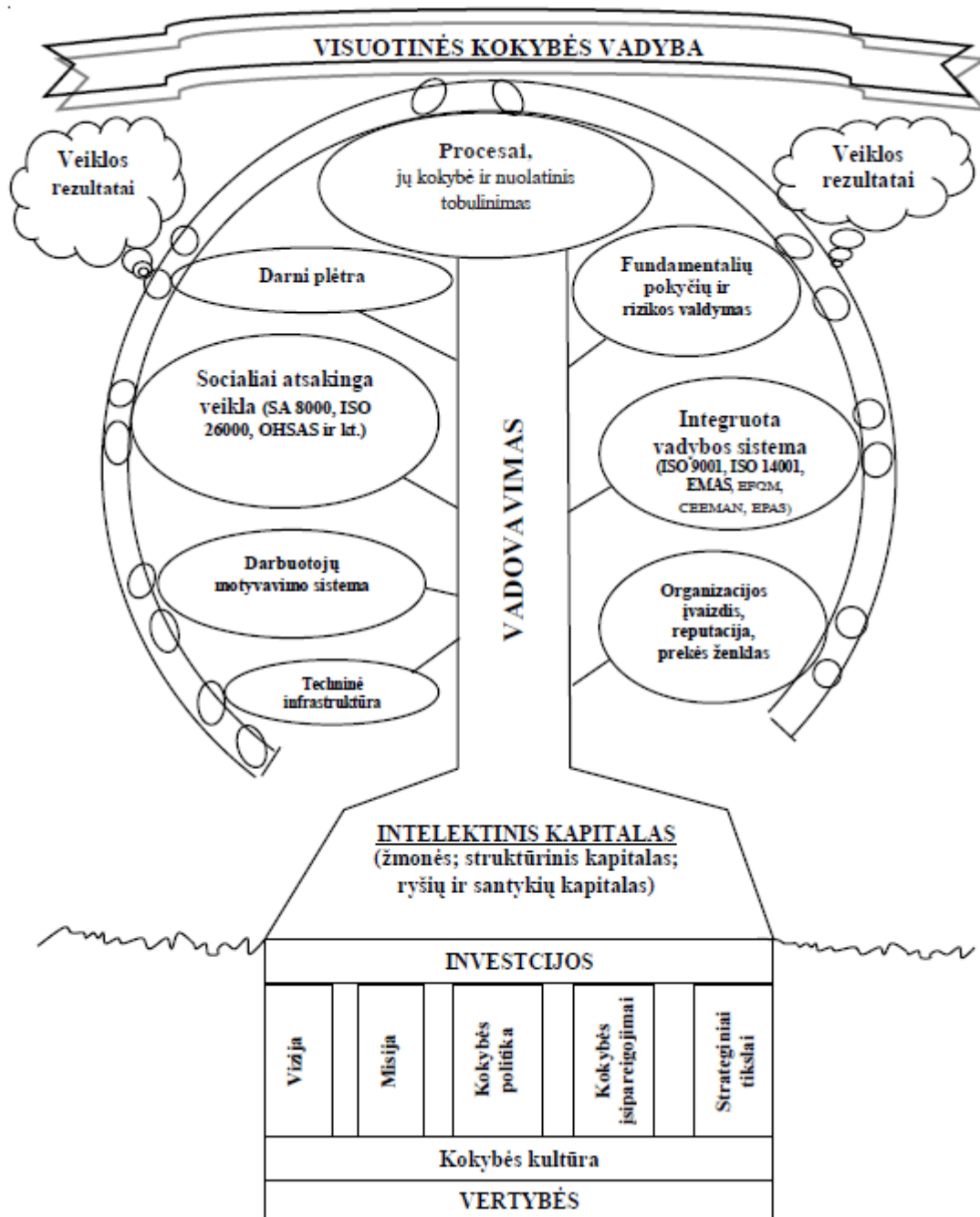

LIETUVOS RESPUBLIKOS PROFESINIO MOKYMO INSTITUCINĖ SCHEMA

Pastabos: * nuo 2010 m. – kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras.
 Nuo 2010 m. liepos 1 d. Apskritis viršininkų administracijos panaikintos. Panaikinus jas pasinaikino Apskritis profesinio mokymo tarnybos. Jų veiklos funkcijas atlieka savivaldybių institucijos.

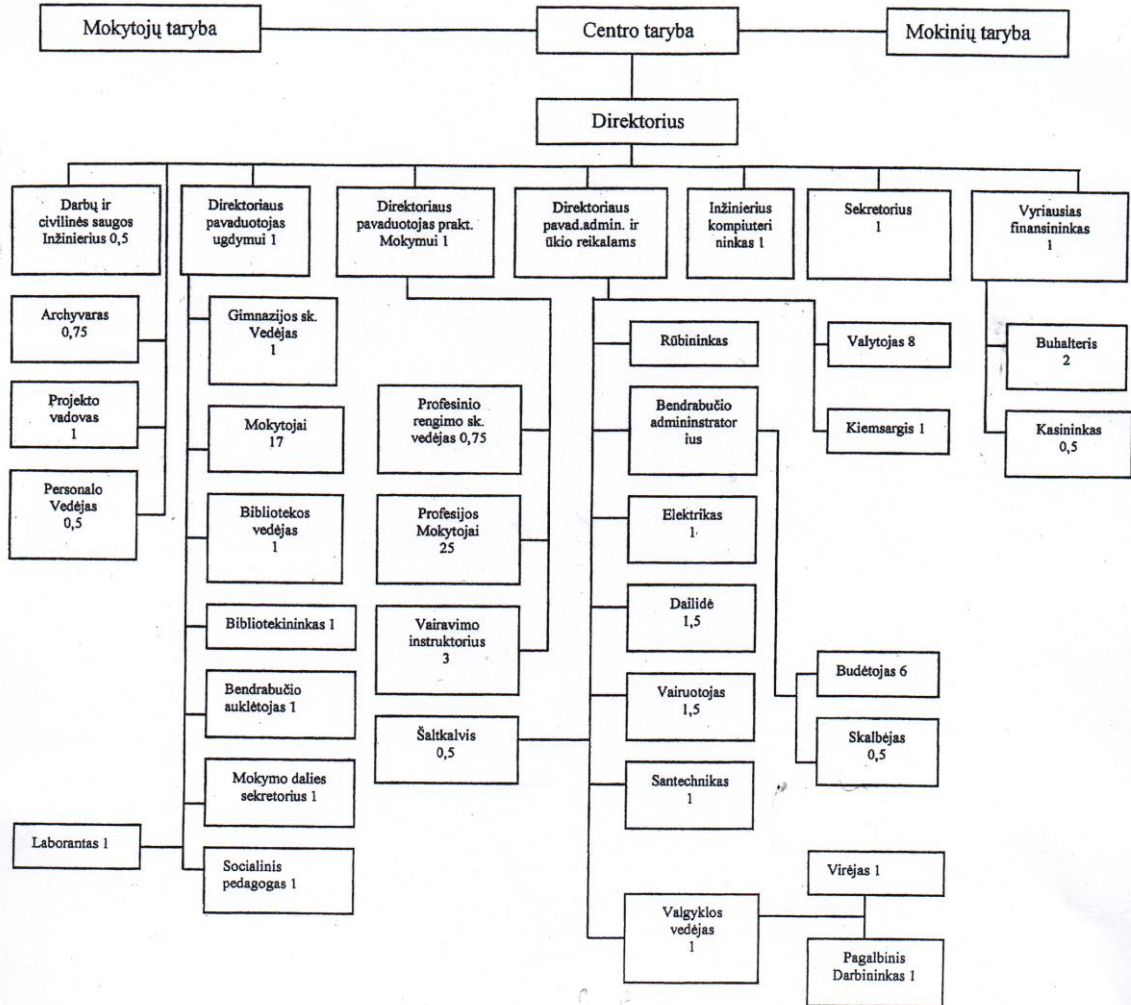
PROFESINIO MOKYMO ORGANIZACIJOS REZULTATYVIOS PLĖTROS VEIKSMŲ IR PRIEMONIŲ MODELIS

Šaltinis: Adomaitienė, R., Ruževičius, J. (2002). Peculiarities of total quality management implementation in universities of Western countries. *Management of Organizations: Systematic Research*. Vol. 22, p. 7–21.

PATVIRTINTA
Tauragės profesinio rengimo centro
direktoriaus 2009 m. lapkričio 16 d.
įsakymu Nr. 4-56

TAURAGĖS PROFESINIO RENGIMO CENTRO VALDYMO STRUKTŪRA

ANKETA ABSOLVENTAMS

Gerbiamas (-oji) Absolvente,

Šiaulių universiteto socialinių mokslų fakulteto ISIAMT-9 grupės magistrantė Loreta Jucienė atlieka tyrimą tema: **Profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybės valdymas: Tauragės rajono profesinio mokymo centro atvejis.**

Apklausa yra anoniminė, todėl tikimės, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės gauti teisingus ir objektyvius tyrimo rezultatus.

Kiekvieno Jūsų nuomonė yra svarbi! Anketą užpildykite sąžiningai ir nepalikite neatsakytų klausimų. Pasirinktą atsakymo variantą pažymėkite kryželiu (X) arba apibraukite. Skiltyje „Kita“ įrašykite savo atsakymą. Kilus neaiškumams kreipkitės į šias anketas platinantį asmenį.

<i>Jums tinkantį atsakymą pažymėkite kryželiu (X)</i>	Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau
1. Ar įstojus į Tauragės PRC Jums buvo padedama prisitaikyti prie mokykloje keliamų reikalavimų?					
2. Ar administracijos darbuotojai skyrė Jums pakankamai laiko konsultuodami mokymo klausimais?					
3. Ar mokytojai skyrė Jums pakankamai laiko konsultuodami mokymo programos klausimais?					
4. Ar Jus laiku pasiekdavo informacija apie mokymo reikalavimų pasikeitimus?					
5. Ar išklausius profesinio mokymo dalyką pagilėdavo Jūsų: žinios, mokėjimas (suvokimas), įgūdžiai?					

6. Jūsų įgytos profesijos žinios, mokėjimai, įgūdžiai yra Jums pakankami: Jums tinkantį atsakymą apibraukite.

- 1 tęsti studijas
- 2 pradėti darbą
- 3 plėtoti karjerą
- 4 pradėti savo verslą
- 5 kita .....

7. Kokios Jūsų asmeninės savybės buvo plėtojamos (įvertinamos) mokymosi metu? Jums tinkantį atsakymą apibraukite.

- 1 Savarankiškumas   3 Kūrybiškumas   5 Pareigingumas   7 Inicijatyvumas
- 2 Atsakingumas   4 Sąžiningumas   6 Komunikabilumas   8 Ryžtingumas

8. Ar profesijos mokytojai supažindino Jus su mokomo dalyko:

<i>Jums tinkantį atsakymą pažymėkite kryželiu (X)</i>	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau
1 paskirtimi				
2 tikslais				
3 uždaviniais				

4	pagrindinėmis temomis				
5	vertinimo sistema				
6	pagrindinė literatūra / mokomąją medžiagą ar inventoriumi				

9. Kokios savarankiško darbo užduotys buvo naudingiausios Jūsų mokymosi metu? Jums tinkantį atsakymą apibraukite.

- 1 Referatas   3 Literatūros/padalomosios medžiagos studijavimas   4 Praktinis darbas TPRC   5 Gamybinis darbas pas darbdavius

Kita .....

<i>Jums tinkantį atsakymą pažymėkite kryželiu (X)!</i>	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau
10. Ar mokymosi metu Jums buvo aiškūs vertinimo kriterijai?				

11. Kaip dažnai mokytojai pamokų metu:

<i>Jums tinkantį atsakymą kiekviename klausime pažymėkite kryželiu (X)</i>		Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Nežinau
1	mokomąją medžiagą diktuoja / perskaito;					
2	pateikia mokymo medžiagą elektronine forma;					
3	liepia konspektuoti padalomąją medžiagą;					
4	naudoja vaizdines priemones;					
5	naudoja informacines technologijas;					
6	supažindina mokinius su naujovėmis jų profesijos srityje;					
7	teorinę medžiagą sieja su praktiniais pavyzdžiais;					
8	ragina mokinius naudotis literatūra užsienio kalba;					
9	skatina mokinius savarankiškam darbui;					
10	pateikia naudingas užduotis mokymo medžiagai įsisavinti.					

12. Kaip Jūs manote, kokių asmeninių savybių bei kompetencijų trūksta daugeliui Tauragės PRC mokytojų?

<i>Jums tinkantį atsakymą pažymėkite kryželiu (X)</i>	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau
1	Mokomojo dalyko žinių.			
2	Užsienio kalbų mokėjimo.			
3	Gebėjimo dirbti informacinėmis technologijomis.			
4	Nuolat atnaujinamų, atitinkančių darbo rinkos poreikius, žinių.			
5	Gebėjimo bendrauti su auditorija.			
6	Kūrybingumo.			
7	Lankstumo.			
8	Nieko netrūksta.			

Kita .....

13. Ką Jūs manote apie literatūros / mokomosios medžiagos naudojimą mokymosi metu?

<i>Jums tinkantį atsakymą pažymėkite kryželiu (X)</i>	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau
---	------	-----------	----	---------

1	Medžiaga yra šiuolaikiška ir aktuali, atitinka mokomo dalyko turinį.				
2	Medžiaga pasenusi ir neatitinka mokomo dalyko reikalavimų.				
3	Naudojamas vieno autoriaus šaltinis.				
4	Naudojami kelių autorių šaltiniai.				
5	Naudojami tik lietuvių autorių šaltiniai..				
6	Naudojami ir lietuvių, ir užsienio autorių šaltiniai.				

Kita .....

14. Kaip dauguma mokytojų elgiasi konfliktinėmis situacijomis su mokiniais? Apibraukite vieną pasirinktą atsakymą.

- 1 „Užglaisto konfliktą“;   4 Ignoruoja mokinių nuomonę;   7 Juokiasi iš mokinių;
2 Sutinka su mokinių nuomone;   5 Argumentuoja savo nuomonę;   8 Konfliktų nepasitaiko.
3 Nesikiša į konfliktinę situaciją;   6 Griebiasi puolimo taktikos;

<i>Jums tinkantį atsakymą pažymėkite kryželiu (X)</i>	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau
15. Ar kabinetai buvo patogūs bei pritaikyti mokymuisi?				
16. Ar praktinių užsiėmimų patalpos atitiko darbo saugos reikalavimus?				
17. Ar praktiniuose užsiėmimuose naudoti įrengimai bei įranga buvo tinkama mokymuisi?				
18. Ar buvo sudarytos geros sąlygos naudotis kompiuteriais?				

19. Jūsų pastebėjimai, pasiūlymai Centro materialinės bazės gerinimui (įrašykite)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

<i>Jums tinkantį atsakymą pažymėkite kryželiu (X)</i>	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau
20. Ar buvo užtekinai knygų bibliotekoje, pritaikytų visiems mokomiesiems dalykams?				
21. Ar buvo užtekinai periodinių leidinių bibliotekoje, pritaikytų visiems studijų dalykams?				

22. Kaip vertinate Jūsų atliekamos praktikos vietos Tauragės PRC kokybę? Apibraukite vieną pasirinktą variantą.

1	2	3	4	5
-----	-----	-----	-----	-----
Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai

<i>Jums tinkantį atsakymą pažymėkite kryželiu (X)</i>	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau
23. Ar Centre praktinio mokymo metu įgijote konkrečių profesinių įgūdžių?				
24. Ar gamybinio praktinio mokymo metu (pas				

darbdavį įgijote daugiau profesinių įgūdžių nei Centre?				
25. Ar baigę TPRC jautėtės pasirengę darbui pagal profesiją?				

26. Jūsų pasiūlymai praktinio mokymo Centre organizavimo tobulinimui (įrašykite)

.....

.....

.....

.....

27. Koks Jūsų požiūris į baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų organizavimą? *Jums tinkantį atsakymą apibraukite.*

- 1   pozityvus
- 2   iš dalies pozityvus
- 3   iš dalies neigiamas
- 4   neigiamas
- 5   kita .....

28. Ką Jūs manote apie pačių mokinių mokymąsi? *Perskaitykite žemiau pateiktus teiginius ir pažymėkite kryželiu (X) kiekvieno varianto vieną atsakymą.*

Teiginys		Taip	Dažniausiai taip	Dažniausiai ne	Ne	Nežinau
1	Mokiniai atsiskaitymo metu nusirašinėja.					
2	Mokiniai yra tingūs ir juos reikia versti dirbti, kontroliuoti.					
3	Mokiniai palankiai žiūri į mokslus, bet dideliu suinteresuotumu nepasižymi.					
4	Mokiniai yra darbštūs, tik jiems reikia sudaryti tinkamas sąlygas mokymuisi.					
5	Mokiniai dažnai be pateisinamos priežasties nelanko pamokų.					
6	Mokiniai aktyvūs pamokų metu.					
7	Mokiniai aktyvūs popamokinėje veikloje.					

<i>Jums tinkantį atsakymą pažymėkite kryželiu (X)</i>	Taip	Iš dalies	Ne	Nežinau
29. Ar Tauragės profesinio rengimo centras pateisino Jūsų lūkesčius?				

30. Kaip siūlytumėte gerinti mokymo kokybę Tauragės profesinio rengimo centre? (įrašykite)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jums tinkantį atsakymą pažymėkite kryželiu (X)

31. Jūsų lytis:	Vyras	☐	Moteris	☐
-----------------	-------	--------------------------	---------	--------------------------

32. Gyvenamoji vieta:	Miestas	☐	Kaimo vietovė	☐
-----------------------	---------	--------------------------	---------------	--------------------------

Dėkojame už nuoširdžius atsakymus!

INTERVIU KLAUSIMYNAS**EKSPERTAMS BEI TAURAGĖS PRC PROJEKTŲ VADOVEI**

Gerbiamas, Eksperte, Projektų vadove, Šiaulių universiteto socialinių mokslų fakulteto ISIAMT-9 grupės magistrantė Loreta Jucienė atlieka tyrimą tema: **Profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybės valdymas: Tauragės profesinio rengimo centro atvejis.**

Šio tyrimo tikslas – ištirti profesinio mokymo teikiamų paslaugų kokybę šioje įstaigoje, atsižvelgiant į Jūsų nuomonę. Būsiu dėkinga už Jūsų sutikimą dalyvauti šiame interviu. Prašau atsakyti į Jums užduodamus klausimus. Rezultatų duomenys atsispindės magistriniame darbe bei Tauragės PRC 2010 – 2011 m. savianalizės ataskaitoje.

1. Lietuvos laisvosios rinkos instituto ekspertai (atlikus tyrimą) teigia, kad geriausia šiuo metu profesinio mokymo vieta – įmonė, o profesinio rengimo centrai – Valstybės biudžeto pinigų švaistymas, nes jų parengti absolventai neatitinka darbo rinkos reikalavimų.

Kokią nuomonę išsakytumėte Jūs, kaip darbdavys bei ekspertas, dalyvaujantis Tauragės profesinio rengimo centre baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų metu bei įdarbinantis absolventus?

2. Kaip vertinate Švietimo ir mokslo ministerijos politiką, reorganizuojant profesinio rengimo centrus, mažesnius apjungiant su didesniais ar visai juos panaikinant?

3. Kaip vertinate ES siūlomas įvairias programas bei projektus profesinio rengimo kokybei užtikrinti bei tobulinti?

4. Kaip vertinate Švietimo ir mokslo ministerijos diegiamą profesinio mokymo programų standartizavimą?

5. Ką manote apie profesinio mokymo įstaigose veikiančią savianalizės sistemą? Koks Jūsų požiūris į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kvietimą įdiegti profesinio mokymo įstaigose Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmą?

6. Kaip vertinate Tauragės profesinio rengimo centro turimus materialiuosius (pastatai, įrenginiai, įrengimai, kabinetai, praktikos atlikimo vietos, bendrabutis) bei žmogiškuosius išteklius (bendruomenė) kaip pagrindinius kriterijus profesinio rengimo kokybei užtikrinti?

7. Kokią nuomonę išsakytumėte Jūs, kaip darbdavys bei ekspertas, dalyvaujantis Tauragės profesinio rengimo centre apie baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų pasiruošimą?

8. Kaip vertinate Tauragės profesinio rengimo centro absolventų pasiruošimą baigiamiesiems kvalifikaciniams egzaminams?

Dėkoju už bendradarbiavimą!